NIEUW KERKELIJK HANDBOEK,

DOOR

M. W. L. VAN ALPHEN Senior,

HOOFDCOMMIES BIJ HET DEPARTEMENT VAN FINANCIEN.

Afdeeling Eeredienſten.

JAARGANG 1889.

SUPPLEMENT.

I.

Resolutien van de Heeren Staten van HOLLANDT ende WEST-VRIESLANDT van 1573 tot en met 1600, en Notulen van de Ed. Mog. Heeren Staten van ZEELANT van 1586 tot en met 1600, betrekkelijk de bezoldiging der predikanten en wat daarmede in onmiddellijk verband staat.

NIET IN DEN HANDEL.

GEDRUKT TER ZUIDHOLLANDSCHE BOEK- EN HANDELSDRUKKERIJ TE 'S-GRAVENHAGE.
1889.

V.V.
34
G

H. 8e 15 3 34. G

NIEUW KERKELIJK HANDBOEK,

DOOR

M. W. L. VAN ALPHEN Senior,

HOOFDCOMMIES BIJ HET DEPARTEMENT VAN FINANCIEN.

Afdeeling Eeredienſten.

JAARGANG 1889.

SUPPLEMENT.

I.

Resolutien van de Heeren Staten van HOLLANDT ende WEST-VRIESLANDT van 1573 tot en met 1600, en Notulen van de Ed. Mog. Heeren Staten van ZEELANT van 1586 tot en met 1600, betrekkelijk de bezoldiging der predikanten en wat daarmede in onmiddellijk verband staat.

NIET IN DEN HANDEL.

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

GEDRUKT TER ZUIDHOLLANDSCHE BOEK- EN HANDELSDRUKKERIJ TE 'S-GRAVENHAGE.
1889.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT
0054 6279

Aan het *Nieuw Kerkelijk Handboek* wordt van nu af aan jaarlijks toegevoegd een *Supplement*, bevattende de resultaten van ons onderzoek naar al hetgeen betrekking heeft op de bezoldiging der predikanten en wat daarmede in onmiddellijk verband staat, van de vroegste tijden tot op heden.

Aanvankelijk was het plan om den uitslag onzer bevinding eerst openbaar te maken als het onderzoek geheel zou zijn afgeloopen, doch daarvan zijn wij teruggekomen, mede naar aanleiding van de gegronde bemerking, dat het dan te lang zou duren, want niettegenstaande de geregelde voortzetting van den arbeid, zal er noodwendig nog geruimen tijd moeten verloopen alvorens die ten einde is.

Dientengevolge wordt nu met de openbaarmaking begonnen in aansluiting aan den jaargang 1888, welke in *Bijlage M* volledig vermeldt het verhandelde tusschen de Regeering en de Wetgevende Magt over de Grondwetsherziening, zoo veel betreft het bekende art. 168 (nu 171).

Dit eerste *Supplement* bevat de Resolutien van de Heeren Staten van *Hollandt ende West-Vrieslandt* en de Notulen van de Ed. Mog. Heeren Staten van *Zeelant* tot en met het jaar 1600.

Bij het onderzoek in het Rijks Archief, waar ons welwillend toegang wordt verleend, en de gewaardeerde voorlichting van den Commies Chartermeester, J. H. Hingman, niet ontbreekt, is nauwkeurigheid en volledigheid ons streven geweest.

Toch is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de eene of andere

resolutie ontbreekt; mogt dat blijken het geval te zijn, dan zal, zoo mogelijk, het ontbrekende later alsnog worden opgenomen.

Waar in eenige resolutie naar eene vroegere wordt verwezen, doch die niet heeft kunnen worden opgespoord, wordt dat in eene noot aangeteekend.

Een beknopt *Alphabetisch* en *Chronologisch Register* is aan dit *Supplement* toegevoegd.

M. W. L. VAN ALPHEN SR.

Voorburg, Jan. 1889.

RESOLUTIEN VAN DE HEEREN STATEN

VAN

Hollandt ende West-Vrieslandt

van 1573 tot en met 1600.

I. Aanstelling en Bezoldiging van predikanten (Algemeen).

(Zie ook bij Geestelijke Goederen, Pastorien en Vicaryen.) 1-34

Februari 1573.

Placaat waarbij de Officieren, Magistraten, Wethouders en Ingesetenen binnen en buyten de Steden van *Hollandt* geseten, onder anderen seer scharpelyck belast en bevolen worden, allen den Goederen ende Inkomsten van de Pastoryen, Kercken, Memorien, Getyen, Kosteryen &c. binnen seeckeren tyde te doen aenbrengen ende opschryven, omme die penningen van dien ten gemeenenbeste en tot onderhoudt van de Dienaers des Goddelijcken Woordts, ende andere Kercken Dienaren ende Schoolmeesters bekeert te mogen werden naer behooren.

(Dit placaat komt niet voor in het Groot Placaatboek, en ook niet in het Memoriaal van het Hof van *Holland*, en is dus vermoedelijk te loor gegaan).

26 *Nov.* 1574.

De Staten willende uyt goeder devotie eenmael ordre stellen op het onderhoudt van de Leeraers ende Dienaers des Goddelycken Woordts, daer inne vooral behoort voorsien te worden, hebben eendrachtelyck besloten ende geordonneert, dat alle Leeraers, zoo wel binnen als buyten de Steden van *Hollandt*, voortaen jaerlijcx voor allen anderen betaelt sullen worden uyt de gerechte inkomen van de Goederen tot der Kercken-diensten binnen de Steden ofte Vlecken, haerluyder Woonplaetse, specterende ofte toebehoort hebbende; ende ten eynde goede opsichte ghenomen ende gehouden mach worden op de qualityt van deselve Leeraers, sullen de Magistraten van de voornoemde Steden ende Plaetsen, elcks met haerluyder Leeraers mogen handelen ende overkomen, op haerluyder jaerlijcks tractement ende onderhoudt, naer de bequaemheydt van de Persoonen, ende met goeden insichte op de lasten van de Huysvrouwen ende Kinderen; te weten, in de Steden ten hoogsten tot drie hondert guldens 's jaers, ende in de Dorpen tot twee hondert gelycke guldens, midts dat de selve Leeraers daer en boven in alle Steden ende Dorpen sullen genieten vrye Huyshuyren; ende soo verre bevonden wordt dat de voorschreve Goederen ende Inkomsten binnen elcke Stede ofte Vlecke niet ghenoeghsaem en zyn tot betalinge van dien, ofte dat deselve van te vooren vergunt zyn tot de Fabrycque ende andere noodtsaeckelycke Behoeften verstreckt te worden; hebben deselve Staten bewillight ende geaccordeert, dat het restant van dien uyt de andere Geestelycke-Goederen ende Inkomsten gevonden sal worden.

2 *Maart* 1575.

Acte van de Regeringe der Kerckengoederen.

Alsoo de Staten van *Hollandt* uyt verscheyde ende meenighvuldige

klachten verstaen, dat de Ontfangers van de Geestelycke- ende geannoteerde Goederen onder anderen hen onderwinden met de Kercken, Pastoryen, Commanderyen, Canonisyen, Memorien, Getyden, Vicaryen, Heyligegeest, Weesen, Arme Huyssitten, oude Mannen ende Wyven, ende andere Arme Huysen ende Goederen, soo wel binnen de Steden als ten platten Lande, de Kerckmeesteren ende Regenten van dien niet toelatende eenigen handel of administratie van deselve Goederen, midts 't welck den Armen seer kleyn onderhoudt gedaen werdt, ende meest alle de voorsz. Kercken en de Huysen t' eenemael vervallen, ende daerenboven de uyt-schulden ende lasten, midtsgaders derselver Kercken-Dienaren ende Predicanten onbetaelt ende ongeloont blijven, alles tot groot achterdeel, schande ende oneer van den Lande ende Overigheden van dien, Soo Ist, Dat de voorsz. Staten geordonneert ende gestatueert hebben, ordonneren ende statueren by desen, dat voortaen by de Magistraeten ende Regeerders van alle Steden, Dorpen ende Vlecken in *Hollandt* alle jaers gestelt ende geordonneert sullen werden Kerckmeesteren, Heyligegeestmeesteren, Weesmeesteren, Arm Huyssittenmeesteren ende andere Toesienders ende Regenten der Armen, nae dat in elcke Stede ende Vlecke gewoonlyck ende noodigh zyn gestelt te werden, ten eynde de selve Armen behoorlyck onderhoudt gedaen, de Kercken ende Huysen als nu seer gedestrueert, verbrant ende geruïneert, wederom gerepareert, opgetimmert, ende de Reliquien ende Goederen van dien aengevaert, verkocht, gealieneert, de uyt-schulden van dien betaelt, ende voorts alle de Pastoryen, Commanderyen, Canonisyen, Vicaryen, Memorien, Getyden, Heyligegeest, Weesen, Arme-Huyssitten, oude Mannen ende Wyven, ende andere Arme Landen, Renten, Pachten, ende andere Goederen ende Inkomsten, by de voorsz. Kerckmeesters ende Regenten geadministreert ende geregeert mogen werden, sulcks 't selve van oude tyden gebruyckt is geweest, niettegenstaende eenighe derselver Goederen ofte Reliquien by de voorsz. Ontfangers alreede verkocht souden mogen wesen, daer af de penningen alsnoch te ontfangen, by de voorschreve Kerckmeesters ende Regenten gelicht en geheven sullen mogen werden, ratificeerende alle 't gundt desen aengaende bij eenige Magistraten ende Regeerders van de voorsz. Steden, Vlecken ofte Dorpen, sedert de jegenwoordige beroerte ende veranderinge der Religie, alreede gedaen mach wesen; Wel verstaende, dat al 't gunt boven den voorsz. onderhoudt van de voorsz. Armen ende nootelycke Reparatie, Timmerage, ende de Lasten der voorsz. Kercken ende Huysen, van de Geestelycke Goederen als voren overschieten sal, bij de voorsz. Kerckmeesters, Regenten ofte haerluyden Rentmeesters geëmployeert ende bekeert sal werden tot de jaerlycksche betalingen, habitatie ende onderhoudt van de Schoolmeesters, Predicanten ende Kercken Dienaren, behoudelyck de Pastoren, Commandeuren, Canonicken, Vicarissen, Memorie ende Getyde Heeren, hen onder de gehoorsaemheydt van den Prince van Orange als Stadthouder ende Capiteyn-Generael van de Koningklycke Majesteyt, als Grave van *Hollandt*, *Zeelandt*, ende *West-Vrieslandt*, onthoudende, hare toegevoeghde Alimentatie mede bij de voorn. Kerckmeesters ende Regenten respectivelyck te betalen,

interdiceren daeromme de voorsz. Staten alle de Ontfangers van de geannoteerde Geestelycke Goederen als voren, den verderen ontfangh, handelinge en de administratie van dien, niet tegenstaende eenighe Ordonnantie ofte Commissien ter contrarie, dewelcke de voorsz. Staten, voor soo veel deselve dese haerluyder Ordonnantie eenighsints contrarieert expresselyck by desen derogeren, willende dat deselve Ontfangers de voorsz. Kerckmeesters ende Regenten met de voorsz. Kercken, Huysen ende Goederen van dien laten beworden, sulcks dat de voorschreve Burgemeesteren ende Regeerders van de voorsz. Steden, Vlecken ende Dorpen oirbaerlyckst duncken sal, behoudelyck dat een yegelyck van de voorsz. Kerckmeesters ende Regenten, elck in syn reguard, gehouden sal wesen alle jaers Rekeninge, bewys en de Reliqua te doen, van alle syne handelinge ende administratie, daer en alsoo 't behooren sal, alles mede nae goede oude gewoonte.

10 *Jan.* 1577.

Alsoo mede bevonden werdt, dat de Leeraers ende Predicanten binnen den Quartiere van *Zuydt-Hollandt*, sonderlinge ten platten Lande, tot betalinge van haerluyder toegewesen alimentatie ende onderhoudt niet en konnen geraecken, door quade ordre ende kleyne toesichte die daer op werdt genomen, waer door deselve Leeraers henluyden van haerluyder Ampt ende Dienst sullen moeten verlaeten, ende Syluyden hen daer inne niet behoorlyck en mogen quyten, tot groote schandale ende verachteringe van den dienst Godes binnen den selven Lande, ten ware daerinne eerst daeghs werde voorsien. Soo Ist, dat de selve Staten, op 't rapport ende believen elcks in den haeren, goedt ende raedtsaem bevonden hebben, dat alle de inkomsten van de Pastoryen binnen elcken Quartiere van *Hollandt* ten platten Lande, als *Zuydt-Hollandt*, *Rhynlandt*, *Delflandt*, *Schielandt*, ende de Landen van *Over-Maze*, te samen onder eenen ontfangh sullen worden gebracht, ende daeruyt in 't ghemeen alle de Predicanten binnen den selven Quartiere ten gestelden termijnen betalinge sal werden gedaen, sulcks in *Noordt-Hollandt* werdt geobserveerd, ende soo verre den selven ontfangh daer toe niet en sal mogen strecken, dat het restant van dien in 't gemeen over de Mergenthalen binnen den selven Quartiere, tot laste van de Bruyckers, zal ghehouden ende gedragen werden, ofte dat alle de inkomsten van de Pastoryen van den Dorpe, daer af de Inghezetenen onder elcken Predicant werden ghedient, tot onderhoudt van denselven Predicant sullen werden uytghereyckt ende bekeert; ende soo verre daer aen mede yet sal mogen gebreecken, dat het restant van dien insgelycks over de selve Ingesetenen gevonden sal werden, ende ommegeslagen als voren.

21 *February* 1577.

Aengaende het onderhoudt van de Predicanten binnen en buyten de Steden van *Hollandt*, is geresolveert, dat alsoo bij Placate eertydts

seer scherpelyck is belast, dat alle Goederen ende Inkomsten van Pastoryen, Memorien, Kercken, Kosteryen enz. aengebracht souden werden, sonder dat 't selfde volkomentlyck is ge-effectueert, dat men daer omme 't selfde Placaet eerstdaeghs soude doen renouveren, met verdubbelinghe van de voorgaende poenen daer inne begrepen, ende inhoudende verklaringe, dat die poenen in den voorgaende Placate begrepen, niet en sullen werden geexecuteert tegen den genen, die eenige Goederen als noch aenbrengen sullen binnen een maendt eerstkomende.

17 *Aprilis* 1577.

Placaet rakende de aenbrenginge der Kerkegoederen.

PHILIPS by der gratie Godts Coningh van Castilien &c.

Den eersten onsen Deurwaerder of geswooren Exploicteur van den Kamere van den Rade in *Hollandt* hier op versocht, Saluyt.

Al is 't soo dat Wy by voorgaende Brieven van Placate gegeven in de maendt Februario 1573, alleen de Officieren, Magistraten, Wethouderen en Ingesetenen binnen en buyten de Steden onser Lande van *Hollandt* geseten, onder anderen seer scharpelyck belast en bevolen hebben, allen den Goederen ende Inkomsten van de Pastoryen, Kercken, Memorien, Getyen, Kosteryen, &c. binnen sekeren tyde te doen aenbrengen ende opschryven, omme die penningen van dien ten gemeenen beste en tot onderhoudt van de Dienaers der Goddelycken Woordts, ende anderen Kercken-Dienaren en de Schoolmeesteren bekeert te mogen werden naer behooren. Hebben Wij nochtans verstaen ende bevonden, dat veele derselver Goederen tot noch toe niet aengebracht syn geweest, maer versweegen blyven, ende eenige Inkomsten van dien niet verstreckt en worden naer behooren; waer door niet alleen dieselfde Goederen eensdeels zouden blijven vervreemt ende geincorporeert, maer oock die Predicanten, Schoolmeesters ende Kercken-Dienaers daeruyt niet betaeldt nochte onderhouden souden mogen werden, ten ware behoorlycken daer inne werde voorsien.

SOO IST, dat Wy by advise ende deleberatie van onse lieven ende beminden Neve, den Prince van Orange, Grave van Nassau, &c. Stadhouder ende Capiteyn Generael, ende die van den Rade Provinciael over onse Landen van *Hollandt*, *Zeelandt* ende *West-Vrieslandt*, mitsgaders van de Staaten van den selven Lande, alsnoch wel scherpelijck belast, bevolen ende geordonneert hebben, lasten, bevelen ende ordonneren bij desen allen Officieren, Wethouderen, Magistraten ende Gesworens binnen ende buyten de Steden van *Hollandt* ende *Zeelandt* voornoemt, mitsgaders alle Kerckmeesteren, Ontfangers ende Ingezetenen der selver Landen, van wat natuyre, qualiteyt ofte conditie die selve mogen wesen, egeene uytgesondert, binnen den tydt van een maendt eerstkomende, in handen van den Gecommitteerden der selver Staten, binnen der naerster Hofstede te stellen ende te ordonneren, aen te brengen, ende by pertinenten staet over te leveren alle die Goederen, Landen, Renten, Actien,

Crediten ende Inkomsten van alle Pastoryen, Kercken, Memorien, Costeryen, Beneficien, Proeven, Vicaryen, Getyden, ende andere Inkomsten van der Kercke, mitsgaders die grootte, waerde en gelegentheden van dien, sonder eenige der selver in het minste ofte meeste achter te houden ofte te verswygen, het zij of yemandt Bruycker of Besitter sal zijn van de selve, of kennisse daer af sal mogen hebben, omme alle het selfde gesien, soo wel op het onderhoudt van de Predicanten, Schoolmeesters en Kercken-Dienaren als voiren, als van den Armen ende Fabrycken der Kercken voorsien te mogen werden naer behooren, op peyne van verbeurte ende verlies der voorschreve Landen, Goederen ende Inkomsten, ofte die waerde daer van, mitsgaders het dubbeldt van dien daerenboven. Te bekeeren een derdendeel tot behoef van den Aanbrenger, een derdendeel tot behoef van den Officier die de executie daervan sal doen, ende het derde derdendeel tot behoef van de gemeene saecke. Wel verstaende dat de peynen ende bevelen in onze voorgaende Placate gestatueert ende begrepen, niet en sullen mogen worden verhaelt nochte geexecuteert tegens den geenen die eenige der selver Landen of Goederen binnen den voorschreven tydt van een maendt eerstkomende sullen aanbregen ende denuncieren. Ende ten eynde niemant hier af ignorantie en pretendere, lasten ende ordonneren Wij u het inhouden van desen te publiceren alomme binnen den Steden ende Plaetsen van *Hollandt* voornoemt, daer men gewoonlyck is publicatie te doen, ofte het selfde nodigh sal mogen wesen, Ontbieden en de bevelen voorts allen die van onsen Rade Provinciael in *Hollandt* voornoemt, den Fiscael of Procureur Generael aldaer, mitsgaders allen Officieren, Justicieren ende Dienaren, het inhouden van desen scherpelijck te doen volkomen ende te achtervolgen, sonder eenige faveur, gunste ofte dissimulatie, op de peyne daer inne begreepen. Gegeeven binnen onser Stadt van *Dordrecht* den seventienden Aprilis 1577. Van onsen Rijcken, te weten, van Spangien, Cicilien &c. het twee en twintighste, en van Napels het vier en twintighste. Onder stondt geschreven. By den Coningh: Ter relatie van Sijne Majesteyts Stadthouder over *Hollandt*, *Zeelandt* en *Vrieslandt*. En was ondergeteyckent, B. Ernst.

5 *Sept.* 1578.

De Staten enz..... hebben eyndelyck verklaert ende geordonneert, dat d'inkomsten van Beneficien, Vicaryen ende Canonisyen *de Jure Patronatus laical*, ende de Landen ende Goederen daer toe spectеerende, 't zij of de selve by de Patronen, Possesseurs by collatie ofte de gemeene saecke zijn aangevaert, ghebruyckt ende bezeten worden, of dat eenige van dien als noch zijn verswegen, geen uytgsondert, voor de tweederden deelen van dien blyven sullen tot dispositie van de Patronen of collateurs geeygent ende ghedestineert, tot behoef, onderhoudt ende stichtinge van de Jongens of Scholieren, of anders *ad pios usus*, daerop behoorlycke confirmatie van de Staten voorn. of hare Gedeputeerden versocht sal moeten worden in de plaets van de

voorgaende institutien, ende 't derde part van dien tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten alomme verstreckt ende bekeert sal worden, doende de Staten voorn. oversulx te niet ende deroyeren alle collatien by hen of de Geduputeerden nevens zyn Exc. ghedaen, geduyrende de voorleden Oorlogen van eenige Beneficien, Vicaryen of Canonisyen, verleent buyten consent van Collateurs of Patronen, ende daervan voordate van den Oorlogh geen Collatie en is verkregen; welverstaende dat alle Possesseurs van deselve Beneficien, Vicaryen en Canonisyen, die de Collatie daervan voor date van de voorz. Oorlogen, ontfangen ende 't gebruyck van dien volkomelyck gehadt hebben, in possessie daervan blijven sullen, ende haer leven langh geduyrende gehouden sullen worden, midts daer af mede uytkerende ende responderende een derde part tot onderhoudt van de Predicanten, al in handen van de Ontfangers die by de Staten voorn. daertoe sullen worden ghestelt ende geordonneert, in wiens handen alle Patronen, Collateurs of Possesseurs van deselve Beneficien, Vicaryen of Canonisyen respective, ende oock alle Bruyckers d'inkomsten van dien, ende alle de Landen ende Goederen daartoe specterende, binnen ses maenden na de publicatie van desen sullen aanbrengen ofte doen opschrijven, op poene dat de Patronen 't recht van hare collatie, ende de Possesseurs de inkomsten van dien voor de twee delen voorn. verliesen sullen, ende d'andere Bruyckers daerover gestraft sullen worden, en 't selve mede bekeert ende geappliceert tot profyt van de Scholieren en Predicanten, uytghesondert alle Proven ende Beneficien annex hebbende *Curam Animarum*, daer af de geheele inkomsten blijven sullen tot onderhoudt van de Predicanten, ordonnerende alle Ontfangers ende andere die desen aengaen mach, hen hierna te reguleren.

8 *Sept.* 1578.

De Staten enz. . . . hebben verklaert, besloten ende geordonneert, dat binnen de Steden van elcken Quartiere in *Zuydt-Hollandt* aldaer Ontfangers der gemene Middelen zyn gestelt ende geconstitueert, by de Magistraten aldaer een getrouw, suffisant ende bequaem Persoon sal worden genomineert, by de Staten te Committeren, met volkomen last, om met den allereersten des doenlyck zynde, alomme binnen de Steden aldaer d' Inkomsten van dien tot onderhoudt van de Predicanten niet suffisant sullen bevonden worden, ende daer omme uyt de gemene Inkomsten der selver subsidie sal moeten worden gedaen, ende voorts alle de Dorpen ende Plaetsen die onder den ontfang der gemene Middelen aldaer zyn begrepen, de Kerckmeesters ende andere, Ontfangers ende Ingezetenen, daer 't selve sal nodigh wesen, te doen overleveren den Staet van alle d' Inkomsten van alsulcke Beneficien, Proven ende Pastoryen daer van 't selve als noch niet is ghedaen; ende voorts de penningen van deselve Inkomsten en Goederen binnen de Dorpen, Vlecken, ende ten platten Lande t' ontfangen, te innen ende t' executeren als der gemene Landtspenningen, de selve over te leveren, of daer af te verant-

woorden in handen van CORNELIS VAN COOLWIJCK, als Ontfanger Generael derselver Goederen, die daer af met de andere penningen van synen ontfangh, procederende uyt de derde part van d' Inkomsten van alle Beneficien, Vicaryen ende Canonisyen, niet annex hebbende *Curam Animarum*, gehouden sal zyn te verantwoorden, ende te maecken ende houden een staet generael naer breeder inhoudt der Brieven daer by de Steden hier van zyn geadverteert.

Die van *Noord-Hollandt* sullen hierin hebben te voorsien naer haer gelieve.

14 *Oct.* 1578.

Is als noch geconsenteert, dat tot behoef van de Predicanten in desen Quartiere van *Hollandt* een oortje ter maendt op elcke Marge voor den tydt van drie maenden, achtervolgende voorgaende consent, tot laste van de Bruycker geheven ende betaelt sal werden, ende voorts ontfangen by den Ontfanger Generael JACOB MUIJS.

14 *Oct.* 1578.

De Staten enz. hebben verstaen ende geresolveert, dat die gene die voor den jare 1572 eenige Vicaryen, Canonisyen of Beneficien, wesende *Juris Patronatus*, in den Lande van *Hollandt* door collatie van de Patroonen, ende institutie van den Bisschop gepossideert hebben, ofte noch souden mogen possideren, ende hen tegen den text of teneur van de fundatie van deselve Vicaryen, Canonisyen of Beneficien onthoudende, zy buyten de Plaetsen daer de selve Beneficien zyn gefundeert, ende bysonder buyten de Nederlanden, ende by dispensatie of uyt krachte van de Geestelycke Rechten de Vruchten van deselve Beneficien tot noch toe mogen genoten hebben, dat deselve vervallen zyn, en by desen voor vervallen gehouden worden van deselve Beneficien, sulcx dat die verstaen worden te vaceren, ende midts dien volgende de Resolutie van den 5 September laetstleden by de waarachtige Patronen geconfereert mogen worden, midts dat van deselve collatie confirmatie van de Staten versocht ende een derde part van de inkomsten van de voorsz. Beneficien tot onderhoudt van de Predicanten, ende twee delen tot profyt van de Patronen of die zy de collatie geven sullen, sal werden beheert.

18 *Oct.* 1578.

De Staten hebben noch eyndelyck geconsenteert dat in desen Quartiere van *Hollandt* al omme op elcke Marge, binnen en buyten Dycx gelegen, geheven sal worden over de voorleden maenden van July, Augusti ende September, een oortje voor elcke maendt, bedragende een blanck op elcke Marge die t' samen sal worden gecollecteert en betaelt by de Bruyckers, ende dat tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten.

8 *Dec.* 1578.

Is geresolveert, dat tot betalinge van de Preidicanten uyt de inkomsten van de Ommeslagh van een oortje ter maendt op elcke Marge, op den Ontfanger MUYS sal werden geordonneert, om by hem voorts daer af verantwoort te werden als nae behooren.

27 *Dec.* 1578.

Is geordonneert te schryven aen alle Onfangers van de gemeene Middelen, dat sy luyden de inkomsten van de vier stuivers op elcke Tonne Biers ten platten Lande, voor de aenstaende drie maenden sullen laten volghen, binnen elcken Dorpe ende plaetse, tot haren behoeve, hetzy tot behoef van de Predicanten, reparatie van Kercken ofte andere *pios usus*.

1 *Jan.* 1579.

Op 't versoeck van den Schout, Schepenen ende Geerfden van den Lande van *Voorne*, soowel van *Overflackée* als van *Oost* en *West Voorne*, aengaende den ommeslagh van een oortge op de Marge voor drie maenden, tot laste van de Bruyckers, is verklaert ende geordonneert, dat den ommeslagh tot laste als vooren in den Lande van *Voorne* mede sal gedaen en geheven worden bij den Ontvanger daertoe bij de Staten geordonneert of te ordonneeren, ende dat de penningen daer af verstreckt sullen werden tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten.

2 *Jan.* 1579.

De Staten enz. hebben geaccordeert het Weeskindt van wijlen DAEN CLAESZ, in zijn leven Bailliuw van de *Beverwijck*, uyt rechte aelmis, in aensieninge van de desolatie van 't selve weeskindt, ende ten eynde 't selve tot eere ende deught opgebracht mach worden, seeckere Vicarye binnen de stadt *Alckmaer* gelegen, uytbrengende jaerlycx omtrent de 50 calori guldens, ghespecteerd hebbende tot collatie van den selven Prelaet van *Egmont*, omme geduyrende zijn leven de profyten en vruchten van dien te mogen genieten, midts daer van ende de geheele inkomsten van dien overleverende binnen een maandt eerstkomende behoorlycken Staet ende verklaringe in handen van den Ontfanger COOLWIJCK, om het derde part bij hem daer af getrokken te mogen worden tot onderhoudt van de Predicanten.

8 *Jan.* 1579.

De Staten enz. willende daerin voorsien, dat alle Beneficien, Vicaryen ende Canonesien *Jure Patronatus* behoorlyck aengebracht mogen worden, ende overschryvingen daervan gedaen, met behoorlycke verklaringe van den Staet en d' inkomsten van dien, achtervolgende

voorgaende Resolutie van de Staten, hebben verklaert ende geordonneert, dat alle degene die dies aengaende eenige Brieven van approbatie en confirmatie op haer voorgaende collatie versoecken sullen, deselve by appostille Acte van approbatie daer op verleent sal worden, behoudelyck dat het derde part van d' inkomsten van dien by den Ontfanger Coolwijck sal ghetrocken ende geheven worden tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, achtervolgende de voorn. Resolutie; dat mede de Suppl. sal gehouden wesen binnen drie weecken na date van de selve approbatie behoorlycken Staet ende verklaringe over te leveren in handen van den voorn. Coolwijck, van de geheele inkomsten van de selve Beneficien, Vicaryen ende Canonesien, op poene van te verliesen het effect van desen, ende dat alles sonder prejuditie, ende onvermindert een yegelycks gerechtigheyt ter contrarie.

26 *Febr.* 1579.

De Staten enz. aenmerckende 't groot achterwesen van de Predicanten, uyt saecke van 't verloop van haer toeghevoegde alimentatie, ende dat op de betalinge van dien niet voorsien soude mogen worden, ten ware by eenige middelen die daertoe moeten gevonden worden, hebben besloten ende geordonneert, dat op d'aenstaende verpachtinge een stuyver van elcke gulde voor rantsoen sal genomen worden, daer af d'eene halve stuyver gereedt betaelt sal worden tot behoef van de onkosten van de verpachtinge voornoemt, en dat de penningen die daer sullen overschieten, in handen van den Ontfanger Coolwijck sullen worden gelevert, tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, voor sooveel als een oortge op elcke gulde zal bedragen mogen; ende soo verre 't voorz. overschot sooveel niet sal bedragen, dat de resterende penningen den voorz. Ontfanger sullen overgelevert worden, uyt d'inkomsten van 't oortge der selve rantsoenen, die binnen twee maenden sullen worden betaelt, met het resterende oortge tot behoef van de Predicanten.

6 *Maart* 1579.

Is d'Edelen bij de Steden communicative op 't believen van elcx in den haren voorgeslagen aengaende *Juris Patronatus laical*, dat van de hondert ponden ende daer beneden, den thienden penningh soude komen tot behoef van de Predicanten, ende daer boven de vijfde penningh, ende annex hebbende *Curam Animarum*, dat de Predicanten bij de consistorie van de Kercke en de Gemeente van de Gereformeerde Religie ghestelt sullen worden als na 't oude gebruyck, ende daer af de Heeren terstondt worden geadverteert, ten eynde by hen verklaringe mach worden ghedaen op de bequaemheyt of onbequaemheyt van de selve.

6 *April* 1579.

Op de Remonstrantie van den Ontfanger Coolwyck is geresolveert

voor Instructie van denselven Ontfanger tot vorderingh van de Inkomsten van de Beneficien, Proven & als volght.

Eerst verklaren de Staten van *Hollandt* dat onder de woorden van de Beneficien, Pastoryen ende Proven Goederen, annex hebbende *Curam Animarum*, vermelt in des Remonstrants commissie ende Instructie, sullen syn begrepen alle Beneficien ende Proven, niet wesende *laical*, maer ghekomen van den Koningh op Geestelycke Collegien, die by den &.

Op het tweede poinct, aengaende de Kercken, Memorien ende Getyden Goederen, of deselve mede onder de voorsz ontfangh sullen syn begrepen, de Staten verklaren dat de Kercken-Goederen tot behoef van de Fabrycquen derselve Kercken onder d'administratie van de Kerckmeesters bekeert ende verstreckt sullen mogen werden, ende dat de geheele inkomsten ende Goederen van de Memorien ende Getyden onder den ontfangh van den Remonstrant alhier sullen worden gebracht.

Op het derde poinct wordt ghereserveert tot d' eerste generale Vergadering de verklaringh of 't overschot van de voorsz. Goederen binnen de Steden onder des Remonstrants ontfangh mede gebracht sullen worden.

Op 't vierde poinct, aengaende het overschot van de canonesie Goederen, boven het onderhoudt van de Canonicken, dat daer op niet mochte worden geordonneert, als onder des Remonstrantsch ontfangh mede begrepen, verklaren de Staten dat boven d' alimentatien van de Canonicken verder hier op niet sal werden geassigneert.

Op het vyfde poinct verklaren de Staten dat Willem Croon, Ontfanger van de Canonesie goederen binnen *Geertruydenbergh* ende den Heere van *Carnes*, van den Onfanger der Canonesie ende Geestelycke Goederen binnen *Asperen* behoorlycken staet sullen overleveren in handen van de Staten, aengaende d' administratie die zy diesaengaende tot noch toe gehad mogen hebben, ende dat binnen 14 dagen na de receptie van de Brieven die hen tot dien eynde by de Staten sullen geschreven worden, om denselven staet ghesien, voorts daer in gedaen te mogen worden na behooren.

Op het sesde poinct, aengaende de Pastorye en Beneficie Goederen binnen *Amsterdam* is dese mede uytgestelt tot de aenstaende generale Vergaderingh van de Staten.

Op het sevende poinct, aengaende 't aenbrengen van de Beneficie, Prove, ende Vicarie Goederen, wesende *juris patronatus laicai*, 't welck seer slappelyck wort gedaen, overmits d' Edelen hen tegen het derde part opposeren, is desen mede uytghestelt tot de generale Vergaderingh, met verklaringh dat den tyd van 't aenbrengen haer loop sal houden tot dat anders daer in sal wesen voorsien ende geordonneert.

Op het achtste poinct, de Staten committeren ende authoriseren den Remonstrant alhier, de Quohieren van de Beneficie ende Prove Goederen die in de Kamer van Reeckeninge tot *Utrecht* berusten mogen, by alle bequaeme wegen ende middelen te recouvreren, daertoe by de Staten behoorlycke Brieven van adres de selve Remonstrant verleent sullen worden.

Op het negende poinct, aengaende de Vicarye, Prove of Beneficie Goederen, wesende *juris patronatus ecclesiastique*, die d' Abt van *Egmont*, verscheyde Paters van conventen, Pastoren, ende andere Geestelijcke Persoonen te confereren hadden, verklaren de Staten dat dese goederen onder den ontfangh van den Remonstrant alhier geheelyck sullen zyn begrepen, tot onderhoudt van de Predicanten.

Op het thiende poinct, belangende de Vicarye goederen, staende ter collatie van de Deeckens ende Hopmans van verscheyde Gildens, de Staten verklaren dat alle Beneficien, Officien ende Vicaryen, ende d' Inkomsten van dien, specterende tot eenige Ambachts-Gildens, hebbende Confierye by de Hooftmans, beheert ende verstreckt sullen worden tot onderhoudt van de Oude Ambachts-Gilde Broeders die tot armoede sullen zyn gekomen, maer alle andere Goederen ende Inkomsten van Beneficien ende Vicaryen, ingestelt tot eenige Missen of andere Diensten, sullen komen ende blijven onder den ontfangh van den Remonstrant alhier.

Op het elfde poinct, de Staten verklaren mede dat alle Kerckelycke Officien gefundeert zynde tot eenige Missen of andere Kercken-Diensten, 't zy deselve by eenige Bisschoppen of andere sullen zyn geamortiseert of niet, komen en blyven sullen onder den ontfangh van den Remonstrant alhier tot onderhoudt van de Predicanten.

Op het veertiende poinct, de Staten ordonneren dat de Pastorye landen die tot noch toe onder Water hebben gelegen, en geheelyck tot behoef van de Predicanten zyn ghedestineert, met de lasten van de voorgaende ongelden verhuyrt sullen worden.

Op het vyfthiende poinct, de Remonstrant alhier sal met den Heer VAN WYNGAERDEN ramen ende adviseren in wat voege de Pastoryen ende andere Geestelycke Landen, uyt'er huyr zynde, bequaemelyckst ende ten meesten profyt van den Lande verhuyrt mogen werden, 't zij binnen *Rhynlandt* bij den selven Heere VAN WYNGAERDEN, ende in de andere Quartieren, by de commissarissen op de quytscheldinge of atterminatie geordonneert, in tegenwoordigheyt van den Remonstrant, of andersints sulcx sy raedtsamer bevinden sullen, midtsgaders wat Rantsoenen daer op sullen ghestelt mogen werden, omme 't selve gehoort voorts daer in by de Staten geordonneert te mogen worden als naer behooren.

Op het zesthiende poinct, de Staten committeren den Heer VAN WYNGAERDEN ende den Remonstrant alhier, voor hen luyden t'ontbieden, CLAESS JACOBSZ MEUYT, ende met deselve te handelen ende t'accordeeren aengaende d'inkomsten van seeckere Beneficie, gefundeert in de Kercke van *Ackersloot*, bedragende 150 ponden van 40 gr. 's jaers ende by denselven MUYT met 300 ponden eens afgekocht ende geredimeert, alles op 't rapport ende believen van de Staten, &c.

8 *April* 1579.

De Staten hebben verklaert ende geresolveert, dat de Goederen ende Inkomsten van de Pastoryen ten platten Lande ghecollecteert ende ontfangen sullen worden by de Kerckmeesters binnen elk Dorp,

of by de Ambachts bewaerders aldaer, die geen Kerckmeesters sullen mogen wesen, en dat buyten koste van den Lande, 't welck deselve Kerckmeesters ende Ambachts bewaerders by desen respectivelyk wordt gheordonneert, ende voorts belast, de voorsz. penningen ende inkomsten getrouwelijck te doen heffen ende collecteren, om ten behoeve van de Predicanten aldaer of die naest zyn gheseten, verstreckt ende bekeert te mogen worden by den ontvanger CORNELIS VAN COOLWIJCK als daertoe by de Staten gestelt ende gecommiteert &c.

5 *Mei* 1579.

Zijn eenige gecommitteert omme te aenhooren de propositie van Graef JAN VAN NASSAUW.

Na lange communicatie zijn ghecommitteert Vos ende WILLEM JAN AERTSZ, omme met d'Ontfanger COOLWIJCK t'adviseren eenige middelen om promptelyck te mogen vinden eenige penningen daer mede de Predicanten voor haer achterwesen betaelt sullen mogen worden, ende daer en boven, waeruyt die betalinge van de selve Predicanten voortaen bequamelyck ghedaen sal mogen worden ten minsten quetse van den Lande.

8 *Mei* 1579.

De Staten willende voorsien op de nodelijcke betalingh van 't achterwesen van de Predicanten, die niet langer mach vertrocken worden, tot onderhoudt der selve Predicanten, noch oock vervallen uyt d' inkomsten van de Goederen die daer toe zijn gedestineert; aenmerckende oock dat by gebreck van dien de selve Predicanten hen niet langer in haren dienst sullen mogen houden noch dragen, ende om te verhoeden alle vorder vervolgh van de voorz. Predicanten uyt saecke van 't voorn. achterwesen, als tenderende tot lasteringh van Godts Woordt, ende oneere van den Lande, ter tydt toe generalijck met een geduyrige middelen op de betalinge van de voorsz. Predicanten ordre sal zyn ghestelt, hebben verklaert ende geaccordeert dat by de Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK op interest van 8, 10 a 12 ten hooghsten ten hondert in 't jaer, tot koste, laste ende pericul van den Lande gelicht sal mogen worden de somme van 6000 ponden te 40 grooten, voor den tydt van 5 a 6 maenden ten langhsten eerstkomende, sulcx den voorn. Ontfanger de voorn. penningen bequaemelijckst sal konnen bekomen, daer toe de selve by desen wordt geauthoriseert, alles tot betalingh van 't achterwesen der voorsz. Predicanten, ende ten eynde behoorlijck mede voorsien mach worden op de verseeckertheyt van 't remboursement der selve opgelichte penningen, hebben de Staten geconsenteert, dat op de aenstaende verpachting die den eersten October toekomende voor den tijdt van ses maenden wederom gedaen sal worden een stuyver op elcke gulde voor rantsoen sal worden gelicht; te weten een oortge tot behoef van d' onkosten der verpachtingh, een oortge voor de Armen, ende een halve stuyver tot remboursement van de

voorsz. opgelichte penningen welcke inkomsten van de halve stuyver als vooren by den voorn. Ontfanger Coolwijck geinnet ende geheven sullen worden, omme daer uyt al sulcke penningen als by hem op interest van dien na beloop des tijdts betalingh en remboursement gedaen te worden by Ordonnantie van de Staten als na behooren, midts dat de voorn. Ontfanger in 't lichten derselve penningen de Staten sal overleveren behoorlijcke verklaringe van den tijdt dat voorn. interest haer cours sal hebben genomen, omme daer van aentyckeningh gedaen te mogen worden.

8 *Mei* 1579.

Op de Remonstrantie van Coolwijck, ontfanger van de Goederen gedestineert tot onderhoudt van de Predicanten.

Op het 1e poinct hebben de Staten elcx in den haren ghenomen rapport om ter eerster Daghvaert haer antwoordt ende Resolutie in te brengen op de verklaringe die gedaen moet worden, of de Magistraten of Kerckmeesters binnen de steden daer eenigh overschot soude mogen wesen van de inkomsten der Pastoryen, Beneficien en Vicaryen boven 't onderhoudt van de Predicanten binnen deselve Steden, die by hen luyden daer uyt worden betaelt, staet particulier van de geheele inkomsten van dien in handen van den Ontfanger Coolwijck met het overschot voorn. sal gelevert worden tot subsidie van alle Predicanten, alsoo de geheele inkomsten van dien alomme eenparigh daer toe moeten blijven gedestineert.

Op het 2e poinct hebben de Staten geordonneert te schrijven aen die van *Amsterdam*, *Muyden*, *Naerden*, ende alle Dorpen daeronder gelegen, ten einde sy toelaten dat bij der Staten Gecommitteerden behoorlycken Staet gemaekt ende overghelevert mach worden in handen van den Ontfanger Coolwijck, van alle Beneficien, Proven, Pastoryen, Memorien en Getyden-Goederen, om voorts verstreckt ende geemployeert te worden tot behoef van de Predicanten, als d'andre Quartieren van *Hollandt*.

Op het 3e poinct, om te hebben verklaringe hoe den Remonstrant hem sal reguleren in den ontfangh van de Beneficien, Prove- en Canonesie Goederen, wesende *juris patronatus laicalis*, daer van by voorgaende Resolutie ende generale publicatie daer op gevolght, verstaen is, een derdepart tot onderhoudt van de Predicanten verstreckt ende beheert te worden, is daer op ghenomen rapport.

Op het 4e point, aengaende de Beneficien ende Proven, staende tot collatie van syn Majesteyt, of eenige Geestelycke Persoonen of Collegien, is verklaert dat de Possesseurs van al sulcke Beneficien of Proven sullen blyven in possesie voor twee deelen vàn dien haer leven geduyrende, midts dat het derde part by den Remonstrant alhier ontfangen sal worden tot behoef van de Predicanten, behoudelijck oock dat na 't overlyden van de voorz. Possesseuren geen collatie daer af meer gedaen sal worden, maer d'inkomsten van dien alleen blyven sullen tot behoef van de Predicanten.

Op het 5e poinct is mede verstaen dat alle Kerckelycke Officien, gefundeert zynde tot eenige Missen of andere Kerckelycke diensten, blyven sullen geheel onder den ontfangh van den Remonstrant tot onderhoudt als vooren, dan alsoo eenige der selve Officien mede onder 't recht van patronaetschap bij laicale Persoonen gefundeert, ende altydts by d'oudste van den Bloede dienvolgende geconfereert zijn geweest, sulcx dat veele verstaen, cesserende de Missen, die Goederen in 't geheel, sonder eenigh derde part daer van te betaelen als haer patrimoniale Goederen te mogen blijven behouden ende ghebruycken.

Op het 7e poinct, aengaende d'inkomsten van Pastoryen, of de selve in alle Dorpen by de Kerckmeesteren, achtervolgende voorgaende Resolutie van den 8 April, buyten koste van den Lande geinnet soude mogen worden, is geresolveert te schryven aen de Gecommitteerden in de Quartiere die daer op hebben gebesoigneert, de selve Resolutie t'effectueren, ende by gebreecke van de Gecommitteerden, te schryven aen de Magistraten van de naeste Steden, eenige bequame Persoonen daer toe elcx in den haren te nomineren, om by de Staten gecommiteerd te worden.

Op het 9e poinct, alsoo die van *Monster* ende *Poeldyck* in gebreecke blyven den Remonstrant over te leveren behoorlijcken Staet ende verklaringe van de inkomsten van de Pastoryen, Memorien en Getijden, met de Vicarye Goederen aldaer, als seggende, deselve Goederen te staan ende te behooren tot dispositie van syn Exc., door wiens bevel sy luyde sustineren de Kercke aldaer met de Predicanten onderhouden te hebben, is daer op mede genomen rapport, of de selve by den Remonstrant tot overlegging van haren Staet sullen worden geconstringeert, of dat men den Schout, Geswoorens en Kerckmeesters daer mede sal laten bewerden.

Is genomen rapport of die voorn. drie poincten by wege van Justitie of de Staten afgedaen zal worden, geteekent met 1, 2, 3.

30 *Mey* 1579.

De Staten willende voorsien dat de Goederen en de Inkomsten van de Pastoryen, Cappellaryen, Memorien, Getyden, Vicaryen, ende andere Beneficien ende Officien die tot onderhoudt van de Predicanten zyn gedestineert, gevordert, geregeert, ontfangen ende geadministreert mogen worden ten meesten dienst van den Lande, hebben verklaert ende geordonneert dat den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK by een Gecommitteerde uyt de Kamer van de Reeckeningh voortaen sal worden geassisteert tot koste van den Lande, op alle die verhuyringen van Landen daer in by den selven Ontfanger assistentie versocht sal worden, ende voorts van goede ordre te helpen stellen en onderhouden, dat de penningen ende inkomsten der voorsz. Goederen alomme mogen worden gecollecteert met goede opsicht, ende buyten koste van den Lande, achtervolgende voorgaende Resolutie van de Staten; dat voorts den voorn. Ontfanger hem aen die van de Kamer van Reeckeninge voorn. sal mogen addresseren alle saecken

dienende tot vorderingh van de Resolutien ende Ordonnantien van de Staten.

13 *Augusti* 1579.

Is geordonneert te schryven aan alle Classissen in *Hollandt*, dat zy luyden behoorlycke repartitie elcx in den haren willen doen maecken van de Plaetsen die by de Predicanten bequamelycken souden mogen worden bedient, ten minsten koste van den Lande.

19 *Mey* 1580.

Alsoo Wy tot dienst, eere en welvaert van den Lande van *Hollandt*, in 't onderhoudt van de Predicanten ende Dienaers des Goddelycken Woordts hooghnodigh bevonden hebben te doen ghebruycken, verstrecken ende employeren alle Inkomsten ende Middelen daer toe door Godt den Heere verleent ende by ons gedestineert, en onder anderen het derde part van d' inkomsten van de Goederen daer van gerechtigheyt wort bewesen *jure patronatus*, ende nochtâns de Resolutie by ons daer af genomen niet volkomelyck ter executie gestelt mach worden, over midts de swarigheden die by eenige van de Edelen dies aengaende zyn gemoveert, sulcx dat ten wederzyden die saecke aen de Justitie is ghestelt ende gerefereert, soo hebben Wy tot vorderinge van Godes dienst U. E. wel ernstelijck by desen willen versoecken, in de selve saecke sommierlijck te doen procederen, en voorts met den eersten des doenlijck zynde, de voorsz. saecke eyndigen ende decideren, ten eynde op het onderhoudt van de Predicanten voorsien mach worden als naer behoren.

15 *July* 1580.

De Staten aenmerckende de nodelijckheyt van de saecke aengaende de betalingh van verscheyde Predicanten, ende dat daer op promptelijck niet voorsien mocht werden uyt de Middelen daer toe gedestineert, hebben geauthoriseert, CORNELIS VAN COOLWIJCK, Ontfanger derselve Middelen, op interest van 12 ten hooghsten in 't hondert op 't jaer gereeckent, te lichten de somme van 2 à 3000 ponden van 40 gr. voor alsulcken tijdt dat deselve penningen met het verloop van den interest van dien gerembourseert mogen werden uyt de penningen die op de aenstaende verpachting der gemene Middelen van de halve stuyver op elcke gulde voor Rantsoen, tot behoef van de Predicanten gedestineert, procederen sullen, welcke penningen van Rantsoen daer voor sullen verbonden blyven, niettegenstaende eenige Ordonnantien ter contrarie.

20 *Maart* 1581.

Extract uit de
Instructie waer naer de Gecommitteerden van syne

Princelijcke Excellentie, ende de Staten van *Hollandt*, ter Finantie van *Hollandt*, hun sullen hebben te reguleren.

VII.

(De Gecommitteerden) sullen insgelijcks van alle extra ordinaris Lasten, soo van Reysen, Vacatien, als andere verdachte ende onverdachte Kosten, 's Lands Renten, Alimentatien van de Predicanten, Conventualen ende anderen, ende van de Middelen tot betalinge van dien ge-eygent ende gedestineert, alle drie maenden staet maken, ende overleveren als vooren.

XVIII.

Sullen voorts goede sorge draghen dat alle die gene, die te reeckenen hebben van haren handel ende administratie te vooren ghehadt, het zy van gemeene Middelen, Convoyen, Licenten, Hondertste penningen, ofte andere Imposten, Ommeslagen ende Contributien, Geestelycke Goederen, Domeynen, Confiscatien, ghelichte penningen, ontfangen Granen, Ammunitien, ende andere goederen, geen uytgesondert, daer van binnen drie eerstkomende maenden behoorlijcke reeckeninghe in handen van den Thesaurier leveren; te weten, van de verpachte Middelen tot den daghe van de expiratie van de Pachten, insghelijcks van de gecollecteerde, ende nopende de Domeynen, Geestelijcke Goederen, Confiscatien, en andere Ommeslagen, gelichte penningen, ende ontfangen Goederen tot het Jaer van vyfthien hondert een en tachtig incluys, welcke Reeckeningen binnen drie ofte vier maenden daer naer ghehoordt ende ghesloten sullen moeten worden, soo verre sulcks doenlijck is.

4 *Juni* 1581.

Op de Remonstrantie van den Ontfanger Cornelis van Coolwijck.

Eerstelijck, dat de betalinge van den Kerckendienaren alomme in *Hollandt* ghezeten, uytghesondert de Landen van *Voorne ende Putten*, jaerlijcks beloopen, ende daer toe noodigh is omtrent 24000 ponden van 40 gr., daer tegens den Remonstrant egeene seeckere Inkomsten heeft, dan van de Memorien, Getyden, Pastoryen ende diergelycke Goederen, bedragende, afgetrocken den 50 penningh, die daervan betaelt moet werden, omtrent 7900 p., sulcks dat te kort komt 15100 ponden, (1) behalve de betalinge van de Predicanten binnen *Amsterdam*, daer van de Remonstrant Staet was verthoont, daer tegens den Remonstrant in handen gestelt zynde op eenige voorleden Verpachtingen van den gemeene Lands Middelen, een halve stuyver op yder gulde, bedragende omtrent gelijcke somme, werdende 't selve Middel grootelycks geswackt by eenighe Steden, die daer van merckelycke sommen sonder ordinantie inne houden tot behoef van hare Predicanten, als namentlyck die van *Amsterdam* ende *Leyden*; dat mede die van *Amsterdam* en der *Gouda* innehouden de Goederen van de

(1) Hier is een verschil van 1000 ponden. *(Red.)*

Memorien, Getyden ende Pastoryen aldaer; Zyn gecommitteert *Beveren* ende *Oldenbarnevelt*, omme met de Magistraten van *Amsterdam* te communiceren, aengaende het innehouden van de voorn. Goederen, midtsgaders de penningen van het voorn. rantsoen, ende voorts de selve Magistraten te volkomen uit de Inkomsten van de Memorien en Getyden aldaer, de betalinge van haerluyder Predicanten te laten volgen voor soo veel de selve strecken mogen, alsco deselve ten date van de Satisfactie, tot onderhoudt van de Papen zyn verstreckt, ende sulcks de Penningen van de Rantsoenen, den voorn. Coolwijck te willen laten volghen, doende de Staten van alles rapport.

4 *Juny* 1581.

Alsoo de Staten noodigh bevinden daer in te doen voorsien, dat de Inkomsten van de Goederen van Beneficien, staende tot collatie van verscheyde Geestelycke Persoonen, als Patroonen, ende oock van syne Majesteyt, ende den Stadthouder van *Hollandt* gestaen hebbende, met der tydt niet en werden vermindert, vervreemt ende geincorpereert, maer alle te samen die in *Hollandt* zyn gelegen, ontvangen, geregeert, ende geadministreert mogen worden tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, daer toe de selve moeten blyven ge-eygent ende gedestineert: Hebben gheordonneert, belast ende gheauthoriseert, den Remonstrant alhier met alle neerstigheydt ende devoir te ondersoeken, ende te doen vereyschen naer al sulcke Beneficie-Goederen als vooren, die in *Hollandt* souden mogen zyn gelegen, de selve aen te vaerden, ende te brenghen onder den Staet van de anderen penninghen syner ontvangh, ghedestineert tot behoef van de Predicanten, omme daer af mede te verantwoorden als naer behooren; ende ten eynde alle het selve gevordert en gheeffectueert magh worden, lasten ende ordonneren de Staten allen Officieren, Magistraten, Rentmeesters, Thesauriers en Ontfangers binnen *Hollandt* den Remonstrant alhier (des versocht zynde) daer toe te doen openinge van haerluyden Blaffaerden, Reeckeninghen ende Registeren, ende voorts alle hulpe ende assistentie in het recouvreren der voorz. Goederen, die eenigsints verswegen, aengevaert, verduystert ofte vermindert souden mogen wesen, de welcke de Staten verstaen, dat by den voorz. Remonstrant met'erdaedt aengetast sullen mogen worden.

4 *Juny* 1581.

Aengaende den derden penningh van de Inkomsten der Beneficien, die *jus Patronatus* gepossideert worden, ende tot onderhoudt van de Predicanten is gedestineert: Verstaen de Staten voornoemt als noch, dat den voorsz. derden penningh daer toe sal worden beheert en ge-employeert; dan alsoo eenige van den Collegie van de Staten hun daer tegens opposeren, zyn de Staten voornoemt als noch te vreden de saecke aen den Hove van *Hollandt* te submitteren, ofte dat deselve aldaer by Justitie werde gedecideert.

4 *Juny* 1581.

De Staten verklaren ende ordonneren, dat de Predicanten, wesende in dienst aengenoomen, ende staende tot laste van die van *Hollandt*,

ende daer af Ordonnantie van betalinge sal zyn verleent, by den Remonstrant alhier de betalinge gedaen, ende gecontinueert sal mogen worden onder recepisse ofte acquit van deselve Predicanten, sonder voorgaende Ordonnantie van de Staten, omme te verhoeden alle onkosten in het vervolgen van de Predicanten, midts dat den selven Remonstrant behoorlijck sal blycken van den actuelen dienst van de selve Predicanten, ende sal t' allen tyden den voornoemden Remonstrant verleent worden Ordonnantie op de voorschreve betalinghe, die de Staten sal blycken by recepisse ofte acquit van de voornoemde Predicanten, omme den Remonstrant in reeckeninge te mogen strecken na behooren, sonder dat den selven Remonstrant eenighe betalinghe sal doen aen eenige Predicanten, die van nieuws in dienst zyn aenghenomen, ende die geene voorgaende Ordonnantie van betalinghe sal zyn verleent, dan midts hebbende alvorens Ordonnantie van de Staten.

2 *December* 1581.

Aengaende het onderhoudt van de Predicanten, is by de Steden als noch verklaerdt, dat het derde part van de Inkomsten van *Jus Patronatus Laicalis* beneficien volgen sal tot onderhoudt van de Predicanten, achtervolgende voorgaende generale resolutie, ghenomen in September 1578, daer op met de Edelen in het vrundelijck als noch sal gehandelt worden, en dat boven de Middelen, tegenwoordigh staende gedestineert tot behoef van de selve Predicanten.

2 *Maart* 1583.

Zyn gecommitteert den Advocaet, WENSEN ende OLDENBARNEVELT, omme die van den Hoogen Rade in *Hollandt* te versoecken, dat sy voortaen geen provisie meer verleenen willen, in saecken aengaende d' Inkomsten ende Middelen, die tot behoef van de Predicanten zyn gedestineert, maer de selve te renvoyeren aen de Staten, ende dat voorts den Advocaet, postulerende voor den Hove, sal worden geinstrueert, omme tegens de provisie, die van *Haserswoude* verleent, grieven over te leveren, ten eynde de selve by provisie afgedaen magh worden.

7 *Mey* 1583.

Is mede geordonneert te schryven aen de Edelen en de Steden, dat veel Predicanten ten platten Lande, belast met veel kinderen, klagen dat syluyden op 240 ponden 's jaers niet en konnen onderhouden, ende sulcx in veel schulden verloopen, ende haerluyder diensten genootsaeckt sullen zyn te verlaten, by wat wegen ende middelen daer in voorsien sal worden.

16 *Juny* 1583.

Op 't poinct van de beschryvinge, aengaende 't onderhoudt van

de Predicanten ten platten Lande in *Hollandt*, of deselve in plaets van de 240 ponden 's jaers, 300 ponden gegunt soude mogen worden, in aensieninge van de belastinge van eenige Predicanten met Wijf ende Kinderen, ende dat de selve in eenige schulden zyn vervallen, is verklaert ende geresolveert, dat de Predicanten ten Platten Lande, die met Kinderen zyn beswaert, behoorlyck onderhoudt behoort te volgen, ende dat tot de somme van 300 ponden 's jaars, midts dat de selve tot twee plaetsen in dienst gebruyckt souden mogen worden, soo verre de gelegentheyt sulcx sal mogen vereysschen; dan ten eynde 't selve met goede ordre geeffectueert mach worden, is belast, dat al vooren pertinente Staet gemaeckt sal worden van de inkomsten der Middelen die tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten zyn gedestineert, ende hoeveel 't onderhoudt van de Predicanten daer tegens is bedragende, ende voorts een Lijst van de combinatien die bequamelijck binnen den Quartiere van *Hollandt* ghedaen souden mogen worden, om 't selve gesien, op de aenstaende Vergaderinge in de voorsz. saecke eyndelyck voorsien ende gedisponeert te worden als na behooren. Die van 't Noorder-quartier verklaerden dat in den haren goede ordre was gestelt.

13 *April* 1584.

Wy seynden Uwer E. mede over dubbelt van de Requeste, by de Dienaren en de Gedeputeerden des particulieren *Zuydt-Hollandschen* Synode syn Excellentie gepresenteert, ten eynde op 't onderhoudt van de Predicanten ten platten Lande by verhooginge van haerluyder jaerlijcksche Stipendium voorsien mochte werden, waer op by Ons mede is genomen rapport; ende alsoo eenige Predicanten in schulden zyn vervallen, ende andere met veel Kinderen belast zynde, hen op de toegevoeghde 240 ponden 's jaars niet gedragen kunnen sulcks dat Wy wel noodigh bevonden hebben dat met goede discretie ende distinctie 't Stipendium van de Dienaren verhooght werde nae bequaemheydt, belastinge ende diensten van de Predicanten, midts dat daer toe bequame Middelen mede gevonden werden, door dien de jegenwoordige staet van de Inkomsten, gedestineert tot behoef van de Predicanten, niet vervallen mach de lasten alreede daer uyt gaende, sullen daeromme U. E. niet laten dies aengaende haerluyder Gedeputeerden te schicken met volkomen last; ende oock eenige Middelen, 't zy uyt de Confiscatien ofte andersints te ordonneren, daer mede voor 't eerst eenige Jongens van goede hoope, ende egeene hulpe van d'Ouders hebbende, ad studia mochten werden gehouden, tot dat met meerder ordre daer inne voorsien sal wesen.

4 *Juny* 1584.

De Staten ..... hebben als noch verstaen, verklaert ende geresolveert, dat d' inkomsten van 't derde part van de Beneficien *Juris Patronatus Laicalis*, die by gemeene bewilliginge ende consent van de Edelen ende Steden den 5 September 1578 tot behoef van de Predicanten

zijn gedestineert, ende daer by de Staten sedert tot meermalen hebben gepersisteert, op de swarigheden by eenighe van de Edelen daerinne voor gehouden, tot behoef ende onderhoudt van de selve Predicanten alsnoch verstreckt sullen worden, alsoo egeen ander nochte bequamer middel daer toe kan bedacht werden, ende ten eynde het voorsz. middel alomme binnen den Lande van *Hollandt* effectivelijck ende met'erdaedt daertoe verstreckt mach werden, sulcks alreede over langhe in den Quartiere vau *Over Maze* is gedaen, zijn by de Staten voornoemt gecommitteert, eene van *Dordrecht*, *Delf* ende *Leyden*, omme neerstelijck met alle wegen ende middelen te besorgen, dat de selve Edelen met den eersten by syne Excellentie tot dien eynde mogen beschreven werden, ende alle wegen van inductie met goede onderrechtinge voorgehouden, ende daer op aengehouden, dat syluyden de voorgaende Resolutien als boven naekomen willen; ofte andersints de saecke aen sync Excellentie ofte die van den Raede Provinciael submitteren, doende van alles Rapport aen de Staten.

4 *Juny* 1584.

De Staten hebben op 't poinct van de beschrijvinge, aengaende de verhooginge van 't onderhoudt der Predicanten, verklaert ende oock noodigh bevonden, dat met goede kennisse daer in voorsien werde, distinctie nemende tusschen die geene die eenige Middelen hebben van Patrimonie, die belast ofte onbelast zijn van Kinderen, ende die grooten aanval hebben ofte geene, ten eynde in alles de verhooginge daer nae gedaen mach werden.

5 *December* 1584.

Op het poinct van beschryvinge, gedaen op 't versoeck van de gemeene Predicanten ten platten Lande in *Hollandt*, ... hebben de Staten verklaert ende geresolveert, dat behoorlijcke ordre op de verhooginge van der Predicanten Loon ende inkomste ghestelt sal werden, met goede kennisse van saecken; maer alsoo de Staten bevonden hebben uyt den Staet van den Ontfanger Coolwijck, dat daer inne niet en magh werden voorsien, ten zy de voorgaende Resolutie van de Staten van den 5 September 1578, aengaende het derde part van de Beneficien ende Vicaryen te doen verstrecken tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, sulcks binnen eenige Quartieren van *Hollandt* alreede eenige jaren daer op is gedaen, alomme geëffectueert ende in train gebracht werde, ende oock daer toe verstreckt 't gunt dies aengaende alreede soude mogen zijn verloopen; is by de Staten voorn. geordonneert den Ontfanger Coolwijck te doen belasten, dat hij eerstdaeghs de Edelen, die de voorsz. Resolutie meest hebben tegengestaen ende achtergehouden, voor het laetste sal vermanen ende insinueren, hen nae de voorsz. Resolutie te reguleren, soo wel van het verloop als 't gunt noch verschijnen sal van het derde part van de Beneficien ende Vicaryen; ende soo

verre de voorsz. Edelen daertoe niet en souden begeeren te verstaen, dat den voorn. COOLWIJCK de selve Edelen daer vooren in Justitie van den Hove van *Hollandt* sal doen beroepen; ende ten eynde hetselve met goede ordre ende kennisse ghedaen mach werden, hebben de Staten gecommitteert Mrs. PIETER VAN DER MEER ende JOHAN VAN OLDENBARNEVELT, omme den voorn. COOLWIJCK van alles te instrueren, ende hem voorts in alles te assisteren, dat de voorsz. Resolutie by weghe van Justitie ofte andersints mach werden geëffectueert.

5 *Maart* 1586.

Is voorts de voorz. Gecommitteerden belast, die van den Rade voor te houden, dat van de stuyver die op elcke gulde in 't verpachten van de gemene Middelen voor rantsoen is gestelt ende geheven, de halve stuyver voorts bekeert mach worden tot onderhoudt van de Predicanten, sulcx tot noch toe is gedaen, alsoo 't selve het principaelste Middel is tot haerluyder onderhoudt, en dat een oortje daer af, te weten van de stuyver, tot behoef van den Armen binnen elcke Plaetse mede sullen verstreckt worden, als eenige jaren ghedaen is.

2 *July* 1586.

De Staten ..... hebben geresolveert, dat de ontfanger van de Goederen tot onderhoudt van de Kercken dienaren gedestineert, CORNELIS VAN COOLWIJCK, sal worden belast en geordonneert, de Staten eerstdaeghs te onderrechten wat devoir hy gedaen heeft om de Beneficien soo van de geestelycke collegien van *Hollandt*, aen de Staten vervallen zynde, als oock deze gehouden of gegeven worden by de Graeffelyckheyt van *Hollandt* ende die by eenige Heeren of andere Persoonen wiens goederen zyn geconfisqueerd, daertoe mede behooren gebruyckt te worden, onder syn administratie te brengen, ende dat alle 't gene daer aen soude mogen gebreecken, eerstdaeghs sal worden gevordert; dat oversulcx aen den Rentmeester van den Heere van WASSENAER, de vrouwe van ARENBERGH ende alle andere (des noodt zynde) geschreven, en oock tegens de selve by executie geprocedeert sal worden, om te hebben pertinente verklaringe wat Beneficien van deselve Huysen gehouden worden, wie daer van possesseurs zijn, ende wat Goederen daer toe zijn gehoorende, ten eynde alle deselve onder den voorz. Ontfanger gebracht en tot onderhoudt van de kerkelycke saecken verstreckt mogen worden, conform de meyninge ende intentie van de Staten.

29 *Jan.* 1587.

Op het versoeck van de gemeene Dienaers ten platten Lande, omme te hebben onderhoudt, ende sulcks vermeerderinge van haerluyder tractement; Is geordonneert de selve Requeste te schicken in

handen van den Ontfanger COOLWIJCK, ten eynde hy de Staten met den eersten, des doenlijck zynde, oversende in 't kort pertinente Staet van 't getal ende de namen van de Predicanten, onder Uwen ontfangh begrepen, tot wat plaetse deselve staen, hoeveel deselve jaerlijcks genieten, wat subsidie deselve extra ordinaris genoten hebben, ende die met veele Kinderen belast souden mogen wesen, ofte eenige plaetsen bequamelijck onder eenen dienst souden mogen werden gecombineert, midtsgaders van de inkomsten van de Geestelijcke Goederen, ende hoeveel UwerE. van de Rantsoenen is treckende, hoeveel de Predicanten ten achteren mogen zijn, ende wat middelen UwerE. daer tegens soude mogen hebben, Ons voorts daer benevens adviserende, by wat wegen ende manieren bequamelijckst op het versoeck van de Supplianten voorsien soude mogen werden, omme hetselve gesien, voorts daer inne voorsien te mogen werden, als nae behooren.

27 *Febr.* 1587.

De Staten hebben goedtgevonden ende geresolveert, dat de Geestelijcke Landen onder den ontfangh van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK begrepen, uyt 'er huyre zynde, ende die op de Frontieren niet en zyn gelegen, voor den tydt van vyf ofte seven jaeren sullen werden verhuyrt ten meesten profyte, onder alsucke Conditie, dat by forme van rantsoen binnen twee, drie ofte vier maenden het eerste jaer huyr opgebracht sal werden in handen van den voorn. Ontfanger, omme ge-employeert ende verstreckt te mogen werden als nae behooren; dat het voorn. jaer huyrs by den Pachter ofte Huyrder weder gekort ofte ingehouden sal werden aen de vyf ofte seven jaren huyrs by egale portie; ende aengaende de Landen omtrent de Frontieren gelegen, als in de *Alblasser-Waert* ende daer omtrent, ende oock in andere Quartieren van *Hollandt*, alwaer inlegeringen ende doortochten van Ruyteren en Knechten souden mogen vallen, sal de verhuyringe van dien voor so veel jaren gedaen worden als raedtsaem sal mogen bevonden werden, sonder daer af een jaer gereedt te bedingen, midts dat oock in al sulcke Quartieren neffens den voorsz. Ontfanger een Commissaris gelast ende gecommitteert sal werden, die binnen denselven Quartiere woonachtig zy, omme de meeste kosten te verhoeden, ende hebben de Staten geauthoriseert de Committeerde Raeden, omme alle het selve te doen effectueren ten meesten dienste van den Lande.

6 *Septr.* 1587.

De Staten aenmerckende het ernstigh vervolgh van wegen de Predicanten ten platten Lande binnen desen Quartiere van *Zuydt-Hollandt* gedaen, ten eynde haerluyder jaerlijcksche inkomsten ende Stipendium van 240 ponden van 40 gr. 's jaers soude mogen werden verhooght, ... hebben verklaert, geconsenteert ende geordonneert, dat den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, tot behoef van alle de

Predicanten ten platten Lande geseten, ende onder synen ontfangh begrepen, voor den jegenwoordigen loopenden jare 1587 sal mogen betalinge doen, in plaetse van de voorn. 240 ponden, ter somme van 300 ponden van 40 gr. waer toe oock behoorlijcke Ordonnantie verleent sal werden, uytgesondert de Predicanten die binnen desen jare 1587 extra ordinarisse Subsidie tot 60 gelijcke ponden is geaccordeert, die hen daer mede sullen laten genoegen; ende soo verre eenige Dienaers min extra ordinaris binnen desen jare souden ontvangen hebben, sal hetselve by den voorn. Ontfanger werden gesuppleert ter voorsz. somme toe van 60 ponden, ten eynde alle de Dienaren ten platten Lande als vooren tot gelijcke somme verhooginge gedaen mach werden, waer toe mede behoorlycke Ordonnantie daer nae verleent sal werden.

10 *Oct.* 1588.

Deze verhooging ook voor 1588 toegestaan.
Voorts de Predicanten die de combinatie van twee dorpen bedienen in plaats van 270 ponden 350 ponden toegelegd.

11 *Maert* 1589.

Acte van consent van verhooginge van het onderhoudt van de Predicanten ten platten Lande.

De Staten van *Hollandt* hebben in aensieninge van de verdieringe des tijdts, ende dat de Predicanten ten platten Lande in *Hollandt* hen van hare schulden niet sullen kunnen bevryden, noch van hare nodelijcke Behoeften voorsien, ten zy binnen desen tegenwoordige jaren 89 wederom op haerluyder onderhoudt ordre gestelt worde, als in den voorleden jare is gedaen, ten eynde deselve Predicanten tot vorderinge van 't H. Evangelie met lust en vreughde betreden mogen, hebben niettegenstaende de groote belastinge en 't achterwesen van den Lande, verklaert, geconsenteert ende geordonneert, dat den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK ten behoeve van de Predicanten ten platten Lande onder sijn ontfangh begrepen, die een Dorp bedienen, voor den jegenwoordige jare 89 in de plaets van 240 ponden van 40 gr., by de Staten van 't aenbeginne van den Oorlogh jaerlijcx geconsenteert, uyttreycken ende betalen sal 300 ponden, die hare verhooginge dies aengaende niet hebben van de Staten ontfangen binnen desen jare; ende alsoo eenige Predicanten op de combinatie twee Dorpen bedienen, dat de selve in plaets van 270 ponden, by den bovengenoemden Ontfanger voor desen Jare voorn. uytgereyckt sal worden elcx 350 ponden, overmits d'onkosten die by hen daerjegens moet werden gedragen.

11 *Dec.* 1590.

De Gec. Raden van de Staten gesien hebbende den Staet by den

Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK overgelevert van de jegenwoordige inkomsten ende lasten van sijn Comptoir, en daer uyt bevonden hebbende dat den selven Ontfanger, overmidts eenige extra lasten by hem gedragen, en vermeerderingh van de ordinaris lasten aegaende het getal ende onderhoudt van de Predicanten, niet mogelijck soude zijn te continueren de goede orde op de betalingh van de selve Predicanten, noch te vervallen de betalingh van voorz. extra lasten, ten ware deselve subsidie en assistentie ter somme van 5000 ponden van 40 gr. gedaen werde, hebben in aensieninge van de belastingh van alle d' andere der gewone Landts Comptoiren, ende om redenen als vooren, noodigh bevonden ende geordonneert, dat by den voorn. Ontfanger COOLWIJCK ghelicht sal worden de somme van 5000 ponden voorn., authoriseerende den selven Ontfanger, de voorz. somme te mogen lichten voor den tijdt van een jaer, ten hooghsten tegen 10 ten hondert, ende alsdan desselve penningen te rembourseren ende betalen met het verloop van den interest van dien, uyt de ghereedste penningen van synen comptoire, ontfangh ende administratie, ende by gebreecke van dien sal desselve op gelichte somme met het verloop van dien betaelt mogen worden uyt de inkomsten van de contributien van de Verpondinge van den toekomenden jare 1591, den voorn. Ontfanger alrede in handen gestelt, daer op behoorlijcke Brieven van Ordonnantie en verseeckertheyt verleent sullen worden.

11 *Maart* 1594.

De Ridderschap, Edelen, ende Steden van *Hollandt* ende *West-Vrieslandt*, representerende de Staten van den selven Lande, naer voorgaende rype deliberatie, en examinatie van den Staet van den ontfangh en uytgeef van de Ontfangers CORNELIS VAN COOLWIJCK ende JAN CORNELISZ., nopende de Middelen, gedestineert tot onderhoudt van de Kercken-dienaers, ende de lasten van de selve onderhoudinge; hebben ten aensien van de jegenwoordige groote dierte van alle Behoeften, noodigh tot de Huyshoudinghe, ende op vaste hope, dat by verkopinghe van den Lande tot den voorz. ontfangh specterende daer op houdende, soo veel als de selve altans in huyre geldende zyn, den selven ontfangh sal verbeteren, bewillight en geconsenteert, dat met den ingang van den loopenden jare 1594 de Gagien van de Kercken-dienaers ten platten Lande, boven hare wooninge, in de plaetse van 240 ponden, tot 350 ponden van 40 gr. het pondt 's jaars, sullen worden geaugmenteert, daer mede de Kerken-dienaren voornoemt hen sullen contenteren, sonder verder vervolgh te doen; wel verstaende dat degene, die met meer als drie Kinderen, beneden de 14 jaren oud wesende zyn gezegent, voor elck Kint boven de voorz. drie Kinderen, beneden de 14 jaren wesende, voor den tijdt dat deselve Kinderen leven, ende beneden de 14 jaren blyven sullen, by de Ontfangers van de respective Quartieren, op de Certificatie van het Gerechte van de Plaetse haerder residentie, innehoudende het ghetal van de Kinderen van de Kercken-dienaers aldaer, beneden

de 14 jaren oudt zynde, met verklaringe van haren respectiven ouderdom, op elck Kindt boven de voorz. drie, beneden de 14 jaren wesende, 20 ponden van 40 gr. het pondt 's jaars, en daer van t'elcken drie maenden een gerecht vierdepart, benevens de voorz. ordinaris Gagien, sal worden betaelt, welcke betalinge de ontfangers voorn., op de voorz. Certificatie ende Quitantie, in uytgeven sal werden geleden ende ghepasseert, gelijck de principale Gagien; ende sullen de Kinderen, kennelyck innocent ofte impotent wesende, gehouden worden, nopende het ghenieten van de voorz. 20 ponden 's jaers, als beneden de 14 jaren, ende dit alles by provisie, en tot kennelijck weder seggen van de Staten.

2 *April* 1594.

De Gec. Raden van de Staten, hebben op het versoeck by den Ontfanger JOHAN COMMERSZ. van weghen Burgemeesteren ende Regeerders van den *Brielle* gedaen, ten eynde den Ontfanger JOOST VAN ALBLAS belast zoude worden, tot betalinge van de Praedicanten van den *Brielle* ende den Lande van *Voorne*, den voorn. JAN COMMERSZ. uyt te reycken de somme van *f* 4000—, verklaerdt ende gheordonneert, dat by provisie den selven Ontfanger JAN COMMERSZ. by den voorn. JOOST VAN ALBLAS, Ontfanger, uyt synen ontfangh van de Geestelijcke Goederen, uytghereyckt sal worden de somme van 2000 ponden van 40 gr. 't pondt, daertoe Ordonnantie verleent sal worden, ende hebben voorts de Gecommitteerde Raden, den voorn. Ontfanger JAN COMMERSZ. geordonneert, in het betalen van de Praedicanten ende Kercken dienaren ten platten Lande, alomme binnen den Lande van *Voorne en Putten*, te reguleren in alles, achtervolghende de Resolutie van de Heeren Staten voornoemt, van den 11 Maert ll., in het generael genomen, op de betalinghe ende het onderhoudt van deselve Kercken-dienaren, alomme binnen *Hollandt* ende *West Vrieslandt*, tot conservatie van de authoriteyt van de Staten, ende ten eynde een eenparingen voet daer in magh werden onderhouden.

13 *Mey* 1594.

De Ridderschap, Edelen ende Steden van *Hollandt ende West-Vrieslandt*, representerende de Staten van deselven Lande, na voorgaende rype deliberatie ende examinatie van den Staet van de Middelen, dienende voor de Kercken dienaren ten platten Lande, die uyt de Comptoiren van de Ontfangers CORNELIS VAN COOLWIJCK ende JOHAN COMMERSZ., voor hare diensten betaelt ende onderhouden worden; hebben in aensieninghe van de tegenwoordige groote dierte van alle Behoeften tot die Huyshoudinghe noodigh zynde, volgende het versoeck van deselve Kercken-dienaren bewillight ende geconcenteert, dat met den ingangh van den lopenden jare 1594, de Gagien van de Kercken-Dienaren ten platten Lande, boven hare Wooningen van de voorn. Ontfangers respective, ofte die in der tydt wesen sullen, ontfangen ende genieten sullen 350 ponden van 40 gr. 's jaers, die

niet meer als met 3 Kinderen sullen wesen gezegent; ende dat de Kercken-dienaren, die met meer Kinderen als 3 sullen wesen gezegent ende belast sullen wesen, jaerlijcks tot 400 ponden munte als voren, betaelt sullen worden; mede ingaende met den loopenden Jare: Dat voorts de Kercken-dienaren, die twee Kercken by combinatie bedienen daer en boven 50 ponden jaerlijcks genieten sullen, sulcks tot noch toe is gedaen, daer mede de voorn. Kercken-dienaren hen sullen contenteren, sonder vorder vervolgh te doen, midts dat jaerlijcks in handen van de Ontfangers by de Kercken-dienaren behoorlijke Certificatien van den Gerechte van de Plaetse haerluyder residentie sal gelevert worden, inhoudende het ghetal van haerluyder Kinderen, daer op t' elcken drie maenden een gerechte vierde part van de voorsz. Gagien betaelt sal worden, ende jaerlijcks behoorlycke Ordonnantie verleent, midts daer benevens overleverende de quit daer toe dienende, ende sal het selve voorts de Ontfangers in reeckeninge gepasseert worden als 't behoordt, ende dit alles by provisie ende tot kennelijck wederseggen van de Staten.

3 *Juny* 1594.

De Gec. Raden van de Staten, hebben ten aensien van de voorgaende Resolutie van de Staten voorn., aengaende het onderhoudt van de Kercken-dienaren ten platten Lande, ende de ordre die daerop nader genomen sal mogen werden, den Onfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, belast ende geordonneert, den selven Kerckendienaren ten platten Lande, daer af de betalinge staen tot laste van synen Comptoire, voor den jegenwoordigen jare 1594, betalinge te doen elcks tegen 350 ponden van 40 gr. het pondt, tot dat anders daer inne by de Staten sal wesen voorsien ende gheordonneert.

5 *Aug.* 1594.

Op het versoeck van CORNELIS VAN COOLWIJCK, omme ten aensien van de verbeteringe van het onderhoudt van de Predicanten ten platten Lande, innegaende met den jare 1594, ende dat deselve wat den Staet van den jare 1593, by hem te vooren overgelevert, te samen bedraeght ter somme van 20000 ponden van 40 gr. het pondt, om daer op voor het eerst te hebben ten minste ordonnantie ter somme van 10000 ponden.

13 *Oct.* 1594.

In aensieninghe van de kostelyckheyt van alle Behoeften, ende verdieringhe des tijdts, ende dat binnen veel Steden van *Hollandt* de Kercken-dienaren jaerlijcks voor hare diensten betaelt worden tot over de 500 ponden van 40 gr. het pondt, ende dat binnen *Dordrecht* ende *Rotterdam* de Kercken-dienaren niet meer als noch genieten dan 400 ponden van 40 gr. het pondt, van wege het gemeene Landt, omme alle goede eenparigheydt daer inne te onderhouden, ende de

Kercken-dienaren aldaer uyt het verloop van schulden te houden, soo veel als doenlijck is. Is goetgevonden, dat de Dienaren aldaer, ende oock de Dienaren in de Steden op de Frontieren gelegen, als *Woudrichem* en andere, f 500.— jaerlijcks, mede van wegen het gemeene Landt uytgereyckt sullen worden by den ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK.

21 *Oct.* 1594.

De Gecomm. Raden van de Staten, hebben ..... om seeckere goede insichten verklaerdt ende geordonneert, dat de Kercken-dienaren ten platten Lande, jaerlijcks aen den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, ofte JOHAN COMMERSZ respective, op haerluyder betalinge tot bewijs van haerluyder getal van Kinderen, omme te ghenieten f 400.— 's jaers, sullen overleveren Attestatien onder de handen van de Kercken-dienaers, aen dewelcke betalinge gedaen sal worden; ordonnerende insgelijcks de selve Ontfangers op alsulcke Attestatien de voorschr. betalinghe te doen, ende voorts de Gecommitteerden tot den gemeene Landts Reeckeninge, de betalinge op de selve Attestatiën ghedaen, in reeckeninge te passeren enz.

8 *Dec.* 1594.

Gesien den Staet by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK overghelevert, daer uyt bevonden is, dat den Staet van sijn Comptoir, door de verhooginge van den Ouderdom van de Predicanten, soo binnen de Steden als ten platten Lande, beswaert ende ten achteren gestelt is, met omtrent de som van 16000 ponden van 40 gr. jaerlijcks, is geordonneert, dat denselven COOLWIJCK, boven de 10000 ponden by hem ontfanghen, noch 6000 ponden in Januario toekomende, naer den laetsten termijn van den Placate uytgereyckt sullen worden, en dat den selven Staet de Heeren Staten sal worden voorgehouden.

5 *Febr.* 1596.

Aengaende de penningen, by den Ontvanger COOLWIJCK op den Comptoire van den ontfanger Generael MIEROP gelevert, gekomen van de verkochte Pastorye-Landen, omme daervan tot onderhoudt van de Predicanten renten tegens den penningh 16, hebben de Gecomm. Raden geordonneert, dat van 6267 ponden 1 st. en 3 den. by den Remonstrant den 25 January 1594 gelevert in handen van den Ontfanger MIEROP, een Rentebrief apart gelevert sal worden; ende van de penninghen by hem den 9 January 1595 tot 3000 ponden, en den 2 Oct. 1595 tot 11808 ponden 2 st. den voorn. Ontfanger gelevert mede een Brief, ingaende de Renten ten dage van de overleveringe van de penninghen teghen den penningh 16.

7 *Maart* 1598.

De Staten hebben de Predicanten ten platten Lande, die klachtig

vallen sullen, elcks voor haer het eerste geaccordeert extraordinaris de som van 50 ponden van 40 gr. Vl. het pondt, ende voorts geordonneert dat de Gec. Raden van de Staten den Staet van de Comptoiren van de Ontvangers CORNELIS VAN COOLWIJCK en JAN CORNELISZ sullen resumeren, en voorts de Staten adviseren, uyt wat middelen de supplianten eenighe vordere verhooginghe ghedaen soude mogen worden.

5 *Maart* 1599.

De Staten aenmerckende dat de dierte in den Lande als noch continuerende, ende dat daeromme het extra ordinaris subsidie de Kercken Dienaren ten platten Lande binnen den voorleden jare elcks tot f 50 geaccordeert, deselve Dienaren niet en soude mogen ontrocken worden sonder groote beswaernisse der selven, hebben niettegenstaende de groote belastinge van den Comptoire tot betalinge der Kercke-Dienaren geordonneert, verklaert ende geaccordeert, dat voor den jegenwoordigen jare 1599 de Predicanten ende Kercken-Dienaren ten platten Lande voorn. mede sulcks ghenieten ende ontfangen sullen 50 ponden van 40 gr. extraordinaris, ordonnerende de ontfangers die 't behoort de voorsz. 50 ponden deselve Kercken-Dienaren elcks uyt te reycken ende te betalen onder haerluyder recepisse; daer op behoorlijcke ordonnantie van betalinge verleent sal worden.

19 *Mei* 1600.

Gecontinueert het extra ordinair subsidie voor de kercken-dienaers ten platten Lande in *Hollandt* van de f 50.— 's jaers, door hen in voorgaende jaren genoten, overmits de dierte des tijds.

28 *Nov.* 1600.

De Staten enz. gelet hebbende op de tractementen van de Kercken-dienaren, dat deselve daer op meest qualyck en leven mogen ..... is om verscheyde respecten, de voorgheslagen belastinge van de tractementen niet goedtghevonden, maer dat op het afdoen van de onnodige tractementen gelet, en geene nieuwe tractementen te maken.

34-83

II. Aanstelling en bezoldiging van predikanten (Plaatselyk).

(Zie ook bij Geestelyke Goederen, Pastorien en Vicaryen).

Abbenbroeck. 12 *Oct.* 1583. Is mede geresolveert dat men FOPPE, Ontfanger van de Canonesie Goederen tot *Abbenbroeck*, sal bevelen, den Predicant tot *Abbenbroeck* sonder swarigheyt te betalen de 150 ponden die de Staten hem hebben geaccordeert, ende dat hy 't selve sal betalen uyt de dubbelde Canonicx Prove die den Heere van *Montfoort* plach te ontfangen, sonder oock van de resterende penningen daer af eenige betalinge te doen dan by Ordonnantie van de Staten.

9 *Nov.* 1583. De Staten enz. hebben verklaert ende geordonneert, dat den Predicant tot *Abbenbroeck* voor al betaelt sal worden uyt de inkomsten van de Canonesie Goederen aldaer, ter somme van 150 ponden van 40 grooten 's jaers, by den Ontfanger derselver Goederen, tot onderhoudt van de selve Predicanten gedestineert, midts dat deselve somme afghekort sal worden dengenen die op de selve Goederen t' haerluyder onderhoudt mede zyn geassigneert, elcx voor haer aenpart; ende dat den voorsz. Ontfanger gehouden sal zyn de voorsz. 150 ponden te leveren in handen van den Ontfanger JAN COMMERSZ., tot betalinge van de Predicanten in den Quartiere van *Voorne* geordonneert, om by hem op de betalinge van de voorn. Predicanten voorzien, ende van deselve verantwoordt te mogen worden als naer behooren.

7 *July* 1589. De Staten enz. ..... hebben geordonneert ende belast, JOHAN COMMERSZ., Ontfanger van de Geestelijcke Goederen over den Quartiere van *Voorne* en *Putten*, midtsgaders *Heenvliet* en *Abbenbroeck*, aentevaerden alle 't inkomen tot de Cruysen en Vrouwen Gilde tot *Abbenbroeck* specterende, ende de Landen daer toe behoorende, uyt er huyre wesende, ten overstaen van seeckere Commissarissen by de Staten voorn. te deputeren, wederom te verhuyren, midts dat den voorschreven Ontfanger JOHAN COMMERSZ. daer van gehouden wordt benevens synen anderen ontfangh te doen reeckeninge ende bewys als naer behooren.

Alblasserwaard. 10 *Dec.* 1583. De Staten enz. ..... gesien hebbende t' advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, ende daer uyt verstaen hebbende dat nodelijck tot stichtinge ende onderwys van de Gemeente in de kennisse des Goddelijcken Woordts, eenige Predicanten in de *Alblasserwaard* gestelt sullen moeten worden, met verklaringe, dat de Staten van de inkomsten tot onderhoudt van de Predicanten verhooght, of dat andersints op de betalinge van deselve Predicanten niet voorsien soude mogen worden, hebben de Staten voorn. verklaert ende geordonneert dat by de Remonstranten alhier drie Predicanten in dienst aenghenomen sullen mogen worden, elcx onder alsulcken onderhoudt als de andere Predicanten ten platten Lande zyn ghenietende, welcke Dienaren of Predicanten by de Remonstranten oock sullen werden gestelt ende gehouden binnen alsulcke Plaetsen als deselve nodighst sullen bevinden; wel verstaende, dat de Staten voorn. op de Middelen van onderhoudt van de Predicanten sulcx sullen voorsien als naer behooren.

Almkerk, *Uitwyck* en *Neerandel.* 19 *Mei* 1600. Geaccordeert dat by *Almkerk*, *Uitwyck* en *Neerandel* ieder een predt. worde beroepen en dat op hun onderhoudt order gestelt zal worden, vermits de Geestelyke Goederen der dorpen en Landen van *Althena* jaarl. niet minder dan *f* 3000 opbrengen.

Ameyde en Tienhoven en *Meerkerck.* 27 *Aug.* 1580. De Staten enz.

aenmerckende hoe nodigh voorsien moet werden op de betalingh van de Predicanten binnen *Ameyde ende Thienhoven*, HENRICK THIENHOVEN, midtsgaders van *Meerkerck*, JOHANNES VENROY, over haer achterwesen, door dien by den Ontfanger COOLWYCK geen Middelen zyn van betalingh, hebben tot onderstandt van deselve Predicanten den voorn. Ontfanger geauthoriseert, te lichten op interest tegens 12 ten hondert in 't jaer de somme van 300 ponden van 40 gr., om de hooftsomme met 't verloop van den interest van dien gerembourseert te werden uyt d' eerste penningen van sijn ontfangh.

Amsterdam. 20 *Dec.* 1581. Accord gemaeckt tusschen de Staten en die van *Amsterdam*.

(Ook zoo veel betreft de Geestelyke goederen en predicants tractementen).

Alsoo tot dienste en welvaren van den Lande, sonderlinge in desen tegenwoordigen Oorlogh en hoogh dringende noot, goede wegen en middelen gesocht, aengenomen, ende gebruyckt moeten worden, om alle onverstant, quaestien, en differenten ter neder te leggen, ende de Landen en Steden in eenigheydt te doen stellen en onderhouden. Ende tot dien eynde de Ridderschap, Edelen, en Steden van *Hollandt*, representeerende de Staten van den selven Lande, met die van *Amsterdam*, aengaende haerluyder Satisfactie, in verscheyde handelingen en communicatien getreden zynde, op de voldoeninge en contentement van die van *Amsterdam* voornoemt; eyndelijck noodigh bevonden hebben, op sekere Poincten en Articulen daer toe dienende, ende van wegen de Staten voornoemt en die van *Amsterdam* naer voorgaende Vrundlijcke handelingen en Communicatien geconcipieert, aen wederzyden elcks in den haren te doen rapport, en daer op tot sekeren dagh haerluyder Antwoort en Resolutie in te brengen. Soo is 't: Dat de voorsz. Staten aen de eene zyde, ende die van *Amsterdam* aen de andere zyde, in aensieninge van den tegenwoordigen Staet en gelegentheydt der saken binnen den voorsz. Lande, beroerende de voorsz. Poincten en Articulen, gemaeckt op den afstant der voorsz. Satisfactie ten wederzyden, eyndelijck in het vrundlijck zyn veraccordeert op deselve Poincten en Articulen, en in der voegen en manieren hier na volgende, onder beloften van de Staten, dat deselve by Zyne Excellencie sullen worden geapprobeert ende geconfirmeert; te weten:

Eerstelyck, dat de voorsz. Staten en die van *Amsterdam* ter wederzyden renuncieren van de voorsz. Satisfactie, als oock van den Eedt daer
1 op gedaen, deselve elck anderen remitterende in allen schyn en voegen, of sulcks noyt en ware gedaen geweest.

Dat voorts de voorsz. Stadt beset sal blyven met twee Vaendelen Knechten, yder Vaendel tot twee hondert Hoofden, onder twee
2 capiteynen, Burgers der voorsz. Stadt wesende.

De welcke alle maenden betaelt sullen worden uyt de Middelen en contributien binnen de voorsz. Stadt en hare vryheydt vallende, soo verre de selve strecken mogen, indien niet, van andere des
3 gemeene Lants penningen, midts dat soo verre de soldaten in den

Lande van *Hollandt* in Guarnisoen leggende, met Laecken betaelt werden, de Guarnisoenen binnen de voorschr. Stede, mede eens in het jaer een maendt betalinghe aen Laeckenen sullen ontvangen, sonder meer.

Des sullen de selve Vaendelen vermeerdert, onder meer Vaendelen
4 verdeelt ofte vermindert mogen worden, de noot of andere gelegentheden (de noot cesserende) sulcks vereyschende, 't welck alle staen sal tot believen en discretie van syne Excellentie.

Wel verstaende, dat by soo verre syne Excellentie (de noot sulcks
5 vereyschende) het voorsz. Guarnisoen quame te vermeerderen, dat als dan 't selve Guarnisoen van Servicie gelt sal worden betaelt, in conformité van andere Steden van *Hollandt*.

Sullende mede die van *Amsterdam*, tot opmaeckinge der fortificatien der selve Stede, achtervolgende de bestecken van syne Excellentie
6 by de Staten worden geauthoriseert, omme over de platte Landen, soo van den Ouden als den Nieuwen *Amstel*, *Diemen* ende *Duivendrecht*, te mogen ommeslaan op yder Mergen 3 stuyvers 's maents, geduyrende den tydt van 12 maenden, te verdeelen in 2 jaren, te weten van elcken Jare 6 maenden, waer inne de Eygenaers betalen sullen de twee deelen, ende de Bruyckers het derdendeel, midts dat de Godshuysen van de twee deelen van hare eygen verhuyrde Landen vry sullen wesen, ende dat de Huysluyden in recompensie van dien, by tyden van noot (dat Godt verhoede) binnen deselve Stadt met hare Beesten en Goederen vluchtende, den tydt dat sy daer blyven, al sulcken vryheydt sullen genieten, als andere Inwoonders der selver Stadt; ende soo verre yemandt onwilligh soude mogen werden gevonden, sullen deselve reëelyck en met der daedt daer toe mogen doen constringeren, niet tegenstaende eenige oppositie of provocatie ter contrarie.

Voorts sullen de voorsz. van *Amsterdam* treden in de gemeenschap en communie van de oude schulden, by de Staten van *Hollandt*, geduyrende den voorleden Oorlogh, voor dato van de Satisfactie der voorsz. Stede gemaeckt, sonder dat daeronder begrepen sullen wesen de schulden ofte onkosten by de Steden van *Hollandt*, in den voorleden Oorlogh geleden, gemaeckt ofte verschoten, die genaemt worden
7 de groote Reeckeningen van de Steden, de welcke, volgende de Resolutie van de Staten toegezegelt, berustende zyn onder den Secretaris DE RECHTERE, die sy onder den anderen sullen lequideren, sonder dat die van *Amsterdam* daerom gemoeyt, ofte yet tot nadeel van hun daertoe verstreckt of bekeert sal mogen worden; wel verstaende, dat hier onder niet sullen wesen vervat alsulcke penningen als eenige Burgeren en Inwoonderen van *Hollandt*, by leeninghe hebben opgebracht in den voorleden Oorlogh, sonder eenige Goederen in pantschap, als andere daer voren ontfangen te hebben, de welcke by verkopinge uyt de Geestelycke Goederen met pantschap belast, soo verre die mogen strecken, ende indien niet, by verkoopinge van andere Geestelycke Goederen betaelt sullen worden volgens het slot van de Reeckeninge, 't gene by die van de kamer van de Reeckeninge daervan alreeds is gemaeckt, en noch gemaeckt sal worden.

Des sullen die van *Amsterdam* voor hun behouden den Hondersten penningh van den jare 1578 ende de helft van den Hondersten penningh 13
8 van den jare 1579, waer boven hun by de Staten nogh betaelt sal worden de som van 30.000 p. van xl. grooten, te betalen op 6 navolgende jaren by esgale portie, daer van het eerste jaer van betalinge verschenen zal wesen Mei Anno 1584 e. k., ende sullen die van *Amsterdam* by faute van betalinge, de contributien binnen de voorsz. Stadt en hare vryheydt vallende, daer voren verbonden blyven.

Sullen die van *Amsterdam* tot behoeve der selver Stadt aenvaerden ende behouden alle Getimmerten, Erven, ende Huysen der Geestelycken, binnen de voorsz. Stadt toebehoorende, geen uytgesondert
9 maer soo veel de andere goederen van deselve Geestelycken aengaet, als Renten binnen en buyten, ende de Landen buyten de voorsz. Stadt gelegen, sullen de selve by bewilliginghe van de Staten Generael van *Hollandt* (daer op verschreven zynde) benevens de andere Geestelijcke Goederen van *Hollandt*, tot betalinge van der gemeene Landts schulden ende lasten mogen worden geemployeert, midts de conventualen binnen *Amsterdam* behoorlijcke alimentatie, in conformité van de andere Steden doende, ende de Magistraten tot proffyte van deselve conventualen daer vooren goede verseeckertheyt stellende.

Ende soo veel de Geestelycke Goederen aengaet, soo wel de gene die by de Staten zyn verkocht, veralieneert, ofte met pandschappe beswaerdt; als oock de Goederen de welcke de Godtshuysen tot *Amsterdam* aen haer hebben genomen, ende tegenwoordelijck zyn ghebruyckende ende besittende, soo de Carthuysers als andere Conventualen toebehoordt hebbende, tot wat Plaetse die oock zyn ghe-
10 legen, sullen de voornoemde Staten en die van *Amsterdam*, ofte Godtshuysen in desen *hinc inde* blyven in haer geheel, sonder dat de een de andere in den eygendomme, sucsessie, gebruyck, ofte ontfangh van dien eenigh empeschement, hinder, nochte letsel aen sullen mogen doen, directelick nochte indirectelick, voor ende aleer by wegen ende middelen van Justitie alle het selve eyndelijck sal wesen getermineert.

Desghelycks sullen die van *Amsterdam* tot reparatie van de Kercken, met de lasten ende renten daer op staende, behouden alle de Kercke-
11 lyke Goederen, midtsgaders tot onderhoudt van de Predicanten, de Memorien, Vicaryen, Getyden ende andere diergelijcke Geestelijcke Goederen.

Ende aengaende de halve stuyvers, komende van de rantcoenen van de Middelen, die binnen de voorschreve Stede werden verpacht, sullen deselve laten komen benevens het innekomen van de Kercken, yegelyck in den synen, tot onderhoudt van de Predicanten, onder
12 de Ambachts-Heerlijckheydt, ende Bailliuwschap van *Amstellandt*, ten ware het innekomen van de Memorien, Vicaryen, Getyden ende andere, tot het onderhoudt van de voornoemde Predicanten, binnen de voorsz. Stadt resteert ende te kort komt, eerst ende alvooren uyt de halve stuyvers worden gesuppleert.

Voor soo veel de betalinge ende reductie van de Renten, voor ende geduyrende den voorleden Oorlogh, gevallen ende verschenen,

als oock het achterwesen op de Thollen van *Geervliet*, ordinaris
13 Beeden, ende Domeynen van *Hollandt*, tot den dage van de Pacificatie aengaet, soo wel de Stadt, als de Burgeren en de Inwoonderen belangende, sullende soo wel by de Staten, als die van *Amsterdam hinc inde*, terstont eenige uyt den Raedt Provinciael worden geeligeert, dewelcke binnen drie ofte vier dagen naer de electie Parthyen *hinc inde* ghehoordt, sullen procederen tot uyttinge ende verklaringe van hetgeene syluyden op 't gunt voorsz. is, naer recht ende acquiteyt sullen bevinden te behooren; ende wat by de voorsz. Geeligeerden die van *Amsterdam* toeghevonden wordt, sullen Parthyen *hinc inde* hun daer naer hebben te reguleren, sonder reductie, relief, ofte eenigh ander versoeck, ten ware eenige van de voorsz. Burgeren ofte Inwoonderen hun daer by beswaert vonden, dewelcke den wegh van Justitie open sal staen.

Ende ten eynde die van *Amsterdam* ende andere Crediteuren, aen haer achterwesen van de voorschr. Tollen, Beeden ende Domeynen sullen mogen geraecken, sullen de Staten terstont, ende sonder ver-
14 treck doen procederen tot de verkoopinge van de Domeynen, sonder deselve verkoopinghe eenighsints te mogen ophouden nochte beletten, maer den meestbiedende ten dage van de verkoopinge laten volgen, ende dat tot effectuele betalinge van die van *Amsterdam* ende andere Crediteuren, soo wel van haer Capitael ende Hoofdsomme; als het gundt hun by de voorsz. uytspraecke ende verdere achterwesen naer de Pacificatie ghevallen, sal mogen resteren, ende in ghevalle sy selven eenige parthyen van dien souden begeeren te koopen, sullen soo wel het Capitael, als alle hun voorsz. achterwesen, daer aen mogen korten.

Sullende die van *Amsterdam* quyt en ontslagen blyven van 300 p. 's jaers, van het School Ambacht binne derselver Stede, ende sal voorts het voorn. School Ambacht, met alle de Emolumenten in
15 haren handen blyven, tot dat by de Staten haerluyder uyt de Domeynen, ofte anders alsulcke 20000 p. van 40 gr., sullen wesen betaelt, die sy daer vooren hebben gefurneert, ofte tot dat de Staten met hun daer op anders sullen wesen geaccordeert.

Soo veel aengaet het Articul in de Satisfactie, spreeckende van de Paelkiste, alsoo daer van Proces voor den Hove van *Hollandt* is
16 hangende, sullen Parthyen *hinc inde* daer op blyven in haer goedt recht.

Gelijck oock de voorschr. Stede Privilegien, Handvesten, Coustumen, Keuren, Rechten, ende Usantien blyven sullen in haer vigeren, ende onvermindert naer ouder gewoonte, uytghesondert de
17 Privilegien, Handvesten ende Coustumen, die staende en geduyrende dese troubelen, sonder advis van de Staten van *Hollandt* van den Hartogh VAN ALVE ofte syne successeurs, tot den dage van de Pacificatie verkregen zyn, welcke verklaerdt ende gehouden werden voor nul ende van geender waerden, ende aengaende het Octroy, by die van *Amsterdam* voorn., staende dese Troublen, verkregen, om te mogen gelt op Renten nemen, sullen de selve blyven van kracht en van waerden.

Alle hetwelcke de Staten en die van *Amsterdam* voorn. ten wederzyden elckanderen belooft hebben ende toegeseydt, beloven ende toeseggen by desen in alle Poincten, vast ende onverbreeckelijck te
18 onderhouden, ende naer te komen; bevelende ende belastende daer omme syne Princelijcke Excellentie, ende de voornoemde Staten, die van den Raede Provinciael van *Hollandt*, ende alle andere Justicieren, ende Officieren derselver Landen, alle het gundt voorsz. is naer te komen, ende geene provisie hier tegens te verleenen, ofte gedogen dat de voornoemde van *Amsterdam* hier inne eenigh hinder ofte letsel gedaen worde, maer veel eer alle behulp, addresse ende vorderinge deselve te doen, omme het inhouden van desen voorkomentlyck naer syne forme ende innehouden te mogen ghenieten; ende tot verseeckertheydt van alle het gundt voorz. is, hebben sy ten wederzyden ghebeden syne Princelycke Excellentie dese twee al eens luydende, daer van sy elcks een hebben, als Hooge Overigheydt over haer luyden te willen teyckenen, ende uythangende doen bezegelen; ende tot meerdere vastigheydt, soo hebben de Staten van *Hollandt* voorn. de selve mede by haren Secretaris van harentwegen doen onderteeckenen, ende daer benevens met der Staten zegel, sulcks sy tegenwoordelijck ghebruycken uythangende, bezegelt, als oock die van *Amsterdam* voor hun die alle beyden, met hare Stadts Zegelen uythangende, bezegelt hebben.

Aldus gedaen in *den Hage* den twintighsten December vyftien hondert een en tachtigh.

Onder stondt

Ter ordonnantie van de Staten van *Hollandt*

Onderteeckent by my,

C. DE RECHTERE.

Noch stondt onder geschreven

Ter ordonnantie van de Burgemeesteren der Stadt *Amsterdam*

By my onderteeckent

W. PIETERSZ.

Nota. De approbatie van syne Excellentie volgt hier naer op den zeven en twintighsten January vyftien hondert twee en tachtigh.

5 *Dec.* 1583. De Staten enz. verklaren niet gehouden te zyn, uyt krachte van art. 11 van (vorenstaend) contract, afteweren al sulcke actien als yemandt soude willen pretenderen op de Geestelyke Goederen in desen gheroert, ende soo verre de supplianten ter contrarie souden willen sustineren, sal de suppl. den wegh van Justitie dies aengaende blyven geopent.

17 *Jan.* 1584. Gesien hebbende het schrijvens van de Burgemeesteren ende Raden der Stad *Amsterdam*, van den 4 en 6 Jannarii, omme te hebben nader verklaringe op het 11 en 18 Articul van den Contracte met henluyden gemaeckt, inhoudende het 11 Articul, dat die van *Amsterdam* tot reparatie van de Kercken, met de lasten ende

Renten daer op staende, behouden sullen alle de Kercken-Goederen, midtsgaders tot onderhoudt van de Predicanten, de Memorien, Vicaryen, Getyden ende andere diergelijcke Geestelycke Goederen; hebben de Staten op haerluyder voorgaende resolutie van 5 December laetstleden, verklaert dat syluyden te vreden zijn die van *Amsterdam* voornoemt te presteren alle 't recht dat syluyden hebben gehadt tot de voorsz. Geestelijcke Goederen, ende soo verre die van *Amsterdam* voornoemt hen daer mede en souden laten contenteren, dat de sake gesubmitteert sal werden aen syne Excellencie, dat niet te min eenige gecommitteert sullen werden, omme de saecke voorsz. met syne Excellencie te communiceren, mitgaders oock aengaende de voldoeninge van het 9 Articul van den selven Contracte, beroerende de aflossinge van de Renten van die van *Amsterdam*, die sy op de Domeynen spreeckende hebben, ende oock aengaende den Staet van de Geestelijcke Goederen by hen overgelevert.

21 *Jan.* 1584. De Staten enz. hebben tot voldoeninge van het 9 Articul van den Contracte, 't welck met die van *Amsterdam* op den afstandt van haerluyder Satisfactie is gemaeckt, verklaert ende geresolveert, dat die van *Amsterdam* voorsz, sullen mogen aenvaerden ende behouden de Goederen van den Convente aldaer, begrepen in den Staet, die by die van *Amsterdam* voornoemt de voorsz. Staten is overgelevert, ende binnen de Steden gecommuniceert, midts dat die van *Amsterdam* voorz. gehouden sullen zijn de Coventualen daer vooren behoorlijck te doen onderhouden, die in deselve Staet mede zyn begrepen.

—

Aengaende de questie, geresen uyt saecke van de andere Geestelycke Goederen binnen *Amsterdam*, daer af die van *Amsterdam* versoecken, dat syluyden by de Staten voorn. souden werden geindemneert, achtervolgende het 11 Articul van denselven contracte, vermeldende dat die van *Amsterdam* voorn. de voorsz. Goederen sullen mogen behouden, midtsgaders de questie aengaende de aflossinge van de Domeynen, uyt saecke van den achterwesen, dat die van *Amsterdam* over de hooft somme ende het verloop van Renten daer op spreeckende hebben; hebben de Staten daer inne niet kunnen voorsien, sonder voorgaende advijs van syne Excellencie, die tot dien eynde aen die van *Amsterdam* geschreven hadde.

Amsterveen. 22 *Jan.* 1598. Accoord van 7 Mey 1597 door Schout, Schepenen en Kerckmeesters van den *Nieuwen Amstel*, alias *Amsterveen*, in den name en van wege die gemeente, met advis, expres consent, en bewillinge van de Burgemeesteren van *Amsterdam*, als Amb. Heeren van *Amsterveen*; op het welbehagen, believen en goedtduncken van de Ed. Heeren Staten van *Hollandt* enz. geaccordeert en overeengekomen, dat van nu voortaen de Ingezetenen van de *Noordt* ofte *Rieckeroort*, die nu zijn en naemaels wesen sullen, hebben, ghenieten en ghebruycken sullen alsulcke vrijheden en gerechtigheydt aan de Kercken en Kerckhoven van *Amsterveen*, nopende het School gaen

van Kinderen, begravinge der Dooden, en Kercken-dienst en anders, als de Ingezetenen van *Amsterveen* voornoemt; ende om alle hetselve bequaemelijck te effectueren, sullen die van *Amsterveen* tot haer eygen kosten maecken en onderhouden een Kerckenpadt, omme bequamelijck by Wintertijdt voor de School kinderen, ende oock met Wagens ende Paerden het selve Padt te passeren; dat mede die van *Rieckeroort* vrij ende exempt sullen wesen van alle Ongelden en Lasten, daer mede de Kerck van *Amsterveen* belast of beswaert soude mogen zijn, waer voren die van *Rieckeroort* voorn. ghehouden sullen zijn, al hare Kerkelycke Goederen en Inkomen die sij nu hebben, en als noch hopen te verkrygen hen toebehoorende, gemeen maecken, ineren en incorpereren sullen, tot een vryen, eygen, aen de Kercke van *Amsterveen* voorsz sonder argh of list.

Geapprobeert door de Gecommitteerde Raden 22 Jan. 1598, midts dat de suyvere Inkomsten van de Kercke Landen tot *Rieck*, daer uyt voor den Oorloge een Cappellaen onderhouden is gheweest tot *f* 60— sjaars, den Kercken dienst aengaende, ende aen den Koster betaeldt *f* 40.— sjaars, komende tot laste van de Kercke, sulcks dat de voorsz. Landen, als Kercke ofte Vrouwen-Gilde Landen, in handen van den ontfanger Coolwijck zijn gesteldt, voor de eene helft by den selven Ontfanger uytgereyckt sullen worden aen die van *Slooten* en *Amsterveen*, volgende de verdeelinge die by henluyden daer af ghemaeckt sal worden; en dat soo verre deselve voldaen, het gunt by den voorn. Accorde respective is belooft, ingaende den eersten deser Maendt, en blijvende de andere helft in handen van den voorn. Ontfanger Coolwyck, ten behoeve van de Predicanten, te meer alsoo tot kosten van den Lande de Predicanten tot *Slooten* en *Amsterveen* worden onderhouden.

Arckel. 20 *Febr.* 1589. De Staten enz. ..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger Coolwijck ende 't schryvens van de Burgemeesteren en Regeerders der Stad *Gornichem*, ende daer uyt verstaen dat binnen den Dorpe van *Arckel* wel 80 Huysgesinnen zijn, ende dat aldaer een Predicant wel noodigh is, hebben de Staten verklaert ende geconsenteert, dat binnen *Arckel* voorn., volgende 't advis van den voorn. Ontfanger, gestelt ende gehouden sal worden tot laste van den Lande, als binnen andere Dorpen van *Hollandt*, doordien de Pastorye goederen aldaer in handen van den voorn. Ontfanger zijn gestelt.

Ende alsoo uyt het schryvens van die van *Gorcum*, van den 7 January laetstleden, de Staten verstaen hebben, dat de Kercke binnen *Arckel* geduyrende den Oorlogh afgebrandt zijnde, soude mogen worden gerepareert, mits verkoopende seeckere parceelkens Landt, de Kercke toekomende, daer toe geoctroyeert zijnde by de Staten ende dat een parthye daertoe gegeven soude worden van de voorsz. Stadts wegen, midtsgaders een parthye daertoe soude mogen worden geslagen over de Margentalen aldaer, hoe wel de meeste Gelanden binnen *Gorcum* woonachtigh zijn, hebben de Staten geordonneert te

rescriberen aen de Burgemeesteren en Regeerders binnen *Gornichem* voorn. dat nadien de Staten gesien hebbende haerluyder schrijvens, ende daerop by de Staten die van *Arckel* een Predicant is geaccordeert, ende sulcx op de reparatie van de Kercke eenigh sints voorsien sal moeten worden, die van *Gorcum* de Staten distinctelijck willen adverteren hoe veel de nodelijcke reparatien van dien soude moeten kosten, wat parthyen van Landen daertoe verkocht souden moeten worden, niet gestelt wesende in handen van den Ontfanger Coolwijck, ende hoe veel van wegen de Stadt *Gorcum* ende op de Ingelanden van *Arckel* daertoe soude mogen worden gevonden, om 't selve gesien, voorts op 't versochte Octroy gedisponeert te mogen worden na behooren.

Assendelft-Westzanen. 20 *Mey* 1583. Geaccordeert, dat Nicolaes Oosterhoorn, jegenwoordigh Dienaer des Goddelycken Woordts tot *Assendelft*, in aensieninge van de diensten, die by hem mede tot *Westzanen* ghedaen worden, omme daer in te continueren, voortaen ghenieten sal voor den selven dienst 300 ponden van 40 grooten 's jaars.

Berckel. 9 *Sept.* 1583. Is geordonneert met advis van den Ontvanger Coolwijck, dat tot *Berckel* mede een Predicant gestelt sal worden ende onderhouden als andere Dienaren ten platten Lande.

Beverwyck. 2 *Jan.* 1579.Op 't versoeck van de Burgemeesteren ende Regeerders der Stede *Beverwijck*, is andermael geordonncert d'inkomsten van de Memorie Landen aldaer, achter volgende voorgaende Resolutie; ende voorts geaccordeert dat de Suppl. sullen mogen lichten ende ontfangen alle d'inkomsten van t' Convent van de Regulieren binnen de *Beverwijck* voorsz. 't gunt boven d'alimentatie ende onderhoudt van de Conventualen aldaer sal overschieten, dat voorts de selve suppl. alle Materialen ende staende wercken van beyde de vervallen conventen aldaer sullen mogen aenvaerden, gebruycken ende employeren, behoudelyck dat sy luyden, des vermaent synde, van alles gehouden sullen syn te doen reeckeningh, bewijs ende reliqua in handen van de Staten als nae behooren; dat mede de selve suppl. voor al gehouden sullen syn een goedt Leeraar of Predicant met een Schoolmeester aantenemen, ende op haer onderhoudt eerlyck daer uyt te doen voorsien.

Bleskensgraef-Molenaersgraef. 30 *Nov.* 1580. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger Coolwyck, ordonneren dat binnen den Dorpe van *Bleskensgraef* een Predicant sal worden ghestelt by de Classis in den Quartiere aldaer, ende dat tot onderhoudt van denselven Predicant aldaer by den voorn. Ontfanger jaerlycx betalinge gedaen sal worden ter somme van 240 p. van 40 grooten, ende noch tot 30 gelijcke ponden voor Huyshuyr van den voorn. Predicant, al 't welck den voorn. Ontfanger in reeckeninge sal geleden worden, midts dat by den Ontfanger voorn. voortaen geheven sullen worden d' inkomsten van de Pastorye,

Vicarye ende andere Beneficie-Goederen aldaer, midtsgaders tot *Molenaersgraef*, tot onderhoudt van de Predicanten gedestineert; wel verstaende dat den Predicant die tot *Bleskensgraef* voorn. gestelt sal worden, mede gehouden sal zijn te predicken en getrouwelijck dienen binnen den voorn. Dorpe van *Molenaersgraef*, ende aengaende de verloopen pachten, gevallen van de voorsz. Goederen tot *Bleskensgraef*, verklaren de Staten voorn. dat de selve by *Bleskensgraef* ontfangen ende geëmployeert sullen worden tot reparatie van de Kercke aldaer, midts betalende d' ongelden die op deselve Landen souden mogen zyn gevallen.

Bodegraven. 3 *Maart* 1600. Aan ds. Geleyn Zegersz. van Wassenhoven als kerckendienaer te *Bodegraven* toegekend een tractement van *f* 500.— sjaars, zoo als syn voorganger Zegerus Koninxbergen heeft genoten.

Bommenede. 21 *Maart* 1594. De Gec. Raden enz. ..... hebben tot vorderinge van de dienst van de Kercke binnen de Stede van *Bommenede*, ende ten eynde deselve van een bequaem Dienaer moge voorsien blyven, geconsenteert ende geaccordeert, dat den jegenwoordigen Kerckendienaer aldaer, volgende het Accord, met den selven ghemaeck, ende van den dato van den aenvangh van synen voorn. dienst, jaerl. de som van 400 p. van 40 gr. 't pondt, voor synen dienst van de Kercke binnen *Bommenede* uytgereyckt sal worden: Ende alsoo de Middelen uyt de Inkomsten der Geestelijcke Goederen, aldaer jaerl. niet meer en bedragen dan omtrent 200 p., als gebleecken uyt den Staet daer van ge-exhebeert: Ordonneren, dat by Jan Commersz., Ontfanger van de Geestelijcke Goederen, tot betalinge van den Kerckendienaer binnen den Lande van *Voorne* ende *Putten*, jaerl. te Suppleren, het gundt de betalinge van de voorschr. 400 p. 's jaers, aen de voorn. Geestelijcke Inkomsten ende Middelen van *Bommenede* gebreecken sal, midts dat den Ontfanger derselver Goederen ghehouden sal zyn jaerl. reeckeninge te doen van synen ontfangh ende administratie derselver Goederen, aen den voorn. Johan Commersz. ofte die in syne plaetse wesen sal, ten eynde het voorschr. Supplement met goede kennisse by hem gedaen magh, ende de voorschr. Incomsten van *Bommenede*, tot egeenen anderen eynde, als tot behoef van den Kerckendienaer en werde geemployeert: Ende aengaende de Wooninge van den voorn. Kerckendienaer, ende de reparatie van de Kercke aldaer, sullen de Suppliianten daer inne voorsien als naer behooren, sonder het gemeene Landt dies aengaende vorder te molesteren.

9 *Juni* 1594. Alsoo den Gec. Raden enz. bevonden hebben, dat op het aengeven ende versoeck van den Bailliuw en de Schepenen, midtsgaders de Ouderlingen ende Diaconen van de Stede van *Bommenede*, by denselven den 21 Maart laatstleden, seecker appoinctement, aengaende de betalinge ende het onderhoudt van den Predicant aldaer, subreptivelyck is verkregen, als strydende tegens voorgaende Acte

ende Resolutie van den 6 Oct. 1593 [1]) dies aengaende genomen, omme te komen tot kennisse ende verantwoordinge, aen den Ontfanger JAN COMMERSZ. van de Goederen aldaer, specterende tot onderhoudt van de Kercken-dienaers, ende de Inkomsten van dien ghevallen, zedert den laetsten dienst van den voorgaenden Kercken dienaar aldaer: Hebben de Gecomm. Raden voorn., niet teghenstaende het voorn. Appoinctement van den 21 Maert laetst leden, geordonneert den voorn. Ontfanger JAN COMMERSZ, hem in alles naer de voorn. Resolutie van 6 Oct. 1593 [1]) te reguleren, ende alle devoir te doen, dat de selve Resolutie magh worden naer gekomen ende ge-effectueert.

Bonaventura (Land van Stryen). 10 *Mey* 1595. De Staten enz. hebben geconsenteert en de geaccordeert, dat van den Dorpe van *Bonaventura* een Dienaer des Goddelijcken Woordts gestelt en gehouden sal mogen worden tot Laste van den Lande, onder al sulcke jaerlijcksen Gagie ende onderhoudt, als de Kercke Dienaers ten platten Lande is geaccordeert, ende dat deselve mede jaerlijcksche Huyshuyr als anderen volgen sal, mits dat een bequaem Persoon al daer gestelt worde, en dat deselve mede gehouden sal zijn hen daer vooren te laten ghebruycken als Schoolmeester, tot stichting ende onderwysinge van de jonge Jeught, onder alsulcken redelijcken Salaris als d' Ouders met hem sullen overeenkomen.

Brouwershaven. 2 *Aug.* 1599. Op het versoeck van de Gildemeesters van de Cramers, mitsgaders de Kerckmeesters der Stede van *Brouwershaven*, hebben de Gec. Raden, Gesien d' onderrechtinge ende advis van den Ontfanger JAN COMMERSZ, dat alsulcke 5 Gemeten en 14 roeden Landts als gelegen zijn in den Polder van den *Bornenbroot*, in de jurisdictie van *Bommenede*, daer af restitutie in desen versocht wort, van 't aenbeginne der Oorloge in annotatie zijn gehouden tot nodelijck onderhoudt van de Kercken dienst aldaer, ende daer naer tot onderhoudt van de predicanten neffens d' andere Goederen tot onderhoud van de Predicanten gedestineert, tot noch toe ge-employeert zijn geweest, consenteeren en ordonneren by desen, dat den Supplianten de voorsz. Landen volgen sullen, mitsgaders de inkomsten van dien van den jegenwoordigen ende toekomenden jare, sonder dat van de voorgaende jaren eenige restitutie gedaen sal worden hetwelck bij de Gecommitteerden van de Supplianten is aengenomen en geaccepteert.

Buyckersloot. 1 *Sept.* 1594. De Ridderschap, Edelen ende Steden van *Hollandt* ende *West-Vrieslandt*, representerende de Staten van denselven Lande. *Doen te weten*: Alsoo Burgemeesteren ende Kerckmeesteren van *Buyckersloot*, gelegen by *Amsterdam* in *Waterlandt*, sorterende onder het Bailliuwschap van *Monnickendam*, ons te kennen gegeven hebben, dat sy luyden, onvoorsien syn van een Dienaer des Goddelycken Woords, ende oock van een Schoolmeester, maer dat de Dienaer van *Oostzane*, hem somwylen al daer ten dienste presen-

[1]) Deze resolutie niet gevonden.

teert, sonder dat sy luyden eenige middelen hebben, die tot vervallinge van eenige betalinge van dienste, reparatien van de Kercke, ofte onderhoudt van een Schoolmeester soude mogen dienen; versoeckende daeromme de supplianten geoctroyeert te zyn voor den tydt van 12 jaren, of soo lange ons gelieven soude, te mogen ontfangen 20 stuyvers van elcke Tonne Biers die by de Tappers aldaer ingeleyt sullen worden; hebben wy in aensieninge als voren de supplianten voorn. geconsenteerd, geoctroyeert ende geauthorineert, voor den tydt van 6 jaren eerstkomende te mogen heffen, ontfangen, innen ende executeren (is het noot) 12 stuyvers van elcke Tonne Biers, die by de Tappers aldaer ingeleydt sullen worden, sonder dat nochtans de selve Tappers, deselve Bieren te hooger sullen mogen verkopen, gemerckt binnen *Monnickendam* 25 st. op de Tonne Biers gestelt zyn, ende nochtans de Tappers aldaer hare Bieren niet hooger als binnen *Buyckersloot* uyt Tappen ende Slyten, midts dat de penningen daer af komende, alleenlyck ten behoeve als boven bekeert en verstreckt sullen worden, ende dat daer af verantwoord sal worden voor onse Gecommiteerden als naer behooren; lastende ende ordonnerende een yegelijck dien desen aengaen magh, hen naer het innehouden van desen te reguleren.

Gedaen in *den Hage*, onder onsen Zegel hier op gedruckt, den ut Supra.

Calslagen. 3 *Nov.* 1594. Gesien het advis van den Ontfanger Cornelis van Coolwijck, ende het consent van de Sinodale vergaderinge, laetst tot *Rotterdam* gehouden, dat Joost Snouckaert weder in dienst gebruyckt magh worden, en tot *Calslagen* als ordinaris Dienaer syn onderhoudt als andere Dienaren ten platten Lande soude mogen volghen, hebben daerinne bewillight ende geaccordeert, ordonneren den Ontfanger voorn. de voorsz. betalinge te doen, tot dat anders daer inne sal wesen geordonneert.

Cralingen. 8 *Dec.* 1583. De Staten enz. ..... hebben goetgevonden ende geordonneert, dat binnen den Dorpe van *Cralingen* mede een Predicant gestelt sal worden ende onderhouden; lastende ende ordonnerende voorts Cornelis van Coolwijck, Ontfanger, den Predicant die tot *Cralingen* voorn. in dienst sal gestelt ende gehouden worden, betalinge te doen tot *f* 240 's jaers, als andere Predicanten ten platten Lande, van den tydt af, dat de selve in dienst aldaer sal zijn ontfangen, daertoe behoorlijcke Ordonnantien verleent sullen worden.

Dordrecht. 7 *Oct.* 1580. De Staten enz. gehoort hebbende 't rapport van de groote kosten die by de Predicanten binnen *Dordrecht* ghedragen moet werden, overmidts de doortocht van de Predicanten by de welcke den dienst binnen *Dordrecht* wert waergenomen, tot wederseggen van de Staten, sullen genoten werden 1200 guld. 's jaers die voor vier Predicanten waren geaccordeert, sonder 't selve te trecken in consequentie, ende midts dat in gevalle van vier Pre-

dicanten aldaer, de selve boven de voorn. 1200 guldens niet genieten sullen.

11 *Juny* 1588. De Gec. Raden enz. ..... ghesien hebbende het advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben ten aensien van de vermeerderinghe van de Gemeente ende den dienst Godes binnen de Stadt *Dordrecht*, ende de qualiteyt van D. JEREMIAM BASTAGIO, (Bastingium) mitsgaders de lasten die by hem moeten gedragen werden, ende oock omme eenighe andere goede insichten ende respecten, verklaert ende geconsenteert, dat uyt de Goederen ende Inkomsten van wegen het ghemeene Landt tot onderhoudt van de Predicanten gedestineert, tot onderhoudt van den vierden Predicant binnen de Stadt *Dordrecht*, met de somme van 400 ponden uytghereyckt ende betaelt sal worden, als by de andere drie Predicanten aldaer worden ghenoten, innegaende den thienden der voorledene Maendt van Mey; ordonnerende den Ontfanger COOLWIJCK voorn., ofte andere in der tydt wesende, de voorsz. 400 ponden jaerlijcks uyt te reycken ende te betalen, tot dat anders daerinne sal wesen voorsien ende geordonneert ende sonder dat het selve eenighsints in consequentie sal mogen getrocken werden enz.

26 *Sept.* 1589. Op 't versoeck van JEREMIAS BASTINGIUS, Dienaer des H. Evangelii tot *Dordrecht* om te hebben eenige extra ordinaire subsidie, in aensien van sijn groote laste ende aenval, ende dat deselve binnen de 4 jaren in zijn dienst tot *Dordrecht* over de 800 ponden ten achteren heeft geteert, de Staten van *Hollandt* aenmerckende de jegenwoordige gelegentheyt der saecke binnen de Stadt *Utrecht*, aengaende de Religie, hebben raedtsaem bevonden die van *Utrecht* te doen versoecken, den voorn. BASTINGIUS, overmidts sijn goede moderatie, voor seeckeren tijdt aldaer in dienst te versoecken, ende te laten gebruycken, ende middeler tijdt een van hare Predicanten tot *Dordrecht* te schicken, of daer 't selve by de Staten geordonneert sal worden, ende soo verre die van *Dordrecht* daer in bewilligen sullen, dat in dien gevalle den voorn. BASTINGIUS extra ordinaris eens toegevoeght sal worden de som van 300 ponden van 40 gr.

Den 28 September is Ordonnantie verleent ter somme van 200 pond op COOLWIJCK, voor 't eerste, door dien BASTINGIUS verklaert heeft, te vreden te zijn, hem tot dienst van den Lande ende der Kercke, als in desen te laten gebruycken.

5 *April* 1596. De Gec. Raden, hebben op 't versoeck van die van *Dordrecht* ten aensien van den ouderdomme en indispositie van eenige van de 4 predikanten in de Duytsche Kercke aldaer, geconsenteert, dat een bequaem Persoon als Kerckendienaer aldaer noch aenghenomen ende ghebruyckt sal moghen worden tot laste van den Lande.

27 *Mey* 1598. De Gec. Raden enz. hebben in aensieninge van

haer voorgaende resolutie van 5 April 1596, dat JOHANNES DIBBITS als 5de predicant binnen *Dordrecht*, betalinge, jaerlycks als de andere predicanten aldaer gedaen sal worden van 500 ponden van 40 gr. het pondt, ingaende 14 Nov. 1597 laetstleden, dat de selve aldaer in dienste is beroepen, en hebben voorts geaccordeert 150 ponden munte als voren, in aensieninge van de onkosten by de predicanten en ouderlingen dies aengaende gedaen en geleden.

Geertruydenberg-Heusden. 28 *Dec.* 1595. De Gec. Raden enz. hebben op 't versoeck van JOHANNES BISSCHOP, Dienaer des Goddelycken Woordts tot *Geertruydenbergh*, ende CORNELIS MARTINII, Kercken-Dienaer tot *Heusden*, om te mogen genieten tot haerluyder onderhoudt elcx 100 ponden van 40 gr. 't pondt jaerlijcx, volgende de generale resolutie, boven de 400 ponden die syluyden uyt d'inkomsten van de Geestelijcke Goederen in de Quartieren aldaer respective genietende zijn, ende dat dezelve 100 ponden jaerlijcx betaelt souden mogen worden uyt den Comptoire van CORNELIS VAN COOLWIJCK, gesien d'onderrechtinge ende advis soo van den Curateur van den Sterfhuyse van sijn Excell. H. M. ende die van *Geertruydenberge*, op 't versoeck van den voorn. JOHANNES BISSCHOP, als 't advis van den Ontfanger NICOLAES BLANCKAERT aengaende den voorn. Kercken-dienaer tot *Heusden*, verklaert ende geordonneert, dat de voorsz. 100 p. jaerlijcx soo wel tot behoef van den voorn. Kercken-dienaer tot *Geertruydenbergh* als binnen *Heusden*, by den ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK voorn. uytgereyckt ende betaelt sullen worden, ingaende den 1 January 1594.

Geervliet. 1 *Nov.* 1580. De Staten enz. gehoort hebbende 't rapport van haer Gec., ende rypelijck gelet hebbende op 't beleyt ende den Staet van de inkomsten en lasten specterende tot de Canonesie, eertijdts gheweest hebbende binnen de Stede *Geervliet*; daer op gehoort zijnde soowel de gene die tot *Geervliet* voornoemt als tot *Haerlem* haer residentie zoude mogen houden, hebben de Staten tot vorderingh ende onderhoudt van Godes Leer ende Woordt binnen de voorn. Stede *Geervliet* ende de Dorpen daer onder gelegen, verklaert ende geordonneert, dat uyt de gereedste inkomsten der voorsz. Goederen, sonderlingh in aansieninge van de Memorien, Pastoryen ende Vicarye — Goederen die daer onder zyn begrepen, jaerlycx tot behoef van den Predicant Schoolmeester, ende Coster binnen *Geervliet* voornoemt, midtsgaders tot reparatie van de Kerck aldaer, by den Ontfanger van de selve Goederen in vier termynen, t' elcken termyn een vierde part van dien, uytgereyckt ende betaelt sal worden in handen van JAN COMMERSZ, Ontfanger, met kennis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, de somme van 600 pond van 40 gr., ende voorts jaerlijcx 400 gelijcke ponden in handen van den voorn. ontfanger, tot behoef van de Predicanten die in dienst in den Lande van *Putten* gehouden worden, ingaende de betalingh van de voorn. 1000 ponden sjaers, den 1 January 1579, ende geduyrende jaerlijcx, tot dat by de Staten anders daer in sal wesen voorsien ende geordonneert; ordonnerende voorts de Staten voorn. den Ontfanger

Jan Commersz voorn., van 't voorsz. Capittel van *Geervliet* de voorsz. 600 ponden s jaers uyt de ghereedste goederen ende Inkomsten voorsz. te laten volgen ten behoeve ende onder behoorlijck acquijt van den Predicant tot *Geervliet*, ter somme van 300 ponden munt als vooren, behalven 't gunt by hem voor Huyshuyr betaelt moet worden; tot behoef van den Schoolmeester ende Coster jaerlijcx t'samen de somme van 100 gelijcke ponden, ende de resterende penningen de Kerckmeesters van *Geervliet* voorn. tot reparatie van de voorn. Kercke; ende voorts de resterende 400 ponden tot behoef van de Predicanten in den voorsz. Lande van *Putten*, midts dat deselve Jan Commersz. gehouden sal zijn van de voorn. 1000 ponden 's jaers te verantwoorden met de andere penningen van sijnen ontfangh, in handen van den Ontfanger Coolwyck als na behooren; ende ten eynde deze ordonnantie van de Staten in alles mach worden volkomen ende geëffectueert, lasten ende bevelen de Staten voorn. den Ontfanger van de Goederen van 't Capittel van *Geervliet* voorn. de voorsz. 1000 ponden s jaers in handen als vooren uyt te reycken ende te betaelen, niettegenstaende oppositie ter contrarie.

25 *Mei* 1581. Op het versoeck van Burgemeesteren en Regeerders der Stede van *Geervliet*, omme te hebben betaalinge uit de Inkomsten van de Canonisye, Pastorye en Vicarye van *Geervliet*, tot behoef van den Predicant, Koster en Schoolmeester aldaer, agtervolgende de Resolutie van de Staaten van den 1 Nov. 1580, is geordonneert agtervolgende dien, den Ontfanger Jan Commersz., andermaal te beveelen den voorschreve Predicant, Koster en Schoolmeester betaalinge te doen, agtervolgende de voorschreeve Resolutie.

25 *April* 1584. Aengaende de Goederen, gekomen van de Capittele tot *Geervliet*, en d' administratie van dien, is by de Staten geresolveert, dat in de plaetse van Mr. Schipio Bovetius, overleden, geene andere Ontfanger over de selve Goederen gestelt sal werden, maer dat Cornelis van Coolwijck, Ontfanger van de Geestelijcke Goederen, met den eersten des doenlijk zynde sal recouvreren behoorlijcke Staet van de Inkomsten ende lasten van de Goederen van den Capittele voornoemt, ende deselve de Staten overleveren, om voorts op het onderhoudt van de Capitulairen en d' administratie van de voorsz. Goederen voorsien te mogen werden als nae behooren, sonder dat middeler tydt de voorsz. Capitulairen sullen mogen procederen tot verkopinge ofte verhuyringe van eenige Thienden der selver Goederen, dan ten overstaen van den voorn. Ontfanger Coolwijck.

8 *Juny* 1584. De Staten enz. aenmerckende dat de Landen ende Thienden van de Canonisye tot *Geervliet* genomen, met den eersten verhuyrt sullen moeten werden, daer af de Huyren zijn expirerende; ende ten eynde 't selve ten meesten profijte mach gheschieden, hebben gecommitteert en geauthoriseert, Cornelis van Coolwijck (die alreede behoorlijke Staet door last van de Staten voornoemt van de voorsz. Goederen heeft gemaeckt) ter presentie van den Gerechte van de

plaetse ende ook van de Capitulairen, die al daer jegenwoordigh sullen begeeren te wesen, te procederen tot verhuyringe in 't openbaer van de voorz. Landen ende Thienden, ende tot dien eynde de Billetten daer af in tydts te doen affigeren, ende de Staten van alles te doen rapport, omme voorts op den ontfangh der selver Goederen voorsien te mogen werden als naer behooren.

14 *Aug.* 1598. De ontvanger CORNELIS VAN COOLWYCK door de Gecomm. Raden geordonneert om uit de inkomsten van de goederen gekomen van den Capittele tot *Geervliet*, te betalen aan Kerckmeesters aldaer, zoo wel de 170 ponden (175) reeds verschenen en nog te verschijnen, als de 100 ponden 's jaers ten behoeve van den predt. JOHAN TAFFIN geaccordeert.

19 *Nov.* 1598. Het tractement van NICOLAES NICOLAI predt. te *Geervliet*, bedragende 400 ponden, verhoogd met *f* 50— en met de verdere verhooging ten aensien van de menigte der kinderen.

Goedereede. 31 *Oct.* 1594. De Staten enz. hebben by desen geordonneert dat ABRAHAM JANSZ. als Kercken-dienaer tot *Goedereede*, voor synen dienst en onderhoudt sal genieten jaerlijcks 500 ponden van 40 gr. het pondt, sullende de Ontvanger JOHAN COMMERSZ. het selve uytbetaelen t'elcken drie maenden een vierde part; sullende de voorsieninghe in de Huys-huyr blyven by die van *Goedereede*.

13 *Nov.* 1596. De Gec. Raden enz. wijzen af het versoeck van die van *Goedereede* om Huyshuyr voor den predicant ABRAHAM JANSZ., alsoo hem *f* 500— s jaers zijn geaccordeert, mits dat de Suppl. hem van eene Woonplaetse soude voorsien.

Gornichem. 10 *Aug.* 1575. Op het versoeck van de Gecommitteerden tot den Ontfangh van de Geestelycke-Goederen binnen *Gornichem*, is tot behoef ende onderhoudt van de Kercken-Dienaren, Schoolmeesters ende andere Reparatien der Kercken aengaende, gepasseert Ordonnantie op MICHIEL VAN BEVEREN, ter somme van 250 ponden 17 schellingen, 6 deniers van veertigh grooten, over twee halve jaren Rente, verschenen Corsmisse 1574 en St. Jansmisse 1575, die 't Capittel binnen *Gornichem* op de Domeynen sprekende heeft.

15 *July* 1581. De Staten enz. hebben voorts verklaerdt, dat uyt de Inkomsten van de Goederen van 't Capittel te *Gornichem*, by die van *Gornichem* voortaen niet meer verstreckt zal mogen worden nochte ghelicht, dan de somme van ses honderd guldens tot behoef van de twee Predicanten aldaar.

1 *Nov.* 1595. De Gec. Raden enz. gesien seecker schryvens van JASPER VAN DER VELER, Secretaris der Stede van *Gornichem*, van den 19 Oct. ll., aen den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, daer by hy denselven adverteert dat de rantsoenen van de verpachte gemene

Middelen aldaer by de Magistraten aldaer voor dese reyse ingehouden werden tot betalinge van de Predicanten aldaer, overmits de Kercken-Goederen, daer toe gedestineert, verdroncken waren, behalven de groote onkosten die aen de Dyckagie aldaer gedragen mosten werden, en daerom niet en hadden mogen voldoen de Assignatien by den voorn. Ontfanger COOLWIJCK, ten behoeve van seeckere Gaerders op hem gedaen, hebben geordonneert te rescriberen, dat alsoo de voorz. Assignatie gedaen is tot betalinge van seeckere onkosten in 't stuck van de nieuwe Inlage, over den Dorpe van *Brandtwijck* ende 't comptoir van den voorn. Ontfanger COOLWIJCK, soo seer belast zynde, de voorsz. rantsoenen niet en behooren onttrocken te werden sonder consent en Ordonnantie van de Heeren Staten, ende uyt de Inkomsten van de Canonesien aldaer, de Predicanten binnen *Gornichem* wel ten vollen betaelt kunnen werden, immers in allen gevalle by den voorn. van *Gornichem* uyt haerluyder eygen Middelen daer in behooren voorsien te werden sy luyden daerom de penningen komende van de voorsz. rantsoenen, willen laten volgen aen den voorn. COOLWIJCK, tot dat by de Heeren Staten anders daer in sal wesen voorsien, en sulcx van alle andere nieuwigheyt dien aengaende te desisteren, ende oock in andere saecken middelertijdt, ten eynde de Heeren Staten niet genootsaeckt zijn andersints daertegens te voorsien als na behooren.

der Gouda. 26 *Nov.* 1574. Alsoo meede tot Kennisse van de Staaten gekoomen is, dat op het Stadhuis binnen *der Gouda*, en binnen andere Plaatsen, aldaar seekere Kerkelyke Goederen en Ornamenten gevonden worden, sonder dat deselve ter behoeft van de gemeene saake als nog bekeert, of verstrekt zyn; zyn gecommitteert de Kerkmeesters van de Parochie Kerk binnen *der Gouda*, om alle de Meubelen, Goederen en Ornamenten van de Kerken, Conventen en Kloosteren aldaar, die sy sullen weeten te bekoomen, tot de Kerkendienst gespecteert en behoort hebbende, aan te moogen vaarden en verkoopen, en de penningen daarvan procedeerende, bekeeren tot betalinge van de Predicanten aldaar, daar af nemende behoorlyk acquit, en deselve overleeverende in handen van den Ontfanger van de Geestelyke Goederen aldaar, ten einde daar af behoorlyk verantwoord mag worden in reekeninge; ordonneerende de Magistraat aldaar, de voorschreeve Kerkmeesters daartoe alle hulpe en vorderinge te doen, des versogt zynde.

6 *Sept.* 1581. De Staten enz. hebben, tot onderhoudt van de Predicanten verklaerdt ende geordonneert, dat de Inkomsten van de Vicarye, gefundeert op het Kasteel van *der Gouda*, en laetst geposs sideert ende ontfangen by Mr. CORNELIS GILLISZ. Deecken ter *Gouda* tot den 24 December 1579, der dagh sijner overlyden incluys, die daer na gevallen zijn, ende noch vorder sullen verschijnen mogen ende namentlyck de Rente van 25 ponden van 40 grooten s jaers daer toe specteerende, spreeckende op de Graeffelyckheydt van *Hollandt*, ofte op de Domeynen ter *Gouda*, onder het Comptoir van *Noordhollandt* by den Onfanger COOLWYCK voornoemd ghelicht, en verstreckt sullen

worden tot onderhoudt van de Predicanten; ordonnerende daerom de Staten den Rentmeester van de Domeynen van *Noord-Hollandt*, ende syner Gecommitteerde, ende alle anderen (des noodigh zijnde) hun daer na te reguleren, ende den voorn. Ontfanger COOLWYCK de Inkomsten van de voorz. Vicaryen, als boven, te laten volgen onder syne Brieven van acquit als naer behoren; ordonnerende voorts die van de Reeckeninghe in *Hollandt*, hetselve in reeckeninge te passeren, niet tegenstaende eenige Verklaeringe ofte Resolutiën ter contrarien.

der Goude. 9 *Dec.* 1594. Alsoo wy noodigh bevonden hebben dat de beloften, ghedaen van een bequamen Dienaer binnen *der Gouda* te stellen nevens HERMANIUM HERBERTS, Kercken-Dienaer, naerghekomen ende voltrokken werde, ende het selfde niet langer uytgestelt ofte opgehouden, ten eynde by gebreecke van dien den dienst van de Kercke aldaer niet meer verachterd werde; ende wy niet en verstaen, dat den dienst van eenen mr. LUCAS, Rector tot *Schiedam*, daertoe suffisant is, den welcken Uwer E. nochtans (niet tegenstaende hy als noch geexamineert is) altemet laten predicken by provisie, hoewel wij niet en verhopen Uwer E. meeninge te zyn, sulcks de onze oock niet en is, den voorn. mr. LUCAS, als Kercken-Dienaer aldaer te doen aennemen ende laten gebruycken, gemerckt hy daertoe niet bequaem ghenoeghsaem nochte gequalificeert werdt bevonden (als een Nieuwenlingh zynde die noyt heeft gedient) omme de Kercke aldaer in ruste, vrede, ende eenigheydt te helpen stellen ende onderhouden, ende daertoe Personen van meerdere gaven ende ervarenheydt in de Kercken saeken vereyscht worden; hebben Wij Uwer E. by desen wel willen versoecken, hem van den verderen dienst van den voorn. mr. LUCAS te willen ontslaen.

Ende vorder gelet hebbende op het beste middel, omme de Kercke aldaer ten eersten (des doenlyck zynde) in gelijcke formige, ordre, ende eenigheydt te brengen, in den dienst der Kercke met de anderen Steden, is by desen onsen ernstige versoecke ende vermaninghe tot de beroepinghe van JOHANNES ANDELEM ofte NOBELII te willen verstaen, sonder oock op het aennemen van JOHANNEM PETRI langer te verwachten, dewijle hij in syne beloften soo dickmaels heeft gefaelgeert, ende mede in desen Quartiere niet wel bekendt is; ende soo verre Uwer E. den voorn. JOHANNEM PETRI in dienste aldaer soude willen begeren, daer benevens den voorn. ANDELEUM te willen beroepen, ende mede in dienste aldaer laten gebruycken, ghemerckt van twee Dienaren (soo wy verstaen) nevens den voorn. HERMANUS te gebruycken, vermaent is geweest, ende dat deselve aldaer oock wel noodigh zyn; ende of de voorn. beroepinge noch voor het eerste absolutelijck egeenen voortgangh soude willen nemen, dat Uwer E. een ofte twee Dienaren uyt *Hollandt* versoecken willen by leeninge, aldaer tot assistentie van den voorn. HERMANUS voor het eerst in dienste der Kercke ghebruyckt te worden, opdat den selven HERMANUS hem daermede in synen dienst mach dragen ende quyten, volghende syne beloften, ende middelertydt den wegh te beter gheopent werde,

omme absolute Dienaren van de Kercke aldaer te bekomen. Wij sullen aen onser syde de handt daer aen houden, dat de voorn. Dienaren by leeninge sullen mogen werden bekomen, waer op Uwer E. wel sullen gelieven te letten, ende ons met den eersten Uwer E. goede meeninghe te adverteren, omme voorts den dienst van de Kercke aldaer gevordert te mogen werden naer behooren.

Zyn dese Brieven geschreven den laatste Dec. 1594, en den 3 January daer aen gelevert aen UYTENBOGAERT omme door de Gecommiteerden van de Kercke bestelt te worden.

Goudriaen. 3 *Nov.* 1582. Op het versoeck van den Heere JOHAN, Heere van SCHAGEN, BARCHOORT enz, is achtervolgende dien geresolveert. De Staten van *Hollandt* hebben tot vorderinge van den dienst Godes verklaert ende geaccordeert, dat de Landen ende Goederen, specterende tot de Pastorye van *Goudriaen*, groot omtrent 20 Margen, ende jaerlijcks uytbrengende omtrent 10 ponden van 40 grooten, by den Remonstrant alhier sullen mogen werden ontfangen ende geadministreert, ordonnerende den Ontfanger COOLWIJCK, syne handen daer af te trecken, ende den Remonstrant daermede te laten beworden, mits dat den selven Remonstrant gehouden sal syn de selve inkomsten te laten volgen tot onderhoudt van een Predicant, die eerstdaags tot *Goudriaen* voornoemt met beroepinge van de classe in de Quartiere aldaer gestelt sal werden, ende dat voorts denselven Remonstrant op 't onderhoudt van denselven Predicant buyten kosten van den Lande sal doen voorsien als nae behooren.

N.B. Den 10 Nov. 1582 is desen uytgestelt, tot dat op de sake van de Kercken-ordeninge sal wesen geresolveert.

Is desen uytgestelt, tot dat generalijck daer inne sal wesen voorsien en geordonneert.

's Gravenhage, 16 *Aug.* 1580. De Staten enz. hebben in aensieninge van de diensten daer mede de Predicanten binnen *den Hage* alhier zijn verswaert in 't Predicken van drie mael ter week in de Capelle op 't Hof in *den Hage*, boven haer voorgaende ordinaris diensten, dat mede by deselve Predicanten meerder lasten als andere Predicanten uyt verscheyde Plaetsen aen de Staten voorn. wert gedaen, op het versoeck van de selve Predicanten alhier in *den Hage*, de selve tot haerder onderhoudt elcx gegunt ende geaccordeert, gunnen ende accorderen by desen de somme van 60 ponden van 40 gr. 's jaers, uyt d'inkomsten gekomen van de capittelen van den selven Hove, ende dat boven haer ordinaris onderhoudt van 300 guldens 's jaers, elcx te vooren geaccordeert; ordonneren daerom den Ontfanger van de Goederen van 't selve Capittel, de voorn. Somme van 60 ponden elcx van de Predicanten jaerlijcx uyt te reycken in 4 termynen, soo langh de selve Predicanten in dienste in 't capittel voorn. verswaert sullen zyn, en aldaer geemployeert sullen worden, sonder 't selve eenighsints te trecken in consequentie.

1 *Mey* 1584. Alsoo de Staten enz. verstaen hebben, dat eenen

PETRUS BELLIUS FABER, Dienaer geweest zynde tot *Zutphen*, ende jegenwoordigh wesende binnen *den Hage*, seer bequaem werd gevonden, soo overmidts syne geleertheydt, als de goede ervarentheydt, omme als Hof-Prediker binnen *den Hage*, aenghenomen ende gebruyckt te werden, ende dat daer af goede vruchten souden staen te verwachten; hebben de Staten voorn. op goede hoope dat de Raden ende Suppoosten van den Hove binnen *den Hage* in het gehoor van de Predicanten op het Hof aldaer al sulcke exempelen ende Voorgangers sullen wesen, dat daer van de vruchten ter eeren Godes, goede voortgangh van Justitie, ende de vermeerderinge van de kennisse Godes sal vernomen werden; hebben versocht ende gecommitteert den President ende Raeden Provinciael van *Hollandt*, omme met den voorn. PETRUM BELLIUM te handelen ende te overkomen op 't rapport ende believen van de Staten, op de Conditien hier nae volghende; te weten: dat den voorn. PETRUS BELLIUS als een derde Predikant binnen *den Hage* sal gehouden werden; onder den Tractemente van 400 ponden van 40 gr. te betalen uyt de Inkomsten van de Capitulairen op het Hof in den Hage voorn., alsoo de selve eertydts daertoe zyn gedestineert, al eer de selve aen de Domeynen zyn ge-eygent, waer voor den selven Predikant gehouden sal zyn vier dagen ter weecke, als Dinghsdaghs, Woensdaghs, Donderdaghs, ende Vrydaghs in de Capelle op het Hoff voorn. te prediken, pressise des Somers 's morgens ten seven uyren, ende 's Winters tot acht uyren, sulcks tot noch toe is gedaen, ende dat daer en boven den voorn. BELLIUS mede des Sondaghs in de groote Kercke *per vices* met de andere Predicanten sal moeten prediken, ende in 't gemeen de siecken besoecken, als hy daer toe sal zyn versocht, mits dat den selven BELLIUS betalinge gedaen sal werden van den dienste, die by hem te voren in *den Hage* sal zijn gedaen.

13 *Maart* 1585. De Staten enz. hebben in aensieninge van de Diensten van de Predicanten alhier binnen *den Hage*: Ende omme op haer luyder onderhoudt te wercken als naer behoren, verklaert ende geordonneert, dat van dato van den ingangh des Dienst van PETRO EVERARDUS, als Dienaer des H. Evangelii, alhier binnen *den Hage*, den voornoemden Dienaer, mitsgaders synen broeder (BERNARD) ende mede Dienaer, elcks 's jaers genieten sullen 300 ponden van 40 gr. uyt den comptoire van WILLEM HANNEMAN, als Ontfanger van de Goederen van den capittel op het Hof alhier in *den Hage*, daertoe behoorlijcke Ordonnantie verleent sal worden; belastende voorts de Magistraten van *den Hage*, de voornoemde Dienaren, elcks tot laste van die van *den Hage*, van behoorlijcke en bequame Huysingen daer en boven te voorsien, ofte soo veel penningen, daer voren te laten volgen, daer mede sy hem van bequame Huysinge self voorsien sullen mogen.

—

(Die van *Rotterdam* verklaren, dat de Dienaren aldaer mede van ghelycken genieten sullen).

29 *Oct.* 1585. Op het versoeck van den Kercken-Raedt alhier

binnen *den Hage*, omme te hebben LIBERTIUM FRAXINUM, als een derde Predicant binnen *den Hage*, onder de Gagie van *f* 400— 's jaers, uyt de Inkomsten van den Capittele op het Hof alhier in *den Hage*; in aensieninge, dat omtrent anderhalf jaer geleden, PETRUS GELLIUS als derde Predicant onder ghelijcke Gagie was aengenomen, hebben het voorz. versoeck geconsenteert, die van *Delft*, *Leyden*, *Amsterdam*, *Rotterdam*, *Brielle*, *Enckhuysen* ende *Edam*, ende sulcks de meeste Stemmen, sonder dat het verder versoeck aengaende de vrye Huyshuyr is geconsenteert tot laste van 't Landt, maer dat die van *den Hage*, daer op, als die van de andere Predicanten, sullen voorsien.

20 *Sept.* 1586. Op 't versoeck van Kerckmeesters van de Parochie Kerck alhier (in *den Hage*), omme te hebben contentement van 854 ponden van 40 gr., uyt saecke van 't verloop van seeckere Renten, ghevallen zedert den jare 72, is geappostilleert

De Staten enz. verstaen dat de voorz. 854 ponden betaelt sullen worden by den Ontfanger Generael CORNELIS VAN MIEROP, te weten 300 ponden Kersmis toekomende, ende de rest binnen 2 halve jären daer na, by egale portie.

13 *Oct.* 1586. De Staten enz. ..... hebben verklaert ende geordonneert, dat soo wel voor den derden Predicant in *den Hage* van den ingangh af sijnder dienst als voor de twee andere jaerlijcx elcx 50 ponden van 40 gr. van wegen het gemene Landt by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK betaelt sal worden, midts dat daertoe behoorlijcke Ordonnantie sal worden verleent; zoo verre deselve Predicanten daer mede van geen bequaeme Huysinge souden kunnen voorsien, de Remonstranten hen diesaengaende addresseren sullen aen de Magistraten van *den Hage*, ten eynde by hen op de vordere Huyshuyr voorsien magh worden als na behooren, daer toe de Staten verstaen dat de voorz. Magistraten wel gehouden zijn, ende oock goede middelen hebben, ende oock aen de selve Magistraten geschreven sal worden.

9 *Maart* 1590. De Staten enz. hebben op voorgaende beroepinge ten versoecke van syn Exc. ende de Staten voorn. ghedaen, by die van de Kercke alhier binnen *den Hage*, van de Persoon van JOHANNES UYTENBOGAERT, als Dienaer van 't H. Evangelii, om seeckere goede insichten ende respecten gegunt ende geaccordeert, dat den voorz. Dienaer tot laste van den Lande jaerlijcx in vier termynen uytghereyckt ende betaelt sal worden de somme van 500 ponden van 40 gr.. voor syn voorn. diensten alhier, ende noch 100 ponden 's jaers voor sijn Huyshuyr, midts dat deselfe JOHANNES, ter vermaninge van sijn Exc. of de Staten daer voor mede gehouden sal zijn te predicken in 't Franchois in de Capelle van 't Hoff alhier, daer op die van de Kercke met den voorn. JOHANNES zullen mogen handelen ende overkomen.

14 *Maart* 1590. De Staten enz. verstaen hebbende dat JOHANNES

UYTENBOGAERT, Dienaer des H. Evangelii, van de Kercke tot *Utrecht* verlof ende afscheyt heeft gekregen, ende bevindende dat sijn dienst al hier binnen *den Hage* seer aengenaem ende nodigh is, hebben ernstelyck versocht ende vermaent, de Ouderlingen van de Kercke alhier in *den Hage*, op nanoen den Kerckenraedt dies aengaende voor te houden de goede meyninge ende begeerte van de Staten, sulcx dat den voorn. JOHANNES alhier tot dienst van de Kercke voorn. ende tot laste voor den Lande mach werden beroepen, ende deselve Kercke voor andere daer af ghedient mach worden.

3 *Juny* 1594. De Gec. Raden enz. ten aensien dat de Kerckendienaren alhier in *den Hage*, extraordinaris veel kosten ende lasten draghen moeten, boven alle andere Kercken-dienaers binnen de andere Steden ende Plaetsen der voorn. Landen, door het menighvuldigh vervolgh van verscheyde Dienaren van de Kercken, hare Weduwen, Kinderen en andere Persoonen, aen de Heeren Staten ende hare Gecomm. Raden voorn., dat oock binnen *den Hage* alle Behoeften kostelijcker zijn als in de andere omleghende Plaetsen, sulcks dat de selve Kercke-dienaers van *den Hage*, boven anderen daer inne beswaerdt zijn, hebben verklaert ende gheconsenteert, dat voortaen de Kercken-dienaren van *den Haghen*, elcks jaers extra ordinaris, ten respecte van de voorschr. lasten, moeyten ende kosten, van het gemeene Landt genieten sullen 100 p. van 40 gr. het pondt, meer als andere Kercke-dienaren binnen de Steden, ordinaris tot 500 ponden 's jaars is gheaccordeert, ofte toeghevoeght sal worden, midts dat die van *den Hage*, mede tot behoef van de voorn. Kerckendienaers, uyt eenige haerluyder Middelen ende Inkomsten, daer en boven de selve in aensieninge als vooren, een redelijcke subsidie toeghevoeght ende accordeeren sullen, ten eynde Syluyden naer haerluyder Ampt de voorschr. lasten, sonder haerluyder verachteringe verder mogen helpen dragen, ende oock in haren dienst elcks hen naer haerluyder beroepinghe quyten als het behoordt; ordonnerende over sulcks den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, of die in der tydt wesen sal, de vier Kercken dienaren van *den Hage*, in der tijdt wesende, elcks de voorschr. 100 ponden 's jaers te betalen, innegaende den eersten Maart, ende dat boven de 300 ponden ordinaris, ende 100 ponden extra ordinaris, de teghenwoordige Kercken-dienaren BARNARDUS, VETRAS ende TRAPPINUS, te weten de twee eerste, op den Comptoire van den voorn. Ontfanger COOLWYCK genoten hebben, ende TRAPPINUS uyt de Domeynen van *Noordt-Hollandt*, ende oock de 100 ponden s jaers, die deselfde ordinaris op den Comptoire van *Noordt-Hollandt* zijn ghenietende; ende aengaende JOHANNES UYTENBOGAERT, boven het gundt hij op den voorn. Comptoire van COOLWYCK, uyt saecke van syne diensten alhier, soo in de Duytsche als Fransche Kercken, is ghenietende.

14 *Nov.* 1594. Is gheresolveert, dat op voorgaende Appoinctement van den 3 Juny laetst leden, de 4 Kercken-dienaren alhier in *den Haghe*, elcks *f* 50— by den Ontfanger COOLWYCK uytgereyckt sullen

worden, midts dat het inhouden van denselven Appoinctement werde ge-effectueert.

10 *Jan.* 1596. De Staten enz. consenteren ende accorderen by desen dat PETRUS EVERARDI, Kercken-dienaer binnen *sGraven-Hage* boven de 50 ende 25 ponden, die hij jaerlijcks voor syne Huyshuyr is genietende van wegen het gemeene Landt jaerlycks noch Ontfangen ende genieten sal de som van 50 ponden van 40 gr. het pondt.

16 *July* 1596. De Gec. Raden enz. accorderen by desen aen LIBORIUS FRAXINUS, predicant in *den Hage*, boven de 50 en 25 ponden, die hij jaerlycks voor syn Huyshuyr is ghenietende, mede van wegen het gemeene Landt noch 50 ponden van 40 gr. vl. het pondt, ingaende 1 Oct. 1595, soo als aen PETRUS EVERARDI is geaccordeert.

's Gravensande. 20 *Febr.* 1580. De Staten enz..... gesien hebbende den Staet van de Goederen ende Inkomsten gekomen van het Bagynhof te *'s Gravensande*, bedragenden 267 ponden 6 Schell. 6 den., daer uyt gaende jaerlycx 10 ponden. voor de alimentatie van de Bagynen 126 ponden 's jaers, blyvende suyver 131 ponden 6 Schell 6 den., ende de 31 ponden voor quade schulden; ende gesien hebbende 't advis van den Ontfanger der selver Goederen, hebben d'inkomsten van dien gegunt ende geaccordeert, tot behoef van den Armen tot *'s Gravensande*, in de plaets van de Goederen die deselve Armen eertydts uyt het Gasthuys aldaer ontfangen hebben; wel verstaende dat de suppl. daer voor al uyt betalen sullen 't jaerlycx onderhoudt van de Conventualen, geaccordeert, wesende als noch 7 in getal, ende voorts dragen de lasten daer uyt gaende; dat mede uyt d'inkomsten der voorz. Goederen, nadat de Bagynen sullen syn afgestorven, jaerlycx tot onderhoudt van den Predicant aldaer uytgereyckt sal worden de somme van 75 ponden van 40 grooten, waer op behoorlijcke Brieven van Octroy verleent sal mogen worden.

Haerlem. 1 *April* 1577. Beroerende 't Bossche van de Stadt *Haerlem*, of men die plaetse van dien in erfpacht soude mogen uytgeven, 't Landt daer af mede, hebben de Staten verstaen, dat het voorn. Landt in pacht sal moghen worden uytgegeven, midts dat de profyten daer af komende, by de Kerckmeesteren van de Kercke van Baeckenesse binnen *Haerlem*, tot behoef van de reparatien derselver Kercke, en t'onderhoudt van den Predicant, Koster en Schoolmeester aldaer sullen werden ghe-employeert, sonder dat de Inkomsten van dien onder den ontfanger van de Domeynen sullen sijn begrepen.

1 *April* 1577. Aengaende de Remonstrantie van HANS COLTERMAN, Rentmeester van *Kennemerlandt*, eerst op de continuatie van het selve Officie, hebben de Staten verstaen, dat den selven Rentmeester daer inne sal continueren, ende is voorts gheordonneert, te schryven aen die van de Kamere van de Reeckeninge dat syluyden den voornoemden COLTERMAN met alle bequaeme weghen ende middelen sullen assi-

steren, omme te mogen recouvreren alle Blafffaerden, Stucken ende Munimenten, die tot den ontfangh van de Domeynen van *Kennemerlandt* sullen mogen dienen en specteren, oock by wegen van constrainte ende executie, is 't noot: Dat voorts denzelven Ontfanger binnen *Haerlem* syne residentie sal moghen nemen midts verantwoordende van synen voorgaenden Ontfangh, ende administratie, daer, ende alsoo't behooren sal. Beroerende 't Bossche van de voorschreve Stadt *Haerlem*, of men die plaetse van dien in Erfpacht soude mogen uytgeven, 't Landt daer af mede; hebben de Staten verstaen, dat het voornoemde Landt in pachte sal moghen werden uytgegeven, midts dat de proffyten daer of komende, by de Kerckmeesteren van de Kercke van Baekenesse binnen *Haerlem*, tot behoef van de reparatien der selve Kercke, ende 't onderhoudt van den Predicant, Koster en Schoolmeester aldaer sullen werden ghe-employeert, sonder dat de Inkomsten van dien, onder den ontfangh van de Domeynen voornoemt sullen zyn begrepen. Noopende de betalinge van de Renten uyt de selve Domeynen, dat generaelycker daer inne sal voorsien werden.

29 *Julii* 1580. Op 't poinct van de beschryvinge aengaende het different van die van *Haerlem*, hebben de Staten in de uytspraeck van sijn Exc. gheconsenteert uytghesondert het 2e poinct, de Geestelijcke Goederen binnen en buyten *Haerlem*, daer af by die van *Haerlem* voorn. pertinenten Staet alvooren sal gelevert worden in handen van de Staten, om deselve gesien, na voorgaende rapport daer in by de Staten voorsien te mogen worden na behooren, om welcke Staet te maecken de Staten, des versocht zynde, eenige uyt den haren sullen committeren, ende dat alles omme vrundtschap ende eenigheyt onder de Steden te mogen onderhouden; hier toe zyn gecommitteert een van *Leyden* en *Hoorn* met *Haerlem* en *Alckmaer*.

24 *April* 1581. Syne Exc. ende Staten van *Hollandt* hebben geordonneert, dat de Brieven van den Accorde ende Verdragh op huyden gemaeckt, tusschen de Staten voorn., met advis van syne Exc. ende die van *Haerlem*, in Parquement ende behoorlijcke forme geteyckent, ende bezegelt sullen worden van Syne Exc., ende de Staten voorn. als naer behooren te weten, onder de handt ende Zegel van syne Exc., mitsgaders het Zegel van de Staten, verder de Signature van haerluyder Secretaris, sulcks als hier naer volght gheregistreert op den 28 deser loopende Maendt.

Extract uit het Contract ende Accord, gemaeckt tusschen die van Haerlem, sijne Excellentie ende de Staten.

28 *April* 1581. Alsoo de Burgemeesteren en Regeerders der Steden van *Haerlem* seer ernstelijcken vervolghden ende aenhielden, omme van de Staten 's Landts van *Holland* te hebben remboursement ende betalinge, soo van het gunt uyt der voorz. Stadtsbeurse op de Soldye enz. is geschoten enz. hebben de voorn. Staten, ten overstaan ende met ad-

vis van sijne Princelijcke Excellentie, met die van *Haerlem* onderlinge geaccordeert ende verdraghen, dat deselve van *Haerlem* ter oorsaecke voornoemt, ende in voldoeninghe van haer ghepretendeerde ende voorgewende achterwesen, en volle betalinge van al het gundt voorsz. is, gegeven ende ten vryen eygen opgedragen sal worden, gelyck gegeven, ende ten vryen eygen opgedragen werdt midts desen de voorn. Burgemeesteren ende Regeerders ten behoeve der selver Stede, hare Burgeren, Inwoonderen, ende andere als boven, de parthyen van Goederen hierna verklaert.

Eerstelyck, alle de Goederen, toebehoorende de Conventen, Geeste-
1 lycke Collegien en Gilden, die binnen de Stadt *Haerlem* ende Parochie van dien, ten tyde van de Satisfactie ghestaen ofte gheweest zijn.

Ende, daer en boven de goederen van de Canonicken, eertydts Monnicken tot *Amsterdam* ende *Heyloo* geweest zijnde, mitsgaders
2 oock de helft van de Goederen, behoorende tot de twee Conventen in de *Beverwyck* gestaen hebbende, daer van de Staten de andere helft tot hun waerdts behouden, omme by henluyden *ad pios usus* ge-employeert te worden, midts dat de lasten daer op staende, mitsgaders van de alimentatien van de Conventualen, den Predicant, en Schoolmeester dier Plaetse, oock half ende half gedragen sullen worden; van welcke Goederen eensdeels by seeckere Gecommitteerden van de Staten, Inventaris ende Staet gemaeckt is; ende sullen de voornoemde Burgemeesteren ende Regeerders van *Haerlem*, van wegen ende uyt den name der voorn. Staten, de Conventualen, Collegien en Gilden, die als noch geenen Inventaris ofte staet overghelevert en hebben, behoorlijcken staet afteeyschen, ende doen overleveren van alle de Goederen, die ten tijde van de Satisfactie henluyden toequamen, ende oock van alle de voornoemde Conventualen, Collegien en de Gilden overnemen de Brieven ende Munimenten, die sy van deselve hare Goederen hebben, tot alle het welcke sy oock de onwillige sullen mogen dwingen by gyselinge ende apprehensie van hare Personen die daer inne weygerigh bevonden sullen werden (is het noot) waertoe de voorn. Staten, de selve Burgemeesteren en Regeerders gheautoriseert ende volkomen last ghegeven hebben, authoriseren, ende volkomen last geven by desen, onwederroepelyck.

3 Omme alle de voorschr. Goederen by henluyden geaenvaerdt, ende gepossedeert te werden als andere Stadts Goederen, ende de selve te mogen verkoopen ten behoeve en de proffijte als booven &c.

4 Wel verstaende, dat die van *Haerlem* de Conventualen, ende andere Geestelycke Persoonen, wesende wettighe Ledematen van de selve Conventers ende Collegien, voor dato van de Satisfactie aengenomen, naer behooren eerlyck en wel sullen alimenteren en onderhouden na 't vermogen der selver Goederen, in Conformité van de Pacificatie van *Gent*.

5 Ende &c.

6 Alle welcke Goederen van de voorn. Conventen, Collegien ende Gilden, de voorn. Staten belooft hebben, ende belooven by desen, de voorn. Burgemeesteren ende Regeerders, ten behoeve als vooren te laten ten vryen eygen, met alsulcke lasten, als die by de tegen-

woordige Conventualen, Gildebroederen, Geestelijcke Persoonen ende Voerzaten mede belast en beswaerdt zijn, sonder meer, ende oock desen alienatie ende opdrachte by alle Contracten van Vrede, Bestant en andere staende te houden en te doen Valideren.

7 Wel verstaende, dat, indien naemaels die van *Amsterdam*, ofte eenige andere Steden, by bewilliginge van de Staten ofte anders, dan by transactie ofte eenighe andere onereuse Titelen, de Goederen van de Conventen en Collegien, binnen haren Stede gelegen, quamen te behouden, dat de voorn. Staten in sulcken gevalle, die van *Haerlem* in gelde betalen sullen de somme van 200.000 p. van 40 gr. het pondt, op vier als dan eerstkomende jaren, latende henluyden niet te min de voorz. goederen behouden, sulcks ende in dier voegen als andere Steden, dat toeghelaten sal zijn.

8 Bovendien &c.

23 Alle hetwelcke de Staten, ende de Burgemeesteren ende Regeerders van *Haerlem*, aen wederzyden elkanderen belooft hebben ende toegeseydt, beloven ende toeseggen by desen in alle Poincten, vast ende onverbreeckelycken te onderhouden ende naer te komen, bevelende en lastende dien volghende syne Princelycke Excellentie, ende de voorn. Staten, die van den Rade Provinciael van *Hollandt*, ende allen anderen Justicieren ende Officieren der selver Landen, alle het gundt voorschr. is naer te doen komen, ende geene provisie hier tegens te verleenen, ofte te gedogen dat de voorn. Burgemeesteren en Regeerders hier inne eenigh letsel gedaen werde, maar weleer alle behulp addresse, ende vorderinghe denselven te doen, omme het innehouden van desen volkomentlijck naer syne forme ende inhouden te mogen genieten: Ende tot verseeckertheydt van alle het gundt voorz. is, hebben sy aen wederzyden ghebeden syne Princelycke Excellentie, op twee alleensluydende, daer van sy elcks een hebben, als Hooge Overigheydt over henluyden te willen teyckenen, ende uythangende doen bezegelen; ende tot meerder vastigheydt, soo hebben de Staten van *Hollandt* voorn. de selve mede by haren Secretaris van harentwegen doen onderteeckenen, daer beneffens met der Staten Zegel, sulcks sy teghenwoordelyck gebruycken, uythangende bezegelt, als oock die van *Haerlem* voor hun, die alle beyden, met hare Stadts-Zegelen uythangende, bezegelt hebben.

Aldus gedaen binnen de Stadt *Amsterdam* op den 14 April 1581.

Ende was geteeckent

GUILLAUME DE NASSAU,

Ende wat verder

Ter ordonnantie van de Staten,

geteeckent,

C. DE RECHTERE.

11 *July* 1581. *Acte van Renversael, nopende de Geestelycke Goederen ende St. Jans Goederen.*

De Staten voorgelezen zynde de Acte van Renversael, die

by die van *Haerlem* soude gegeven worden, tegens de Acte van Contract ende Accorde, tusschen syne Excellencie, de Staten, ende die van *Haerlem* ghemaeckt, tot afdoeninge van haerluyder Satisfactie; hebben deselve Acte van Renversael aengenomen en geaccepteert, achtervolgende het inhouden van dien, sulcks deselve hier na Staet geregistreert.

Wij Burgemeesteren, Regeerders, Wethouders ende gemeene Vroedtschappen der Stede van *Haerlem*. Doen kondt ende bekennen by dese: Dat, hoewel in het Accord ofte Verdragt, ten overstaen van syne Princelycke Excellencie, tusschen de Staten van *Hollandt* ende deser Stede, op dato van desen gemaeckt en gearresteert, belangende de annullatie van de Satisfactie by syne Princelycke Excellencie, ende de voorn. Staten, met de Burgemeesteren deser Stede, op den 22 January 1577, binnen der Stede van *der Veere* gegeven, ende alle het gundt Wy soo van wegen deser Stede, als der Burgeren, Inwoonderen, ende anderen pretendeerden noch ten achteren te wesen, geene mentie gemaeckt en werdt van den 50sten penningh, die in den jare 1580 geconsenteert ende voor ons geslagen is, Wy desniettemin gehouden sullen zyn daer inne te contribueren ende te gelden, conform de Appostille van syne Princelijcke Excellencie van te vooren gesteldt op het vierde Articul van de Poincten, van het gunt Wy voor Ons voorsz. achterwesen, den 26 Maert 1580 eerstemael geexhibeert, waren eyschende; dat oock de voorn. Staten van *Hollandt* ongehouden sullen zyn Ons eenige vergeldinge te doen van eenighe onbekende ofte verswegen lasten, staende op de Geestelijcke Conventen, Collegien, ofte Gilde Goederen, die sy Ons (ten behoeve deser Stede, de Burgeren, Inwoonderen, ende andere Particulieren, die noch soo van het onderhoudt van de Soldaten, als van de geleverde Waren ende verschoten penningen ten achteren zyn) in betalinge gegeven ende opgedragen hebben, het zy die by eenige Conventen van dien daer op ghesteldt mogen zyn ofte anders, midts dat Wy tegens alle onbehoorlycke belastinghen Ons met recht sullen mogen behelpen ende voorsien; ende hoe wel mede onder de voorsz. Geestelijcke Goederen begrepen zyn de Goederen van de Heeren van St. Jans Ordre, binnen *Haerlem* residerende, soo sullen nochtans de voorn. Staten ongehouden wesen *de evictione*, alsoo sy dien aengaende Ons ten behoeve als voren alleenlijck opghedragen ende gegeven hebben alsulcken recht ende actie, als de voorn. Staten aen deselve Goederen mogen hebben, omme t' Onsen pericule, schade ende bate, hetzy by Accordt ofte anders, op Ons selfs kosten aengevaerdt te worden, tot alle het welcke de voorn. Staten Ons sullen doen bewysen alle behoorlijcke hulpe en assistentie buyten haerluyder kosten, sonder nochtans voor soo veel de Goederen van de Heeren van St. Jans beroerdt, dat de Heeren Staten gehouden sullen wesen daer inne yets te doen, tegens het gundt de selve Heeren van St. Jans by syne Princelijcke Excellencie ofte de voorn. Staten specialycken met kennisse van saecken, buyten de Satisfactie

vergundt ende gegeven is geweest, ende in soo verre namaels oock bevonden mochte worden, dat eenighe parthyen der voorsz. Geestelycke ofte Gilde goederen, specialijcken by de selve Staten, yemandt in het particulier in Pandtschappe gegeven ofte verbonden waren; soo hebben Wy ten behoeve als boven, de selve verpande ofte Verbonden Goederen aen Ons mogen redimeren ende lossen, met de somme daer vooren deselve verpandt ofte verbonden zyn; wel verstaende, indien namaels bevonden wierde de selve verpandinghe, ofte verbintenisse eene werckelijcke somme te bedragen, te weten boven de somme van *f* 2000 eens, Ons daer van by de voorn. Staten vergoedinghe ofte remboursement ghedaen sal worden tot discretie ende verklaringhe van syne Princelijcke Excellencie, alsoo de Staten verklaerdt hebben ten tyde van het voorsz. Verdragh egeene seeckerheydt ofte kennisse van eenige Verpandinghe ofte verbintenisse ghehadt te hebben; ende dat alles, niet tegenstaende het selve in het voorz. Accordt ofte Verdragh alsulcks niet en is verhaeldt ofte uytghedruckt, dat mede het bespreck in het voorn. Accordt gestelt van de opdracht ende alienatie de Goederen aldaer gheroerdt, aen Ons gedaen by alle Contracten van Vrede, Bestandt, ofte dierghelijcke staende te doen houden, ende Ons te doen Valideren, niet wyders ofte anders te verstaen en is tot laste van de Staten, dan dat deselve Staten alle devoir sullen doen omme sulcks te effectueeren ende te bewegen; ende soo het selve niet en konde gedaen worden, en wij afstant souden moeten doen van deselve Goederen, in het geheel ofte deel, dat Ons in sulcken ghevalle by de Staten in betalinghe van Ons achter wesen, in de plaetse van de gherestitueerde goederen soo veel betaeldt sal worden, als by syne Princelijcke Excellencie ofte Raeden Provinceael in syne absentie, daer van sommarie buyten train van Processe gekendt ende uytgesproocken sal worden, als naer redenen ende billickheydt, op aller reguard genomen synde, sal bevonden worden te behooren.

Ter oorkonde hebben Wy Burgemeesteren en Regeerders het Zegel van Verbande der voorschr. Stede hier onder aen gehangen, den 24 April van het jaer ons Heeren 1581.

21 *Aug.* 1581. Op het versoeck van de Predicanten binnen *Haerlem* om onderhoudt, is verklaert, dat voor het eerste by het gemeene Landt voorsien sal werden tot behoef van de Predicanten binnen *Haerlem* t' haerder onderhoudt op het gundt daer aen sal gebreecken, boven 't gunt daer toe alreede is geconsenteert, omme daernae op alles voorsien te mogen werden nae behooren, alsoo de Staten verstaen dat 't selve by die van *Haerlem* behoort gedragen te worden.

16 *Sept.* 1583. Op 't versoeck van de Burgemeesteren ende Regeerders der stadt *Haerlem*, om de ledige plaetse omtrent deselve Stede, daer voor d'Oorlogh een Bosch plagh te zyn, groot omtrent 60 Morgen, dewelcke by syn Exc. ende de Staten voorn. in den jare 1577 die van *Haerlem* voorn. vergunt was voor ettelijcke jaren te mogen verhuyren, ende 't inkomen van dien te employeren tot

onderhoudt van den Predicant en Schoolmeester der Gereformeerde Kercke aldaer, voorts aen de voorn. Stadt in eygendom vergunt te worden, ten eynde deselve wederom eensdeels tot vermaeckinge van de Burgerye mochte beplant, ende eendeels t' haren kosten tot goedt Landt worden ghemaekt. De Staten van *Hollandt* gesien hebbende t' advis van die van de Kamer van de Reeckeninge in *Hollandt*, die by eenige uyt haerl. Collegie met den Rentmeester Generael van *Kennemerlandt* ende *West-Vrieslandt*, hadden doen betreden ende besichtigen de plaetse boven geroert, ende groot bevonden omtrent 60 Morgen ende van al sulcken aert en gesteltentenis als by de Remonstranten is aengegeven; namentlijck voor een goet deel seer hoogh duynigh, ende oock van rooden kouden bodem sulcx dat hen niet ongeraden dunckt, opdat deselve plaetse wederom toe gemaeckt soude mogen werden, de Remonstranten in haer versoeck te doen accommoderen, hebben de Staten voorn. volgende dien goedt gevonden ende geconsenteert, dat de voorsz. grondt van de voorsz. Bosch ende begrip van dien de voorn. Remonstranten in Erfpacht sal werden uytgegeven, midts dat syluyden jaerlijcx daer voren tot een Erfpacht betalen sullen ten Comptoire van den Rentmeester van *Kennemerlandt*, is, of indertijdt synde, de somme van 400 p. van 40 gr., ten aensien dat tegenwoordigh al een goedt deel daer af vruchtbaer is, ende beweydt wert, ende het ander, 't welck noch onvruchtbaer, hoogh of andersindts onvruchtbaer is, overmidts de goede gelegentheydt van 't Sparen, wel bequamelijck gelaehgt ende toegemaeckt kan werden, waerop behoorlijcke Brieven van Erfpacht by die van de Kamer van de Reeckeninge uytgegeven sullen mogen werden; maer aengaende dat de Remonstranten versoecken de voorsz. Erfpacht voortaen te mogen betalen ten behoeve van haren Predicant ende Schoolmeester, verklaren de Staten 't selve niet redelijck te zyn, nademael dat sijn Exc. ende de Staten voorn. den eygendom van de voorz. Grondt niet absolutelijck ten behoeve van de voorsz. Predicant ende Schoolmeester overgedragen en gequiteert hebben, maer alleenlyck by provisie hen hebben toegelaten om daer uyt onderhouden te werden, ende dat in den jare 1577, ten tyde alle de Kercken- ende andere Geestelycke Goederen noch niet waren geaonoteert, ende mits dien anders geen middel voorhanden was om de voorsz. Predicant ende Schoolmeester t' onderhouden, te meer alsoo de Remonstranten nu zedert oock verkregen hebben alle d'inkomsten van de Kercken, Memoryen, Getyden, behalve noch andere Geestelycke Goederen, daer uyt sy voortaen het onderhoudt van den Predicant ende Schoolmeester voorn. wel kunnen vinden, gelijck in andere steden ghedaen werdt, immers en vermach men al sulcke partyen niet alieneren sonder ongelijck te doen de Rentieren die daerop wettelijck recht van hipoteecq zyn hebbende, dewelcke 't selve aen hare jaerlyckse betalinge souden moeten missen gelyck daegelijcx genoegh vernomen werdt wat interest ende nadeel de voorsz. Rentieren lydende zyn, mitsdien dat alle de schoone partyen van Domeynen by de Remonstranten tot recompense van haren belegge nevens hare Geestelycke Goederen verkregen, henluyden ontogen zyn, ende bysonder soude d'alienatie

van dese Erfpacht prejudiciabel zyn, nadien het Comptoir van *Kennemerlandt*, daer onder deselve ressorteren, ongelijck hooger belast is met Renten, als d'inkomsten van dien jaerlycx mogen uytbrengen ende bedragen.

10 *Dec.* 1583. Aan Burgemeesteren en Regeerders der Stad *Haerlem* het Haerlemsche Bosch tot beplantinge in Erfpacht afgestaen voor de somme van 325 p. 's jaars, zullende die penningen mede jaarlyks betaald worden tot onderhoud van de Predicanten binnen *Haerlem*, tot tyd en wyle al de andere steeden in *Holland* haar Predicanten self onderhouden en betalen zullen, waarom de voorz. 325 p. jaarl. by de Remonstranten alhier betaald zullen worden ten Comptoire van den Rentmeester van *Kennemerland* en onder de Domeinen Van *Holland* gehouden worden, om daarop met de andere inkomsten van de Domeinen verantwoord te worden als naar behooren en zullen niet te min de Remonstranten gedurende den tijd dat de voorz. 325 p. jaarlyks tot onderhoud van de predicanten als vooren verstrekt sullen worden, alle jaren doen leveren in handen van den Rentmeester van *Kennemerlandt* behoorlyke quitancie van de betaling van voorsz. erfpacht, ten einde daarvan jaarlycks op zyn Reekening zal mogen blyken.

9 *Dec.* 1598. Aan *Haerlem* toegestaan een 5e predt. te beroepen, en dat hy van wege het gemeene Land zal betaald worden als de andere 4, tot 435 ponden van 40 gr. 't pondt 's jaars, de huishuur daaronder begrepen, zonder dat verhooging van voorsz. belooning van het gemeene Land gevraagd zal mogen worden.

Hardinxveld. 6 *Nov.* 1590. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, hebbende tot vorderinge van Godes dienst en de Kercke Christi geconsenteert ende geaccordeert, dat binnen *Hardinxveld* mede een Dienaer des H. Evangelii gestelt ende gehouden sal worden, en dat de selve uyt den Comptoire van den Ontfanger COOLWYCK al sulck onderhoudt jaerlycx gedaen sal werden als andere Dienaers ten platten Lande, mits dat geen Dienaer aldaer sal worden aengenomen uyt eenige Steden of Plaetsen van *Hollandt*, die daerdoor soude wesen onvoorsien van een Dienaer, dan met voorgaende consent van de Staten.

Heenvliet. 25 *Mey* 1581. Gesien het advis van den Ontfanger JAN CORNELISZ., is den selven geordonneert te betalen MICHIEL ADRIAENSZ., tegenwoordigh Dienaer des Goddelijcken Woordts binnen *Sevenhuysen*, de Somme van 56 ponden van 40 grooten, over den achterwesen van syne diensten, gedaen binnen den Jare 1573, in den Dorpe van *Heenvliet*, als Predicant.

Hellevoet. 3 *Febr.* 1589. Op de differenten tusschen JAN COMMERSZ., Ontfanger van de Geestelijcke Goederen binnen den Lande van *Voorne*, ende die van de *Hellevoete*, aengaende de betalinge van 't

verloop van seeckere 9 guldens jaerlijcx die de Heyligengeest Landen aldaer voor den Oorlogh gehouden waren uyt te reycken tot behoef van de Memorien aldaer, welcker inkomst tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten zyn gedestineert, de Gec. Raden op alle gehoirt hebbende partyen ten wederzyden, hebben in aensieninge de Landen aen den Heyligen geest voorn. geinnundeert zijn geweest, alhoewel de H. Geest Vaders behooren versocht te hebben van de voorsz. Rente ontslagen te zijn; die van den H. Geest voorn. uyt gratie quijt geschonden 't verloop van de voorsz. Rente, gevallen tot den jare 1588, lestleden, midts dat die van den H. Geest voorn. gehouden sullen zijn 't voorn. jaer 88 promptelijck te betalen, ende die voortaen sullen vervallen in handen van den voorn. Ontfanger Johan Commersz., of die inder tijdt wesen sal, om mede tot onderhoudt van de Predicanten verstreckt te worden; en aengaende de Was-Rente aldaer, hebben de Gecommitteerde Raden voorn. verklaert ende geordonneert, dat de restanten van dien, die eenige particuliere Persoonen mogen schuldigh wesen, by den voorn. Ontfanger sullen mogen geinnet ende geëxecuteert worden, achtervolgende den last ende Instructie hem dies aengaende gegeven; ende soo verre die van *Hellevoet* versoecken sullen van een Predicant apart voorsien te worden, ende bevonden sal worden, dat syluyden by combinatie niet behoorlijck mogen werden bedient, sal daer op alsulck reguard genomen worden als na behooren.

Heukelom. 27 *Sept.* 1585. De Gec. Raaden enz., verstaan en verklaaren, dat den Predicant tot *Heukelom* die aldaar behoort gehouden te werden, volgende het schryvens van die van de Classis binnen den Quartiere aldaar, sijne betaalinge en onderhoud sal genieten uit de Inkomsten van de Pastoryen, Beneficien, Vicaryen en andere Geestelijcke Goederen, onder *Heukelom* geleegen, die daartoe wel moogen strekken, en dat hetselve onderhoud sulks niet en behoort te koomen tot laste van den Lande, ten waare by de Staaten derselver Goederen anders soude moogen blyken.

20 *July* 1589. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger Cornelis van Coolwijck, hebben in aensieninge van den ouderdom van den Dienaer Johannes Hasenvelt, ende dat d' inkomsten van de Goederen specterende tot onderhoudt van denselven Dienaer, voor desen jare onbruijckbaer zijn gemaeckt, ten eynde den voorn. Dienaer by gebreecke van onderhoudt niet genootsaeckt zy sijn voorn. dienst te verlaten, den Ontfanger voorn., volgende sijn advis, geordonneert, den voorn. Johannes Hasenvelt te betalen de somme van 300 ponden van 40 gr., over een jaer onderhoudt, ingegaen Paesschen lestleden, midts dat na de expiratie van den selven jare, volgende de presentatie ende belofte van die van *Heuckelum*, by desen ghevoeght, den voorn. Predicant onderhouden sal werden uyt d' inkomsten tot *Heuckelum*, tot onderhoudt van den predicant gedestineert.

Heusden. 23 *Juny* 1597. De Gecomm. Raden enz. verklaren by

desen, dat de Magistraet der Stede van *Heusden* met den Ontfanger NICOLAES BLANCKAERT, den administrateur van de Goederen van *St. Truyen* jaerlijcks ten behoeven van den aldaer beroepen 2den predt. sullen doen opbrengen en betalen aen handen van denselven Ontfanger BLANCKAERT de somme van 300 ponden en die van de Abdye van *Bern* 200 ponden, al van 40 gr. het pondt, ingaende met den dienst van denselven tweeden predicant, tot beroepinge van denwelcken die Supplianten sullen procederen, en ingevalle van oppositie sullen de Supplianten daer van doen volkomen onderrechtinge, om daer naer voorts in der saecke ghedaen te mogen worden als behoort.

Hoogmade. 10 *Aprilis* 1577. De Staten enz. hebben gelast ende geauthoriseert den Bailliuw van *Rhynlandt*, te innen ende te executeren aen de Kerckmeesteren van *Leyerdorp*, *Coudekerck* ende *Hooghmade*, alsulcke penninghen als REYER JANSZ., Dienaer des Goddelycken Woordts aldaer, uyt saecke van synen dienst ten achteren soude mogen wesen; ende dat realyck ende met der daedt, in gevalle de selve Kerckmeesters in de betalinge van dien onwilligh ofte in ghebreecke bevonden sullen mogen werden.

Huyssen en Blaricum. 30 *Juny* 1594. De Staten enz., hebben tot vorderinge van de Kercke Godes, stichtinge ende onderwijs van de Gemeente ende Inghezetenen van *Huyssen* ende *Blaricum*, tegens alle dwalinge ende Ketteryen, geconsenteert ende geordonneert, dat de voorsz. twee Dorpen by een bequaem predicant ende combinatie voortaen bedient sullen werden; ende dat denselven Predicant ofte Kerckendienaer voor synen dienst jaerlycks genieten sal als van andere Predicanten die twee Dorpen by combinatie bedienen, ten platten Lande, uytgereyckt sal werden uyt den Comptoire van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, mits dat alle de goederen van deselve twee Dorpen, die tot de Pastorien, Beneficien, ende Vicaryen aldaer specterende, komen ende blyven sullen, onder den ontfangh van den voorn. COOLWYCK, ofte die in der tydt daertoe sal wesen ghecommitteert.

Katwyk aan Zee. 25 *Sept.* 1598. Aan *Katwyk aan Zee* een eygen predt. toegestaen, waertoe de gemeente sal geven *f* 150— s jaers, mitsgaders eene bekwame huisinge, terwijl van wege het gemeene Landt op de betaling van den predt. jaerlyks zal voorsien worden als van andere predikanten ten platten Lande, van hetgeen boven de voorsch. 150 p. zal noodig wesen, mits dat soo veel penningen uit de inkomsten van de goederen van *Wassenaar* gelevert zullen worden in handen van den Ontvanger COOLWYCK, overmits de belastinge van synen Comptoire.

Kedichem. 12 *Sept.* 1594. De Gec. Raden enz. gesien het advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, hebben ..... tot vordernisse ende diensten van de Kercke, geconsenteert ende geaccordeert, dat tot *Kedichem* een bequaem en getrouw Kerckendienaer, naer de ordre der Kercke aengenomen, gesteldt ende ghehouden sal moghen werden,

tot laste van den Lande, ende van syne diensten betaelt als andere Predicanten ten platten Lande.

Laren en Hilversum. 16 *Nov.* 1590. De Gec. Raden enz..... hebben tot vorderingh van Godes Woordt verklaert ende geordonneert, dat STEPHANUS NICOLAI als Dienaer des H. Evangelii voor de Dorpen van *Larum ende Hilversum* aengenomen ende gebruyckt sal worden, ende dat voorts den selven Suppliant daer vooren jaerlycx ghenieten sal soo veel als andere Predicanten ten platten Lande in *Hollandt* die twee Dorpen in combinatie bedienende zyn, genieten, uyt den comptoire van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, daer op behoorlycke Ordonnantie verleent sal worden, midts dat den suppl. hem in syn Dienst quyten sal ende syn residentie houden, sulcx dat by die van *Larum* ende *Hilversum* voorn. daer van contentement mach genomen worden.

Loenen. 20 *Juny* 1595. Achtervolgende 't versoeck van de Kerckmeesteren tot *Loenen*, hebben de Gec. Raden, ten aensien van de kostelyckheyt des tydts, en dat de Kerckendienaer JAN BARENTSZ. aldaer met 9 of 10 kinderen is gezegent, den voorn. Kerckendienaer boven de 240 ponden komende uit de Inkomsten van de Kercke — Pastorye — ende Vicarye goederen aldaer, jaerlycx van wege 't gemeene Land toegekend 160 ponden van 40 gr. Vl. om te samen te genieten 400 ponden 's jaers, als andere Kercken-dienaers, meer dan 3 kinderen hebbende, innegaende met den voorleden jare 1594.

Loosdrecht. 13 *July* 1595. De Gec. Raden enz. ordonneren dat Kerckmeesteren van de Nieuwe Kerck van *Loosdrecht* in handen van den Ontfanger COOLWYCK sullen overleveren pertinenten en volkomen Staet van alle Goederen ende Inkomsten tot *Loosdrecht*, tot onderhoudt van de Predicanten gedestineert, onderteyckent als na behooren, en 't gunt daer aen te kort komende en gebreecken sal tot voldoeninge van den Kercken Dienaer CLAES JANSZ., ter somme van 350 ponden van 40 gr. 't pondt 's jaers, volgende de Resol. van de Staten ingegaen den 1 January 1594, denselven CLAES JANSZ. daer af te voldoen, midts dat daer aen mede afslagh strecken sal 't gunt boven de selve Inkomsten tot *Loosdrecht* by de Ingezetenen aldaer tot behoef van den voorn. Kercken-dienaer sedert den voorn. 1 January is gefurneert.

Loosduynen. 17 *Sept.* 1589. De Gec. Raden enz..... aenmerckende 't versoeck by den Ontfanger JOOST VAN LEEUWEN gedaen, ten eynde synen ontfangh jaerlycks vermindert soude mogen worden in plaets van de verkochte Landen die in sijnen ontfangh begrepen waren, alsoo de selve andersints niet soude continueren in de betalinge van de reële laste ende 't onderhoudt en alimentatien die daer op waren geassigneert, hebben in aensieninge van dien, ende van de generale Resolutie van de Staten, dat de Comptoiren in de plaets van de verkochte Landen ende Goederen met andere voorsien sullen worden, verklaert ende geordonneert, dat de predicant alhier te *Loosduynen* van de 100 ponden in desen geroert, jaerl. betaelt sal worden op 4

termijnen, ingaende den 24 July lestleden, by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, 't welck den selven Ontfanger onder behoorlycke ordonnantie en Acquyt in reeckeninge gepasseert sal worden nevens d'andere 140 ponden die denselven Ontfanger uyt saecke van de diensten van den Suppl. uytreyckende is, alles tot anders daer in sal wesen voorsien.

Louvesteyn. 31 *Jan.* 1586. Is geaccordeert *Henricum*, Predicant tot *Gorcum*, Ordonnantie op COOLWYCK van 75 ponden van 40 gr. uytsaecke van 50 ponden van 40 gr., 's jaers, hem geaccordeert ter oorsaecke van syn diensten van predicatie eens ter week op *Louvesteyn*.

6 *Oct.* 1594. De Gec. Raden enz., hebben in aensieninge van de verhooginge van de betalinge van de diensten van de Kercken-dienaren ten platten Lande, mitsgaders den ouderdom ende diensten van HENRICUS ROELANDUS VERLENIUS, Dienaar des Goddelycken Woorts te *Gorinchem*, geconsenteert ende geaccordeert, dat denselven Suppl. voor syne diensten van Predicatien ter weecke op den Huyse van *Louvensteyn*, soo lange hy deselve continueren sal, in de plaetse van de 50 ponden, jaerlijcks ontfangen ende ghenieten sal de somme van 100 ponden van 40 gr. het pondt, ordonnerende CORNELIS VAN COOLWIJCK ontfanger de voorsz. 100 ponden jaerlijcks te betalen in 4 termijnen, innegaende met den jegenwoordige jare 1594.

Loosdrecht. 5 *Maart* 1597. De Staten enz. Gesien 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, ende daeruyt verstaen hebbende, dat de twee Kercken tot *Loosdrecht*, hoe wel onder een schoutambt gelegen, overmidts de groote distantie ende andere verhinderinge, niet wel by combinatie bedient mach worden, dat mede d'oudste Pastoor van de oude kercke voorn. tot in July 1595, syn overlyden, uyt d'inkomsten van de pastory aldaer onderhoudt heeft gehad, hebben geconsenteert dat een bequaem, getrouw Persoon, wettelijck naer d'ordre van de Kercke beroepen, aengenomen en gestelt sal worden in de Oude Kerck tot *Loosdrecht*, en dat denselven van wegen 't ghemene Landt onderhoudt als d'andere Predicanten ende Kercken-dienaren ten platten Lande in *Hollandt* volgen sal, midts dat die van de Kercken of Regenten van *Loosdrecht* gehouden sullen zijn d'inkomsten van de pastoryen goederen van de Oude kercke voorsz. en de andere kercke dienstgoederen aldaer den voorn. Ontfanger COOLWIJCK ghetrouwelijck ende pertinentelijck als vooren over te brengen, ende daer af 't synen Comptoire mede responderen voor de jaren 1595 en 1596 na behooren.

Maeslandersluys. 6 *Maart* 1598. De Staten enz. hebben tot vorderniss van de Kercke tot *Maeslandersluys* en gerief van de Ingezetenen aldaer geconsenteert dat die van *Maeslandersluys* van een bequaem dienaer des Goddelycken Woordts voorsien en gedient sullen mogen worden onder al sulcke belooninge als de Kercken-dienaers ten platten lande zyn genietende.

Medemblik. 28 *Nov.* 1585. Is geaccordeert te schryven aan de Burgemeesters en Regeerders der Stad *Delft*, als volgt.

Alsoo wy voor eenige maanden aangenomen hebben, die van *Medemblik* van een bequaam en vreedsaam Dienaar des H. Evangeliums te doen voorsien, ten einde de Gemeente aldaar door den selven gestigt, en in goede eenigheid soude mogen gehouden worden, en Wy tot nog toe niet bequaemelijk daartoe hebben kunnen geraaken, sulks dat ook den Dienaar van *Enkhuisen* die eenige maanden tot *Medemblik* heeft gepredikt, by bewilliginge en leeninge van die van *Enkhuisen*, hem wederom tot *Enkhuisen* in synen dienst moet begeeven, en die van *Medemblik* mitsdien sonder Dienaar souden moeten blyven, ten waare daarinne voorsien werden, ten tyde toe Wy de voorn. van *Medemblik* van een bequaam Dienaar sullen hebben versorgt; Soo is 't, dat Wy Uwer Ed. wel ernstelijk by deese hebben willen versoeken, ten eynde alle verdere swaarigheid en oneenigheid binnen de voorn. Steede van *Medemblik* verhoed moogen werden, een van de Predicanten aldaar, te weeten JOHANNUM MILIUM, of PETRUM JOHANNES voor een maand of ses weeken ten langsten, te laaten volgen om by leeninge binnen *Medemblik* voorn., te moogen dienen, en belooven Wy mits deesen middelertyd een ander Predicant derwaarts te schikken; daar meede die van *Medemblik* ten besten sullen moogen weesen gedient.

22 *Nov.* 1586. Op 't versoeck van de Kercken-dienaer CHRISTIAEN LENAERTSZ, is volgende dien geappostilleert.

De Staten enz. hebben geordonneert CORNELIS COOLWIJCK, Ontfanger van de Geestelycke Goederen, de betalinge van de 72 pond van 40 gr. van wege de Staten den Suppl. over 't Supplement van syn jaerlycks onderhoudt by syn Exc. H. M. jaerlycs toegevoeght den 12 April 80, niet tegenstaende synen dienst tot *Medemblik*, sal continueren tot anders by de Staten voornoemt daer in sal wesen voorsien.

12 *Maart* 1600. Gedelibereert zynde op de remonstrantie van de Gedeputeerden van de Noordhollandsche Synode, nopende de jegenwoordige gelegentheyd van de saake der Kercke binnen de Stede van *Medemblik*, en dat de assistentie van de bedieninge derselver Kercke by leeninge van een Dienaer, boven de persoon van TACO SYBRANTS Dienaer aldaer, seer beswaerlijk valt, hebben de Heeren Staten, soo ten aansien van den grooten ouderdom van den voorn. TACO SYBRANTS, als andere goede consideratien, den welstand en eenigheid van de Stad, Kercke en Burgerye van *Medemblik* aengaende, verstaen en geordonneert, dat gedurende het leven van den voorn. TACO SYBRANTS, aldaer nog een kercken-dienaer van wege het gemeene Land onderhouden sal worden uit de middelen van de Rantsoenen daertoe geordonneert.

Naarden. Weesp. Muiden. 6 *Sept.* 1594. De Staten enz..... hebben verklaert en geaccordeert, dat de Kercken-dienaren tot *Naarden*, *Weesp* ende *Muyden*, genieten sullen alsulcken jaerlijcks onderhoudt, als de Kercken-dienaren ten platten Lande, den 13 Mey laetstleden is geaccordeert. (Zie by algemeen).

1 *Febr.* 1595. De Gec. Raden enz..... hebben verklaert, geconsenteert ende geordonneert, dat de Dienaren des Goddelijcken Woordts binnen de voorn. Steden van *Naerden*, *Weesp* en *Muyden*, soo lange binnen deselve Steden elcx niet meer als een Kerckendienaer in dienst sal gehouden worden, ten eynde deselve hen in hare diensten mogen dragen ende quyten als na behooren, jaerlycx mede ontfangen en genieten sullen 500 ponden van 40 gr. 't pondt, voor hare diensten en onderhoudt, ingaende den 1 January 1594 als vooren, ordonnerende daerom den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, de Dienaren van de Kercke binnen de voorn. drie Steden, de voorsz. 500 ponden jaerlycx als andere Kercken Dienaren uyttereycken ende te betalen.

2 *Febr.* 1595. De Gec. Raden voorn. hebben verklaard, dat de Burgemeesters van *Naarden* en *Weesp* niet sullen zijn beswaart met voorschr. verhooging, maar dat deselve van wegen het gemeene Land by den Ontfanger Generaal CORNELIS VAN COOLWYCK sal worden gedragen, en hem hetselve in reekeninge gepasseert, onder behoorlyke Ordonnantie en Recepisse daarop dienende.

Nederhorst den Berg. 5 *April* 1600. Is geordonneert te schryven aan de Staten s Landts van *Utrecht*, ofte hare Gedeputeerden, alsoo wy van meyninge zijn de inkomsten, specterende tot de pastorye van den *Berg tot Nederhorst*, (bedragende jaerlycks omtrent 220 ponden van 40 gr.) begrepen onder de Canonesie tot *Egmond op de Hoeve* alhier in *Holland*, te laten volghen een bequaam persoon, die als predicant tot *Nederhorst* met onsen advise gestelt sal werden tot Godes eere ende dienst van de saecke; hebben wy UwerE. by desen wel willen versocht hebben; ende begeeren daer inne te voorsien, dat het pastoorshuys tot *Nederhorst*, nochte eenige Landen tot de voorn. pastorye behoorende, niet aengevaert, verhuyrt, nochte gebruyckt en worden, hetzy onder wat schijn hetzelfde soude mogen wesen, onder eenigh praetext geattenteert, dat daer af magh worden ghedesisteert, tot daer op by ons met kennisse van saecke ordre ghestelt ende Resolutie sal zyn ghenomen.

Noordwyckerhout. 12 *Dec.* 1580. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger COOLWYCK, ordonneren dat tot stichtinge ende onderwijs van de ghemeene Gebuyren van *Noordwyckerhout* en *Langevelt* in desen geroert, binnen den tijdt van drie maenden eerstkomende aldaer een Predicant by de classis van den selven Quartiere gestelt sal worden, ter somme van 240 ponden van 40 grooten, uyt d'inkomsten van de Pastoryen, Beneficien, Memorien, Vicaryen ende andere Goederen aldaer tot behoef van de Predicanten ghedestineert, voor soo veel deselve sullen mogen strecken, daer af de Staten voorn. de Suppl. alhier toelaten en accorderen d'ontfangh handelingh ende administratie, midts dat by hen luyden jaerlijcx daer af verantwoord werde, ende dat by die van *Noordwyckerhout* ende *Langevelt* voorn. over de gemeene Buyren aldaer ghevonden, opgebracht ende ghefurneert sal worden by de bequaemste wegen ende middelen des doenlijck zynde, 't gunt d'inkomsten voorn. tot die

voorn. 240 ponden jaerlijcx niet sullen strecken mogen, sulcx dat de selve Predicant hem over deselve betalingh niet genootsaeckt sy te beklagen; ende soo verre de suppl. alhier deselve betalingh tot haren laste sulcx als vooren niet sullen begeeren te nemen of t'aenvaerden, sal deselve betalingh ghedaen worden by 't gemeene Landt, door haren Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, tot ghelijcke somme van 240 ponden 's jaers, 't welck den selven by desen wordt geordonneert, ende hem in reeckeningh gepasseert sal worden, midts dat d'Ontfanger voorn. sal hebben d'Ontfangh ende administratie van de voorsz. Pastoryen, Memorien, Beneficien ende Goederen als voren, van den tijdt af dat de Predicant aldaer sal zyn ghestelt ende gheordonneert, blyvende de voorgaende inkomsten tot aflossing van de lasten daer op staende, ende ten eynde met de Kercke Goederen aldaer de Kercke ende Pastoir-Huys mogen werden gerepareert.

Oegstgeest. 27 *Nov.* 1597. De Gec. Raden enz. hebben geaccordeert dat die van de Kercke tot *Oegstgeest* van een bequaem Dienaer des Goddelycken Woordts mede bedient sullen mogen worden, en dat deselve tot syn onderhoudt jaerlycks soo veel genieten sal als by Resol. van de Heeren Staten is geordonneert.

Oostzanen. 5 *Maart* 1596. Het versoeck van de Regeerders ende Kerckmeesteren van *Oostzanen*, omme te mogen genieten de inkomsten van de Pastorye aldaer, soo van de verkochte Landen als van de Visscherye aldaer, midts by hem onderhoudende den Predicant aldaer, is afgeslagen.

Oud Alblas. 30 *April* 1599. De Gec. Raden enz. consenteren by desen, dat ter eere Godts ende dienst van de Kercke binnen den Dorpe van *Oud Alblas* een Kercken-Dienaer, bequaem zynde, by voorgaende examinatie ende beroepinge na d'ordre van den Kercke ghestelt ende gehouden sal mogen worden tot laste van den Lande, naerdien die van *Alblas* verder by Combinatie by den Kercken-Dienaer van *Alblasserdam* niet gedaen mach worden als 't behoort, mits dat de Huyshuyr by middel van Timmerage of anders buyten koste van den Lande bequamelyck versorght sal worden.

Ouderkerk a/d Yssel. 9 Nov. 1585. De Gec. Raden enz. . . . . nader onderrecht zijnde van de onbequaemheydt van den Persoon van AELBRECHT JANSZ., tot het Predic-ambt ter *Ouderkerck*, ende van syne misbruycke; hebben verklaerdt dat hoewel op den 30 der voorlede Maendt, op het versoeck van den Gerechte van *Ouderkerck*, by de Staten voorn. is geappoincteert, te mogen lyden dat den voorn. AELBRECHT JANSZ. voor het eerste aldaer in synen dienst soude continueren, tot dat anders daer inne voorsien ware; dat nochtans, volgende voorgaende Resolutie, daer by de beroepinge van de Classis van *der Gouda*, met bewillinghe van de Gemeente van *Oudekercke* op eenen THOMAS BRUNSCHERUM ghedaen, is geconfirmeert, den selven THOMAS BRUNSCHERUM binnen *Ouderkerck* voorn. (als aldaer wettelycken beroepe zynde) synen dienst sal moghen aennemen, daer af de selve betaelt sal worden als andere Dienaren ten platten Lande,

onder behoorlycke Ordonnantie die daertoe verleent sal worden, verstaende oversulcks de voorn. Gec. Raden, dat den voorn. AELBRECHT JANSZ., sonder behoorlycke voorgaende beroepinge, in den dienst niet en sal mogen aengenomen nochte gehouden worden.

13 *Oct.* 1586. Op 't versoeck van de Dienaren des Woordts, sorterende onder het classis van *der Gouda*, ten eynde THOMAS BRUNSCHERUM, dienaer tot *Ouwerkerck*, van een bequaeme Huysinge, of in plaets van dien van 5 ponden gr. Vlaems voorsien soude mogen worden, is geappostilleert.

Ende geordonneert te schryven aen die van *Ouwerkerck*, dat sy den Suppl. van een bequaeme Huysinge willen voorsien als sy de voorgaende Predicanten hebben gedaen.

Oudewater. 14 *Juny* 1581. De Staten enz..... hebben, in aensieninge van de geleertheydt ende bequaemheydt van THEODORICUS STOLWICANUS, Rector te *Oudewater* den selven in de plaetse van syne toeghevoeghde Tractement ende onderhoudt, ende teneynde de selfde hem in synen Ampt ende dienste als Rector magh dragen, ende quyten als naer behooren gegundt ende gheaccordeert, jaerlycks tot seeckere Gagie, de somme van 300 p. van 40 gr., ende dat deselve betalinge uyt de Inkomsten van de Geestelycke Goederen tot *Oudewater* tot behoef van de Predicanten ghedestineert, by den Ontfanger COOLWYCK uytghereyckt ende betaeldt sullen worden, soo lange den voorn. Rector in actueelen dienst binnen *Oudewater* hem als vooren sal laten gebruycken.

18 *April* 1589. De Staten enz. ..... hebben om seeckere goede insichten ende consideratien geordonneert, CORNELIS VAN COOLWYCK, Ontfanger van de Geestelycke Goederen, de betalinge van 72 ponden van 40 gr., by syn Princel. Excell. den 27 Oct. 1575 aen CHRISTIANUS, Predicant binnen *Oudewater*, geconsenteert, ende by hem tot noch toe ontfangen, niettegenstaende sijnen dienst tot *Amersfoort* te continueeren tot dat anders daerin by de Staten voorn. sal wesen voorsien ende geordonneert.

11 *April* 1595. Op 't versoeck van ANDREAS STANGERUS, Dienaer des Goddelijcken Woordts tot *Oudewater*, om in aensieninge van syn dienst alleen binnen *Oudewater* te mogen genieten *f* 500 — sjaers als andere Predicanten binnen de Steden, daer niet meer als een Dienaer is, hebben de Gec. Raden enz. gunstig beschikt, met ingang van 1 Jan. 1594, en sulcks voor soo lange denselve alleen als Kerckendienaer binnen *Oudewater* den dienst van de Kercke bedienen sal.

Ouwerkerck a/d Amstel. 14 *July* 1594. De Gec. Raden enz. hebben ter eere Godes, ende tot vordernisse van synen Kercke, geconsenteert ende geaccordeert, dat binnen *Ouwerkerck* een kercken dienaer voortaen gestelt ende ghebruyckt sal worden die by continuatie gehouden sal zyn de Kercke tot *Diemen* mede te bedienen, sulcks dat PIETER POPPESZ. de Kercke binnen *Amsterveen* alleen sal blyven bedienen.

Papendrecht. 9 *Mey* 1589. De Gec. Raden enz..... gesien hebbende t'advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, hebben volgende dien, ende om redenen daer in geroert, verklaert ende geconsenteert, niet tegenstaende de beswaernis van 't Comptoir van den voorn. Ontfanger, dat in den Dorpe van *Papendrecht* een Predicant gestelt sal mogen worden, midts dat een bequaem Persoon daertoe sal worden aengenomen, de welcke betalinge by den voorn. Ontfanger als andere Predicanten ter platten Lande gedaen sal worden.

Rotterdam 25 *Oct.* 1585. Alsoo de Gedeputeerden der Stede van *Rotterdam* de Staten van *Hollandt* hebben geremonstreert, dat Burgemeesteren van *Rotterdam*, omtrent een jaer geleden, tot bedieninghe der Kercke ende Gemeente binnen de voorsz. Stede, nootsaeckelijck hebben moeten beroepen ende in dienst nemen eenen CORNELIUS JOHANNIS, ghestaen hebbende binnen de Stadt van *Gent*, tot derde Predicant aldaer, en dat de ontfanger COOLWYCK swarigheydt maeckt, omme het Ordinaris Tractement uyt de Middelen ende Inkomsten, tot betalinge van de Predicanten gedestineert, ende binnen de voorsz. Stadt vallende, te betalen. S o o i s 't, Dat de Staten voorn. den voorn. Ontfanger COOLWYCK gelast ende geordonneert hebben, het ordinaris Tractement van den voorn. derden Kercken-dienaer binnen *Rotterdam*, uyt de Inkomsten en Middelen aldaer vallende, mede te betalen, ende in plaetse van Gelde, de Quitantien van den selven te Ontfangen, ende de betalinge voorts te continueren, als van de andere twee Kercken-dienaren, welcke betalinge den voorn. Ontfanger in uytgeve syner Reeckeninge gepasseert sal werden.

Saerdam. 13 *Jan.* 1587. De Staten enz..... hebben, tot vorderinge van Godes kennisse, ende diensten tot *Saerdam* in sijn Heylige Woordt, verstaen ende verklaert, dat den Dienaer des Heyligen Evangeliums tot *Saerdam* tot sijn onderhoudt jaerlijcks betalinge genieten sal als andere Dienaeren ten platten Lande binnen dese Landen van *Hollandt*, ingaende den 1 January 1585; ordonnerenden over sulcx de Staten voorn. den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, de voorsz. betalinge den Dienaer ende Predicant jaerlijcks te doen, midts dat in handen van den selven Ontfanger alvoorens sullen worden gestelt die goederen ende inkomsten tot *Saerdam*, die tot behoef van den Predicant aldaer sijn gedestineert, ende jegenwoordelijck verstreckt werden, omme by den selven Ontfanger met de andere penningen van synen ontfangh daer af mede verantwoordt te werden, als nae behooren.

Santvoort. 17 *Febr.* 1589. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, ende aenmerckenden den soberen staet en 't kleyn vermogen van die van *Santvoort* hebben verklaert ende geconsenteert, dat midts die van *Santvoort* jaerlijcx opbrengen de som van 150 ponden van 40 gr. in twee termynen, als t' elcke ses maenden de helft van dien, daertegens de selve van *Santvoort* sullen mogen ontfangen, beneficieren ende genieten d'inkomsten van dien, specterende zyn tot de Pastorye of den Kercken dienst aldaer, als op den vanghst van den Visch ende andere toe-

vallende accedenten, van wegen 't gemeene Landt tot betalinge van den Predicant tot *Santvoort* voorts soo veel uytgereyckt sal worden by den voorn. Ontfanger Coolwyck, of andere in der tijdt wesende, als andere Predicanten ten platten Lande in *Hollandt* zijn genietende, ingaende den 1 Januari laetsleden, sonder dat het gemeene Landt eenighsints gehouden sal zijn aengaende den Schooldienst en 't stellen van de Klock tot *Santvoort*.

Schagen. 5 *Maart* 1599. De Ridderschap, Edelen ende Steden van *Hollandt* en *West-Vrieslandt*, representeerde de Staten van den selven Lande: *Doen te weten*, Alsoo Jan Heere tot *Schagen*, *Burghoorn*, enz. Ons te kennen gegeven heeft, hoe dat in den jare 1595 eenige troublen geresen wesende tusschen d'Ingezetenen van *Schagen* ende den Predicant aldaer, sommige onderrecht hebbende, een misnoegen daer in hebben, was korts daer na by die van *Enkhuysen* beroupen geweest, aennemende den selven dienst, waer door den Kercken dienst tot *Schagen* seeckeren langen tijd ledigh ghestaen heeft, sonder eenighen predicant, niet jegenstaende alle devoiren gedaen, soo by den Verthoonder selfs, als by den voorn. Kercken Raedt aldaer, die gesonden hebben gehadt, soo in *West-Vrieslandt* over de Zee, als in *Zuydt* ende *Noordt-Hollandt*, ende ghedebourseert over de 220 ponden (de welcke sy van de verthoonder in baren gelden ontfangen hebben) om met een predicant voorsien te mogen worden, breder blijckende by de recepissen daer of verthoont, en ten laetsten een predicant bekomen hadde den Remonstrant de selve moeten beloven tot belooninghe de somme van 400 ponden van 40 gr. 's jaers, soo overmidts die Plaets groot is, en de Ingesetenen van dien menigvuldigh; dat oock om die voorgaende troubelen ende dissentien de Plaetse soo seer was gedefameert, dat men seer qualijck yemandt tot den Kerckendienst aldaer heeft komen bewilligen; Ende alsoo vermidts de inkomsten der Pastoryen van *Schagen* seer sober zijn, ende nergens na moghen strecken tot vervallinge van de jaerlijcksche Gagien die de Predicanten nu hebben ende voormaels gehadt hebben, soo is de selve ghekomen in groot achter wesen, immers ter somme van 500 ponden boven de voorsz. 220 p. 2 sch. 4 penn. by den voorn. Verthoonder selfs betaelt, die op renten zijn genomen van de Kercke van *Harinckhuysen*, tegens den penningh 16, als gebleecken is by de Origineele Rekeninge der selver Pastorye-Goederen mede daer af verthoont; welcke achterheyt de voorz. Remonstrant gehoopt hadde te consequeren uyt de verkoopinge sommiger Pastorye Landen, midts daer op houdende renten teghens den penningh 16, in conformité van de jaerlijcksche Landpacht, ende van 't sur plus, wesende ghereede penningen, het voorsz. achterwesen te voldoen, dan hadde ten dage dienende tot geen verkoopinge konnen gheraecken; Ende alsoo d'Inkomsten der voorsz. Pastorye tot *Schagen* mits lanckheyt van tyden geschapen soude zyn geheel te verloopen door de lasten van de voorz. Renten daer uyt gaende, ende den predicant van *Harinckhuysen* meerder Gagie toegeleyt is by die van den Collegie van *Noordt-Hollandt*, als hy tot noch toe gehad heeft, ende daeromme restitutie van haer

penningen moeten hebben, den Verthoonder seer ernstelijck versocht heeft dat Ons ghelieve tot subsidie der voorz. Pastorye inkomsten te consenteren 't geen by de Steden wort genoten jaerlijcks uyt de verpachtingen van de gemene Middelen die voortaen vallen sullen binnen den heerlyckheyt van *Schagen* alleen, sonder de anderen Dorpen daer by behoorende, voor een tijdt van 6 of 7 jaren eerstkomende, of soo langh geduyrende, tot dat de voorz. Pastorye Goederen ghesuyvert ende 't achterwesen van 500 ponden op rente genomen, mitsgaders de 220 p. 2 sch. 4 penn. die voor het soliciteren van een nieuwe predicant gedebourseert sullen sijn, maeckende t' samen 720 p. 2 st. 4 penn., uyt welcke Pastorye Goederen den predicant als dan sal moghen onderhouden worden; presenterende tot dien syne tot allen tijde (des versocht zijnde) visie van de voorz. Reeckeninghe ende behoorlijck bewijs, reeckeninge ende reliqua te doen van den Staet der selve inkomen; Soo is 't, Dat Wy op alles ghelet hebbende na behooren, in de plaets van 't voorz. achterwesen ende voldoeninge van dien, den Remonstrant voorn. gheconsenteert ende geaccordeert hebben, de somme van 800 p. van 40 gr., te betalen in vier termynen, als jaerlijcks 200 p., uyt de Inkomsten van de halve stuyver der Rantsoenen in den Quartiere aldaer, daer af 't eerste termyn gevallen sal zyn den 5 Maert 1600 toekomende; ordonneren daerom den Ontfanger die 't behoort de voorz. 200 p. 's jaers als voren den Remonstant alhier uyttereycken en te betalen onder behoorlijcke Recepisse, ende daer beneffens voor 't eerst overbrengende dese Kopie Authentijcq van dien sal 't selve in reeckeninge gepasseert worden.

Schelluynen. 8 *Junii* 1587. De Gec. Raden enz..... gesien hebbende 't advys van den Ontfanger Coolwyck, hebben geordonneert, dat uyt de Goederen van de Commandeurie tot *Schelluynen* jaerlycks voortaen betaeldt sal werden de somme van 24 ponden van 40 gr., tot behoef van den Predicant, die uyt de stadt *Gornichem* gehouden sal zijn voortaen eens ter weecke binnen *Schelluynen* voorn. daer voor te prediken, ende sal voor de verdere diensten van den Predicant tot *Schelluynen* voorn. in het besoecken van de Krancken ende anders, by de Huysluyden aldaer de selve Predicant contentement gegeven werden nae behooren, ende dit alles ter tydt en wylen toe anders daer inne sal wesen voorsien ende geordonneert.

19 *Mey* 1594. De Gec. Raden enz. ..... gesien het advis van den Ontfanger Cornelis van Coolwyck, hebben noodigh bevonden ende gheordonneert, dat die van *Schelluynen* voor de Gemeente aldaer, van een Kercken-dienaer voorsien ende ghedient sullen worden; ende omme te vervallen de onkosten van dien, hebben voorts verklaert ende geordonneert, dat by den Commandeur van *Schelluynen* ter eeren Godes, by provisie daer toe jaerlycks uyt de Inkomsten van de Commanderye, aldaer betaeldt ende verstreckt sal worden ter somme van 72 ponden van 40 gr. het pondt, ende dat voorts den Ontfanger Coolwyck voorn. de resterende penningen jaerlycks uytreycken ende betalen sal, tot onderhoudt van den Kercken-die-

naer binnen *Schelluynen*, sulcks dat de selve te samen magh genieten jaerlycks soo veel, als andere Dienaers ten platten Lande, tot dat anders daer inne sal wesen voorsien.

Schevelingen. 1 *Oct.* 1594. De Gec. Raden enz. hebben in aensieninge van de onvermogendheydt van de Kercke van *Schevelingen* verklaerdt ende geordonneert, CORNELIS VAN COOLWYCK Ontfanger, den Suppliant HIERONIMUS VERSELIUS, Kercken dienaer tot *Schevelingen* jaerlycks in vier termynen uyttereycken ende te betalen, het gundt tot syn onderhoudt voor synen dienst, neffens de andere Predikanten ten Platten Lande, is gheaccordeert, ende dat boven de 40 ponden grootenVlaems, die den Suppliant voorts by die van de Kercke tot *Schevelingen* uytghereyckt sullen worden.

Schiedam. 11 *Maart* 1589. De Staten enz. ..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger COOLWYCK, hebben volgende dien, in aensieninge van de verachteringe en sware lasten van de Dienaers des H. Evangelium binnen *Schiedam*, ten eynde de selve haren Dienst voorts in eere mogen betreden, geconsenteert, dat de twee Dienaren binnen *Schiedam* voorn, in de plaets van 300 ponden jaerlycks genieten sullen van wegen 't gemeene Landt 400 ponden van 40 gr., ingaende den 10 February laetstleden, ende dat by provisie, ende tot anders daer in by de Staten voorn. sal wesen voorsien.

9 *Dec.* 1594. De Gec. Raden enz. verklaren ende ordonneren by desen dat de twee Dienaers van de Kercke binnen de Stede *Schiedam*, elcks jaerlycks voor hare diensten ende ouderhoudt ghenieten sullen ter somme van 500 ponden van 40 gr. Vlaems het pondt, innegaende 1 January 1594 laetstleden.

Schoonhoven. 14 *Febr.* 1586. De Staten enz. ..... aenmerckende dat door HENRICUS CAESARIUS alleen den dienst als Predicant binnen *Schoonhoven* lange is gedaen, ende dat deselve predicant met 7 kinderen is belast, ten eynde den selven Suppl niet genootsaeckt werdt hem verder te beswaren met eenige schulden, maer hem verder in den selven Predict-Ampt mach dragen ende onderhouden als na behooren, hebben verklaert, gegunt ende geconsenteert, dat den voorn. Suppl. jaerlycks voortaen geduyrende synen dienst tot *Schoonhoven* als vooren genieten sal de somme van 400 ponden van 40 gr., ordonnerende CORNELIS VAN COOLWYCK, Ontfanger, jaerlyckx de voorsz. somme te betalen in 4 termynen; is voorts tot ontlastinge van den voorn. Suppl. van de schulden daer in deselve al rede is vervallen, deselve toegevoeght een Subsidie ter somme van 72 ponden van 40 gr., om by den voorn. COOLWYCK betaelt te werden daer toe ordonnantie op den selven mede sal werden verleent.

21 *Febr.* 1590. De Gec. Raden enz. ..... ghesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWYCK, op 't versoeck van LIVINUS VAN DEN BORRE, Predicant tot *Schoonhoven* hebben in aensieninge van de belastinge van den Suppl. voorn. ende voorts om redenen boven verhaelt, den selven Suppl. tot syne Gagie toegevoeght ende

geaccordeert jaerlycx de somme van 400 ponden van 40 gr., ingegaen den 5 July 1589 laetstleden, midts dat Burgemeesteren ende Regeerders van *Schoonhoven*, denselven Suppliant van woonplaets buyten des Landts ende des Suppliants kosten sullen doen voorsien als na behooren.

Sevenhuysen. 1 *Juny* 1581. De Staten enz. hebben verklaerdt, dat MICHIEL ADRIAENSZ., Dienaer des Goddelycken Woordts tot *Sevenhuysen*, van syne diensten betaelt sal worden, achtervolgende de Ordonnantie van de Staten, niettegenstaende eenighe quaestien, deportementen ofte proceduyren, daer af de Staten te voren waren onderrecht.

Sloterdyk. 21 *Maart* 1584. De Staten enz..... gesien hebbende het advis van den Ontfanger COOLWIJCK, hebben gegunt ende geaccordeert, dat de Inkomsten van het Sloterdijcker Meerken in desen geroert, voortaen sullen mogen werden geemploijeert tot reparatie ende onderhoudt van de Kercke en des Predicants Huys aldaer, midts dat in sulcken gevalle de Kerckmeesters binnen *Sloterdijck* gehouden sullen wesen, uyt de inkomsten van het selve Meerken, wesende jegenwoordigh 36 guldens 's jaers, de Kerckendijck, streckende voor 't Kerckhof aldaer, ende het Bruggetje, leggende voor aen de Notwegh, te maecken ende onderhouden, midtsgaders te betalen den Erfpacht van *f* 4 's jaers daer uyt gaende aen de Rentmeester van *Kennemerlandt*, als naer behooren, ofte andersints zyn de Staten voornoemt te vreden, dat de geheele Inkomsten van de Pastorye aldaer, midtsgaders van het voorsz. Meerken, komen ende blyven sullen in handen van de Kerckmeesters van *Sloterdijck* voorn., midts dat de selve tot onderhoudt van den Predicant aldaer, in handen van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK stellen de somme van 100 Car. gul. 's jaers, sulcks sy luyden te vooren aen huerluyder Pastoor jaerlijcks hebben betaeldt.

Slupick. 1 *Febr.* 1589. De Gec. Raden enz., op 't versoeck van den Schout, Kerckmeesteren ende Ambachtsbewaerders van *Slupick*, ... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, van den 20 Aug. lestleden, gegeven om redenen ende in conformité van de voorgaende verklaringe ende schryvens van den 5 July daer te voren, van die van de Classicale Vergaderinge gehouden tot *Aerlanderveen;* gesien mede het schryvens ende versoeck van den Ambachts-heer van *Slupick*, wesende Collateur van de Pastorye aldaer, ten eynde NICOLAES RUYT, in desen geroert, tot het Predikampt binnen *Slupick* soude mogen worden geadmitteert, van date den 24 Septr. lestleden, ende voorts gesien hebbende het versoeck van die van de Classis van *laegh Rhynlandt*, van den 10 December lestleden, daer by blijckt dat den voorn. NICOLAES RUYT met dien Classis voorn. was vereenight, midtsgaders seeckere Waerschouwinge van de Gedeputeerde van *Slupick* tegen 't advis van den voorn. Ontfanger COOLWIJCK, ende alle d' andere stucken by parthyen ten wederzyden overghelevert, daer uyt volkomentlijck heeft konnen

blijcken dat d' uyterste Huysen onder de Parochie ende Jurisdictie van *Reewijck* ende *Slupick* begrepen, omtrent drie uyren gaens van den anderen zijn gelegen; dat mede den Predicant geduyrende de Combinatie van de diensten van *Reewijck* en *Slupick* seer weinigh diensten binnen *Slupick* heeft gedaen, daer over die van *Slupick* hen beklagen, ende dat syluyden aldaer van geen Schoolmeester zijn voorsien, hebben de Gec. Raden voorn. verklaert ende geordonneert, dat den voorn. NICOLAAS RUYT hy provisie sal mogen binnen *Slupick* voorn. gebruyckt worden als Predicant ende Schoolmeester aldaer, tot dat anders daerinne by de Staten voorn. met nadere kennisse van saecken sal wesen geordonneert, midts dat den voorn. NICOLAES RUYT als Predicant voorn. jaerlijcx van wegen 't gemeene Landt genieten sal de somme van 50 ponden van 40 gr., daer in begrepen de 30 ponden die den Predicant van *Reewijck* uyt saecke van de voorn. Combinatie heeft genoten; ordonneren de voorsz. Gec. Raden den Ontfanger COOLWIJCK de voorn. 50 ponden den voorn. NICOLAES RUYT jaerlijcx uyt te reycken, ende daer tegen de voorsz. 30 ponden van den Predicant van *Reewijck* inne te houden.

Sparendam en Sparenwoude. 7 *Juny* 1589. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben volgenden dien, en 't versoeck van de Dienaren der Classis van *Kennemerlandt*, verklaert, geconsenteert en geordonneert, dat den Predicant ARENT ARENTSZ. by de Suppl. aengenomen, om den dienst te betreden binnen *Sparendam en Sparenwoude* (waeronder 't Gehucht van *Houtrijck*, ende 't Hof Ambacht ende *Polanen* zijn ressorterende) sal genieten al sulcken Gagie als andere Predicanten die twee Dorpen zijn bedienende, van den tydt af dat by behoorlijcke attestatie blijcken sal, den dienst aldaer wettelijck ingevoert te zyn; hebben voorts de Staten voorn. den selven Predicant voor sijn Huyshuyr toegevoeght en geaccordeert de somme van 30 ponden van 40 gr. Vlaems 's jaers, ten tijdt toe binnen den voorn. Dorpe een Huysinge tot bequame wooninge voor den selven Dienaer gebouwt sal wesen, midts dat die van *Sparenwoude* voorn. wederom tot haren laste nemen ende onderhouden sullen den Schoolmeester aldaer, sulcx binnen alle andere Dorpen wordt gedaen, daer op behoorlijcke Ordonnantie op den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK verleent sal worden; ende aengaende de versochte autorisatie, om na oude gewoonte te mogen ommeslaen d' onkosten nodigh zijnde tot reparatie van de Kerck ende Pastorye Huysinge aldaer tot *Sparwoude*, hebben de Staten voorn. verklaert ende geordonneert, dat tot reparatie ende opmaeckinge van de voorsz. Kercke ende Huysinge geprocedeert sal worden, ende dat d' onkosten van dien volgende 't verdragh dies aengaende gemaeckt ende de Staten verthoont, gedragen sullen worden by de vermogenste inwoonende Persoonen als na ouder gewoonte, voor een vyfde deel by die van 't Hof Ambacht, voor een sestepart by die van *Houtrijck ende Polanen*, ende de rest tot laste van die van *Sparwoude;* authoriserende oversulcx de gene die 't behooren sal, op de bestedinge van de

Wercken nodigh zijnde tot de voorsz. reparatien, d' ommeslagh ende Collectatie te doen sulcx als vooren, ende voorts tot inninge en executie te mogen procederen als 't behooren sal; lastende en ordonnerende een yegelijck die 't aengaen mach hen hierna te reguleren.

Spanbroeck. 14 *Febr.* 1589. Op 't versoeck van DIRCK HEYNDERICKSZ. jegenwoordigh Kerckmeester tot *Purmereynde*, ende de Burgemeesteren der selve Stede, met hem ghevoeght, om te hebben verklaringe van de Staten, aengaende de Gifte ende Collatie van seecker bespreck staende op St. Huybrechts Autaer aldaer, gehoort het rapport van de Gecommitteerden, is geordonneert te schryven aen Burgemeesteren Schepenen ende Gerechte van *Purmereynde*, dat men volgens de Resolutie van de Staten van den 6 September 78 bevindt, dat eenen JAN DIRCKSZ. syn gepretendeerde recht van Collatie of Patronaetschap niet en is gefundeert, ende nochtans de Staten om seeckere consideratien goetvinden dat de voorsz. Magistraten den voorn. JAN DIRCKSZ. voorsz. wesende genoegh blindt ende miserabel, de bequaemste in de saecke aldaer soude werden aengenomen midts hem syn leven lanck alleenlyck te laten volgen de helft van 't inkomen van 't Landt gelegen tot *Spanbroeck*, ende in de Gift-Brieven begrepen, ende dat de wederhelft, ende oock 't volle inkomen van dien na den overlyden van den voorn. JAN DIRCKSZ., tot onderhoudt van den Predicant aldaer sal blyven geeygend, sonder dat de voorsz. JAN DIRCKSZ., of yemandt anders, tot de Gifte voorsz. of de Collatie voorz. van dien, eenigh vorder recht sal mogen pretenderen.

Vlielandt, (Oosteynde). 18 *April* 1581. De Staten van *Hollandt*, ende Gedeputeerden van *Zeelandt*, hebben in aensieninge van de armoede ende desolatie van de schamele gemeente alhier, de selve uyt sonderlinghe gratie gegundt ende geoctroyeert, voor den tydt van vier jaren eerstkomende, innegaende ter expiratie van de loopende pachte, te mogen ontfangen ende genieten, de eene helft van de gemeene Middelen, in de verpachtinge van de Imposten van den Turf, Bestiael, Hoorn-Beesten ende Gemael, die binnen den Dorpe van het Oosteynde voornoemt, gedaen sal worden, midts dat de Penningen daer of komende, sullen worden verstreckt ende bekeert tot onderhoudt van den Predicant, Schoolmeester, ende de Kercke aldaer, ende dat de Supplianten gehouden sullen zijn de Staten voornoemt daer af te verantwoorden t'allen tyden, des versocht zynde.

2 *Juny* 1584. Bovenstaande voor drie jaren verlengd.

Vlielandt (Westeynde). 18 *April* 1581. De Staten van *Hollandt*, ende Gedeputeerden van *Zeelandt*, hebben in aensieninghe van de armoede, ellende, ende desolatie van die van 't Westeynde van *Vlielandt*, de selve uyt sonderlinge gratie gegundt ende geoctroyeert, gunnen, ende octroyeren by desen, tot onderhoudt van hare schamele Gemeente, Weduwen ende Weesen, voor den tydt van vier Jaren eerstkomende, innegaende ter expiratie van de jegenwoordige Pachte, te mogen ontfangen ende genieten, de eene helfte van de gemeene Middelen, in de verpachtinge van de Imposten van den Turf,

Bestiael, Hoorn-Beesten, ende het Gemael, in den Dorpe en Jurisdictie van het Westeynde van het *Vlielandt;* dat voorts tot onderhoudt van den Predicant ende Schoolmeester aldaer, de Supplianten, gedurende den voorsz. tydt van vier Jaren, van alle Wynen die in den voorz. Dorpe ende Jurisdictie getapt en gesleten sullen worden, van de vyfde Kanne sullen mogen ontfangen alsulcken Accyns, als binnen andere Steden werdt ontfangen, midts dat de Supplianten gehouden sullen zyn de Staten daer af te verantwoorden, t' allen tyden des versocht zynde.

Voorburgh. 25 *Aug.* 1594. De Gec. Raden enz., aenmerckende dat het Comptoir van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK &c. Dat den Kercken-dienaer tot *Voorburgh*, DIRCK PIETERSZ., ofte die in der tydt wesen sal, uyt den Comptoire van de Domeynen van *Noordhollandt*, ende de Inkomsten gekomen van den Capittele alhier te Hove, by den jegenwoordigen Ontfanger WILLEM HANNEMAN, ofte die in der tydt wesen sal, jaerlycks in vier termynen, innegaende den 1 January laetstleden, uytgereyckt ende betaelt sal worden, het gundt denselven Kercken-dienaer jaerlijcks trecken ende ontfangen sal, volgende de Resolutie van de Staten voorn. van den 13 Mey laetstleden, [1]) boven de 240 ponden, die tot noch toe, ut supra, mutatis mutandis, als wesende ordinaris, en dat het selve uyt de voorsz. Inkomsten wel sal mogen vervallen worden.

Voorhout. 9 *Jan.* 1580. Is verklaert dat uit de Inkomsten van de Pastorye tot *Voorhout*, de Predicant aldaer tot 240 p. van 40 gr. 's jaars betaeld sal worden en onderhouden, blyvende de resteerende Penningen van dien alleenlyk tot behoef van JACOB BLONDEEL, eertyds Keller van de Abdye van *Egmont*, niettegenstaende Ordonnantie van de Staaten, alsoo de Inkomsten van de voorschreeve Pastorye uit alsulcke meeninge den voornoemde BLONDEEL zijn geaccordeert, en andersints op het onderhoud van deselve Predicant niet voorsien mag worden, en de selve BLONDEEL mede andere Middelen heeft om hem bequaemelijk te onderhouden, wel verstaende dat die van de Classis der gemeene Predicanten binnen *Rynland* daar in sullen voorsien, dat een bequaem Predicant tot *Voorhout* gesteld of gehouden werde en dat van de inkomsten der voorschreeve Pastorye behoorlijken Staet overgeleevert sal worden in handen van den Ontfanger Generael CORNELIS VAN COOLWIJCK, om by hem aanteikeninge daar van gedaen te moogen worden als na behooren.

Weesp. 23 *Mey* 1586. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger COOLWIJCK, hebben verklaert, dat midts by Burgemeesteren en Regeerders der Stede *Weesp* voor de Goederen van de Pastorye, Memorie ende andere, tot betalinge van den Predicant gedestineert, binnen de voorsz. Stede ende Jurisdictie van dien den Predicant jaerlycx betalende 100 ponden, den voorn. Ontfanger COOLWIJCK gehouden sal wesen uyt synen ontfangh noch te betalen

[1]) by Algemeen.

200 ponden jaerlycx aen den voorn. Predicant, tot syn onderhoudt, sulcx dat hy 300 ponden jaerlycx sal genieten als andere.

Werckendam en de Wercken. 26 *April* 1595. De Gec. Raden enz... verklaren ende accorderen by desen dat JOHANNES VITELLUS als Kercken-dienaer binnen *Werckendam* en de *Wercken* sal mogen aengenomen worden ende gebruyckt, midts dat deselve daervoor niet meer genieten sal als andere Predicanten ten platten Lande, een Dorp bedienende, ende dat den voorn. Kercken-dienaer binnen den Forte van *de Wercken* sal worden gelogeert ende geaccomodeert in al sulcken Hutte of Plaetse als voor den Kercken Dienaer aldaer is gedestineert.

Westzanen. 3 *Juny* 1596. De Gec. Raden enz. consenteren, dat JOHANNES LIESHOUDT, Dienaer des Goddelycken Woords tot *Westzanen* jaerlijcks in de plaets van 40 ponden, genieten sal 80 ponden van 40 gr. Vl. 't pondt.

Woerden. 12 *Sept.* 1594 De Gec. Raden enz..... hebben op het versoeck van ZEGERUS KONINXBERGEN, Kercken dienaer te *Woerden*, ten aensien van zijne groote lasten van Huyshoudinge, als met veel Kinderen gezegent zijnde, ende dat den selven binnen *Woerden* voor sijnen dienst aldaer 500 Caroli guldens 's jaers heeft genoten, omme hem daer inne van egeene minder conditie te maken, maer contentement te geven, hebben verklaert ende gheordonneert, dat niettegenstaende de Resolutie op de betalinge van de diensten ende onderhoudt van de Predicanten ten platten Lande ghenomen, den voorn. ZEGERUS KONINXBERGEN sal genieten de voorsz. *f* 500— sjaers, overmits de swarigheden die aldaer mede voorvallen, in het reformeren van de Diensten der Kercke aldaer, in conformité van alle Kercken binnen deze Landen, ter eere Godes ende welstandt van de Kercke, welcke betalinge by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, in vier termijnen jaerlycks gedaen sal worden, tot dat anders daer inne sal wesen geordonneert.

3 *July* 1598. P. DE BRICQUINGH, tot tweede predt. te *Woerden* aangesteld, en wanneer hij niet uit de inkomsten van de Kerk als pastorie aldaar ten volle kan worden betaald, zal daarin van wegen 't gemeene Land voorsien worden als naar behooren.

Wormer en Gisp. 31 *Jan.* 1590. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, verklaren ende accorderen by desen, dat noch een bequaem Dienaer aengenomen sal mogen worden, om nevens de andere Dienaer des H. Evangelii den dienst te betreden tot vorderinge van de Kercke Godts binnen de twee Dorpen van *Wormer* ende *Gisp* voorn., tot opbouwinge van de Kercke, vertroostinge en onderrichtinge van de Gemeente aldaer tegens alle wederspreeckers, ende dat de voorsz. Dienaers van wegen 't gemeene Landt na d'aenneminge van de voorz. tweede Dienaer jaerlycx betalinge genieten sullen als andere Dienaren ten platten Lande, die maer een Dorp zijn bedienende; ordonnerende over sulcx

Cornelis van Coolwijck, Ontfanger, de voorsz. betalinge volgende dien te doen, daer op haer behoorlijcke Ordonnantie verleent sal worden, midts dat die van den Gerechte en de Kerckmeesteren van de voorn. Dorpen van *Wormer* ende *Gisp*, daertoe ten Comptoire van den selven Ontfanger elcx jaerlijcx furneren sullen de somme van 50 ponden van 40 gr., ingaende ten dage van 't aennemen van den tweeden Dienaer als vooren, welcke penningen by die van *Wormer* en *Gisp* betaelt ende gefurneert sullen worden, soo verre sy luyden noch eenige gemeene Inkomsten hebben, daertoe dienende, die als noch in handen van den Ontfanger Coolwijck niet zyn ghestelt, ende dat andersints de betalinge van de voorsz. twee Predicanten in 't geheel by den selven Ontfanger zal worden ghedaen, overmidts de verdere lasten die de voorn. van *Wormer* en *Gisp* tot onderhoudt van de Kercke aldaer dragen moeten, *capitalycken ten minsten quetse over de Ingesetenen aldaer gevonden ende omgeslagen sullen mogen werden, daertoe die van den Gerechte aldaer by desen werden gelast ende geauthoriseert.*

't Woud. 15 *Juny* 1579. Is geordonneert den Ontfanger Coolwijck de Goederen ende Inkomsten van de Pastorye van *'t Woud* aen te vaerden, ende daer af den Staet over te nemen, omme by hem met d'andere penningen van syn ontfangh verstreckt te worden tot onderhoudt van de Predicanten, niet tegenstaende eenige voorgaende Ordonnantien ende Resolutien ter contrarie, die de Staten by desen hebben gederogeert.

Woudrichem. 20 *Nov.* 1586. De Staten enz..... verstaen dat den Predicant Gualterus Reyns, binnen de Stadt *Woudrichem* nodigh is, ende dat op de betalinge van den selven Predicant behoort voorsien te worden by degene die hem aldaer beroepen hebben, ende souden niet te min de Staten niet nagelaten hebben alrede ordre te stellen op 't onderhoudt van denselven Predicant, soo verre de Goederen van de Pastoryen, Vicaryen ende andere, tot onderhoudt van de Predicanten gedestineert, gelegen onder *Woudrichem* voorn. mede onder den ontfangh van de Goederen dienende tot onderhoudt van de Predicanten in *Hollandt*, gebracht en gestelt waren geweest als na behooren, ende de gemeene Middelen binnen *Woudrichem* voorn. mede mogen gehouden worden tot defensie van den Lande, in welcken gevalle de Staten niet nalaten tot vorderinge van Godes H. Woordt op 't onderhoudt van den voorn. Predicant te doen voorsien na behooren.

10 *Oct.* 1589. Op 't versoeck van de Burgemeesteren der Stede *Woudrichem*, om te hebben ordinaris onderhoudt uyt *Hollandt*, voor Gerardus van Blockhoven, Dienaer des H. Evangelii aldaer, is deselve Predicant voor dese reyse geaccordeert 100 ponden van 40 gr. sonder getrocken te mogen worden in consequentie.

3 *Oct.* 1590. De Gec. Raden enz..... aenmerckende de gelegenthevt der saecken der Stede van *Woudrichem* en de Landen van *Althena*, wesende by koop vereenight aen den Lande van *Hollandt*, hebben

in aensieninge van de bequamheyt van Otto Tonser, het voorgaende verlies van deselve, ende de goede diensten die by hem binnen de Stede van *Woudrichem* ende voor de Ingezetenen binnen den Lande van *Althena* gedaen mogen werden, verklaert ende geaccordeert, dat denselven Suppl. van den 15 Maert laetstleden, ingangh syns dienst binnen den voorz. Stede van *Woudrichem*, tot sijn onderhoudt jaerlijcks by den Ontfanger Cornelis van Coolwijck uytgereyckt ende betaelt sal worden, in reguard van den soberen staet binnen deselve Stede, de somme van 400 ponden van 40 gr., tot dat anders daerin sal wesen voorsien ende geordonneert, midts dat d'inkomsten van de Pastorye-beneficien ende Vicarye Goederen aldaer, ende binnen den voorz. Lande van *Althena*, komen sullen onder den ontfangh van den Ontfanger Coolwijck, tot vervallinge van 't onderhoudt van den Predicant aldaer, waer op behoorlijcke Ordonnantie verleent sal worden.

III. Abdye van Egmont.

(Zie ook by *Leyden* Universiteyt).

19 *Maart* 1579. De Staten enz. ..... hebben tot goede verseeckertheyt van de betalingh in het onderhoudt van de Professoren tot *Leyden*, beslooten, verklaert ende geordonneert, dat jaerlycx by Ordonnantie van de Staten uyt de ghemene inkomsten der Goederen van de Abdye van *Egmont* geligt ende geheven sullen mogen worden soo veel penningen als aen de betalingh van de Professoren ende Dienaren in de Universiteyt tot *Leyden* tot haer onderhoudt, aen de Goederen ende Inkomsten, daertoe gedestineert, te kort sal mogen komen op den Staet die daervan jaerlycx by de Curateurs alhier sal worden gelevert, in handen van de Staten, midts dat uit d'inkomsten van de voorz. Abdye Goederen alvooren betaelt sullen worden de Conventualen, over haer alimentatie ende verdere lasten daer uyt gaende.

27 *Dec.* 1580. De Staten enz..... gesien den Staet van de inkomsten ende lasten van de Goederen van de Abdye van *Egmont*, ende om te voorsien op 't onderhoudt van de Professoren binnen *Leyden*, achtervolgende voorgaende Resolutie van de Staten, hebben verklaert ende geordonneert dat de Thienden van de Geestelijcke Goederen in desen geroert, achtervolgende den Placate van den Vijftigsten penningh, in de Quohieren van dien gebracht sullen worden by memorie.

25 *Juny* 1585. De Staten enz. aenmerckende den grooten noodt, ende het langhduyrigh vervolgh van de Conventualen van *Egmondt*, overmidts haerluyder armoede ende achterwesen, geresen uyt saecke van de quade betalinge van haerluyder toegevoeghde alimentatie, ende dat die van den Noorder quartiere van *Hollandt*, niettegenstaende alle voorgaende Vermaningen, Rechts-vorderingen, ende verscheyde Beschryvingen, dies aengaende ghedaen, egeene verdere lasten daer van en hebben begeeren aen te nemen, dan te betalen de eene helft van de alimentatie der voornoemde Conventualen, soo wel van het gene alreede verschenen ende onbetaelt magh wesen, als het gene

dat noch soude mogen verschynen, geduyrende het leven van de voorn. Conventualen; zyn de Staten voorn. genootsaeckt geweest, onvermindert hare gerechtigheydt daer inne te condessenderen, alhoewel syluyden egeene middelen en weten omme de andere helft binnen desen quartiere te doen betalen, ten ware het selve soude mogen gheschieden uyt eenigh verschot, soo wel van de Goederen, komende van de Abdye van *Egmondt* voorn., boven het onderhoudt van die van de Universiteyt tot *Leyden*; als mede van de Goederen, gekomen van de Canonisie van *Geervliet*, die daer toe sullen mogen worden ge-employeert, niet tegenstaende het achterwesen in 't onderhoudt van de Predicanten, daer op vooral behoort voorsien te worden.

12 *Augusti* 1585. Is geordonneert te schryven aen KLAES DIRCKSZ. VAN MONTFOORT, Ontfanger van de Geestelycke Goederen tot *Leyden*, ende aen NICOLAES VAN DER WIELE, Ontfanger van de Goederen, ghekomen van de Abdye van *Egmondt*, dat hy hem daer naer regalere, als hier naer is volgende:

Alsoo Wy noodigh bevinden by eenighe middelen te doen voorsien, op de betalinghe van de Conventualen van *Egmondt*, die over haer achterwesen binnen desen Quartiere van *Hollandt* aengenomen is eerstdaeghs gedaen te worden tot onderhoudt van deselve Conventualen; ende Wy er geene andere middelen daertoe en hebben konnen vinden, dan tot voldoeninge van de Assignatie tot dien eynde ghedaen, ter somme van 800 ponden van 40 gr. op NICOLAES VAN DER WIELE, Ontfanger van de Goederen van de Abdye van *Egmondt*, binnen desen Quartiere gelegen, uyt de Inkomsten van Uwen Ontfangh, ende in minderinghe van 2000 gelijcke ponden, die Uwer E. tot behoef van de Universiteyt tot *Leyden* moet verstrecken, ende uytreyckende zyn op de laetste betalinghe, Uwer E. de voorn. somme van 800 ponden laten volghen, op de eerste betalinghe die aen die van de Universiteyt voorn. ghedaen moet werden, ten eynde den voorn. VAN DER WIELE daer tegens ghelijcke somme magh laten volgen aen de Conventualen voorn. tot voldoeninge van de voorschreve Assignatie noodigh zynde tot onderhoudt van de voorn. Conventualen; sal daeromme Uwer E. niet naerlaten al sulcken ordre te stellen, dat, achtervolgende dese Onse schryvens, de voorschr. somme van 800 ponden, by Uwer E. op de eerste betalinghe aen de Universiteyt voorn. uytgereyckt werde, ten eynde daer teghens by den voorn. VAN DER WIELE, op deselve betalinghe gelijcke somme magh inghehouden werden, tot voldoeninghe van de voorn. Conventualen, mits dat op de laetste betalinge van die van de Universiteyt voorn. wederomme gelijcke somme by den voorn. VAN DER WIELE voor Uwer E. betaelt sal werden.

IV. Abdye van Reynsburgh.

1 *Sept.* 1579. Alsoo de Staten nodigh bevonden hebben daer in te doen voorsien, dat de Goederen ende Inkomsten van de Abdye van *Reynsburgh* geregeert ende geadministreert mogen worden ten

meesten dienst van den Lande, ende daeraf verantwoordt als na behooren, ten eynde op de betalinge ende onderhoudt van de gene die daeruyt moeten worden gealimenteert, behoorlycken voorsien mach worden, hebben gecommitteert ende geauthoriseert, Jonckh. JACOB Heere van *Wyngaerden*, als Sequester der selver Goederen, om d' Inkomsten van dien te mogen ontvangen ende administreren gheduyrende den tydt van een jaer eerstkomende, ten eynde middelertydt by den Ontfanger DIRCK GERRITSZ KESSEL van alle syn ontfangh, handelingh ende administratie der selver Goederen behoorlycke reeckeninge, bewys ende reliqua mach worden gedaen, sulcx dat den voorn. KESSEL alle verdere Ontfangh ende onderwindt der voorsz. Goederen voor den jare 79 by desen wordt verboden ende gheinterdiceert, ter tydt toe als vooren, ende voorts belast in handen van den voorn. Heere *van Wyngaerden* over te leveren, sonder eenigh wederseggen of vertreck, al sulcke Blaffaerden, Registeren, Brieven ende andere Munimenten, als tot vorderingh van de voorn. Ontfangh ende administratie der Heere *van Wyngaerden* voorz. sullen nodigh wesen, wel verstaende dat den selven Heere *van Wyngaerden* onder behoorlycken Eedt gehouden wort, van de selve syn handelingh ende administratie mede te doen behoorlycke reeckeningh, bewys ende reliqua in handen van de Staten, sonder daerop eenige penningen intehouden uyt saecke van voorgaende diensten of achter wesen, lastende ende ordonnerende over sulcx allen ende een yegelyck die t'aengaen mach, geen verdere betalingh te doen van eenige Pachten, Renten, of andere Inkomsten der voorsz. Goederen voor den voorsz. jare 1579, dan alleenlijck in handen van den voorschreven Heere *van Wyngaerden*, die daer af syn Brieven van Recepisse ofte Acquit sal mogen geven.

V. Combinatien.

Algemeen 4 *Juny* 1581. De Staten enz..... verstaen, dat aen de ghemeene Predicanten, van een yegelyck Classis ofte Collegie, in de Quartieren sal gheschreven worden, dat syluyden met kennisse, ende ten overstaen van den Hooft-Officier aldaer, procederen tot combinatie van de twee Dorpen die naest aen den anderen sullen zijn ghelegen, ende daer af de Inghezetenen bequaemelijck by eenen Predicant bedient sullen mogen worden, daer op te hooren de selve Predicanten, ende te maecken pertinenten Staet ende de selve Staten overteleveren, omme op alles gelet ende voorsien te mogen worden naer behoore.

Catwyck-Valckenburgh. 23 *Aug.* 1594. De Gec. Raden enz., verstaen hebbende de gelegentheydt van de saecke aengaende de betalinghe die tot noch toe by die van *Catwijck op Rhyn*, *Catwijck op Zee* en *Valckenburgh* is gedaen, aen haer luyder Kerckendienaer WILHELMUS VINCK, hetwelck jaerlijcks heeft bedraghen 320 ponden ofte daer omtrent, hebben ten aensien van de Resolutie van de Heeren Staten voorn., volgende welcken den voorn. Kercken-dienaer, overmidts syne bedieninge van de voorn. drie Dorpen, jaerlijcks uytghereyckt

moet worden 400 ponden, door dien hy met meer kinderen als drie is gezegent, ende 50 ponden, al van 40 gr. het pondt, voor de voorn. comb., innegaende met den jegenwoordige jare 1594, verklaert ende geordonneert, dat die van *Catwijck op den Rhyn*, *Catwijck op Zee* ende *Valckenburgh*, te samen voortaen innegaende als vooren, tot behoef van den voornoemden Kerckendienaer, ofte die in der tydt wesen sal, meer dan met drie Kinderen voorsien, gheduyrende de voorn. ghecombineerde Diensten, uitreycken ende betalen sullen in 4 termynen 330 ponden, ende de selve furneren uyt alsulcke Middelen, als by hen tot noch toe is gedaen, ende dat de resterende 120 ponden op gelijcke termynen gefurneert ende betaelt sullen worden by den Ontfanger Cornelis van Coolwijck, ofte andere in der tydt wesende.

16 *Aug.* 1595. De Gec. Raden enz., aenmerckende de goede diensten die Wilhelmus Vinck lange jaren tot *Valckenburgh* en beyde de *Catwijcken* heeft gedaen, ende dat die van *Catwijck op den Rhijn* in gebreecke souden zijn te betalen hare portie in de 300 ponden van 40 gr. 's jaers, die geordonneert zijn betaelt te worden t' samen by die van *Catwijck op den Rhijn*, *Catwijck op Zee* en *Valckenburgh*; by deselve te furneren uyt alsulcke Middelen als by hen luyden over de jare 1594 was gedaen, volgende d'Acte van 23 Aug. 1594, hebben verklaert ende geordonneert, dat gemerckt den 11 Jan. 1592 die van *Valckenburgh* ende beyde *Catwijcken* t'samen verdragen ende overkomen zijn den Suppl. te laten volgen 50 ponden van 40 gr. 's jaers, boven de 300 ponden, en tot laste van 't gemeene Landt aengenomen is, den Suppl. jaerlijcx te betalen 120 ponden geduyrende den dienst van den Suppl. aldaer by combinatie of anders, die met meer als 3 Kinderen sullen gezegent zijn, die van *Catwijck op den Rhijn* sonder eenige verdere uytvlucht of excuse gehouden sullen zijn haer aenpart ende portie te dragen, ende doen furneren in de voorz. geordonneerde 300 ponden 's jaers, van den tijdt af, dat deselve van *Catwijck op den Rhijn* daer af in gebreecke zijn gebleven, alsoo de Gec. Raden van de Staten verstaen dat die van *Catwijck op den Rhijn* daer van niet meer als andere verlicht, verschoont noch ontlast mogen blyven.

10 *Jan.* 1596. De Gec. Raden enz., gesien het advis van den Ontfanger Cornelis van Coolwyck, consenteren ende accorderen by desen, dat Wilhllmus Vinck, predicant tot *Valckenburgh* en de beide *Catwycken*, voor den dienst van het derde Dorp als tot *Valckenburgh* mede, genieten sal 50 ponden; ende sulcks t' samen 500 ponden van 40 gr. 't pondt 's jaers, ingaende den eersten deser maendt, daervan jaerlycks 30 ponden van wegen het gemeene Landt betaelt sullen worden en de resterende 70 ponden by die *Valckenburgh*.

9 *Juny* 1599. De Gec. Raden enz. hebben geaccordeert en geconsenteert dat de opvolger van ds. H. Vincke, als predt. van *Catwyck op Rhyn en Valckenburgh* van wege 't gemeene Landt

jaarlyks sal ontvangen 150 ponden van 40 gr. 't pondt, boven de 250 ponden die hij van de voorz. Dorpen geniet.

Hardinxveld-Gysendam. 5 *Maart* 1597. De Staten enz. . . . . hebben geconsenteert, dat by provisie binnen de Capelle gelegen tusschen *Hardinxveld* en *Gysendam*, alle Sondags de Predicatie des H. Euangeliums gedaen sal worden, en voorts de bedieninge met deurgaande goede opsigt by den jongsten Kerckdienaer van der naaste Plaetse, daar voren deselve Kerckendienaar jaarlyks ontfangen en genieten sal 50 p. van 40 gr. het pond, alles totdat anders daarin sal wesen voorsien, en geordonneert, en aangaande de versogte reparatie van de voorschr. Capelle, om te vervallen de onkosten van dien, hebben de Staten voorn. bewilligt en geconsenteert, dat om de plaetse binnen de voorschr. Capelle te doen accommoderen van Gestoelte, Banken en andersints noodig zynde tot dienste van de Kercke, by den Ontfanger Cornelis van Coolwijck daartoe uitgereikt sal worden 50 p. van 40 gr.

21 *Mei* 1597. De Gec. Raden enz. . . . . gesien hebbende de acte van de Heeren Staten van den 5 Maart ll., hebben op het versoek van die van de Classis van *Gornichem*, om redenen verklaart en geordonneert, dat de bediening van de Kercke binnen de Capelle voorschr. gedaen sal worden, de eene Sondag by de Kerckendienaer van *Hardincxveld* en de andere Sondag daar aan byde naaste en jongste Kerkendienaer als voren, en soo voorts alle Sondagen by gebeurte, tot dat anders daarin sal wesen voorsien en geordonneert; en sal by de twee Kerkendienaren voor haarluider diensten middelertijd jaarlyks elk genieten de helft van de 50 p. van 40 gr. het pond (bovenvermeld).

5 *Jan.* 1598. Het tractement van *f* 25— 's jaers, voor den Kercken dienaer te *Hardinxveld* en den jongsten dienaer der classis *Dordrecht*, voor de dienst te *Gysendam*, verhoogd tot 50 ponden van 40 gr. 't pondt s jaers voor elck, alsoo te zamen 100 ponden.

Hekelingen. 8 *Oct.* 1598. De Gec. Raden enz. . . . . hebben verklaart en geordonneert, dat de bediening van de Kerk tot *Hekelingen*, door dien de selve als nog van egeenen Kerkendienaar en syn voorsien, sal worden versorgt en waargenomen by de drie Dienaren van de naaste Kerken aldaar, sulcx by denselven de naaste voorgaande maanden is gedaan, en dit nog voor den tyd van 3 of uiterlyk ten langsten 4 eerstkomende maanden, soo verre middelertyd de voornoemde van *Hekelingen* van een bequaem Dienaar volgende de ordre van de Kerke niet en sullen konnen voorsien worden, daartoe de voorn. van *Hekelingen* ernstelyck by desen vermaant worden, alle devoiren te doen tot dienste van de Kerke aldaar, en dat voorts die van de Classis voornoemt daar inne sullen worden gerespecteert na behooren.

Heukelum-Asperen. 6 *Nov.* 1590. Is geordonneert te schryven aan

de Classis van *Gorcum*, dat sylieden de Staaten eerstdaags willen adverteeren, wat ordre binnen *Heukelum* en *Asperen* is, aangaande den dienst van de Predicanten aldaar, sonder ook de Dienaren uit de voorschr. Plaatsen te vertrekken om uit haaren dienst te scheiden, dan met voorgaande consent van de Staaten.

Heusden-Hemert. 8 *Aug.* 1595. De Gec. Raden enz., accordeeren aan CORNELIS RODERBURGH, Dienaer des Goddelijcken Woordts binnen de Stede *Heusden*, boven de 500 ponden die hem jaerlijcks, ingaende 1 January 1594, voor sijnen dienst binnen *Heusden* is geaccordeert, noch 50 ponden van 40 gr. 't pondt 's jaers, voor sijn Weeckelijcke diensten op *Hemert*.

Koorndyk-Piershil. 11 *Oct.* 1590. De Gec. Raaden enz. . . . . de goede gelegentheid van de dorpen van *Koorndyk* en *Piershil*, om bij combinatie voorts met een Dienaer des Woords bequaamelyk bedient te moogen werden, sulcks eenige jaren al reede gedaan is, en voorts de ongeleegentheid der saake omme den dienst van *Piershil* met den dienst van *Nieuw Beyerland* te combineeren, gemerkt den Dienaer van *Oud Byerland* daar over meede opsigt heeft buiten koste van den Lande, hebben verklaert en geordonneert, dat den vorderen dienst van die van *Koorndyk* en *Piershil* voornoemt, sal blyven gecombineert, tot dat anders daar in met goede kennisse van saaken sal weesen voorsien, en dat sulks by den Ontfanger JOHAN COMMERSZ. den jegenwoordigen Dienaar van *Koorndyk* en *Piershil* alsulcke betaalinge gedaan sal worden, als den voorgaande heeft genooten, soo lange by hem den voornoemde dienst sal betreeden worden, niettegenstaande de Inkomsten van *Piershil* tot behoef van de Predicanten gedestineert, meer zijn als binnen den *Koorndyk*, daar op geen reguard mag genoomen worden.

Langevelt-Noordwyck. 27 *Nov.* 1596. De Gec. Raden enz. accorderen by desen dat den Kercken-dienst van *Langevelt* met den dienst van die van *Noordwyck* sal worden ende blyven gecombineert, tot dat anders daer inne sal worden voorsien ende geordonneert sal wesen, ende dat sulcks den Kercken-dienaren van *Noordwyck*, de voornoemde twee plaetsen by combinatie bedienende, jaerlycks daer voor Ontfangen en genieten sullen 400 ponden van 40 gr. het pondt.

Lekkerkerk-Lekkerlandt. 2 *July* 1586. Op de Requeste van de Schouten ende Gesworens, midtsgaders de gemene Huysluyden van *Leckerkerck* ende *Leckerlandt*, ten yende de combinatie van den dienst van den Predicant aldaer afghedaen, ende die van *Leckerlandt* van een Predicant aldaer alleen gedient soude mogen worden, tot vorderingh van des Godes dienst, volgende 't voorschryven van de particuliere Synode tot *Rotterdam* gehouden, is geappostilleerd.

> Zij desen gestelt inhanden van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, ten eynde hy de Staten van *Hollandt* by besloten Missive advertere van de inkomsten van die van *Leckerlandt* ende *Leckerkerck*, elck in 't bysonder, die tot onderhoudt van de predicanten zijn gedestineert, ende

voorts of den staat van den voorsz. Ontfangers Compt. soude mogen lyden, dat die van *Leckerlandt*, als in desen mede van een Predicant sullen worden voorsien, om daer na op 't versoeck van de Suppl. voorsien te mogen worden na behooren.

Nieuwerkerck-Capelle a/d IJssel. 16 *Nov.* 1590. Op 't versoeck van HARMANUS MERLYN hebben de Gec. Raden op 't ernstigh schryvens van Burgemeesteren ende Regeerders der Stadt *Rotterdam*, den voorn. Suppliant in aensieninge van sijn groote lasten van 7 Kinderen, toegevoeght, boven de generale extr. Subsidie, 50 ponden van 40 gr. eens, daer van Ordonnantie op den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK verleent sal worden; ende alsoo by de Gec. Raden voorn., volgende 't schryvens van deselve van *Rotterdam*, mede goet ende nodigh bevonden is, dat tot *Cappelle op d' Yssel*, des Heeren Woordt mede worde verkondight, 't welck tot noch toe niet is gedaen, hebben geordonneert, dat den Suppl. alhier boven sijn Dienst tot *Nieuwerkerck*, tot *Cappelle* voorn. mede predicken sal, ende voorts beyde deselve Plaetsen bedienen, sulcx dat d' Inghesetenen van beyde de voorn. Dorpen daer van mogen hebben contentement, ende dat denselven Suppliant geduyrende sijn Dienst voorn. daer vooren jaerijcx ghenieten sal soo veel als andere Predicanten ten platten Lande in *Hollandt*, die twee Dorpen bedienen.

Nootdorp-Wilsveen. 21 *Oct.* 1595. De Gec. Raden enz. gesien het advies van den Ontfanger COOLWIJCK. hebben verklaert en geordonneert, dat binnen *Nootdorp* en tot *Wilsveen* by één Kerkendienaar den dienst van de Kerke, soo in het prediken als andersints, getrouwelijk waargenomen en betreden sal worden, als eenige jaren herwaarts is gedaan, waar na de Ingesetenen aldaar hun sullen hebben te reguleren.

Sassem-Cage. 13 *Jan.* 1590. De Staten enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben verklaert ende geordonneert, dat DAVID JANSZ., Dienaer tot *Sassem*, voor den dienst by hem alrede in de *Cage* ende daer omtrent gedaen, en noch te doen tot den 10 Febr. toekomende, genieten zal boven sijn dienst tot *Sassem*, 50 ponden van 40 gr., ende dat den selven Dienaer voor synen dienst tot *Sassem*, in de *Cage* ende daer omtrent, sulcx de selve alrede by hem is betreden, na den 10 Febr. voorn. daer in continuerende als na behooren, soo veel jaerlijcx by Ordonnantie genieten sal, ende by den voorn. Ontfanger betaelt sal worden als andere Dienaers des H. Evangelii die twee Dorpen bedienen, genietende zijn, tot dat anders daer in sal wesen voorsien ende geordonneert.

Uytgeest-Crommeniedyk. 11 *April* 1595. De Gec. Raden enz. gesien 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben verklaert ende geordonneert, dat den Ontfanger voorn. betalen sal aan CLAES CLAESZ. Dienaer des Goddelijcke Woordts, te *Uytgeest* voor synen dienst by de Combinatie gedaen in den dorpe van *Crommeniedyk* ter expiratie van 't jaer van den selven dienst 50 ponden van 40

gr. 't pondt, ende voorts jaerlycx daer na gelijcke 50 ponden, soo lange by hem binnen de *Crommeniedyk* de dienst van de Kercke by combinatie gedaen sal worden.

(Het traktement te *Uytgeest* is niet meer dan 250 ponden 's jaers).

VI. Emeritaat—Pensioen.

11 *Dec.* 1574. Op versoeck van Dirk Harmensz., Vranck Ottensz. en Dirk Pietersz., Schaamele Priesters en Memorie heeren in St. Pieters Kerk tot *Leiden*, omme te genieten haar jaarlyks Inkoomen van 6 ponden sjaars mitsgaders betaling van 3 verloopen jaren; is geappostilleert, de Staten ordonneren Andries Schot, ontfanger van de Goederen van de Memorieheeren in desen geroert, de Suppliant alhier elck uittereiken en de betalen de som van 36 ponden van 40 gr. het pondt gereed, over het gunt alreede gevallen en verschenen mag zyn, en voortaen elck jaerlycks 36 p. uit het Inkomen en Goederen in deesen geroert, tot haer luyden onderhoudt te betaelen en te laten volgen, alle hetwelck in sijn reeckeninge gepasseert sal worden.

8 *Oct.* 1587. De Gec. Raden enz..... hebben overmidts den grooten ouderdom van Arnoldus Georgii Dienaer geweest zynde tot *Bergambacht*, ende syne groote laste van Kinderen, tot onderhoudt van den selven voor 't eerste bewillight ende geconsenteert, dat den Ontfanger Coolwijck den selven Suppliant sal laten volgen, nae de expiratie van den loopenden vierendeel jaers betalinghs, noch een half jaer syns onderhoudts, sulcks deselve te vooren genoten heeft, soo wanneer het voorn. half jaer sal zyn verschenen, omme middeler tydt op het verdere onderhoudt voorsien te mogen werden als nae behooren.

7 *April* 1588. Nog een half jaer betalinghs sulcks te voren by Arnoldus Georgii is genoten.

30 *Mey* 1595. De Gec. Raden enz. hebben geconsenteert ende geaccordeert, dat Godefridus Baxius, predicant tot *Gornichem*, wegens synen grooten ouderdom en lange diensten jaerlijcx tot sijn onderhoudt ghenieten sal 200 ponden van 40 gr. Vlaems 't pondt, sijn leven lang.

20 *Jan.* 1596. De Gec. Raden enz. hebben geconsenteert dat tot behoef van Johannes Godefrydy, Kercken-dienaer geweest synde binnen *Berkou*, den tydt van omtrent 22 jaren, uytgereyckt sal worden 200 ponden van 40 gr. het pondt tot sijn onderhoudt waervan 150 ponden gereet, en de resteerende 50 ponden binnen 6 maenden eerstkomende.

6 *Dec.* 1596. De Staten enz. hebben verstaen ende goedghevonden, dat Aelbrecht Aelbrechtsz., Bedienaer des H. Evangelii tot *Wateringen* sal mogen ontslagen worden, ende voorts bewillight, dat hem van dien tijdt af, geduyrende syn leven, jaerlijcks van het gemeene Landt tot sijn onderhoudt uytgereyckt sal worden 250 ponden van 40 gr. 't pondt.

8 *Mey* 1597. De Staten enz. hebben verklaert ende geresolveert, dat de Dienaren van den Kercke binnen de voorsz. Landen die door haerluyder ouderdom ende impotentheyt niet langer by die van de Kercke bequaem tot denselven Dienst sullen bevonden worden, andere bequame personen in haerluyder plaetse sullen mogen ghestelt worden, ende dat deselve en de afgaende Dienaren, indien sy lange jaren in de voorsz. Landen wel ende getrouwelijck sullen hebben gedient, elcks na d'afstandt van haerluyder dienst geduyrende haerluyder leven tot onderhoudt henluyder en haerluyder Familie jaerlijcks genieten sullen 200 ponden van 40 gr. 't pondt.

21 *Maart.* 1598. De Gec. Raden enz. gesien het advies van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben geconsenteert, dat JAN VAN DER EYCK, Dienaer des Goddelycken Woordts, ten aensien van sijnen grooten ouderdom, impotentheyt, ende lasten van huys houdinge, by provisie sal blyven genieten 400 ponden van 40 gr. 't pond 's jaers, mits dat hy met sijne Huysvrouwe in het Gasthuys tot *Dordrecht* aen de krancke en gewonde soldaten gedaen sullen worden al sulcke diensten, als in desen werden gepresenteert; ende dat ISAACQ CORPUT den dienst van de Kercke op het *Swindrechtsche Veer*, in de plaetse van den voorn. VAN DER EYCK waernemen en besorghen sal, daervoor jaerlycks genietende 200 ponden van 40 gr. 't pondt.

12 *July* 1599. Op 't versoeck van de Classicale Vergaderinge der Praedicanten en Ouderlingen van *Delff* ende *Delflandt*, ten eijnde JOHANNES ANTHONY, geboren Burger van *Dordrecht*, in aensieninge van zyn groot ghebreck van de steen en swackheyt in den dienst der Kercke, hy van syn dienst in der Kercke tot *Maaslandt* ontslagen, ende den selven syn onderhoudt ordinaris of tot discretie toegevoeght. Is den vooorn. JOHANNES ANTHONY by provisie voor een jaer 300 ponden van 40 gr. geconsenteert by CORNELIS VAN COOLWIJCK in 3 termynen betaelt te worden.

23 *Mei* 1600. De Gec. Raden enz. accorderen aen B. NICOLAI, voor hem en syne Huysvrouwe, tot syn onderhoudt 200 ponden van 40 gr. 's jaerlycks, te betalen jaerlycks in vier termynen, sedert den tydt dat hy syn dienst heeft moeten verlaten; ende een anderen predicant in syne plaetse ghesteldt is.

11 *July* 1600. Aan FRANCISCUS VAN DER MOLE, 18 jaren predt. geweest zynde te *Oosterwijk*, en wegens 73 jarigen leeftyd de dienst hebbende moeten verlaten, een jaerl. onderhoud van f 200 toegekend, te betalen door den ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK.

VII. Geestelycke Goederen, Domeynen enz.

12 *Sep.* 1575. De Staten enz..... hebben geordonneert NICOLAES VAN DER LAEN ende Mr. SEBASTIAEN VAN LOOSEN eerstdaeghs te trecken binnen de stadt *Delft*, ende aldaer te vereyschen ende recouvreren van de Gedeputeerden der Staten aldaer op de auditie der Reeckeningen gestelt ende geordonneert, midtsgaders uyt de Kamere van

de Reeckeningen, alle de Reeckeningen ofte Staten van de Ontfangers der Geestelycke en Wereldtlycke geannoteerde Goederen in *Hollandt*, die onder deselve bevonden sullen mogen werden; ende soo verre eenige der selver Ontfangers als nogh haerluyder Reeckeningen, al daer niet overgelevert en hebben de selve Ontfangers te doen beschrijven ende constringeren tot overleveringe van de Reeckeningen, Quohieren ofte Staten van haerluyder ontfangh ende administratie, midtsgaders de belastingen van dien, om daer uyt by deselve Commissarissen eenen generalen Staet gemaeckt, ende deselve Staten overgelevert te werden, ten eynde, al 't selve gesien, op den verderen ontfangh der voorsz. Geestelycke geannoteerde Goederen, ende de combinatie van dien, goede ordre gestelt ende gehouden mach werden, sulcks tot onderhoudt van alle Conventualen, Predicanten ende den Armen, met vorderinge der gemeene saecke, bevonden sal werden gevoeghelyckst ende oirbaerlyckst te zyn.

16 *Juny* 1577. De Staten enz. hebben ..... besloten ende gheordonneert dat Guilliaume Mostaert ontfanger van de Geestelycke Goederen binnen *Noort-Hollandt*, sal hebben den ontfangh, handelinge ende administratie van den Inkomsten der Geestelycke Goederen voorn., over de termynen die St. Jans Misse ll. sullen mogen zijn vervallen ende verschenen, omme daer uyt by denselven Ontfanger de Predicanten in den voorn. Quartiere betalinghe ghedaen te mogen werden Jacobi toekomende, van 't gundt henluyden als dan sal zijn verschenen, ende mede hun luyden ten vollen remboursement gedaen van de 1000 ponden van 40 gr., die by denselven *Mostaert* opgelicht zijn gheweest, midts dat den selven ontfanger hem sal verdraghen van alle verdere administratie ende ontfangh der selve Goederen, ende voorts ghehouden sal wesen reeckeninghe bewys ende reliqua te doen van alle synen ontfangh, handelinge ende administratie van den jare 1576, ende Johannis voornoemt, ende daer van syne reeckeninghe over te leveren Baermisse toekomende, ende binnen een maendt daer nae inbegrepen, daer, ende alsulcks by de Staten voorn. is geordonneert, behoudelijck dat den voorn. Ontfanger alle de Restanten van de Steden in de voorschr. Quartieren in uytgeven sijnder reeckeninge voorn. sal mogen brengen ende overleveren, ende voorts alle restanten mogen innen ende executeren, die voor St. Jans Misse voorn. ghevallen ende verschenen mogen wesen. Hebben voorts de Staten voorn. verklaert, dat de huyren die by den Ontfanger voorn. zijn ghemaekt, haren vollen effecte sullen sorteren.

5 *Aug.* 1577. De Staten van *Hollandt*, ende Gecommitteerden van *Zeelandt* voorgehouden zijnde de gheconcipieerde Instructie voor Jacob Muys, op de bedieninge van het Ontfangerschap Generael, hebben verstaen, dat de ontfangers particulier binnen *NoordHollandt*, tot laste van den selven Muys, als naer ouder gewoonte, gesteldt sullen werden; Dat mede den ontfangh van alle Geestelijcke geannoteerde Goederen, dienende tot onderhoudt van de Conventualen ende Predicanten, van de extraordinarisse Middelen sullen wesen gesepa-

reert, ende dat over sulcks eenen Ontfanger Generael apart daer over sal werden gesteldt ende gecommitteert.

13 *Aug.* 1577. Op het aengeven van die van de Kameren van de Reeckeninge, ende den Rentmeester van *Noord-Hollandt* . . . . ., is geresolveert ende besloten, dat den ontfangh van de Goederen van het Capittel op het Hoff in *den Haghe*, ende van *Naeldtwyck* sullen blyven ge-eygent, verbonden ende geapproprieert tot betalinge ende onderhoudt van de Predicanten, mits dat de lasten van allimentatie ende renten daer uyt voortaen betaeldt sullen werden, ende dat over sulcx deselfde Goederen gebracht sullen werden onder den Ontfangh van de geene, die als Ontfanger Generaal over alle de Geestelycke-Goederen, tot onderhoudt van de Predicanten en Conventualen gesteldt ende geordonneert sullen werden.

24 *Nov.* 1578. De Staten verklaren dat van alle Renten die Geestelycke genoemde Persoonen op eenige Steden spreeckende hebben, midtsgaders van de Renten ende Chynsen der selver Geestelyckheyt staende op eenige particuliere Persoonen, Huysen ende Gronden van Erven binnen de Steden, ofte oock op eenige Huysen van Convente ende andere Goederen, de Geestelyckheyt toe behoort hebbende; van gelycke oock van alle Goederen ende renten staende ende gelegen binnen eenige Steden, toebehoort hebbende verscheyde andere Particuliere Persoonen die hen absenteren, ende volghen de partye van de vijanden, betalingh ghedaen moet worden in handen van de gene die daer toe zy ghestelt ende ghecommitteert, soo wanneer de selve betalingh sal worden versocht, ende daertoe middelen gevonden sullen mogen worden.

16 *Mey* 1579. Beroerende de Registeren ende Stucken van de Geestelycke Goederen in *Hollandt*, berustende in de Reeckenkamer tot *Utrecht*, dat die van de Reeckeninge aldaer te vreden waren de selve te laten volgen, mitsgaders alle andere stucken die van *Hollandt* ende *Zeelandt* concernerende, onder belofte ende verbandt van wederom te laten volgen in haren hande alle Registers en Stucken beroerende die van *Utrecht*, *Vrieslandt*, *Over-Yssel*, *Drent* ende *Twent*.

16 *Juny* 1579. De Staten willende daer in voorsien, dat by de Steden die van haer leeninge in de gemeene saecke geen Geestelycke Goederen in koop of pandtschap genoten hebben, daer van als andere Steden goedt contentement mach gegeven worden, hebben vastelyck beslooten ende geordonneert, dat die van *Dordrecht*, *Delff*, *Goude*, *Rotterdam*, *Brielle*, ende andere, die hen van alsulcke Goederen in koop of pandtschap hebben voorsien, uyt saecke van haer leeninge als vooren, binnen den tydt van een maendt na de insinuatie van desen in handen van de Staten of haer Secretaris sullen overleveren volkomen verklaringe van alle leeningen die by hen tot defensie van den Lande zyn gedaen, met behoorlycken distinctie van de Landen ende Goederen die by deselve Steden, of eenige Ingezetenen van dien, op elcker Leeninge sullen sijn ghenoten, op poene dat alle de Steden ende Ingezetenen der selver, die daer van in gebreecke sullen mogen

blyven, by provisie sullen blyven versteecken en gedepossesseert van alle Goederen die by hen in koop of pandtschap als vooren sullen zijn genoten, tot dat de selve verklaringe volkomelyck sal zyn gedaen en overgelevert, omme al 't selve gesien, voorts op de voldoeninge van de andere Steden die als noch geen Goederen in koop of pandtschap als vooren genoten hebben, voorsien te mogen worden als na behooren.

26 *Juny* 1579. Is mede naer volkomen kennisse van saecken eyndelyck ende absolutelijck verklaert ende gheresolveert, dat de Domeynen van de Koningkl. Majesteyt, geen uytgesondert, oock die by den Hertogh van *Brunswyck* in pandtschap zijn genomen, tot behoef van de Crediteuren voor den Hove van *Hollandt* sullen werden verkocht op de Conditien ende inder voegen als het selve te voren is beslooten ende gheordonneert, sonder dat de Staten verstaen dat dese Resolutie wederom sal mogen worden geretracteert; zijn eenige gecommitteert van 't selve t'effectueren.

Die van den *Briel* verklaren dat de Domeynen in den Lande van *Voorne* alleenlyck sullen mogen worden verkocht tot behoef van de Renten die daer op zijn geassigneert.

22 *Augusti* 1579. De Staten ghesien hebbende de verklaringe van die van de Kamer van de Reeckeninge, aengaende de verkoopinge van eenige parthyen van Domeynen, tot afquytinge van de Renten staende op de vijf groote Steden, hebben verklaert dat met de verkoopinge van de Domeynen geprocedeert sal worden, midts dat de lasten daer op staende alvooren sullen worden betaelt.

26 *Sept.* 1569. Is noch geordonneert te schryven aen die van de Kamer van de Reeckeninge dat sy luyden de laetste ghesloote Reeckeningen van de Rentmeesters van de Domeynen, als *Zuydt-Hollandt*, *Noordt-Hollandt*, *West-Vrieslandt*, *Brielle*, *Voorne*, mitsgaders 't Landt van *Heusden*, binnen drie dagen sullen overleveren ter Finantie, ende daer nevens den Staet in den jare 77 gemaeckt van de Renten op de Domeynen staende, ende alsnoch verschenen ende onbetaelt wesende.

Aen de Staten van Zeelandt.

20 *November* 1579. Nadien Wy op huyden ontfangen ende gecommuniceert hebben U.E. schryvens van den tweeden deser maendt November, daer mede Abraham Danielsz. Ontfanger van de Geestelycke geannoteerde Goederen in *Zeelandt*, Beoosterschelt, aen ons is afgevaerdight, en daer uyt, verstaen UE. meyninge, dat de geannoteerde Geestelycke Goederen in *Hollandt* ende *Zeelandt* behooren te volgen, ende d'inkomsten van dien Ontfangen te worden in de Provincie aldaer de Stiften zyn gefundeert, ende de betalinge van de Geestelycke Persoonen daer uyt wort versocht, ende ghedaen moet worden, sonder respect te nemen op de gelegentheyt der selver Goederen, hebben Wy niet konnen laten UE. by desen voor antwoordt te voegen dat Wy altoos mede syn gheweest van gelycken meyninge ende advis enz.

24 *Nov.* 1579. Is gecommitteert Cornelis van Coolwijck, tot den Ontfangh van de Geestelycke Goederen binnen den Lande ende Heerlyckheyt van *Vianen*, die tot onderhoudt van de Predicanten zyn gedestineert, met authorisatie omme een bequaem Persoon tot *Vianen* te mogen stellen, die den voorn. Coolwijck van de selve administratie sal responderen.

20 *Maart* 1581. — *Verklaring van den Brielle op de administratie der Geestelycke geannooteerde goederen.*

Alsoo die van *den Brielle* bevinden uyt de Instructie voor die van de Finantie, in het 18e art., dat de Raden ter Finantie gecommitteert, souden last ende opsicht hebben op de administratie van de Geestelijcke ende geannooteerde Goederen; seggen daer op voor Resolutie, dat die van *Zeelandt*, als Geunieerden met die van *Hollandt*, daer over alleen het gebiedt ende administratie hebben; dat sy van *den Brielle*, als Hooft-Stadt van den Lande van *Voorne*, staende in ghelijcken graet van Unie, mede in den haren het voornoemde innekomen, dat boven de alimentatien sal veroveren, sullen administreren ende employeren tot onderhoudt van de Predicanten, ende eenige Jongens daerop Schoole houden, en die optevoeden tot Predicanten van Godes Woordt, te vreden zynde tot allen tyden daer van te doen blycken, dat sy het selve accresseerende innekomen tot geenen anderen eynde en sullen hebben ghe-employeert, ten ware die van *Zeelandt* de voorsz. administratie ende opsicht stelden in handen van de voornoemde Raden, tot de Financien als voren te committeren, in welcke gevalle de voornoemde van *den Brielle* mede te vreden zyn, sulcks in den haren naer te komen ende te gehengen; maer aengaende eenige andere Wereldlijcke ofte Geestelijcke geannooteerde Goederen, niet specterende tot de Heerlyckheydt van *Voorne*, sullen myne Edele Heeren de Staten daer mede hare geliefte doen.

19 *April* 1581. Op het versoeck van de Kerckmeesteren van de Groote-Kercke binnen den Stede *Gornichem*, is volgende dien geordonneert Michiel van Beveren, henluyden betalinghe te doen van de Domeynen, die syluyden spreeckende hebbende op de Domeynen, sonder kortinghe van de Honderste ofte Vytighste penninghen, achtervolgende voorgaende Resolutie van de Staten.

15 *July* 1581. De Staten enz..... hebben als noch verklaert ende geordonneert, dat Dirck Rataller, eertydts Canonick tot *Gornichem* uyt de Inkomsten van des Capittels Goederen binnen *Gornichem* betaeld en voldaen sal worden, van het gundt den 19 Febr. 1578, denselven tot sijnder alimentatie is toegevoeght ende geaccordeert, ordonneren oversulcks den Ontfanger der selven Goederen, den Suppliant voornoemt daer af te voldoen, ende by gebreecke van dien, authoriseren de Staten voorn. den Suppliant alhier, te mogen lichten ende ontfangen de Inkomsten van eene rente van 120 p. van 40 gr. het p. 's jaers, die het voorn. Capittel spreeckende heeft op het Landt van *Noordeloos*, soo wel van het gundt daer van verschenen ende onbetaeldt is, als het genen daer af als noch sal mogen verschynen,

ende dat ten tydt toe den voorn. Suppliant van sijn achterwesen, uyt saecke van de voorn. alimentatie, vernoeght ofte voldaen sal wesen.

1 *Dec.* 1581. Is geresolveert dat die van den collegie, met assitentie van die van de Kamer van de Reeckeninge, ende de ontfangers van de Geestelycke ende geannoteerde Goederen, sullen worden geprepareert de Conditien, daer op alle de resterende Geestelycke Goederen verkocht sullen mogen worden, daer op die van den collegie voornoemt sullen mogen doen beschryvinge van de Staten, mits aen de Steden overschickende dubbelt van de Conditien, die alvoren sullen zyn geprepareert.

27 *Junii* 1582. De Staten hebben van gelijken verklaert ende geordonneert, dat de Goederen van den Capittele op het Hof alhier in *den Hage* ende tot *Naeldwijck* gekomen zynde, mede voortaen onder de Domeynen van *Hollandt* gestelt ende ghehouden sullen werden, ende de inkomsten van dien weder gebracht onder den ontfangh van den Rentmeester van *Noordt-Hollandt*, beginnende van den jegenwoordige jare 1582 incluys, mits dat by den Rentmeester in den tydt daer of verantwoordt sal werden met de andere penninghen synen ontfangh als nae behooren.

14 *Augusti* 1582. Op het versoeck van Jacob de Gruyter, eertydts Canonick, ende nu Ontfanger van de Goederen van den Capittele tot *Naeltwyk*, Is geappostilleert.

De Staten hebben om redenen in desen geroert, niet tegenstaende de Goederen van den Capittele van *Naeltwyk* aen de Domeynen van *Naeltwyk* zijn geappliceert, in aensieninge van de bequaemheydt van den Suppliant alhier, ende de goede gelegentheyt, dat by denselven Suppliant de inkomsten van de Goederen ten meesten profyte souden mogen werden gevordert ende geinnet als nae behooren, ende voorts verstreckt ende geëmployeert daer toe de selve zijn gedestineert ten meesten profyte van den Lande; hebben verklaert ende geordonneert dat den selven Suppliant in den ontfangh ende administratie der voorsz. Goederen zal continueren, onder gelycke Gagie als by hem tot noch toe is gedaen, mits dat den Suppliant gehouden sal zijn de penninghen, die jaerlycks sullen overschieten, boven het onderhoudt van de Capitulairen, ende andere reële lasten, staende op de voorsz.-Goederen, te leveren in handen van den Rentmeester van *Noordt-Hollandt*, ende voorts in syne handen alles te verantwoorden als nae behooren.

16 *Augusti* 1582. De Staten enz.... hebben op het ernstigh aenhouden van de Burgemeesteren ende Regeerders der Stadt *Gornichem*, dat tot remboursement van haerluyder Leeninge, volgende d'Acte van de Staten van den 22 Augusti 1581, de Gecommitteerden geordonneert tot verkoopinge van de Geestelycke geannoteerde Goederen procederen mogen tot openbare verkoopinge van de Goederen van 't Clooster *tén Donk*, in de Dordrechtsche Waert gelegen, mitsgaders de Hoogde van dien, sonder yet daer uyt te scheyden, ende noch van seeckere Mergentalen, gelegen in den Lande van *Gornichem*, geheeten

den Daghe, ende gepacht zynde voor 72 ponden van 40 gr. 's jaers voor den tydt van 11 jaren, by den Burgemeester CORNELIS VAN BEVEREN de welck daer aen heeft noch 5 jaren Pachts; midtsgaders noch van 4 Morgen Landts, gelegen in den voorschr. Lande van *Gornichem* toebehoorende de Carthuysers van *Geertruydenbergh*; gecommitteert, GERRIT FRANSZ. KEGELING Burgemeester van *der Goude*, JACOB ANTHONISZ., Burgemeester van *Schoonhoven*, ende CORNELIS JACOBSZ. BOOCHMAECKER, omme met assistentie van den Reeckenmeester CORNELIS HARMENSZ. VAN NAERDEN, hen alvorens behoorlyck informerende op de grootte ende waerde der voorschr. Landen, ende dan voorts te treden in handelinge by accord met die van *Gornichem* voorsz. op de koope van de voorsz. partijen van Landen, alles op rapport ende believen van de Staten; ende soo verre de voorsz. van de Staten met die van *Gornichem* daer inne niet en sullen kunnen accorderen als vooren, hebben de Staten voorsz. verstaen, dat tot verkopinge van de voorsz. Goederen in 't openbaer by de voorsz. Gecomm. ten behoeve van die van *Gornichem* voorschreven geprocedeert sal werden.

22 *Augusti* 1582. Die van *den Briele* verklaren dat uyt de verkochte Geestelijcke ende geannoteerde Goederen, vooral op de betalinge ende onderhoudt van de Predicanten ende Schoolmeesters mede voorsien sal werden.

21 *Junii* 1584. De Staten enz..... gesien hebbende 't advys van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, verstaen, dat alsoo denselven Ontfanger nu ter tydt geen ontfangh en heeft van de Geestelijcke Goederen van *Saenredam*, ende deselve Geestelijcke Goederen, ten versoeke van die van *Saenredam*, met *Oostsanen*, hen luyden by de Staten voorn. in handen gestelt zijn, omme daer mede haer luyder Dienaren te onderhouden, den selven Ontfanger geen middel en heeft om de versochte 100 ponden 's jaers te voldoen, sullen niettemin de Staten voorn., volgende haer luyder voorgaende Resolutie, niet naelaten op het versoeck van de Supplianten sulcks te voorsien als nae behooren.

16 *Augusti* 1584. De Staten enz. verstaen hebbende de gelegentheydt van de sake aengaende het aennemen van JOACHIMUS KERSTENS, als Rector tot *Naeltwijck*, willende daer in voorsien als nae behooren; hebben verklaert ende geordonneert, op het goede rapport, gehoort van de getrouwigheydt, Godtvreesentheydt ende geleerdheydt van den voornoemden JOACHIMUS, dat den selven in dienste als Rector tot *Naeltwijck* sal werden gestelt, sulcks oock de selve by desen werdt gestelt ende aengenomen, op alsulcken Gagie ende profijt, als den voorgaenden Rector heeft genoten, ordonnerende voorts de Staten voornoemt, dat den voorn. JOACHIMUS daer van betaelt sal werden uyt de Inkomsten daer toe gedestineert, 't welck in Rekeninge gepasseert sal werden, waer nae een yegelijck, die 't aengaen mach, hem sal hebben te reguleren.

16 *Aug.* 1584. De Staten hebben geordonneert, dat den Ontfanger van de Goederen van den Capittele tot *Naeltwijck*, uyt de inkomsten

der selver Goederen te doen voorsien, dat het Huys tot *Naeltwijck*, wesende de Wooninge van den Predicant aldaer, in redelijcke reparatie gebracht mach werden, ende Dack dicht gemaeckt, ten minsten koste, sulcks dat den Predicant hem daer mede eenighsints sal mogen lijden.

Van 7 tot 17 *Maert* 1586. Alsoo de Staten enz..... nodigh bevonden hebben met den eersten goede kennisse te doen nemen ende ondersoeck te doen op den Staet ende het beleyt van de Geestelijcke ende geconfisqueerde Goederen, ende wat devoir ende verantwoordingh dies aengaende wort gedaen, hebben de Staten voorn. gecommitteert ende geauthoriseert MATTHEUS STEYN, CLAES SIMONSZ. van HEEMSKERCK ende Mr. FRANCHOIS VRANCK, alle d'Ontfangers van de voorsz. Geestelijcke ende geconfisqueerde Goederen voor hen te verschynen of ontbieden, ende deselve te doen overleveren hare laeste gesloten Reeckeningen, midtsgaders pertinente Staet van hare navolgende ontfang ende administratie, en te vertoonen de behoeften daer toe dienende, ende al 't selve gesien hebbende, op alles ordre te stellen ende te voorsien dat tot goede verantwoordingh en beleydinge der voorsz. Geestelijcke ende geconfisqueerde Goederen sal mogen dienen, daertoe de voorz. Gec. Raden, die gehouden sullen zijn de voorz. Gecommitteerden in alles te assisteren als naer behooren.

2 *Oct.* 1586. De Staten ..... aenmerckende de groote belastingh van PIETER LODEWIJCK, Predicant te *Naeldtwijck* ende de schade by hem geleden, ende dat uyt de Goederen van den Capitle tot *Naeldtwijck* den Suppl. eenige verstroostinge ende onderstandt gedaen soude mogen worden, welcke Goederen oversulcx mede vooral behooren te strecken ende geëmployeert te werden, hebben verklaert ende geordonneert, dat den Suppl. uyt de voorz. Goederen van den Capitle tot *Naeldtwijck* tot vertroostinge ende subsidie Ordonnantie op den Ontfanger van de selve Goederen verleent sal worden, 50 ponden van 40 gr.

2 *Nov.* 1588. Alsoo JOOST STEYN AUGUSTYNSZ., eertijdts Ontfanger van de Geestelycke Goederen tot *Overvlaqué*, tot den Jare 1586 in cluys, den ontfangh behouden heeft gehadt van seeckere 22 gemeten Landts, leggende in de *Oude Tonge*, toekomende de Conventen van drie Koningen, tot *Zirckzee*, soo die, overmidts des selven STEYNS overlyden, van wegen die van *Hollandt* niet en zijn ontfangen, ende gheadministreert, door dien geen ordre dien-aengaende gestelt is geweest als naer behooren, omme daer inne te voorsien ten meesten dienste van den Lande; Hebben de Staten van *Hollandt* ghecommitteert, JAN COMMERSZ. Ontfanger van de Geestelycke Goederen binnen de Landen van *Voorne ende Putten*, tot behoef van de Predicanten ghedestineert, tot den Ontfangh ende administratie van de voorschreve 22 gemeten Landts, soo wel van de Pachte van dien, ghevallen sedert den laetsten ontfangh van den voorn. JOOST VAN STEYN, als die noch vallen ende verschijnen sullen, ende de Inkomsten van dien nevens de andere penningen van synen ontfangh, te beheeren tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, ende daer af in reeckeninghe te verantwoorden als na behooren.

22 *Jan.* 1590. Extract uit de Instructie voor de Gecommitteerde Raden van de Staten van *Hollandt ende West Vrieslandt.*

X.

Van gelijcken sullen sy goede opsicht nemen op de administratie van de Geestelijcke geconfisqueerde ende andere geannoteerde goederen ten eynde deselve ten meesten profijte ende oorbaer van de voorsz. Landen geregeert ende geadministreert mogen worden.

XI.

Ende opdat de Staten van den Staet van de inkomsten ende van de lasten van den voorsz. Landen mogen worden onderrecht, sullen sy alle ses maenden de Edelen ende Gedeputeerden van elcke Stadt ter Daghvaert comparerende, pertinenten Staet van 't selve inkomen en lasten leveren, ende voorts tot allen tyden als by deselve Staten 't selve sal werden belast, ende om den Staet van den Lande sonder behoorlycke kennisse van saken niet te beswaren; en sullen op de gemeene Middelen ende andere consenten geen meerder penningen mogen doen lichten of negotieren als ter somme van 30000 ponden, sonder voorgaende consent van de Staten, Staetsgewijs vergadert: ende ten selven eynde sullen sy oock geen quijtscheldinge of atterminatie van pachten of andere contributien mogen verleenen.

XIII

Sullen insgelijcx van alle extra ordinaris lasten soo van reysen, vacatien als andere verdachte en onverdachte kosten, 's Landts renten, alimentatien van Predicanten, Conventualen ende andere, en van de Middelen tot betalinge van dien geëygent ende gedestineert alle ses maenden Staet maken en overleveren als vooren.

8/15 *Juny* 1592. Met de meeste stemmen besloten tot het verkoopen van de Landen behoorende tot de Domeynen van *Hollandt en West-Vrieslandt*, alsmede van de verpande Geestelycke Goederen, en dat by de naeste daghvaert by de Gecommitteerde Raden sal werden gemaeckt een staet van de Thienden, behoorende onder de Domeynen en van de onverpanden Geestelycke Goederen, omme alsdan te adviseren op de verkoopinge die daer van mede sal mogen werden gedaen.

5/27 *January* 1593. Is verstaen ende gheresolveert, dat de Gec. Raden met den eersten sullen vorderen, volgende voorgaende Resolutien, de verkoopinge van de Landen van de Graeffelycke Domeynen, met den opstal in deselve Resolutien geroert, insgelycks van de verpande ende onverpande Geestelycke Goederen, opdat op penninghen daervan te procederen het kort in 't voorsz. consent mach werden ghenegotieert ten meesten dienste van den Lande.

De Gedeputeerden van verscheyden Steden hebben verstaen, dat de verkoopinge van de Domeynen ende verpande Geestelycke Goederen eerst ghedaen, ende middelertijdt een pertinenten Staet van de onverpande Geestelycke Landen sal werden gemaeckt.

Die van *Delft* hebben verklaert, de verkoopinge van de onverpande Geestelycke Goederen van de Conventen binnen ende buyten *Delff* wel goedt te vinden; behoudelyck dat op de augmentatie der Conventualen van dien behoorlycken gelet ende gedisponeert sal werden.

9/20 *November* 1593. Tot furnisement van het kort sal werden gevordert de verkoopinge van de Landen, wesende van de Graeffelycke Domeynen, mitsgaders van de verpande ende onverpande Geestelycke Goederen, mits dat daer op soo veel aen Renten sal werden gehouden, als die jegenwoordigh in huyre zyn geldende; ende dat deselve Renten niet en sullen wesen losbaer, dan jegens den penningh twintigh, ses maenden nae de opseggingen ofte denunciatie van deselve lossinge, ende voorts op de voorgaende gearresteerde conditien.

14/23 *December* 1593. Op 't vijfde poinct van de beschrijvinge, daer by gedelibereert is, of tot vindinge van het kort, noodigh tot het voorschreve extra ordinaris consent, de verkoopinge van de Domainen ende Geestelijck verpande ende onverpande Landen, op de voorgaende Resolutie, voorts gedaen sal moghen werden, mits houdende op deselve Landen ten naesten by soo veel aen Renten, als de selve althans in huyre zijn geldende; ende dat in plaetse by voorgaende Resolutie verstaen was, de selve Renten te sullen wesen onlosbaer, voortaen die verkocht souden werden met losbare Renten tegens den penning twintigh: Is, naer lange deliberatie, by de meeste stemmen verstaen, dat de voorschreve verkoopinge by de Gec. Raden, ten overstaen van eenige uyt de Kamere van de Reeckeninge, soo veel de Domeynen aengaet, sal werden gevordert, ende dat de Renten sullen wesen losbaer jegens den penningh achtien, mits dat die lossinge ses maenden te vooren sal moeten werden geinsinueert; ende dat met de geloste penningen afgedaen ende gelost sullen werden de Renten staende op de Comptoiren, daer vooren de Landen, daer van de lossinge sal geschieden, specialijck gehypothequeert zijn; dat mede de voorschreve lossinge met de voorschreve Rentebrieven sal mogen ghedaen werden.

Die van *Hoorn* ende *Enkhuysen* hebben verklaert, niet gelast te wesen in de verkoopinge van de Domeynen te consenteren.

Die van *Alkmaer*, *Edam*, ende eenige andere Steden, hebben eerst versocht staet van de Geestelycke onverpande Goederen.

19 *April* 1594. Alsoo de Gec. Raden van de Staten, noodigh bevonden hebben, tot dienste en vorderinge van de gemeene saecke, achtervolgende voorgaende Resolutie van de Staten, overmidts de aenstaende bequamen saysoene, te doen procederen tot besichtinge van de Landen, die geordonneert zyn verkocht te worden, soo wel uyt de Domeynen, als de Geestelijcke gheannoteerde Goederen tot onderhoudt van den Staet van den Lande; hebben tot vorderinge van deselve verkopinge, doordien die in verscheyde Quartiere der voorsz. Landen gedaen sullen moeten werden, goetgevonden dat binnen

den Quartiere van *Zuyd-Hollandt*, *Voorne*, *Putten*, ende *Overflacqué*, de voorsz. besichtinghe ende verkopinghe ghedaen sal worden, by Cornelis Frans Wittensz., ende Boudewijn van Muylwijck, hare mede Gec. Rade, ten overstaen van den Rentmeester van de Domeynen van *Zuyd-Hollandt*, Willem van Beveren, ende de Ontfangers Cornelis van Coolwijck, Joost van Alblas, ende Jan Commersz. van de Geestelijcke Goederen respective, in den Quartiere van *der Goude*, *Schoonhoven* ende *Arckel*, Arnout Duyck de Jonge, ende Maerten Jansz. Mael, hare mede Gec. in Rade, met de Burgemeesteren van *der Goude*, Gerrit de Lange, in het Quartier van *Rhynland*, *Delfland* ende *Schieland*, Gerrit Willemsz. Schoterbosch, ende Jacob Cornelisz. Moerkercken, ende in het Quartier van *Kennemerlandt*, *Amsterlandt*, ende *Alckmaer*, Jacob Boulensz, ende Hendrik Snoeck, alle haerluyder mede Gec. in Rade, de welcke ghehouden sullen zyn, elcks binnen den voorn. geordonneerden Quartiere, de voorsz. Landen te besichtigen met de Ontfangers respective, omme de aenwysinge te doen van de selve Landen, ende op de groote, waerde ende belenden van dien haer behoorlijck te informeren, daer af pertinente aenteyckeningen te doen, ende volkomen rapport, omme daer op de dagen ende conditien van verkopinge, ordre gestelt te worden, sulcks dat binnen elcken Quartieren deselve verkopinge veertien dagen de eene naer de andere, gedaen mogen worden, ten meesten dienste van den Lande.

9 *July* 1594. De Gec. Raden van de Staten ....., hebben geordonneert, dat voor al in handen van den Ontfanger generael Cornelis van Mierop sal gelevert worden een pertinente Lyst ende Staet van de Ontfangers, ende de penningen die sy van de verkochte Domeynen ofte Geestelijcke Goederen ontfangen hebben, ende alsnoch ontfangen sullen met verklaringe van de termynen van betalinge; ende dat denselven ontfanger Generael alle devoir sal doen, om deselve penningen van de particuliere ontfangers te ontfangen ende te innen, ende daer af verantwoorden naer behooren.

21 *July* 1594. De Gec. Raden, hebben tot dienste van den Lande verklaert ende gheordonneert, dat in het verkopen van de Landen van de Domeynen ende Geestelijcke Goederen, by de Commissarissen geconditioneert sal worden, dat de penningen die voor de verkochte Landen belooft sullen worden, betaelt sullen worden de eene derde part gereet, het tweede derdepart binnen het jaer naer de verkoopinge, ende het laetste derdepart binnen het jaer daer aen, binnen den jare 1596, ende dat de Koopbrieven nevens de gereede penninghen sullen worden gelevert, ten ware het selve, mits de meenighte van de verkochte partyen niet doenlyck ware, in welcken gevalle de selve Brieven op de betalinge van den tweeden termyn sullen ghelevert worden.

25 *Aug.* 1594. De Gec. Raden enz..... hebben verklaerdt ende geordonneert, dat Pieter Lauwyck, Kerckendienaer tot *Naeltwijck* ofte andere, in der tydt wesende, uyt den Comptoire van de Inkomsten

ende Goederen van den Huyse van ARENTSBERGEN, by den jegenwoordigen Ontfanger CORNELIS VAN REYNEGUM, ofte die in der tydt wesen sal, jaerlycks in vier termynen, innegaende 1 Jan. ll., uytgereyckt ende betaelt sal worden het gundt denselven Kercken-dienaer, volghende de Resolutie van 13 Mey ll., trecken ende ontfangen sal, boven de 300 ponden, die tot noch toe by den Ontfanger DE GRUYTERE, aen hem zyn betaelt, ordonnerende ende bevelende oversulcx de Gec. Raden voorn., de voorn. Ontfanger van de Goederen van den Huyse van ARENTSBERGEN, de vordere penningen, in conformité van de voorsz. Resolutie van de Staten, die daer en boven aen de voorn. Kercken-dienaers voor hare diensten uytghereyckt en betaelt moeten worden, te laten volghen.

12 *Sept.* 1594. Is gheordonneert dat op morgen in de Kamer van de Reeckeninghe den dag ghenoemt sal worden, omme te procederen tot verkopinghe van de Vroon-Landen buyten *Alckmaer*, daer af den Rentmeester verklaerdt de Geest-landen seer hoogh zyn, geen *f* 9 's jaers in huyr gelden.

29 *Oct.* 1594. De Ridderschap, Edelen ende Steden van *Hollandt ende West-Vrieslandt*, representerende de Staten van den selven Lande, *Doen te weten:* Alsoo Burgemeesteren ende Regeerders der Stede van *den Brielle* ons te kennen gegeven hebben, dat in de jegenwoordige Maendt binnen de voorn. Stede, verscheyde Landen ende Goederen van den Convente, Capittelen ende andere Geestelijcke Inkomsten, gelegen binnen de Heerlijckheydt van *Voorn*, verkocht waren, niet teghenstaende de selfde de Supplianten verbonden zyn voor de lasten tot betalinge van ..... en verbonden moeten blyven voor het jaerlijcks onderhoudt van de Predicanten, Schoolmeesteren, ende andere behoorlijcke lasten, die dagelijcks meerder en swaerder vallen, behalve dat de selfde Goederen by de Supplianten Voor-Ouderen, tot den dienst der Kercken in voorlede tyden waren gegeven en gedestineert ..... hebben Wy verklaert, belooft ende gheordonneert, dat de Renten die gehouden zyn op de verkochte Landen in desen gheroerdt, in de plaetse van de voorgaende pachten der selver Landen, verbonden sullen zyn als vooren, ende beheert, verstreckt ende geemployeert sullen worden, tot betalinghe van de lasten ten behoeve van de Predicanten en andere daer op alreede gheassigneert.

1 *Nov.* 1594. Zijn op dese Acte gemaeckt ende uytgegeve Brieven van de verkochte Landen van de Geestelijcke Capittels ende Conventen binnen ende buyten de Stede van *den Brielle*, mitsgaders de Pastorye-Landen van de Landen van *Voorne en Putten*, alle ghelegen in *Over-Maze*, *Flacqué*, in *Putten*, ende buyten *Rotterdam*, in de maendt October voorleden verkocht.

29 *Nov.* 1594. Authorisatie voor den Drost NICOLAES BLANCKAERT om Staet van de Geestelycke Goederen te bekomen.

De Gec. Raden van de Staten verstaen hebbende, dat niet tegenstaende over eenighe jaren by de Staten voornoemt gecommit-

teert ende belast is NICOLAES BLANCKAERT, Drost ende Schout tot *Heusden* tot de annotatie ende den ontfangh der Geestelycke Goederen, in den Quartiere van *Heusden* voorn., ende alle andere van ghelycker natuyre aldaer wesende, ende oock naerder onlanghs geauthoriseert is geweest omme te recouvreren den Staet van de Inkomsten der Geestelycke Goederen in den selven Quartiere noch niet geannoteert zynde, eenighe Particuliere Personen hen onderstaen vorder te onderwinden den ontfangh ende administratie derselver Geestelycke geannoteerde Goederen, ende niettegenstaende oock den voorn. Ontfanger aen de voorn. Personen versocht heeft, ende hen luyden doen insinueren, omme van alsulcke Goederen hen volghende synen last, pertinenten Staet ende inventaris over te leveren, sy luyden hen evenwel van den voorn. ontfangh ende administratie niet alleenlijck hen niet en willen onthouden, daertoe gheinsinueert zynde, maer oock egeenen Staet nochte Inventaris hen overleveren; hebben by desen als noch wel expresselijcker belast, bevolen ende geordonneert, al sulcke persoonen, het zy dat syluyden hen dragen als Rentmeesters, Administrateurs, Deeckens, Hooftmans ofte andere Onderwinders der voorsz. Geestelycke Goederen, hoedanigh die wesen mogen, van denselven haren ontfangh, handelinghe ende administratie, binnen den tydt van 14 dagen naer de insinuatie van desen te leveren in handen van den voorn. Ontfanger NICOLAES BLANCKAERT pertinenten en volkomen Staet, daer onder begrepen de Inkomsten van Canonesye, Beneficien, Officien, Gilden, ende Andere van gelycken nature onder behoorlijcke affirmatie ofte Solemnelen Eede, sulcks den voorn. Ontfanger noodigh bevinden sal, daertoe de Gecommitteerde Raden voorn. denselven Ontfanger geauthoriseert hebben, ende authoriseren by desen, ende voorts omme deselve Rentmeesters ende Onderwinders datelijck tot het gene voorsz. is te constringeren, denselven middeler tydt verbiedende ende interdicerende den ontfangh ende entremise aller der voornoemde Geestelijcke Goederen als vooren, hoedanigh die wesen mogen, op poene dat vorder tegens denselven geprocedeert, ende daer inne voorsien sal moeten worden. Lastende ende authoriserende voorts alle Deurwaerders, Gerechtsboden, ende andere Exploicteurs, ten versoecke van den voorn. Ontfanger het gundt voorsz. is, met het gundt daer aen dependeert, te executeren, beveelende daer benevens de Wethouders der voorsz. Stede, ende allen anderen henluyden in het gene voorsz. is, willigh te toonen, ende te beletten dat in praejuditie van dien niet en werde gedaen, maer veel eerder den voorn. Ontfanger ende de Exploicteurs daer inne te doen ende laten gheschieden alle vordernisse hulpe ende assistentie, niet tegenstaende eenigh gewysde tot voordeel van deselve Onderwinders ter contrarie.

Gedaen in *den Hage*, onder het Zegel van de Staten voornoemt hier opgedruckt, den ut supra.

3 *Dec.* 1594. Is geordonneert dat by *Schoterbosch* ende *Moerkercken*, den 9 deser, met assistentie van den Secretaris DOUBLETH binnen *Leyden*, tot verkopinghe van de Geestelycke Goederen geprocedeert

sal worden en oock binnen *der Goude* en *Schoonhoven*, ten overstaen van den Ontfanger *Schoonhoven*.

6 *Dec.* 1594. Van de verkopinghe van de Geestelijcke Goederen omtrent *Niepoort*, uitgezondert anderhalf hondt, zijnde de Oost-Cingel aldaer, die in voortyden by de Barnardysen tot *Warmondt* afgenomen souden zijn.

4 *Maart* 1595. De Staten enz.... hebben op de Remonstrantie van de Gedeputeerden der Stede van *den Brielle*, ten opsien van de belofte van indemniteyt aen deselve gedaen in 't aennemen van de Engelsche Guarnisoenen aldaer, verklaert, dat geduyrende 't voorz. pandtschap geen vordere verkoopinge van de Domeynen en Geestelijcke of Capittels en Convents Goederen sal werden gedaen, van de Capittelen ende Conventen van *Voorne*, in de Heerlyckheyt van *Voorne* gelegen, sonder bewillinge van die van *den Briel* voorn., ende dat de Renten gehouden op de verkochte Landen, mitsgaders de pachten van de onverkochte Landen, sullen blyven verbonden voor haer indemniteyt, als de Landen en werden geemployeert tot onderhoudt van de Predicanten enz.

21 *April* 1595. Alsoo den 8 Mey toekomende sal worden geprocedeert tot verkoopinge van de Landen in den Uytslagh van *Putten* gelegen, is geraemt ende geordonneert dat den 1 Juny daer aen volgende by de Gecommitteerden Cornelis Frans Wittensz., ende Johan van Goutvelt binnen *Geervliet* geproccdeert sal worden tot verkoopinge van de Geestelycke Landen, in den Lande van *Putten* gelegen; den 2 Juny in *Heenvliet*, tot verkoopinge van den Landen aldaer gelegen; den 5 Juny in *Abbenbroeck*, tot verkoopinge van de Landen aldaer; den 8 Juny in *Middelharnis*, tot verkoopinge van de Landen in *Overflacqué*; den 12 tot *Vlaerdingen* en den 14 Juny tot *Dordrecht*, tot verkoopinge van de Geestelycke Landen in den *Swyndrechtschen Waert* gelegen, al naer voorgaende affixie van Billeten in 't openbaer, volgende de Conditien ende Voorwaerden daer van zijnde, ten meesten dienste van den Lande.

27 *Mey* 1595. Zyn gehouden voor gearresteert de Conditien en de Voorwaerden daer op geprocedeert sal werden tot verkoopinge van de Geestelijcke Goederen, gelegen in *Putten*, *Heenvliet*, *Abbenbroeck*, *Middelharnis* en *Overflacqué*.

14 *Sept.* 1595. Op 't versoeck van Johan Commersz., Ontfanger van de Middelen der Stede van *den Brielle*, Lande van *Voorne*, *Putten* ende *Overflacqué*, met den appendentien van dien, dienende tot onderhoudt van de Predicanten, ten eynde synen ontfangh vermeerdert soude mogen worden met de somme van f 5 à 6000 jaerlycx, ende voorts om te hebben ordonnantie van f 5000 op den Ontfanger Alblas, uyt de Geestelijcke Goederen is geappostelleert als volgt:

De Staten enz., op 't versoeck in desen gedaen, gesien 't schryvens van Burgemeesteren ende Regeerders der Stede van *den Brielle* van den 11 deses, hebben verklaert ende geordonneert, dat den Suppl.

alhier alsulcke Middelen in handen gestelt sullen worden daer mede op 't onderhoudt van de Predicanten op sijn Comptoir geordonneert, ten vollen voorsien mach worden, en dat daerom de Gec. Raden van de Staten gehoort hebbende de Gecommitteerden op des gemeene Lands Reeckeninge, aengaende den Staet van de Reeckeninge van den Suppl. voorn. ordre stellen sullen dat sijn Comptoir gefurneert ende verstreckt worde met soo veel penningen ende middelen als tot betalinge en onderhoudt van deselve Predicanten sal nodigh wesen.

25 *April* 1596. De Gec. Raden enz. hebben op het versoeck van den Ontfanger JOHAN COMMERSZ. geaccordeert, dat denselven Ontfanger ordonnantie verleent sal werden tot betalinge van het slot sijner reeckeninge ter somme van negen hondert uyt den ontfangh van sijne Geestelycke Goederen; dat mede den selven Ontfanger op JACOB ALBLAS Ontfanger belast sal worden uyt sijnen voorn. ontfangh van de Geestelycke Goederen te voldoen de ordonnantie van 5000 ponden van 40 gr. het pondt, op hem ten behoeve van den voorn. JOHAN COMMERSZ. oock verleent, ten eynde hy op de betalinge van Predicanten mach voorsien als na behooren; ende soo verre denselven Ontfanger ALBLAS swarigheydt soude maecken, om de voorn. *f* 5000 te betalen, dat denselven belast soude worden met den eersten overtesenden pertinenten en distincten Staet, soo wel van de laetste syne gedane reeckeninge als van de verdere inkomsten ende lasten van synen ontfangh van de Geestelycke Goederen, omme deselfde gesien, voorts dies aengaende ghedaen te mogen worden na behooren, ende aengaende het vorder versoeck van den selven JOHAN COMMERSZ., omme te hebben jaerlycksche verhooginge van synen ontfangh met 4800 ponden tot betalinge van de Predicanten, hebben denselven Ontfanger belast alvooren pertinenten en distincten Staet mede overteleveren, soo wel van syne laetste gedane reeckeninghe van den ontfangh ende van het gene tot behoef van de Predicanten in den Lande van *Voorne* en *Putten*, als van de navolgende lasten ende inkomsten binnen den Lande van *Voorne en Putten* elcks apart, omme daerna op syn versoeck mede gedaen te worden naer behooren.

14 *Mey* 1596. De inkomsten van de gemeene Middelen in 't jaer genomen, komt daer op te kort *f* 706.000.

Hiertegens enz.

Van de verkoopinge van Domeynen ende Geestelycke Goederen *f* 100.000.

24 *Jan.* 1597. De Gec. Raden enz...., ghesien hebbende den Staet sommier by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK den 14 Oct. ll. overgelevert van sijnen ontfangh, behalve den Inkomsten van de geinundeerde *Alblas-* ende *Crimpender Waerdt* van de Geestelycke Goederen van den jare 1595, bedragende 33.336 ponden 17 Schell. 7 den. of met de nieuwe aenghekochte Rente van 1317 ponden 6 schell. ende 1000 ponden 's jaers van de Rantsoenen op de verpachte middelen van April ende October 96 bedragende 32762 ponden 5 Schell, 't samen ter somme van 66952 p... schell. 1 den. of met

den uytgeve van de ordinaris ende extra ordinaris lasten daer tegens gedaen, mitsgaders van alle Kustingh-penningen van de verkochte Landen in den voornoemden jare verschenen, boven de penningen daer van in de respective Steden ende Dorpen bereydt, ten vollen genomen met seeckere geloste rente, bedragende 29729 ponden, 10 Schell. 7 den. ob. daer van aftreck is gheweest ter somme van 1254 ponden 13 Schell. 4 den., sulcks dat den voorn. Ontfanger schuldigh blyvende de somme van 28474 ponden, 17 Sch. 4 den., daerop ten Comptoire van den Ontfanger Generael CORNELIS VAN MIEROP betaeldt heeft den 1 Febr. 1596 6000 ponden, den 1 April daeraen 3000 ponden, ende aen te laten inhouden aen het verloop van rente gevallen den.... Juny daer aen 925 ponden, de voorn. ontfanger noch schuldigh was blyvende 18549 ponden, 58 Sch. 3 den. Ende gesien de Attestatie ende verklaringh van den voorn. Ontfanger, dat den voorn. staet by hem gemaeckt en overgelevert is, in conformiteyt van syne Blaffaerden ende Controlle sulcks de penningen van dien geïnnet, ende ter noot hebben mogen ende moeten verstreckt worden eensdeels geraemt op het naeste des doenelijck zijnde: Hebben de Gec. Raden verklaert ende geresolveert, dat van de voorn. 28474 ponden, 17 Sch., 3 den. Ordonnantie verleent sal worden, omme by den voorn. Ontfanger COOLWIJCK aen den Ontfanger Generael MIEROP voorn. betaeldt te werden, ende daertegens op denselven Ontfanger Generael een ordonnantie van 18250 ponden ten behoeve ende tot subsidie van de ordinaris lasten van den voorn. Comptoire, omme aen den Ontfangher COOLWIJCK voorn, te betalen, ten eynde de selve Ontfangers daermede t'samen mogen vereffenen ende liquideren, ende daer af verantwoorden naer behooren. Hebben daer benevens tot verstijvinge van den voorn. Ontfanger COOLWIJCK geordonneert, dat van de voorschr. Hooftsomme van 28464 ponden, 17 schell., 3 den., een jaerlijksche rente te losse den penningh 16 op den Comptoire van den Voorn. Ontfanger Generael geconstitueert sal worden, ten behoeve van de Predicanten jaerlycx ter somme van 1769 ponden, 13 sch., 6 den. van 40 gr. ingaende Mei 1596, daer af behoorlycke Brieven van Constitutie aen den voorn. Ontfanger COOLWIJCK verleent sullen worden.

11 *Juny* 1597. Alsoo de Gec. Randen verstaen en bevonden hebben dat JOHAN COMMERSZ., Ontfanger van de Middelen gedestineert tot betalinge van 't onderhoudt der Predicanten der Stede van *den Briel* ende Lande van *Voorne*, in syn Reeckeninge van den voorleden jare 1596 verantwoordt heeft van de som van 4800 p. van 40 gr. 't pondt, hem in subsidium gheaccordeert by ordonnantie op den Ontfanger JOOST VAN ALBLAS, uyt d'inkomsten van de Conventen en de Canonesie Goederen van *Brielle*, *Oost-Voorne* ende *Buyre*, tot onderhoudt van den Predicant binnen den *Briel* ende den Lande van *Voorne*, en dat daerenboven de Middelen van den voorn. Ontfanger JOHAN COMMERSZ. tot betalinge ende onderhoudt van deselve predicanten niet en hebben ten vollen kunnen strecken, hebben de Gec. Raden voorn. geordonneert d'Ontfanger JOOST VAN ALBLAS uyt de penninghen van synen

ontfangh voorn. ghelijcke som van 4800 ponden aen den voorn. Ontfanger JOHAN COMMERSZ. voor de jare 1597 ende den naevolgende jare jaerlijcks te laten volgen tot behoef als voren onder zijne recepisse, totdat anders daer in sal wesen geordonneert.

VI. Huishuur.

(Zie ook bij Pastorien)

Goedereede. 7 *Febr.* 1598. Aan ABRAHAM JANSZ. Kercken-dienaer binnen *Goedereede* door de Gecommitteerde Raden geaccordeert f 36 huishuur 's jaers.

's Gravendeel. 4 *Dec.* 1596. De Staten enz..... hebben geaccordeert, dat de huyshuyr van JOHANNES BOGIUS, predicant van *Schravendeel* in *Bonaventura*, ter somme van *f* 26 's jaers, die binnen desen jare 1596 is vervallen, en in de toekomende jare 1597 verschynen sal, tot laste van den Lande betaelt sullen worden, midts dat by de Ingelanden aldaer, daer naer op de betalinghe van deselve Huyshuyr ofte den Kercken-dienaer binnen *Bonaventura* van een bequame Wooninghe voorsien werde.

Ketel. 27 *Oct.* 1597. Op 't versoeck van CORNELIS JANSZ., predicant in *de Ketel*, hebben de Staten verklaert, dat den Suppl. jaerlycx 30 p. van 40 gr. 't pondt tot Huyshuyr sal genieten, tot dat anders daer in sal wesen geordonneert.

Molenaersgrave en *Brandtwyck.* 14 *Febr.* 1586. De Staten ..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORLELIS VAN COOLWIJCK in desen geroert, hebben geordonneert, dat den Secretaris van *Brandtwyck* de pastorye huysinge daer in hy aldaer woont, met'er daet sal ontruymen ten behoeve van 't gemeene Landt, sonder daer in yet te breecken ofte verminderen, belastende die van den Gerechte ende Kerckmeesteren van *Brandtwyck*, de handt daer aen te houden, dat hetselve magh werden geëffectueert, ende den Suppl. ARNOLDUS STEUR, predicant in *Molenaersgrave* ende *Brandtwyck* tegen Mey in 't selve Huys magh werden geaccommodeert; ordonnerende voorts den voorn. Ontfanger COOLWIJCK, den Suppl. ende syn predecesseurs te betalen hare Huyshuyr van den 15 December '84 tot den 1 Mey '86, tegen 30 ponden van 40 gr. 's jaers, daer op behoorlijcke Ordonnantie verleent sal worden.

Nieuwpoort. 4 *Nov.* 1586. De Staten..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, ende aenmerckende dat geduyrende den dienst van den voorn. Ontfanger den Dienaer des H. Evangelii tot *Nieuwpoort* by de Ingezetenen aldaer van Huyshuyr sonder eenigh tegenspreecken besorght is geweest, sonder dat de selve Ingezetenen daer door jegenwoordigh meer dan als toen sullen zyn beswaert, hebben verklaert ende geordonneert dat d'Ingezetenen van *Nieuwpoort* voorn. voorts sullen continueren in 't betalen van de Huyshuyr van haer Predicant, of denselven Predicant van een bequaeme Huysinge te doen voorsien, gemerckt het onderhoudt van den voorn.

Predicant gedragen wert tot laste van den Lande, ende alomme binnen de Steden ende ten platten Lande de Huysingen voor de Predicanten versorght, of daer voor de Huyshuyren betaelt sullen moeten worden.

Sassenheim. 31 *Mey* 1588. De Staten enz. . . . . gesien hebbende het advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben verklaert ende geconsenteert, dat voor den tydt van drie jaren de Huyshuyr van den Predicant tot *Sassenheim*, van wegen het ghemeene Landt by Ordonnantie op den voornoemden Ontfanger COOLWIJCK sal gedragen worden, ende betaelt tot 30 ponden van 40 gr. mits dat Schout ende Regeerders van *Sassenheim*, ghehouden sullen zyn in alder diligentie te vorderen de reparatie van de Kercke tot *Sassenheim*, het welck den selven wel scherpelijck werdt belast by desen, op poene dat haerluyder de Kerckelijcke Goederen aldaer sullen ontrocken worden, ende dat daer na van wegen de Staten, door haerluyder Gecommitteerden, met assistentie van den Hooft-Officier van den Quartiere aldaer, de voorsz. reparatie ghedaen sal worden; ende de selve geauthoriseert, over de Huysluyden van den Dorpe tot *Sassenheim*, te mogen doen ommeslaen en executeren de penningen, die aen de voorz. reparatie sullen noodigh wesen, sulcks syluyden te rade vinden sullen, en in aller gevoeglickheydt te behoren.

Schoonhoven. 18 *Sept.* 1587. Alsoo tot kennisse van de Staten van *Hollandt* is gekomen, dat binnen de Stede van *Schoonhoven* van seeckere Huysinge, gekomen van den Commandeur derselve Stede, van wege den Predicant Huyshuyr betaeldt heeft moeten worden, niettegenstaende deselve Huysinge in voortyden by den Pastoor, die den Commandeur tot dienste van de Stadt op sijn inkomen gehouden was te onderhouden, bewoont is geweest, dat oock by den Commandeur jaerlijcks als noch, soo binnen als buyten de voorsz. Stede, 't sijnen behoeve ontvangen en beheert werden seeckere inkomsten van Landen ende Rente, die de Pastoren inder tydt jaerlijcks t' haerluyder onderhoudt plagen te genieten, ende niet redelijck kan bevonden worden, dat jegenwoordelijck den voorn. Commandeur de inkomsten van dien sal genieten in 't particulier, daer van by hem in voortyden door het onderhoudt van den Pastoor niet en is genoten, te meer, aengemerckt dat alle andere Commandeurs tot de Predicanten in dienst des Goddelycken Woordts moeten laten volgen alle het gundt syluyden hare Pastoren ende Cappellanen plagen te laten genieten; hebben daerom de Staten voorn. hier op gesien het advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, verklaert ende geordonneert, dat den voorsz. Commandeur binnen den tijdt van een Maendt, nae de insinuatie van desen, ten Comptoire van den voorn. Ontfanger sal doen overleveren behoorlycke Staet ofte Quohier van alsulcke Goederen als de Pastoren tot *Schoonhoven* in der tydt voor haer ordinaris onderhoudt genoten hebben, mitsgaders de penningen die daer van ten minsten met den ingangh van den jare 1578 tot nog toe mogen zijn gekomen, omme daer uyt de beloofde Huyshuyre van den voorsz. Huyre betaeldt te werden, hebben niettemin de Staten voorn. geauthoriseert de Burgemeesteren ende Regeerders der

Stede van *Schoonhoven* voorn., des voorsz. Commandeurs Huysinge aldaer, als specterende tot de Commanderye, te doen aenvaerden en te bewoonen by den Dienaer des Goddelycken Woordts, HENRICUM CAESARIUM, ende voorts by andere Dienaers in der tydt wesende, sonder gehouden te zijn eenige Huyre daervan te betalen nochte uyttekeeren.

Spyckenisse. 22 *April* 1588. Op het versoeck van Schout en Schepenen van *Spyckenisse*: Is geappostilleert.

De Gec. Raden van de Staten ordonneren JAN CORNELISZ, Ontfanger van de Geestelycke Goederen over de Landen van *Voorne ende Putten*, volghende sijn advis, te betalen tot behoef van de Huys-huyr van den Predicant tot *Spyckenisse*, sjaers 30 ponden van 40 gr., daer af het eerste jaer verschenen sal zyn Mey 1588 toekomende, tot dat anders daer inne sal wesen geordonneert.

VII. Hulppredikers.

Rotterdam. 1 *Oct.* 1599. De Gec. Raden, &c. Gehoort hebbende het aengeven ende 't versoeck van wegen de Magistraet ende Kercke tot *Rotterdam* gedaen, ten eynde NICOLAES, soone van CASPARUS SWERINCKHUYSIUS, Dienaer des Goddelycken Woordts aldaer, van *Geneve* weder gekomen, by provisie ende voor een jaer als een mede-hulper in de Kercke tot *Rotterdam* ghebruijckt soude mogen worden, om daer na door de goede oeffeninge ende ervarentheyt van de ordre ende dienst der Kercke te bequamer gebruyckt te mogen worden in den dienst der Kercke ten platten Lande, ende dat daerom in de plaets van de 200 ponden den voorn. NICOLAES voor dit jaer gheconsenteert om sijn Studie buytens Lands te mogen tot meerder experientie ende bequaemheyt te continueren, soude mogen voor den selven jare alleenlyck te verhoogen met 100 ponden; oock ten aensien van den voorsz. CASPARUS lasten, als de diensten die by den voorn. NICOLAES binnen den selven jare gedaen sullen worden, hebben de Gec. Raden tot vorderinge van den dienst der Kercke gheconsenteert ende geaccordeert, dat den voorn. NICOLAES boven de voorsz. 200 ponden noch uytgereyckt sullen worden 50 gelycke ponden, ende daertoe Ordonnantie verleent, sonder dat het selve in consequentie getrocken sal mogen worden.

Wyk op Zee. 13 *Oct.* 1600. Aan BARTHOUT WILLEMSZ., predt. te *Beverwyk*, ABRAHAM DE HAZO toegevoegt tot zyne assisstentie voor de dienst te *Wyk op Zee*, onder bepaling dat hy zal onderhouden worden als andere dienaren van de Kerk.

VIII. Kercken en Kerckengoederen.

Algemeen. 13 *April* 1584. De Staaten enz. hebben tot vorderinge van Godes dienste gegund en geoctroyeert, dat alle Wethouderen binnen de Dorpen van *Holland*, daar het selve sal noodig wesen, generalyken tot laste van den geenen die onder den bedryve van dien zyn geseeten, en geene uitgezondert, by de bequaamste weegen

en middelen des doenlyk zynde, in aller gelykheid sullen moogen omslaan, doen heffen en collecteeren soo veele penningen, als tot reparatie van de Kerken aldaar, en het gunt daar aan kleeft, sal noodig weesen, mits dat de selve penningen alleenlyk daar toe ende nergens elders verstrekt sullen werden, sonder ook daar meede eenigsints te belasten de geene die onder den voorschreven bedryve niet en zyn geseeten, waartoe deselve Wethouders gehouden sullen zyn van alles Reekeninge te doen, daar en alsoo de Staaten voornoemt het selve sullen ordonneren.

10 *Nov.* 1600. De Staten enz. . . . . aenmerckenden, dat dagelijcks gepractiseert wordt verscheyde parthyen van Landen by het gemeene Landt verkocht, met den opstal van eenige soo onlosbare als losbare renten, tot onderhoudt van de Kercken-dienaers, ende andere Lasten der voorschr. Landen gedestineert, met executie ende decreet by de executeurs van den Hoogen ende Provincialen Raden, ende van eenighe andere Gerechten te kope te stellen, waerop de kosten van de executie sullen groot vallen, dat de selve eerst afgetogen zynde, het overschot niet en magh strecken omme het Capitael ende verschenen renten daer uyt te voldoen, sulcks dat de gemeene saecke grootelijcks door de selve proceduren wordt geinteresseert; omme waer teghens te voorsien, is naer de voorgaende communicatie ende advys van den Praesident ende Raden van den Hoogen ende Provincialen Raden, uyt rechte wetenschap ende volkomen macht geordonneert ende gestatueert, dat dengenen die by executie op eenige Landen ofte Immeuble goederen van de Domeynen, Geestelijckheydt, Collegien, ofte Pastoryen van wege het gemeene Landt verkocht, met den opstal van eenige onlosbare ofte losbare renten, sullen willen procederen, ghehouden sal wesen deselve executie te doen tot haren koste, voor soo veel het ghemeene Landt aengaet, ende over sulcks de Landen ofte onroerende Goederen te kope te stellen, met de lasten van de voorschr. gereserveerde onlosbare ofte losbare renten, van wegen het gemeene Landt in het verkopen der selven daer op ghehouden, ende hare proclamatien ende Biljetten van verkopinghe het selve klaerlyck te stellen; tot welcken eynde de Executeurs ghehouden sullen wesen, naer dat de gecondemneerde aenwysinge van de Landen ofte andere onroerende Goederen gedaen sal hebben, hem by denselven daertoe verklaringe by geschrift te doen leveren, of sulcke Goederen niet van het gemeene Landt met den opstal van eenige renten en zyn ghekocht, ende hem voorts te vinden by den Secretaris van de plaetse daer onder deselve Goederen ghelegen zyn, ende van den selven ondersoecken ende mede verklaringe by geschrift nemen, of alsulcke Goederen van wegen het gemeene Landt met den opstal van eenige onlosbare ofte losbare renten zyn gekocht, ende hoe veel daerop gehouden is, om de proclamatien en biljetten daer naer te maken; ende voor het doen van de tweede Proclamatie, sullen sy ghehouden wesen den ontfanger van deselve renten te insinueren, dat sy op sulcke Landen zyn procederende, ten eynde deselve daer op magh letten ende doen waecken naer

behooren; ende sullen alle arresten en proceduren op de voorschr. Landen ende onroerende Goederen voortaen tegens den inhouden van desen te doen, wesen nul en van onwaerden, niet tegenstaende eenige Ordonnantien, Instructien, ofte Stilen ter Contrarie, die (soo veel de voorsz. saken aengaet) by desen expresselyck worden gederogueert.

Gedaen in den Hage den 10 November 1600.

Ackersloot. 15 *Maart* 1590. In aensieninge de Kercke tot *Ackersloot* seer is vergaen ende vervallen, hebben de Staten tot restauratie ende reparatie van deselve Kercke geconsenteert ende geoctroyeert, van de Kercke Landen te mogen verkoopen ter somme toe van 3600 ponden van 40 gr., midts dat een derde deel daer af, als de somme van 1200 ponden, by de Koopers derselve Landen van haer koop penningen onder gehouden sullen worden, ende gehouden op renten tegens den penningh 16, met goede verseeckeringe van de selve renten op de gekochte Hypoteque, ten eynde de inkomsten van de voorsz. Kercke-Goederen niet werden vermindert; ende dat voorts een derde deel van de voorsz. 3600 ponden betaelt sal werden binnen 2 a 3 maenden na de koop der selve Landen, ende de rest binnen s jaers daer aen, behoudelijck dat deselve verkoopinge van Landen na voorgaende affixie van Biljetten gedaen sal werden in 't openbaer, ter presentie van den Bailliuw van *Kennemerlandt*, ende dat de penningen daer afkomende, alleenlijck sullen werden bekeert ende verstreckt tot behoef van de reparatie van deselve Kercke.

Assendelf. 28 *Mey* 1582. De Staten enz.... gesien hebbende het advys van den Ontfanger Coolwijck, midtsgaders de Reeckeninge van het gunst gekost heeft het maecken van seecker Huysken, ten behoeve van den Predicant tot *Assendelf*, bedragende ter somme van 224 ponden, 14 schell. 6 den., met noch seeckere onkosten, gedaen tot af-schuttinge van het Erf aen des Predicants Huys voornoemt, bedragende 17 ponden 14 schell. 6 den., alles uyt de inkomsten van de Pastorye aldaer, ordonneren den voornoemden Ontfanger Coolwijck de voorsz. onkosten de Supplianten alhier in Reeckeninge te laten strecken, ende ten eynde verder voorsien mach werden tot reparatie van de Kercke tot *Assendelf* hebben de Staten de voornoemde Supplianten voorts geauthoriseert, ten meesten profijte in 't openbaer te moghen verkoopen 4 kleyne Werfkens, legghende by Assendelver Kerck, competerende de Altaren aldaer, ende de penninghen daer af komende, te employeren tot de nootelycke reparatie van de voorschreve Kercke; ende soo verre de onkosten van de reparatie der voorsz. Kercke hooger sullen bedragen mogen, sullen deselve onkosten uyt de Gemeente van *Assendelf* mogen gevonden werden, daertoe den Balliuw aldaer, Simon Rentfoort, by desen gelast werdt en geauthoriseert, by alle bequame wegen ende middelen van inductie die voorsz. penningen uyt de voorsz. Gemeente te doen vinden ende collecteren, midts dat by de Supplianten van alles verantwoordt sal werden als nae behooren, ontseggende over sulcks als noch het verder versoeck by de Supplianten in desen gedaen, omme hen Supplianten voorts

te laten volgen alsulcke andere inkomsten van Goederen, als bevonden souden mogen werden de voornoemde Kercke, Pastorye ende Altaren te behooren, mits dat zy Supplianten gehouden souden wesen den Predicant ende Schoolmeester te onderhouden, midtsgaders oock de voorsz. vervalle Kerke te repareren, ende voorts in raet ende Daet te houden.

Bergambacht. 1 *Nov.* 1588. De Staten enz..... gesien hebbende het advis van den Ontfanger Coolwijck, hebben, om redenen daer inne geroert, afgeslagen het versoeck van den heer van *'s Heer Arentsbergen* (*Bergambacht*) mitsgaders den Balliuw, Schout ende Gerechte aldaer tot verkopinghe van elf Margen een hondt Landts, tot opmaeckinge van de Kercke in desen geroerdt, alsoo hetselve zijn Pastorye-Landen, tot onderhoudt van de Predicanten, ontfangen en ghedestineert; ende omme niet te min te helpen voorsien tot opmaekinge van de Kercke in desen geroert, verklaren de Staten, voor soo veel in haerluyden is, te mogen lyden, dat de penningen daer toe noodigh zynde, ommegeslaghen worden tot laste van de Eygenaers en Bruyckers binnen den Ambachte van *Berg Ambacht* voorn. gezeten zijnde.

Bergen. 28 *Nov.* 1581. De Staten enz..... hebben tot Godes eere ende dienste, de Kerckmeesteren van *Bergen* geoctroyeert, van de Kercke Landen van *Bergen* te mogen verkopen, ter somme van 2000 ponden van 40 grooten, ten meesten dienste van den Lande, midts dat de penningen daer af komende, sullen worden verstreckt, beheert ende ge-employeert, voor al tot reparatie van de Kercke, voorts tot onderhoudt van een Predicant ende Schoolmeester aldaer, midtsgaders tot betalinge van de verloopen Renten, ende andere re-eele lasten, staende op de voorsz. Kercke Landen, ende nergens elders; wel verstaende, dat de voornoemde Supplianten mede geene penningen, komende van de voorsz. Landen, sullen mogen worden geemployeert, ten fine voorsz., dan met voorgaende ordonnantie, authoriteyt en consent van de Burgemeesteren van *Alckmaer*, ofte twee van hunluyden, opdat in toekomende tyden de Naerkomelingen blycke, dat de voorsz. Kercke-goederen ende Inkomsten niet onbehoorlijck zyn verstreckt, daer op den Secretaris van den Hove, Johan Purtijcq, werdt belast behoorlijcke Brieven van Octroy (des versocht zynde) te depecheren.

Bodegraven. 7 *April* 1589. De Gec. Raden enz..... hebben om redenen in desen geroert, de Ambachtsbewaerders ende Kerckmeesters van *Bodegraven* geoorlooft ende geauthoriseert, soo veel Landen, toekomende ende specterende tot de Kercke van *Bodegraven*, ten meesten profijte derselve Kercke te verkoopen, dat daer af getrocken mach worden 600 ponden van 40 gr., midts dat deselve penningen alleenlijck beheert ende verstreckt sullen worden tot reparatie van de Kercke, ende het maecken van een Kap op den Thoorn, mitsgaders het hermaecken, verstellen ende vernieuwen van het oudt gebroocken Horlogie aldaer, ende dat deselve verkoopinge van de Landen ghedaen sal worden ten overstaen van den Ontfanger Gerrit Fransz.

KEGELINCK, dat mede de Reeckeninge van 't employ der voorsz. penningen in tegenwoordigheyt van denselven Ontfanger sal worden gehoort en gesloten.

4 *Mey* 1596. De Staten enz..... verstaen hebbende uit het rapport van de Commissarissen de gelegentheid van de sake soo wel aangaende de nootelycke reparatie van de kerk tot *Bodegraven*, als op de Inkomsten van het grootje van de Rantsoenen in desen versocht, hebben..... tot vordernisse van den dienst van de Kerke tot *Bodegraven* en nootelyke reparatie derselver, geconsenteert, dat van de Kerkenlanden aldaer soo veel verkogt sullen mogen worden, als noodig sullen zyn, omme te vervallen de onkosten tot noodige reparatie van de voorschr. Kerke, uit de Penningen die by koope daervan sullen mogen getrokken worden, boven de Renten die op de voorschr. Landen sullen gehouden werden, soo veele als deselve Landen in huyre geldende zijn, sulcks de andere Landen van weegen het gemeene Land zijn verkogt.

Bommenede. 11 *Mei* 1595. Alzoo Bailliuw en Schepenen van *Bommenede* de Gec. Raden van de Staten te kennen gegeven hebben van wegen de Kercke aldaar dat JOHAN COMMERSZ. Ontfanger van de Geestelycke Goederen, de inkomsten van de Goederen, specterende tot de Kercke van *Bommenede*, mede aengeroert heeft, en is ontfangende, waerdoor de Supplianten geen middel hebben om haerluyder Kercke te doen repareren, en in goede reparatie te doen onderhouden, maar dat de voorsz. Kerck geschapen is te ruineren, ten ware henluyden volgen mogte de Goederen en Inkomsten, specterende tot dezelve Kercke; hebben de Gec. Raden op het ernstig aenhouden en versoeck van de Supplianten, gezien het advys van den voorn. Ontfanger; volgens dien, en tot goede reparatie en onderhoudt van de voorsz. Kercke, geconsenteert en geaccordeert, dat den Supplianten volgen zullen de 14 gemeeten Lands daer van in der Supplianten Staet en Reeckeninge ontfang gemaeckt is, als eygentlyck toekomende en specteerende tot deselve Kercke van *Bommenede*, daer af de Inkomsten bedragen, vry geld, omtrent *f* 56— jaerl. ordonnerende over sulcks denselven Ontvanger JAN COMMERSZ. sijn handen te trecken van de voorsz. 14 gemeten Landts, en de Inkomsten van dien beginnende met de voorleden Jare 1594, midts dat de Supplianten gehouden sullen zyn, de Kercke van *Bommenede* behoorlyck te doen repareren en onderhouden, en daer af te verantwoorden als naer behooren, en aengaende de verdere Inkomsten in de *f* 300.— 's jaers, by de Supplianten versocht, hebben de Gec. Raden het selve afgeslagen.

Calslagen. 17/18 *Maart* 1586. Op 't versoeck van Schout ende Gerechte van *Calslagen*, om seeckere verschoten penningen aen de reparatie van de Kerck aldaer, en voorts tot onderhoudt van haren Predicant of Schoolmeester verstreckt, den Ontfanger COOLWIJCK te mogen korten aen 't inkomen van de Kercke-Goederen aldaer, ghevallen Annis 82 en 83, is geappostilleert.

Nihil Nic; Maer sullen de Remonstranten haer gepreten-

deerde in desen geroert, mogen verhalen aen d' Erfgenamen van JACOB COPPIER, door wiens ordonnantie syluyden de penningen in desen geroert, seggen betaelt te hebben.

Delff. 3 *Augusti* 1579. De Staten hebben tot verseeckertheyt van 't remboursement die de Staten belooft hebben te doen van de 1000 pond van xl gr. by de Kerckmeesters van de Oude Kerck binnen der Stadt *Delff* verstreckt aen handen van MATHYS BERCK, tot aflossingh van seeckere 22 Margen Landts, gelegen in den Lande van *Stryen*, de voorsz. Kerck toebehoorende, die in pandtschap ghenomen waren, verklaert ende geordonneert, dat van de voorsz. 1000 ponden behoorlycke renten tegens den penningh 16 gereeckent, by 't gemeene Landt sal gedragen worden, 't zedert den 1 Maert laetstleden, totdat deselve somme van 1000 ponden effectuelyck sal zijn afgequeten.

Dircxlandt. 8 *Juny* 1595. De Gec. Raden enz. hebben geaccordeert den openbaren verkoop van al de Landen aenkomende den H. Geest en de Kercke van *Dircxlandt*, als van den H. Geest 103 Gemeten 281 Roeden, en van de Kercke 62 Gemeten 181 Roeden, mits op elck Gemet houdende eene onlosbare Rente van 10 Schel. vlaems 's jaers, ingaende ten dage van de voorschr. verkopinge, en dat de verdere penningen die van de voorsz. verkochte Landen sullen procederen, bekeert, beleyt, en gehypothequeert sullen werden aen Los-renten den penningh 16, ende verseeckert op vaste Landen, ten behoeve van de Kercke ende H. Geest armen voorn.

Eyck en Duynen. 23 *Maart* 1579. De Staten enz. hebben gecommiteert CORNELIS VAN COOLWIJCK, Ontfanger, als Supper intendent van de Goederen ende Inkomsten van de Kercke, Cruysgilde ende H. Geest van *Eyck en Duynen*, midtsgaders tot den ontfangh ende administratie van dien, midts daer af verantwoordende met de andere penningen van synen ontfangh, ende sal voorts den voorn. Ontfanger doen voorsien op de vorderingh van de Inkomsten van dien, sulcx hy bevinden sal te behooren.

7 *Juny* 1580. De Staten enz..... hebben gegunt ende geaccordeert dat de gemeene Buyren van *Eyck en Duynen* ende *Loosduynen* de vervallen Kercke van den Convente eertijdts tot *Loosduynen*, heel openleggende, gelijck deselve met de Muyren ende Grachten zyn afgedeelt ende omgetrocken, groot deselve geheele plaetse omtrent acht Margen Landts, geldende jaerlycx 11 à 12 guldens, sullen mogen laten gebruycken, en d'inkomsten van dien employeren tot reparatie, timmeringe, exercitie ende onderhoudt soo van de voorsz. Kercke als de Woonplaets van den Predicant den tijdt van 10 jaren eerstkomende, ende daertoe noch verder te mogen doen gebruycken, verstrecken en employeren de Steen van de vervallen Muyren, eensdeels streckende om de voorsz. Boomgaert ende Landen, ende voorts verkoopen eenige Boomen daer in staende, die mede vergaen, om met de penningen daer af komende, te besteden de timmerage, ende vervallen de eerste penningen van deselve bestedingh, midts dat hetselve eerst daeghs sal worden gedaen, ende dat de Suppl. ge-

houden sullen zijn van haren handel ende administratie dies aengaende te houden deugdelijck Register, ende reeckeningh te doen ten believen van de Staten, waertoe de voorsz. inkomsten ende Materialen sullen worden geëmployeert, sonder dat de Staten gehouden sullen zyn, daertoe verder van wegen 't gemeene Landt te doen contribueren; wel verstaende dat binnen de voorsz. Kercke van *Loosduynen* des Heeren Woordt verkondight, gepredickt, ende den Dienst Godts ghedaen sal worden, soo wel tot behoef van de gemeene Buyren van *Eyck en Duynen* als *Loosduynen* achter volgende 't versoeck van de gemeene Buyren van *Eyck en Duynen* voorsz., overmidts de groote onkosten die tot *Eyck en Duynen* met kleyne vruchten in 't repareren van de Kercke aldaer ghedragen soude moeten worden, ende de bequame gelegentheydt van de plaetse ende Kercke tot *Loosduynen* voorn., ende dat den Predicant aldaer over sijn jaerlijcks onderhoudt als andere Predicanten ten platten Lande van wegen de Staten by haren Ontfanger betaelt sal worden, behoudelijck dat d'inkomsten van de Kercke tot *Eyck en Duynen*, midtsgaders het Kruysgilde aldaer gestelt sullen worden ende blyven in handen van den Ontfanger Coolwijck om by hem als Superintendent aengeslagen ende geadministreert, ende daer af verantwoort te worden, achtervolgende de voorgaende Brieven van Commissie by de Staten voorn. den 23 Maert 1579 daertoe verleent, blyvende de Goederen van den H. Geest tot *Eyck en Duynen* tot behoef van den Armen aldaer; ordonnerende ende bevelende daeromme de Kerckmeesters van *Eyck en Duynen*, ende alle andere, des nodigh zijnde, hen hier naer te reguleren.

19 *Aug.* 1580. De Staten enz. verstaen hebbende dat den Ontfanger Cornelis van Coolwijck in 't volkomen ende achtervolgen van synen last ende Commissie van den 23 Maert 1579 ende 7 Juny laetsleden, aengaenden den ontfangh van de Goederen van de Kerk tot *Eyck en Duynen*, ende Cruysgelden aldaer, by de Kerckmeesteren, Cruysmeesteren ende Heyligegeestmeesteren van *Eyck en Duynen* groote obstacle ende onwilligheden worden gedaen ende bewesen, sulcx dat deselve hen oock niet ontsien by verscheyde acten te protesteren tegen insinuatien, sommatien ende gyselingen die by den Ontfanger voorn. ghebruyckt worden moeten omme te komen tot kennisse ende ontfangh der selve Goederen ende daer en boven de selve gyselingh te violeren, tot groote verachting van de Staten, hebben alsnoch den voorn. Ontfanger expresselijck belast ende geordonneert, by de voorn. wegen ende middelen, oock van apprehensie, is het noot, te procederen ter tijdt toe de selve Ontfanger sal hebben gerecouvreerd alsulcke Registeren ende Blaffaerden, Brieven ende andere Munimenten daer toe dienende, als de voorn. Kerckmeesteren ende Kruysmeesteren, ofte hare gecommitteerde Rentmeesters, eenighsints onder hen sullen mogen hebben, of sullen weten te bekomen, als ergens by haere kennisse verborgen zijnde; ende in gevalle de voorn. Kerckmeesteren en Kruysmeesteren hen by Eede souden willen purgeren 't gundt voorsz. is niet te kunnen effectueeren, sal den Ontfanger voorn. henluyden mogen constringeren om van nieuws te dresseren behoorlijcke Quc-

hieren van 't voorn. inkomen, met verklaringe onder den behoorlijcken Eedt, dat by hare kennisse tot de voorn. Kercke ende Kruys Gelde niet meer Goederen behooren dan in de voorschreve Quohieren sullen zyn verklaert.

2 *September* 1580. Is voorts verklaert dat by advis van de Magistraten van den *Hage* de Kercke tot *Eyckenduynen* gedemolieert sal werden, alsoo de Staten verstaen dat die Kercke tot *Eyckenduynen* onnodigh is, ende daeromme niet gerepareert sal worden.

13 *December* 1580. De Staten enz. hebben geordonneert dat niet tegenstaende 't versoeck van Kerckmeesters, Buyren ende Inwoonders van *Eyckenduynen*, dat de Capelle aldaer soude mogen blyven ongedemolieert, midts betalende de penningen daer voor belooft, deselve Capelle sal werden gedemolieert voor Kersmis toekomende, op poene van 50 ponden van 40 grooten, achtervolgende de Conditien daer van gemaeckt, midts dat de Predickstoel en Bancken gelevert sullen worden, achtervolgende de selve Conditien, binnen de Kerck van *Loosduynen*.

14 *December* 1580. De Staten enz..... verklaren, dat met de demolitie ende afbreeckingh van de Kercke ende Thoren in desen geroert, geprocedeert sal werden voor Kersmis toekomende, achtervolgende het Contract dat met de Koopers dies aengaende is gemaeckt; en hebben de Staten voorn. voorts geordonneert, dat achtervolgende 't selve Contract, de Predickstoel, ende andere Gestoeltens, Latryne ende Cat-banken, wesende binnen de voorsz. Kercke, ghelevert sullen werden in handen van de Kerckmeesteren van *Loosduynen*, om in de Kercke aldaer geaccomodeert te mogen worden als na behooren.

4 *Juny* 1581. De Staten hebben mede als noch belast ende geordonneert, dat de Kercke tot *Eyckenduynen* sal worden afghebroocken ende gedemolieert, ende ten eynde het selve met den eersten magh worden ge-effectueert: Hebben de Staten voornoemt geauthoriseert ende belast, den Bailliuw en de Gerechte van *den Haghe*, met der daedt te doen procederen tot demolitie en afbreeckinge van de selve Kercke; ende hebben voorts de Staten geordonneert den Remonstrant alhier, by gyzelinge te innen ende te executeren aen de Kerckmeesters van *Eyckenduynen*, de boete van vyftigh ponden van veertigh grooten het pondt in desen geroerdt, ende de penningen daer af te bekeeren ten behoeve van het arme Wees-huys binnen *den Hage*.

Den Haag. 15 *Marty* 1582. Op het versoeck van de Deecken, Hooftmans ende de gemeene Broederschap van St. Joris Schutterye alhier in *den Hage*, is volgende dien geappostilleert.

De Staten enz., hebben, in aensieninge van de reparatien ende voorgaende ruïne ende devastatie van den Doelhuyse, in desen geroert, hoe wel het achterwesen van dien, by bequame middelen gevonden ende gedragen behoort te werden, die tot andere fine niet zyn gedestineert, nochtans, omme eenige respecten, voor dese reyse

geconsenteert ende geoctroyeert, dat de Supplianten alhier ten meeste proffijte, tot betalinge van den voorschreve achterwesen ter somme van 700 ponden van 40 grooten, sullen mogen verkoopen 't Landt, groot omtrent 10 merghen, in desen geroert, daer mede de Cappellaen eertydts is onderhouden, midts dat de resterende penninghen wederomme ten meesten proffijte op Renten beleydt ende beheert sullen werden, ende ghehouden gehypotheecqueert op het voornoemde Landt, daer af verantwoordt sal werden als naer behooren, Die van den *Brielle* verklaren, dat sy luyden niet en consenteren, alsoo gelycke Goederen tot behoef van de Predicanten by voorgaende resolutie van de Staten, zyn gedestineert, daer nae die van den *Brielle* ende Landen van *Voorne* hun van meeninge zyn te reguleren.

Heynenoordt. 17 *Nov.* 1594. Op het versoeck van Schout ende Heem-Raden van *Heynenoort*, zyn deselve geauthoriseert te mogen verkopen, in het Openbaer omtrent 50 roeden Landts, de Kercke aldaer toekomende, midts dat de penningen daer af komende, geemployeert sullen worden tot aflossinge van sekere Rente, staende op de Kercke aldaer, ende tot reparatie van deselve Kercke.

Laren. 4 *Juni* 1581. De Staaten enz. hebben om seekere reedenen belast en geordonneert, dat by die van *Larum*, de Kerke van St. Jan te *Larum* voor St. Calmisse toekoomende sal werden afgebrooken en gedemolieert, en by gebreeke van dien, lasten en authoriseeren de Staaten voornoemt de Burgemeesteren en Regeerders der Steede van *Naerden*, de voornoemde Kerke van St. Jan te *Larum* aftebreken en te doen demolieeren, en de Materiaalen van steen daer af te emploieeren tot de forteficatien der voorschreeve Steede, en de rest tot behoef van de Armen binnen de voorschreeve Steede van *Naerden*, en sal voorts by den Bailliuw van *Gooiland* goede opsigt genoomen werden, dat het inhouden van desen mag worden geeffectueert.

24 *Juny* 1586. De Staten enz. hebben gecommitteert en geauthoriseert Jonkheer Willem van Zuilen van Nyevelt, Bailliuw van *Gooiland*, om met assistentie van een of twee uit de Magistraaten van *Naerden*, te procedeeren tot openbaare verkoopinge van de Kerke of Capelle van *Larum*, ten meesten dienste van den Lande, te betaalen op seekere reedelyke daagen, midts dat de Penningen van dien sullen worden betaald in handen van Cornelis van Coolwyk om tot de Kerkelyke saake ter ordonnantie van de Staten verstrekt te worden.

10 *July* 1599. De Gec. Raden, etc. Doen te weten; Alsoo Burgemeesteren van den Dorpe van *Laren* in *Goijlandt* ons te kennen gegeven hebben, dat aan de Pastorye aldaer 't anderen tijde hebben behoort 9 swaden Landts, ende gemerckt in den jare van 1585 door een generalen inval van den Vyandt in *Goylandt* voorsz. d'Ingezeten van den voorsz. Dorpe waren gevangen, gespannen, berooft, in verscheijde Plaetsen van malkanderen verstroijt, ende gebracht tot de uyterste elende en de armoede; dat henluyden oock waren afgehaelt de Klocken uijt haren Thoorn, by de Capiteynen Rosenburgh en van Neck,

binnen *Amsterdam* in guarnisoen gelegen hebbende, en hare Kercke seer was vergaan ende vervallen, sulks dat der Supplianten Voorzaten door 't voorsz. vangen, spannen en beroven niet hebbende by te setten om de voorsz. Kercke te brengen in behoorlycke reparatie, te koopen nieuwe Klocken, te betalen de lasten van 't voorsz. Dorp, ende de onkosten daertoe nodigh, te vervallen, door hooghdringende noodt ende armoede, omme hunne voorsz. arme Gemeente, voor soo veel des doenlijck was in sodanige desolatie wederom by een te krygen ende te houden, tot verlichtinge van de selve arme Gemeente, ghedwongen zyn geweest soo nu soo dan 7 uyt de voorsz. 9 Swaden Pastorye-Landt te verkoopen, ende de penningen daer van procederende tot het gunt voorsz. is ende voor 't meerendeel tot de reparatie van de voorsz. Kercke, midtsgaders het koopen van de voorsz. Klocken te bekeren, daer in procederende ter goeder trouw ende meijnende dat sulcks henluyden oock buyten voorweten van de Heeren Staten was geoorloft, alsoo syluyden waren onderrecht dat de Kercke goederen tot onderhoudt van de Kercke, koopinge van nodelijcke Behoeften tot den Dienst van dien gerequireert, als zynde voorsz. Klocken, midtsgaders verlichtinge en de vertroostinge van armen, wel mochten worden verkocht, dan hadden der voorsz. Supplianten Voorzaten niet jegenstaende de voorsz. verkoopinge, in plaets van twee swaden die syluyden uyt de voorsz. Landen maar hebben behouden, tot noch toe altoos pacht betaelt aen handen van den Ontfanger Coolwijck voor 7 Swaden, ende een half, ter somme van 6 guldens 's jaars voor elck Swadt, bedragende in alles 45 gulden jaarlijks, hebbende de voorsz. Ontfanger henluyden niet verder onghemoeyt ghelaten dan van de pacht van anderhalf Swadt, ten opsien van de jaerlijcksche reparatien tot de Huysinge van de Pastorye van den voorsz. Dorpe van noode wesende, maer althans sustinerende dat de Supplianten haren voorsz. pacht van de voorsz. 7 Swaden ende een half soude behooren te verhogen, in plaets van dat syluyden wel verhoopt hadden dat de selve Ontfanger henluyden soude hebben ongemoeyt gelaten, oock in 't geheel van soodanige pacht als syluyden tot noch toe hadden betaelt, verder dan voor twee der voorsz. Swaden, die jegenwoordigh noch onverkocht syn gebleven, ende daer van by henluyden 't sobere inkomen wort genoten, 't welck, hoewel syluyden met goede redenen wel soude vermogen te versoecken, nademael sy luyden van de voorsz. verdere Landen boven de voorsz. twee Swaden niet genieten, als nu andere luyden toebehoorende, nochtans omme te thoonen hare goedtwilligheyt die sijluijden hebben om ten behouve van de Gemeente Saacke soo veel te contribueren als hen eenighsints mogelijck is, ende d'armoede van haerluyder Gemeente ende Dorp toelaet; Versochten daerom dat ons gelieve (nemende een goedertieren insicht op haer voorsz. jegenwoordige armoede gecauseert door de voorz. Gevangenis, berovinge ende desolatie) den voorsz. Ontfanger Coolwijck te ordonneren de Supplianten van nu voortaen uyt saecke der voorsz. Landen jaerlijcks niet meer af te eysschen dan de voorsz. somme van 45 guldens, die syluyden tot noch toe ten opsichte van de zelve Landen, soo die noch on-

verkocht als verkocht zyn, hebben betaelt; soo ist, Dat wy de saecke voorsz. overgemerckt, en hier op gehadt het advis van den voorn. Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, in aensieninge als voren geconsenteert ende geaccordeert hebben, dat de Supplianten alhier in de plaets van de voorsz. sest'half Margen Landts, sonder authorisatie verkocht als boven, eerstdaeghs verlyden ende passeren sullen tot laste van 't Corpus van *Laren* ende alle de Inwoonderen van dien, ten behouve van den Kerckendienst aldaer een Rente-Brieff van 55 ponden van 40 gr. jaerlijks, als voor elck verkocht swadt 10 gelycke ponden; ende dat voorts de Supplianten voor de twee onverkochte swaden Landts voor den tijd van 5 jaren jaerlycks in huyre betalen sullen 18 gelijcke ponden, alles ingaende met den jegenwoordigen jaren 1599, maer aengaende de 21 Mudden Rogge die de Supplianten met die van *Hilversum* ende *Blaricum* 't samen op brengen moeten, sal jaerlycx daer af betaelt werden so veel als de marct St. Maerten alle jaers daer af wesen aal, waer naer een ijegelijck hem sal reguleren, totdat anders daer in sal wesen voorsien ende geordonneert.

Leyden. 18 *July* 1576. De Staten enz. consenteren ende ordonneren by desen, dat tot betalingen over al van de Dienaren des Woordts binnen *Leyden* over haer luyder achterwesen als voren promptelyck ende omme gereede penningen by de Magistraten van *Leyden*, met een Gedeputeerde der Stad *Delft* ende den Ontfanger van de Goederen voornoemt, is 't noodt, in 't openbaar sullen mogen worden verkocht twee parcelen Lants gekomen van 't Capittel van de Hogelanden, leggende in den Ambacht van *Leyderdorp*, groot zynde het eene acht Margen vyf Hondt, die nu ter tydt by MATHYS JANSZ. in de Groenpoort werden gebruyckt, ende het andere parceel groot vier Margen twee Hondt, gebruyckt by CORNELIS DIRKSZ. KRUYDENIER, ende dat ten meesten profijte van den Lande, sonder nochtans dat deselve Landen sullen mogen werden verkocht, ten ware haerluyder waerde nae gelegentheydt des tydts sullen mogen gelden; ende sullen de penningen, daer af procederende, by den Ontfanger van de Goederen van het Capittel voorn. tot betalinge van de voorsz. Dienaeren alleenlyck werden verstreckt, daer toe den voorsz. Ontfanger werdt belast ende geauthoriseert by desen.

21 *Aug.* 1576. De Staten gehoort hebbende het rapport van de Burgemeester van *Delf*, Joncker ABRAHAM VAN ALMONDE, haerluyder Gecommitt. op de Verpachtinge van de Landen, by die van *Delf* ende *Leyden*, door last van de selve Staten gedaen, tot betaelinge van de Predicanten binnen de voorsz. Stede *Leyden*, over haer luyder achterwesen van hare voorgaende diensten, ende onderhoudt, hoewel de selve Staten tot de voorsz. verhoogingen niet en souden kunnen verstaen, noch de selve advoueren, als wesende tot Schade ende verachteringe van de gemeene saecke, soo verre by eenighe middelen op de betalinge van den voorsz. achterwesen der Predicanten promptelyck soude mogen werden voorsien, hebben nochtans de voorsz. Staten, aenmerckende dat de selve betalinghe niet langer

vertrocken en mochte werden, ende om alle inconvenienten te verhoeden, eyndelyck bewillight ende geaccordeert, dat dezelve verkoopinge haer effect sal sorteren, ende dat daer op behoorlycke Brieven van koope ende eygendomme sullen werden verleent, ende de selve geaccordeert.

De Lier. 1 *July* 1586. Op de Requeste van de Kerckmeesteren en Ingesetenen van den Ambagte van *de Lier*, versoekende tot opbouwinge van haer afgebrande Kercke, overmits de soobere Inkomsten van deselve Kercke, te moogen korten aan haare Verpondinge 27 mark en 2 oncen Silvers, by hen annoo 1577 geleent, of seekere Landen van de voorschr. Kerke te moogen verkoopen, mits daar op houdende seekere Erfpacht, soo veel bedraagende als de jegenwoordige Huure van dien, is geaportilleert:

De Staaten enz., afslaande het eerste versoek van de Supplianten alhier, hebben deselve Supplianten gegunt en geoctrojeert, in presentie van jonkheer Abraham van Almonde, te moogen verkoopen de Landen specteerende tot de kerke in desen geroert; in den eersten, een half hond Land die Jan Vriensen gebruikt, den koop 's jaars om *f* 13 : 10; nog anderhalve morge Lands die Arent Jansz. gebruikt, den koop 's jaars om *f* 9.—; nog een marge die Pieter Willemse gebruikt om *f* 7 : 10; een halve marge die Andries Claasz. gebruikt om *f* 2 : 10; twee hond en ettelijke roeden die Doe Stewentz gebruikt om *f* 2 : 8; nog anderhalve marge Geestland dat bij Dirk Arien gebruikt wordt, den koop om *f* 3 : en nog seeker stuksken genaamt het derde deel van de Stryp dat Floris Jansz. gebruikt, s jaars om 20 St., mits daarop houdende seekere Erfpagt, soo veel jaerlijx bedraagende als de jegenwoordige Huure der voorschr. Landen, en dat de overschietende Penningen alleenlyk tot reparatie van de voorschr. Kerke sullen werden geemployeert, en daaraf verantwoord in presentie van den voornoemde *Almonde* als na behooren.

13 *October* 1586. Op 't versoeck van de Kerckmeesters ende Ingezetenen van den Ambachte van *de Lier*, om seeckere Landen van de Pastorye aldaer te mogen verkoopen, tot opbouwinge van hare Kercke, is geappostilleert:

Zy desen gestelt in handen van den Ontfanger Cornelis van Coolwijck om hem 't informeren van de waerde van de Landen in desen geroert, ende daer van, midtsgaders sijn advis, by besloten Missive de Staten t' adverteren, ten eynde 't selve ghesien, op 't versoeck in desen ghedisponeert te werden na behooren.

22 *Maart* 1595. De Gec. Raden &c. hebben gecommitteert ende geauthoriseert, Gerrit Willemsz. van Schoterbosch, haer mede-Gecommitteerde in Rade, tot verkoopinge soo wel van den Heyligen-Geest-Armen in *de Lier*, als van de Kercken Landen aldaer, in 't openbaer ten meesten dienste, op den naestlaetsten deser maendt, achtervolgende de billetten daervan uytgegeven.

Lisse. 25 *April* 1584. De Staten enz.... gesien hebbende den

Staet van de Inkomsten van de Kercken goederen van *Lisse*, hebben den Amb. heer en de Kerckmeesteren gegunt ende geauthoriseert, eenighe van de kleynste parceelkens van de Pachtjens ofte Rentjens der Kercke-Goederen te moghen verkoopen ofte in Erfpachte uytgeven ten meesten oirbaer, ende dat ter hooft-somme toe van 7 of 800 ponden van 40 gr., mits dat de penningen daer of komende, alleenlijck bekeert ende verstreckt sullen werden tot reparatie van de voorsz. Kercke.

Loosduynen. 15 *Febr.* 1586. Alsoo ten tyde van 't Pausdom de Buyren van *Loosduynen* plagen te Parochien ende hare dooden te begraven, eensdeels in de Kercke tot *Monster*, ende eensdeels in de Kercke van *den Hage* ende *Eyck en Duynen*, sonder dat de dooden plagen begraven te worden in den Convente van *Loosduynen*, tot haerl. groot ongerief, overmidts de groote distantie van de Plaetsen, ende want mits de ruineringe, demolitie ende uytrodinge van de geheele Timmerage van den Convente van *Loosduynen*, met de Fondamenten van dien, ghedaen in den jaren 73, 74 en 75 (uytgenomen alleen de Kerck) op 't versoeck van de Buyren aldaer, gedaen aen de Staten van *Hollandt*, deselve Kerck eensdeels uyt de vruchten, van de acht Margen Landts van 't begrip van 't voorsz. Convent weder om gerepareert ende bequaem is gemaeckt, omme daerin voor de Gemeente ende Buyren aldaer Godes H. Woordt te predicken, en daer binnen en buyten de Dooden te mogen begraven, ende dat deselve reparatie met de optimmeringh van des Predicants Huys veel gekost heeft, daer van als noch eenige achterheyt is, als by de Reeckeningh by de Weduwe van Kris Cornelisz. gedaen, mach blijcken, dat mede deselve Kerck ende Huysinge noch veel kosten sal, om in goede reparatie te houden, ende aldaer voor alsnoch weynigh toesicht is over deselve Kerck, met den aenkleve van dien. Soo is 't: Dat de Staten van *Hollandt* hier van naeder onderrecht zynde, ende om aldaer een goede ordre te doen stellen, met advis van die van de Reeckeninge in Holl. gestatueert ende geordonneert hebben, de poincte hier na volgende:

Eerst dat geen gestorven Inwoonder van de Buyrte van *Loosduynen*, wonende in *Haegh Ambacht* of *Monster Ambacht*, in de Kerck voorsz. begraven sullen worden voor en al eer sy betaelt of seeckerheyt van 't recht van 't openen van 't Graf de selve Kerck ghedaen sullen hebben ghelijck men betaelt in de Kerck van *Monster*, ende dat de penningen sullen verstreckt worden tot reparatie van de Kercke van *Loosduynen.*

Dat die gene die haer Dooden laten begraven op 't Kerckhof, dat die het selve sullen mogen doen sonder yet te geven, midts alleenlyck betalende den Grafeur syn gewoonlyck Recht, gelijck tot *Monster* betaelt wert, alles onvermindert een ygelijcx gerechtigheyt.

Dat niemandt aldaer noch binnen noch buyten de Kercke sal mogen Dooden begraven, dan de gene die daer toe gestelt sal worden.

Dat den Schoolmeester gehouden sal zyn voor syn Wedden, wesende 60 ponden van 40 gr. 's jaers, die hy treckt van den Rentmeester

van *Loosduynen*, de Klock te luyden ter Predicatie, ende alle maendt de Kerck doen vegen na behooren. De vlucht van de Duyven aen den Thoorn sal in 't openbaer verpacht, ende de penningen van dien komende, sullen mede verstreckt worden tot reparatie van de Kerck ende Thoorn; des sal in 't verpachte gestipuleert worden, dat de Huyrman de Duyven sal houden uyt de Kercke, omme deselve niet te vervuylen.

Voorts sullen de Diaconen of Ommegangers in de Predicatie voor den Armen terstondt na de eyndiginge van deselve Predicatie bekent maecken het gunt ter selve tydt ingekomen is, daer van, ende van de uytdeelingh der selve, ende van 't gene den Armen aldaer volght van de Rantsoenen van de Verpachtinge van de gemeene Middelen, ende van andere Armenpenningen aldaer, by den Predicant gehouden sal worden goet Register ende Reeckeningh, waer na een yegelijck hem gehouden sal wesen te reguleren.

9 *Juny* 1589. De Staten enz.... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger Joost van Leeuwen, hebben in aensieninge van de lasten van Jacob Cornelisz., Dienaer des Goddelijcken Woordts tot *Loosduynen*, en 't goet devoir by hem gedaen om de Kercke tot *Loosduynen* te doen reynigen, ende het Uyrwerk aldaer in goede ordre te doen stellen, ende alles onderhouden als na behooren; ende ten eynde denselven Suppl. van gelijcken daerin mach continueren, den Suppl. quytgescholden ende geremitteert, de pacht van de *f* 12 's jaers, soo wel van 't gunt dat alrede dies aengaende is verschenen, als die noch vallen ende verschynen sal, ende sal sulcx den Ontfanger voorn. den Suppl. van de voorsz. pacht laten ongemolesteert, midts dat den Suppliant daer vooren gehouden sal zyn het Uyrwerk voorn. te doen waernemen en bestellen, alles tot dat anders daer in sal wesen voorsien ende geordonneert.

Maeslandt. 6 *Sept.* 1595. De Staten enz. hebben Kerckmeesters van *Maeslandt*, mitsgaders Schout ende Gerechte met henluyden gevoeght, geoctroyeert om tot behoef van de Kercke aldaer te repareren, te verkoopen ten overstaen van een van de Gec. Raden van de Staten, voor 800 ponden van 40 gr. Vl. 't pondt van de Kercke-Landen, midts op deselve Landen houdende soo veel renten als die jaerlijcks in huyre geldende zyn, te lossen den penningh 16, midts dat de penningen nergens elders sullen worden ge-employeert, die boven de voorsz. renten daer af sullen procederen; ende dat mede in geval van lossinge der selve renten, de hooftsomme van dien weder aen goede renten sullen werden beleyt en gehypotequeert op vaste Landen, ten behoeve van de Kercke als vooren.

Monster en der Heyde. 12 *Febr.* 1586. Op 't versoeck van Kerckmeesteren, Ambachtsbewaerders ende gemene Buyren tot *Monster*, omme te hebben approbatie van seeekere Resolutie by Schout, Gerechte, Ambachts-bewaerders, en 't meerendeel van de gemeene Buyren van *Monster* ende *der Heyde* bewillight ende gesloten, dat omme de Kerck aldaer uyt haer schulden te helpen, ten behoeve van deselve

Kerck een omslagh over 't Ambacht van *Monster* over d'Ingezetenen aldaer ter somme van 300 Caroli guldens gedaen sal worden, versoeckende mede authorisatie om eenige Mannen Setters te mogen Committeren, die d' Ingezetenen van den Ambachte sullen mogen quotiseren elcx na syn qualiteit, daer op die van den Rade Provinciael versocht hebben 't advis van de Staten, is geadviseert als volght:

De Staten enz. souden verstaen dat d'acte van Approbatie ende Confirmatie in desen geroert, vergunt sal mogen werden, midts dat den ommeslagh alleen over de Buyren ende Inwoonders van *Monster*, elcx na haer qualiteyt, gedaen sal worden.

Noordeloos. 12 *Julii* 1582. De Gec. Raden &c. hebben geapprobeert de verkopinge, gedaen by Schout ende Gesworens van *Noordeloos*; door last van de Staten, gedaen van seeckere 2 Margen Landts, gelegen op de Noordtzyde van *Noordeloos*, in een Weer Landts van 17 Margen, gemeen met WOUTER DAMMESZ. DE HONT, daer af de Marge gegolden hadde 40 guld. tot opmakinge van het Pastoors Huys tot *Noordeloos*; hebben de Gec. Raden voornoemt de voorsz. verkoopinge geadvoueert ende geapprobeert, ende voorts die van de Gerechte voornoemt belast ende geauthoriseert behoorlycke Brieven van koop ende eygendom daer van te verleenen. ende doen passeren.

Noordwyck. 12 *Mey* 1594. De Staten enz. ghesien het advis ende de onderrichtinge van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, op het versoeck van Kerckmeesteren van *Noordwyck*, hebben in aensieninghe van de Pastorye ende Memorie goederen, boven het onderhoudt van de Kercke-dienaer ende Schoolmeester aldaer, jaerlijcks zuyvers niet over en schiet boven de somme van omtrent 108 ponden van 40 gr. het pondt, ende dat het Comptoir van denselven Ontfanger seer is belast, tot subsidie van de onkosten die in het repareren van de Kercke aldaer ghedragen sullen moeten worden, daer uyt niet verder kunnen consenteren, dan twee jaren zuyvers inkomsten der voorsz. Goederen, sonder dat het selve nochtans by andere Dorpen of Plaetsen in consequentie sal mogen getrocken worden, ende hebben niettemin de Staten voorn., tot vorderinge van de voorsz. reparatien de Supplianten alhier belast, ende oock geoctroyeert ende geauthoriseert, te procederen tot verkopinge van de Kercken Landen aldaer; naer voorgaende affixie van Biljetten in het openbaer, ten meesten proffijte van deselve Kercke, midts daerop houdende, achtervolgende de ordre ende Resolutie van de Staten, soo veel Renten, ten minsten als de voorsz. Landen jegenwoordigh in pachte geldende zyn, midts dat de penninghen die van voorsz. verkopinghe sullen procederen, alleenlijck tot reparatie ende onderhoudt van de voorsz. Kercke sullen worden ghe-employeert; ende soo verre de Supplianten bevinden sullen dat met de voorsz. penninghen de voorsz. reparatien niet ghedaen nochte vervallen mogen werden, sullen de Staten voorn. (des versocht zynde) de Supplianten verder octroyeren en authoriseren, om op de Bieren die by de Tappers tot *Noordtwyck* innegeleydt sullen worden, daer toe te mogen doen heffen ende Collecteren (boven de gemeene Landts Imposten) alsulcken redelycken Impost ofte Accynse, als tot

voltreckinge van de voorsz. reparatien ende onderhoudt van deselve Kercke sal nodigh wesen, waer na een yegelijck hen sal hebben te reguleren.

21 *Juny* 1595.... Zoo is 't, dat Wy uit Onze magt en authoriteit de voorn. Supplianten geconsenteert, geoctroieert en geauthoriseert hebben, over de gemeente van *Noortwyck*, die aldaer woonachtig zyn, ten behoeve als boven, te mogen ommeslaen en doen heffen Capitalen, uitgezondert den Armen, de som van 800 ponden, in goede egalité na een yegelijcks vermogen, zoo veel als doenlijck is; en voorts de penningen daer af komende, alleenlijck tot (Kercke) reparatien sullen worden verstreckt, en daer van verantwoord zal werden na behooren, waer na een yegelyck hen sal hebben te reguleren.

Gedaen in *den Hage* onder het Zegel van de Staten, hier op gedrukt den 21 Juny 1595.

Nootdorp. 10 *Jan.* 1587. De Gec. Raden enz.... aenmerckende dat tot noch toe den Dienaer des Goddelijken Woordts tot *Nootdorp* seer beswaerlijck is geweest sijnen dienst aldaer te doen, ende tot *Voorburgh* te moeten resideren, by gebreecke van een Predicants Huysinge tot *Nootdorp* voornoemt, door dien des Pastoors Huysinge aldaer geduyrende den Oorlogh afgebrandt is geweest, ende dat tot opbouwinge van de selfde Huysinge de Kerckmeesters alhier egeene middelen en weten, ten ware seeckere vier Margen Landts, toebehoorende de Kercke van *Nootdorp*, ende gelegen in den Ambachte van *Pynaker*, tot dien eynde mochten werden verkocht, midts daer op houdende aen Los-renten vier ponden grooten Vlaems 's jaers, gelijck tot optimmeringe van de afgebrande Kerck is geconsenteerd, hebben de voorn. Gec. Raden, geconsenteert ende geoctroijeert, de Suppl. voorn. ten meesten profyte te mogen verkoopen, de vier Margen Lants, bovengeroert, mits daerop houdende vier ponden grooten Vlaems Los-Renten als vooren, ende dat de overschietende penningen alleenlijk tot optimmeringe van des Predicants Huysinge tot *Nootdorp* voorn. sullen worden verstreckt ende geëmployeert.

Ouderschie. 8 *Mei* 1592. De Ridderschap, Edelen ende Steden van *Hollandt* en *West-Vrieslandt*, representeerende de Staten van den selven Lande, Doen te weten: Alzoo Wy noodigh bevonden hebben, dat de Kercke binnen den Dorpe van *Ouderschie* sal werden gerepareert, tot vorderinge van den dienst Godes, ende gerief van de Gemeente aldaer, daer toe eenige bequame middelen dienen gevonden omme de onkosten van dien te vervallen; Soo is 't, Dat Wy nae voorgaende rijpe deliberatie daertoe gegundt ende geaccordeert hebben, de navolgende poincten. In den eersten, dat by Onse Gec. Raden, ofte eenige by deselve te committeren, eene Capitale Impositie van d' Ingezetenen onder de Parochie van *Ouderschie* (buyten de besloten Stede wonende) by kennisse ende advijs van den geenen die sy luyden noodigh sullen bevinden daer op te hooren, gemaeckt sal werden ter somme van 6000 ponden van 40 gr. 't pond, te betalen op 5 jaren by gelijcke gedeelten, tot welcke betalinge de

onwillige by executie (des noodigh zijnde) sullen werden geconstringeert; hebben voorts geconsenteert ende geaccordeert, dat by den Rentmeester CORNELIS VAN COOLWIJCK, ten overstaen van eenige uyt de voorsz. Gec. Raden sal werden geprocedeert in 't openbaer tot de verkoopinge van de naervolgende parceelen van Landen, met den naervolgenden opstal van vrye Renten, te lossen den penningh 18; als 2 Margen Lants gelegen in *Schie-Veen*, gebruyckt by JAN ADRIAENSZ., met de jaarl. Rente van *f* 9.— 's jaers; noch 6 Margen 209 roeden Landts, leggende in *Sestienhoven*, gebruyckt by PIETER POST en CLAES WOUTERSZ., met gelijcke Rente tot 42 ponden 's jaers; noch omtrent 3 Margen en een half, leggende mede in *Sestienhoven*, gebruyckt by SCHREVEN CORNELISZ., met een Rente van *f* 16.— 's jaers; noch 16 Margen Lants, gelegen in *Sestienhoven*, gebruyckt by SIMON JOPPEN, met eene gelijcke Rente van 100 ponden 's jaers; noch een Marge Landts, gelegen in den *Hoogenvan*, gebruyckt by JAN JANSZ. BROECK, met een Rente van 9 ponden 's jaers; noch 2 Margen Landts, gelegen in de *Lage Dovy*, in de Polder van *Hoogenvan*, gebruyckt by JACOB ADRIAENSZ., met een gelijcke Rente van *f* 18.— 's jaers; de beterschap van alle welcke Landen, boven den voorsz. opstal, te betalen op 3 jaren by gelijcke portie, Wy mede tot de voorz. reparatie geconsenteert ende geaccordeert hebben, consenteren ende accorderen by desen, ende ten laetsten hebben Wy, tot 't gunt verder tot de voorsz. reparatie noodigh is, geconsenteert ende geaccordeert, consenteren ende accorderen by desen, dat van alle Bieren, die by eenige Tappers binnen de Parochie van *Ouderschie*, buyten den beslooten Stede wonende, ingeleydt sullen werden, betaeldt sal werden van de Tonne 12 st., waervan eerstdaeghs in 't openbaer by de voorsz. Gec. Verpachtinge sal werden gedaen, ende voorts t' eicken Verpachtinge van de gemene Middelen. Behoudelijck dat de selve Impositie afgedaen sal werden, ende met ter daedt cesseren, als de voorsz. verdere kosten van de voorn. reparatie daer uyt sullen wesen betaeldt; ende op dat in alles met goede kennisse mach werden geprocedeert, hebben Wy geordonneert en ordonneren by desen, dat van de bestedinge van de voorsz. reparatie, en de middelen daertoe tot hier vooren geconsenteert, alle jaers reeckeninge ende bewys gedaen sal werden voor onse Gec. Raden, item, dat de openinge van de besteden Wercken, by kennisse van eenige van deselve sal geschieden, ende dat geene verdere besteedinge gedaen en sal werden, dan by gelijcke kennisse, alles op poene van te verliesen het effect van dese Onse gratie. Ontbieden ende beveelen daeromme alle ende een yegelijck die dit aengaen mach, dat sy hen nae den inhoude van desen reguleren, doende cesseren alle beveelen ter contrarie. Gedaen in *den Hage* den 8 Mei 1592.

Oudtdorp-Sint-Pancras-Coedyck. 4 *Oct.* 1586. De Staten enz..... hebben geordonneert te schryven aan Jonckh. DIRCK SONOY, als Overste Collonel binnen 't Noorder quartier van *Hollandt*.

Edele Vroome

Nadien Wy uyt het aengeven van die van den Noorder quartiere,

ende 't schryvens van U. E. aen die van *Oudt-dorp*, *St. Pancras* ende *Coedyck* verstaen hebben, dat GUILLAUME MOSTAERT binnen den Noorder-quartiere als Ontfanger van de Kerckelycke Goederen by syn Exc. soude zyn gestelt ende gecommiteert, ende dat Uw E. deselve Dorpen belast soude hebben, het bevel van den voorn. MOSTAERT, omme hare Kerckelycke Goederen t' synen Comptoire te brengen, naer te komen, hebben wy niet konnen laten Uw E. by desen te verklaren, dat Wij niet verstaen den voorn., GUILLAUME MOSTAERT eenighsints gequalificeert te zyn omme 't voorn. Ontfangerschap te bedienen, met conservatie van de Privilegien ende Gerechtigheyt van den Lande van *Hollandt*, gemerckt denselven MOSTAERT niet alleen een in gebooren Brabander is, waer door, ende om andere respecten, deselve eertijdts van sijn dienst aldaer is gedeporteert, maer dat Wy oock de Geestelycke Goederen onder anderen aan Ons hebben behouden ende gereserveert in 't defenderen van de authoriteyt aen sijn Exc. daer van Wy oock van meyninge zyn, syn Exc. nader t' onderrechten om te voorkomen dat door eenige Persoonen nevens syn Exc. de selve in gelijcke saecken, niet verder door quade onderrechtinge worde misleyt, verstaen wij daerom, dat die van 't Noorderquartier de bevelen van den voorn. MOSTAERT niet sullen hebben t' obedieren; waervan Wy U. E. by desen wel hebben willen adverteren, ten eynde deselve gelieve hem na desen mede te reguleren.

Is geordonneert te schryven aen de Gedeputeerde Raden binnen 't Noorder quartier voorn.

Nadien Wy uyt seecker schryvens van den Oversten SONOY, van den 27 September laetstleden, aen die van *Oudt-Dorp*, *St. Pancras* ende *Coedyck*, bevonden hebben dat denselven SONOY haerl. als Lieut. van sijn Exc. daer by bevel heeft gedaen, daer af Wy mede zyn verwondert, hebben Wy Uwer E. by desen wel willen versoecken, te recouvreren, copie authentijcq van de Commissie die den voorn. SONOY dies aengaende soude mogen hebben, ende Ons deselve Copie over te seynden, om daer na in de saecke gedaen te mogen worden na behoren.

10 *Oct.* 1586. De Staten gesien hebbende 't schryvens van de Gedeputeerde Raden van *Noordt-Hollandt*, van den 9 dezer maendt, als dat den Oversten SONOY ten selven dage de Dorpen van *Coedyck St. Pancras* ende *Oudtdorp* by syn Dienaers heeft ontboden ende deselve belast, op 's anderendaeghs te leveren in handen van GUILLAUME MOSTAERT de Kerckelycke Goederen van de voorn. Dorpen, is geordonneert te schryven aen den voorn. Jonckh. SONOY als hier na volght.

Alsoo U. E. uyt ons voorgaende schryvens van den 4 deser maendt heeft kunnen verstaen, dat GUILLAUME MOSTAERT, niet is gequalificeert om te bedienen 't Ontfangerschap van de Geestelijcke Goederen binnen 't Noorder quartier van *Hollandt*, als een gebooren Brabander wesende, ende sulcx tegens de Privilegien ende Gerechtigheden deser Landen, ende Wy bevinden dat U. E. niet tegenstaende dien, is procederende omme de Kerckelijcke Goederen te doen leveren in

handen van den voorn. MOSTAERT, hebben wy UE. daeromme als noch wel ernstigh by desen willen versoecken, met alle verdere bevelen ende proceduren in de voorsz. saecke te supersederen, of andersints sullen Wy genootsaeckt zyn, alle kosten ende schade die uyt saecke van dien souden mogen rysen, aen UE. te doen verhaelen, ende niet te min met'er daet te doen ordre stellen, dat UE. daer in niet sal worden geobedieert.

Rieck-Sloten-Osdorp. 7 *Maart* 1597. De Staten enz..... hebben goedgekeurd het accoord van 23 Jan. 1597 tusschen Ambachtsbewaerders ende gemene geburen van den Dorpe van *Rieck*, en de Schepenen en Kerckmeesteren van de Dorpe van *Sloten*, en de Schepenen van den Dorpe van *Osdorp*, waerby de Kerckegoederen van den Dorpe van *Rieck* geappliceert worden aan de Kercke van *Sloten*.

Rynsburg. 17 *Febr.* 1584. De Staten enz..... gehoort het rapport van haerluyder Gecomm. MATTHEUS STEYN ende Mr. PAULUS VOS, hebben verklaert ende geconsenteert, dat de Kerckmeesters ende gemeene Buyren van *Rynsburg*, sullen mogen procederen, tot verkoopinge van eenige parceelkens van de Kerkelijcke Landen in desen geroert, tot ontlastinghe ende remboursemente van de selve Supplianten, welcke verkoopinge de Staten verstaen dat volkomen effect sorteren sal, tot de somme toe dat 't slot van Reeckeninge bedragen sal, ende dat daer af de voorsz. Gecommitt. behoorlijcke Brieven van koop en eygendom sullen passeren mogen.

Ryswyck. 21 *Aug.* 1581. Alsoo de Staten van *Hollandt* verstaen, dat tot vorderinge van Godes dienste, de reparatie van de Kercke tot *Ryswyck* met den eersten moet worden gedaen, ende de onkosten daer af gedragen als na behooren, daerop gehoort hebbende de verklaringe van de Gedep. der stad *Delf*, ende gesien den Staet van de onkosten der voorsz reparatie, hebben verklaert ende geordonneert, dat daertoe by de kerckmeesteren ommegeslagen sullen mogen worden voor eene reyse vier stuyver op elcke Marge Landts onder het Ambacht van *Ryswyck* gelegen, tot laste der Bruyckers, waer deselve mogen zijn geseten, ende noch op den voet van de Schiltalen over het Ambacht van *Ryswyck* eens de som van *f* 200 tot laste van de Inwoonderen aldaer, daer af de penningen over de ommeslagen, als gemeene Landts penningen sullen mogen werden geinnet ende geëxecuteert, midtsgaders noch sullen mogen verkoopen eenige perceelen Landts, de voorsz. Kercke tot *Ryswyck* toebehoorende, ten minste quetse, sulcks dat de Inkomsten der voorsz. Kerck daer door niet vermindert, ende soo veele Renten tot behoef der selver Kerck daerop gehouden sullen worden, als jegenwoordigh van deselve Landen werdt getrocken, tot alle 't welcke de Staten de Supplianten alhier hebben geauthoriseert, midts dat van alles sal verantwoordt werden naer behooren.

Sassenheym. 17 *Febr.* 1596. De Gec. Raden enz., gehoordt het rapport van hare Gecommitt., en daer uyt verstaen hebbende dat de Regenten van den Ambachte en Kercke van *Sassenheim*, in het repa-

reren van den Thoorn aen de Kercke aldaer, ende het opmaecken van deselve Kercke tot aen het Kruyswerk toe, boven de 2500 ponden van 40 gr. het pondt, die aen de voorschr. Wercken alrede verstreckt zyn, soo uyt de 1500 ponden die van eenige verkochte Landen van de voorschr. Kercke alrede zyn geprocedeert, als van drie jaren Huyrs van deselve Kercken-Landen 's jaers tot omtrent 2000 ponden daertoe, ende tot het opmaecken van den kap van den Thoorn, ende het maecken van een nieuwen Predikstoel, ende seecker Beschot ende Bancken, binnen de voorschr. Kercke bekeert ende verstreckt sullen moeten worden, om daer inne te voorsien, dat de voorschr. noodige Wercken, volmaeckt, ende de onkosten van dien vervallen ende betaelt moghen werden, ten meesten dienste ende minste quetse, consenteren by desen, dat uyt de kleynste Parthye van Landen, specterende van de voorschr Kercke tot *Sassenheim*, verste gelegen, ende die ten meesten proffijte soo veel Partyen van Landen sullen mogen verkocht worden, dat boven de los renten den penningh 16, die jaerlycks daer op gehouden sullen moeten werden ten minste en soo veel als die laetst in Huyre gegolden hebben, daer van mogen procederen 2000 gelycke ponden als voren, midts dat de voorschr. verkooping geschieden sal in 't openbaer .... en dat de penninghen daervan komende mede alleenlyck ten behoeve van de voorschr. Wercken werden ge-employeert, ende van deselve penningen neffens de voorgaende 2500 in Reeckeninge verantwoordt sal worden.

Schagen. 1 *July* 1577. Op het versoeck van Burgemeesteren, Schepenen ende Regeerders van *Schagen* ende *Niedorper Coggen*, midtsgaders die van *Sinte Maerten*, *Valckenkroege* ende *Eenigenburgh*, omme te hebben restitutie van haeren Kercken-goederen, achtervolgende haerluyder Privilegie, ende de Acte van Resolutie van den 2 Maert 1575, ende dat eenen GUILLAUME MOSTAERT, geboren Brabander; gheordonneert sy, hem den ontfangh van dien niet verders t'onderwinden: Is geappostilleert.

De Staten van *Hollandt*, en de Gedeputeerden van de Staeten van *Zeelandt*, hebben volgens het versoeck van de Remonstranten alhier, geordonneert ende bevolen, GUILLAUME MOSTAERT, ende alle anderen des noot zynde, hun te verdraeghen ende deporteren van alle verdere handelinghe, administratie ende ontfangh van de Geestelycke- ende Kerckelycke Goederen, in desen geroert, ende daer mede te laten bewerden der Supplianten geordonneerde Kerck, als in desen, ofte noch in toekomende tyden by haerluyder gestelt ende genomen sullen mogen werden.

Is geordonneert te schryven aen de voornoemde GUILLAUME MOSTAERT hem te verdragen van allen verderen ontfangh, ende syne reeckeninghe de Heeren Staten overteleveren binnen veerthien dagen.

16 *July* 1577. Is geordonneert te schryven aen die van *Schagen*, dat men haerluyden wel heeft willen adverteren, dat het Appointement hunluyder by de Staten verleent, aengaende den ontfangh van de Geestelycke- en Kercken-Goederen aldaer, niet verder verstaen en magh werden, dan van de Inkomsten van dien, die naar St. Jans

Misse laetstleden verschenen sullen syn, alsoo de andere penningen ter ordonnantie van de Staten by den Ontfangher GUILLAUME MOSTAERT sullen outfanghen, ende by hem daer af verantwoordt moeten werden; dat mede alle huyren by den voorn. MOSTAERT zyn gemaeckt, haren effecte sullen sorteren moeten.

Slooten. 18 *Juny* 1598. Kerkmeesteren van *Slooten* in *Kennemerlandt* door de Ridderschap, Edelen en Steden van *Hollandt en West-Vrieslandt*, representerende de Staten van deselve Landen, geauthoriseerd tot verkooping van Kerke-Landen, ten einde te voorsien in de kosten van opbouwing der kerk en toren.

Swartewael. 7 *Dec.* 1595. De Ridderschap, Edelen ende Steden van *Hollandt* ende *West-Vrieslandt*, representeerende de Staten van deselve Landen *Doen te weten*: Alsoo Schout, Schepenen ende Kerckmeesteren van den Dorpe van *Swartewael* ons te kennen gegeven hebben, dat sy Suppl. t' anderen tijde van ons versocht hadden eenige ontlastinge van haerluyder contributien, ten aensien van het menigvuldigh nemen van haerluyder schepen door die van *Duynkerken*, *Nieuwpoort* ende andere Zeeroovers, om te mogen vervullen de nodige reparatie van de vervallen Kercke aldaer, ende naerdien 't voorsz. versoeck by ons was afgeslaghen, ende nochtans de voorsz. reparatien van de Kercke niet langer uytgestelt mocht worden, de Suppl. aen ons versocht hebben seeckere 18 Gemeten Landts, de selve Kercke toebehoorende, in verscheyde Parochien gelegen, daer af jaerlijcks seer weynig Inkomsten getrocken werden, in 't openbaer te mogen verkoopen, 't zy binnen den *Brielle* of elders, daer ende sulcx oorbaerlijck sal zyn, ten meeste profyte der voorsz. Kercke, midts daer op houdende soodanige jaerlijkse Los-rente als nodigh wesen sal. Soo is 't, Dat Wy de saecke voorsz. overgemerckt, ter relatie van onse Gec. Raden, uyt onse rechte wetenschap, volkomen macht ende authoriteyt, de Suppl. geoctroyeert, geconsenteert ende geauthoriseert hebben, met den eersten te mogen procederen tot verkoopinge van de voorsz. 18 Gemeten Landts, Kercken Landen, in 't openbaer, na voorgaende affixie en Biljetten, ten overstaen van JAN COMMERSZ. Ontfanger van de Goederen tot onderhoudt van de predicanten gedestineert, ter plaetse aldaer deselve bequaemelijckst ende oorbaerlyckst duncken sal, midts dat in 't verkoopen der selve Landen, jaerlijcks daer op soo veel Los-renten sullen gehouden worden, te lossen den penningh 16, als de voorsz. Landen laest in huyr gehouden hebben; dat oock den voorn. Ontfanger van de voorsz. Landen geen parthyen meer sal doen verkoopen als tot reparatie van de voorsz. Kercke sal nodigh wesen, daer van oversulcx alvooren by den selven Ontfanger behoorlijcken Staet gemaeckt sal worden, ende oock in syne tegenwoordigheyt verantwoordt na behooren.

Voorschoten. 3 *Oct.* 1590. De Gec. Raden enz .... hebben verklaert ende geordonneert dat d'inkomsten van de Goederen van de Capelle tot *Voorschoten*, die alrede zyn ontfangen tot den jare 1586 in cluys, sullen mogen blyven verstreckt ende geemployeert tot op-

bouwinge van de Kercke aldaer, sonder dat nochtans het selve vorder in consequentie sal mogen getrocken worden, maer dat de verdere inkomsten en Goederen blyven sullen tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten; ende hebben voorts verklaert ende geordonneert dat de voorsz. Capelle als vervallen staende, ende van quader memorie, door dien daer in niet sal gepredickt worden, ende sulcks de selve niet sal werden gerepareert, ten meesten profijte van den Lande sal worden verkocht ende gedemolieert, ende dat by den Ontfanger Cornelis van Coolwijck 't selve sal gevordert worden, ende de penningen daer af komende, tot onderhoudt van de Predicanten.

1 *Sept.* 1594..... De Ridderschap, Edelen, ende Steden van *Hollandt ende West-Vrieslandt*, representerende de Staten van den selven Lande. *Doen te weten*: Aloo Schout, Schepenen, midtsgaders de Kerckmeesters tot *Voorschoten*, ons te kennen gegeven hebben, in groote achterheden ende schulden, als ter saecke van dien noch schuldigh zijnde *f* 400— behalve *f* 300— Hooftsomme die sy tot laste van de voorsz. Kercke hebben moeten halen op Renten, waermede hoewel de Kercke was gebracht in redelycke reparatie, den Toorn als noch is sonder Kappen, waerdoor den selven Toorn oock geschapen was middelertydt te sullen inwateren ende bederven; dat oock de Gemeente aldaer niet voorsien was van een Uyrwerck, Horlogie ofte Klocke, die in een Dorp noodigh zyn, ten eynde de Huysluyden ter bequamer tydt ende uyren op hare Marckten mogten komen, ende die Passanten daer by worden gerieft; maer alsoo de voorn. Kerck daer toe egeene middelen en hadde, ende aen de voorn. Kapelle onder *Voorschoten* behooren seeckere 3 Margen landts, leggende in den Banne van *Stompwyck*, die met de hooge Krofte, daer op de voorn. Kapelle gestaen heeft, in huyre gelden *f* 18— 's jaers, ende de goederen van de voorn. Kapelle gheunieert ende gevoeght syn tot de Kercke van *Voorschoten*, gemerckt oock de voorn. Margen Landts ongelyck meer in koop waerdigh waren ende gelden soude dan naer advenant de voorsz. huyre, sulcks dat sy Supplianten tot dien eynde de voorschr. 3 Margen mochten verkoopen; versoeckende daeromme daertoe geoctroyeert ende geauthoriseert te zyn, soo veel als noot zy, de voorn. 3 Margen Landts te mogen verkoopen, midts daer op houdende *f* 18.— sjaers tot behoef van de voorn. Kercke, ende de verdere penninghen daer afkomende, employerende tot het maecken van de voorn. Kappe, ende het koopen van een Klocke ende Horlogie. *Soo Ist*, dat Wy de saecke voorn. overgemerkt, ende dat soo wel tot dienste van de Kercke, als gerief van de Ingezetenen, de voorn. wercken gemaeckt, ende die van *Voorschoten* van de voorsz. noodige behoeften behooren voorsien te worden ende de Supplianten daertoe de bequaemste middelen hebben gesocht ende voorgheslagen, de Supplianten geconsenteert en geoctroyeert, de voorn. 3 Margen Landts te mogen verkoopen ten meeste proffyte van de voorn. Kercke, midts dat het selve over sulcks gedaen sal worden in het openbaer, ende dat daerop ghehouden sullen worden jaerlycks soo veel Renten ter losse den penningh 16, als de voorn. Landen jegenwoordelyck in

huyre geldende zyn; dat voorts de penningen daer af komende, alleenlyck verstreckt sullen worden tot het maecken van de Kappe van den voorn. Toorn, het koopen ende hangen van een bequaeme Klocke, midtsgaders een Uyrwerck aldaer, ende dat daer af mede verantwoordt sal worden voor de Gecommitteerden. Gedaen in *den Hage*, onder onsen Zegel hier op gedruckt, den ut supra.

Wassenaer. 24 *July* 1600. Kerckmeesteren te *Wassenaer* gemagtigt tot publieken verkoop van alle sulcke parthyen van de Kercke Landen aldaer, als tot betalinghe van de schulden, uyt saecke van het opbouwen van de Kercke aldaer zyn lopende, nodigh zyn; midts dat op deselve Landen ten behoeve van de voorschr. kercke gehouden sullen worden soo veel renten, als die laetst in huyre ghehouden hebben.

Waverveen. 12 *Dec.* 1590. De Gec. Raden enz. gesien hebbende de Requesten, Stucken ende Munimenten, overgelevert van wegen Schout, Schepenen ende Kerckmeesteren van den Dorpe van *Waverveen*, midtsgaders d'antw. ende verklaringe by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, daer tegen gedaen, ende voorts het Quohier van de Imposten van de Erfpachten, Losrenten en eygen Landen tot behoef van de Kercke ende Pastorye aldaer in quaestie zynde, daer uyt bevonden is deselve jaerlijcks te bedragen ter somme van 143 ponden 5 schell. van 40 gr. 't pondt, waer van den laetsten Pastoor aldaer 70 gelijcke ponden 's jaers of daer omtrent heeft getrocken, volgende d'Attestatie ende bekentennisse van de Kerckmeesteren aldaer, en voorts gesien hebbende daer op 't advis van Rechtsgeleerden, hebben naerder verklaert ende geordonneert, dat niet tegenstaende de de voorsz. Erfpachten verstaen mogen worden vervallen te zyn, overmits deselve veel voorgaende jaren niet zijn betaelt als na behooren, als by de Restant cedulle is gebleecken; om nochtans die van *Waverveen* voorn. daer uyt in de reparatie van de Kercke t' assisteren, ende midts dat deselve Kercke binnen den toekomenden jare 1591 ten vollen opgemaeckt sal wesen, by de Suppl. alhier tot deselve reparatie van de Kercke sullen mogen verstrecken ende employeren alle 't gunt geduyrende den Oorlogh tot noch toe van de voorsz. Erfpachten, Renten ende Landen is verschenen ende onbetaelt gebleven, midts daer uyt betalende binnen een maendt eerstkomende de som van 400 ponden van 40 gr. aen den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, op poene van executie; ende aengaende de verdere inkomsten der voorsz. Goederen, dat hoewel 't meerendeel van dien te voren tot onderhout van den Pastoor als voren zijn verstreckt, de Suppl. alhier nochtans d'eene helft van deselve inkomsten voortaen sullen mogen ontfangen ende doen employeren tot behoef der voorsz. Kercke, blyvende d'andere helft onder den ontfangh van den voorn. Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, ordonnerende ende bevelende daerom de selve suppliant, de helft van de suyvere inkomsten der voorn. Goederen voortaen aen den voorn. Ontfanger COOLWIJCK te laten volgen, en voorts van den ontfang ende administratie van de verdere inkomsten der selver Goederen, soo wanneer de voorsz. Kercke opgemaekt sal wesen, te verantwoorden

aen de voorsz. Gec. Raden, om als dan verder in de saecke voorsien ende geordonneert te mogen worden als naer behooren, sonder dat de Suppl. middelertydt eenigh verder vervolgh in desen sullen doen, of swarigheyt moveren mogen, ten eynde alle verdere onnodige onkosten verhoedt worden.

Westsanen. 21 *Junii* 1584. De Staten enz..... gesien hebbende het advijs van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben, in aensieninghe dat alle Kerckmeesters over *Hollandt* de Kerckelijcke Goederen tot reparatie haer luyder Kercke zijn gebruyckende, verklaert ende geaccordeert, dat Schout, Schepenen van *Westsanen* sullen mogen heffen ende ontfanghen het inkomen van de Kerckelijcke Goederen aldaer, omme daer mede te mogen opbouwen een bequame Huysinge, daer inne Godts Woort sal mogen verkondight werden, ende oock des noodt zijnde, eenighe partyen der selver Goederen te mogen verkoopen ten meesten oirbaer ende profijte, sonder dat de Supplianten daer toe eenighsints sullen mogen aenvaerden, ofte dat daer onder begrepen sullen zijn de inkomen, behoorende tot de Pastorye binnen den selven Dorpe, door dien de selve naecktelijck gedestineert zyn tot betalinghe van den Predicant, midts dat Schout ende Schepenen voorschreve van alles Rekeninge, bewijs ende reliqua doen sullen als nae behooren. Gedaen tot *Delf* den 21 Junii 1584.

Wilsveen. 10 *Nov.* 1581. De Staaten hebben omme seeckere insigten en respecten, belast en geauthoriseert JAN JANSZ. VAN MECHELEN Metselaar, te procedeeren tot demolitie van seeckere Kercke of Capelle, staande tot *Wilsveen*, sulx dat het selve binnen den tyd van 14 dagen sal zyn geruineert en afgebrooken, mits respondeerende het gemeene Land, als met den selven Metselaar dies aangaande is gehandeld; verbiedende eenen iegelyk, eenig belet of wederstant daartegens te doen of te laaten geschieden.

IX. Kloosters.

Algemeen. 23 *Mei* 1577. De Staaten hebben eindelijck en gemeener hand verstaen en geresolveert, dat alle conventen en kloosteren binnen de Steden, mitsgaders Edificien, Grondplaetsen, Erven en Eigendommen van dien, sullen blyven tot behoef, gebruyck en profijte van elker Steden, omme de selve by hun in eigendomme aengevaert en behouden te moogen worden, en geemploieert tot haaren beste.

den Haag. 17 *Nov.* 1576. Op het versoeck van de Vaders van den armen Weeshuyse binnen *den Hage*, ... hebben de Staten, gesien het advis van den Ontfanger JOOST VAN LEEUWEN, genegen wesende ter ootmoedige Supplicatie ende beede van de voorn. Supplianten, tot vorderinge van de instauratie ende commoditeyt van den Weeshuyse binnen *den Hage*, midtsgaders het onderhoudt van de arme weesen aldaer, uyt rechter Aelmoesen ende Caritate, tot haerluyder behoef gegunt, gegeven ende geaccordeert, het Convent van *Sinte Agniete* binnen *den Hage*, met den geheelen begrip van dien, als Kercke, Edificien, Schuyren ende ander Huysingen, van oudts den

voorn. Convente toebehoort hebbende, ende noch daer annex zynde ende toebehoorende, soo in 't Westeynde ende aen het Kerckhof, als in de Toornstraat ende Vlierstege als noch staende ende gelegen zynde, midtsgaders de Boomgaerden, Erven ende Gronden van dien daer inne begrepen ende aengelegen; consenterende en octroyerende voorts deselve supplianten ende andere Vaders in der tydt wesende, ten behoeve als boven deselve Edificien, Huysingen, Boomgaerden, Erven ende Gronden van dien, sulcks als vooren aen den anderen begrepen, in eygendomme te moghen besitten ende gebruycken ten eeuwige dage, vry ende sonder eenigh belet, niettegenstaende eenige Statuten, Ordonnantien ofte andere Tractaten ter contrarie. Behoudelijck dat deselve Supplianten gehouden sullen zyn, alle lasten van Renten, indien eenige daerop staende zyn, te supporteren, ende niet vermogen sullen t'eenighen tyde eenighe der selver Edificien ende Huysingen ofte Boomgaerden wederomme te verkoopen ofte alieneren, sonder expres concent van deselve Staten, uytgesondert de Kercke van deselve convente, die syluyden sullen mogen doen demolieren, tot restauratie van d'andere Edifficien ende Huysingen van den selven Convente, die met grooter kosten ende beswaernisse andersints by henluyden soude moeten werden ghedaen; Behoudelyck oock, dat deselve Supplianten gehouden sullen zyn alle de Conventualen van dien, haerluyder leven langh van bequame Huysinge, tot haerluyder Woonplaetse te accomoderen na behooren, waer naer een yegelijck hem sal hebben te reguleren.

31 *Mey* 1581. De Staten willende daer inne voorsien, dat de Inkomsten der Convente binnen *den Hage*, ghenaemt *Bethlehem*, ofte het Arme Suster-huys, ende het Convent in de Pooten aldaer, ten meesten dienste van den Lande, soo tot onderhoudt van de Conventualen, als van de Kercken Dienaren, ontfangen, ge-employeert, en verstreckt mogen worden; hebben gecommitteert CORNELIS VAN COOLWIJCK ....., omme de Goederen van de twee Conventen te ontfangen, te innen, ende te executeren als andere gemeene Landspenninghen, ende Inkomsten van dien te verstrecken tot onderhoudt van de Conventualen der voorsz. twee Conventen, sulcks de alimentatie daer af is gedecerneert, ende de resterende penningen tot onderhoudt van de Kercken-Dienaren (op de kant staet „Predicanten") als vooren.

22 *Maart* 1583. De Staaten enz. hebben verklaert en geaccordeert, dat CORNELIS IJSBRANDS, oud Burgemeester, en andere Burgeren van *den Hage*, die eenige Materialen van Hout of Steen in het Klooster van de Predicaeren alhier gekogt hebben, al eer de interdictie van eenige uitvoer en demolitie van Materiaalen van hetselve Convent van weegen de Staaten voornoemt is gedaen, met goede kennis deselve Materiaelen sullen moogen transporteeren en gebruycken t' haeren behoeve, sonder dat nogtans eenige verdere uytvoer of demolitie van Materiaelen uyt het voornoemde Klooster gedaen sal worden, tot dat anders by de Staaten daer in sal weesen voorsien en geordonneert.

27 *April* 1583. Alsoo de Gec. Raden enz. verstaen hebben, dat

niettegenstaende voorgaende Ordonnantien en Resolutien van de Staeten van *Hollandt* de Materialen binnen de Conventen van de Predicaeren alhier in *den Haage* afgebrooken, vervoert en gedistribueert worden, sulcks dat de Staten daer door souden worden gefrustreert van het gunt den dienst van den Lande dies aengaende voorsien soude mooge worden, ten ware alle vordere demolitie en vervreemdinge der voorschr. Materiaalen belet en voorgekomen werde; hebben de Gec. Raden voorn. belast en geordonneert, haerlieden Deurwaarder, te insinueren den Officier en Burgemeesteren van *den Haage*, dat sy desisteren en hen onthouden omme eenige Materiaelen, hoedanige deselve soude mogen weesen, vorder in den voorschr. Convente te doen afbreecken of daer uyt eenigsints te doen vervoeren of transporteren, sonder voorgaende expresse last en consent van de Staten voorn.

Warmont. 3 *Mey* 1577. De Staten enz ... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger Claes Dirxsz. van Montfoort, ende aenmerckende dat tot timmerage ende opbouwinge van de Conventen van de Barnadyten te *Warmont*, de Heeren *van Warmont* in der tijdt eenige penningen hebben uytgekeert ende verstreckt, tot herbouwinge van de Huysinge van den Suppliant Johan van Duyvenvoorde, Heere van *Warmont*, in respect van de groote Schade by hem daer aen geleden ende de goede diensten by hem den Lande ghedaen, omme voorts te voorsien dat het Landt ofte Erve daer 't voorsz. getimmert der Kloosteren op heeft gestaen, gestelt mach werden, ende de vruchten daer af genoten naer behooren, geconsenteert ende geaccordeert, dat de Suppliant tot syne kosten ende meesten proffijte de voorn. Cloosteren sal mogen doen afbreecken en demolieren tot de bouwinge van syne Huysinge tot *Warmont* voornoemt, mits by den selve Suppliant jaerlycks responderende voor de Huyre van de Landen ende Erven van dien by hem in pacht genomen.

8 *Nov.* 1590. Op 't versoeck van Pieter van Oy, Dienaer des Goddelijcken Woordts binnen de heerlykheyt van *Warmont*, ende eertijdts Conventuaal en Supperior geweest zijnde binnen den Convente van *Warmont* voorsz., is geappostilleert.

De Staten enz. gesien hebbende 't advis van den Ontfanger Claes van Montfoort, hebben verklaert, geconsenteert ende geordonneert, dat de Ontfanger voorn. den Suppl. alhier uytreycken ende betaelen sal de somme van 200 ponden van 40 gr. s jaers, van den tydt af dat d'ander Conventuaal, Dirck Jansz. in desen geroert, sijn verhoogingh tot 212 ponden 's jaers is geaccordeert, ende dat in plaets van 't onderhoudt de Supplianten te vooren geaccordeert, ende geduyrende ter tydt ende wyle toe anders daer in by de Staten voorn. sal wesen voorsien ende geordonneert.

X. Leyden. Universiteyt.

6 *Jan.* 1574. *Octroy ende Institutie van de Universiteyt der Stadt Leyden.*

Philips, by der gratie Godes, Koningh van Castilien &c. Alsoo

Wy bevinden, dat mits de jegenwoordige ende langhduyrige Kryghsberoerte binnen Onsen Landen ende Graefschappe van *Hollandt* ende *Zeelandt*, alle goede institutie, leeringe ende stightinge des Jeughds, ende de oeffeninge der selver, in scientien ende vrye konsten, geheel ende in al vergeten, ende nu eenige jaren aghter rugge gestelt is; ende dat de Ingezetenen der selve Landen vresende eensdeels de sware onkosten, ende eensdeels de periculen daer inne syluyden ende hare Kinderen souden mogen geraecken, indien syluyden de selve hare Kinderen tot eenige studie ende ter schoolen souden moeten seynden in eenige Universiteyten van andere Onse Landen ende Provincien, sonderlinge mits de verscheydentheyt ofte onderscheyt van der Religie, ende de oeffeninge van dien; dewelcke aengaende voorschreve van *Hollandt* ende *Zeelandt* met den anderen Provincien niet al verdragende ofte overeenkomende zijn, behalven dat Ons alle onvreede, twist ende vyandtschappen by den Hertoge VAN ALVE, met sijnen Aenhangeren, vyanden der Landen van *Hollandt* ende *Zeelandt*, tusschen den Ingezetenen van den voorschreven Onsen Landen ende Provincien ten wederzijden geconciteert ende gemaeckt, niet zoo haest beslight ofte weghgenomen, ende sal konnen werden ten genoegen van eenen ygelijcken in der voegen dat by lange ophoudt ende gebreck van goedt onderwys, leeringe, discipline ende oeffeninge der Jongeren in de voorschreve Onse Landen van *Hollandt* ende *Zeelandt* alle zedigheyt, Scientie ende geleertheyt vergaen ende niet komen soude, tot verminderinge van de eere Godts, ende groote quetse van den gemeenen Staet, Politie ende Regeringe der selver Landen. Daer toe als in alle goede Republicquen bequame Persoonen van Scientien van noode zyn gebruyckt te worden, of souden de selve van *Hollandt* ende *Zeelandt* veroorsaeckt worden hen te verveugen, ofte hare Jongeren ende Kinderen te verseynden in andere Uytheemsche Schoolen ende Universiteyten buyten Onsen Lande ende Gebiedt, van eender Religie met hem wesende, het welck Wy omme seeckere insichten liever willen verhoeden; desen aen gemerckt, ende dat Wy verstaen de conservatie van den Staet ende politie der Landen van *Hollandt* ende *Zeelandt*, t' Onser hoogheyt en heerlyckheyt seer dienstelijck te zijn, hebben daer omme, ende om andere redenen Ons bewegende, ende sonderlinge oock dat Wy gantschelijck geneyght zijn Onse Stadt van *Leyden*, met den Burgeren ende Inwoonderen van dien, ten aensien van de grooten lasten ende noodt van voorschr. Krygh, by henluyden in alder getrouwigheyt gesustineert ende gedragen, by alle wegen ende middelen te gratificeren ende te vorderen. By rype deliberatie ende advis van Onsen lieve Neve, Ridder van Onser Ordre, Wilhelm Prince van Orange, Grave van Nassau &e. Stadthouder ende Capiteyn Generael voor Ons, over *Hollandt*, *Zeelandt*, *West-Vriesland* en *Utrecht*, met die van den Raede Provinciaal van *Hollandt* ende van de gemeene Staten van *Hollandt* ende *Zeelandt* binnen de voorschr. Stede van *Leyden* geordonneert ende opgeright eene vrye openbare Schoole ende Universiteyt, gelyck Wy de selve aldaer ordonneren ende oprechten by desen, omme in den selven Schoole ende Universiteyt vryelijck ende openbaerlyck de scientie der Godtheyt, in den Rechten ende Medi-

cynen, mitsgaders der Philosophien, en allen andere vrye Konsten; oock die Talen, Latyn, Greeck en Hebraycque, gekundight, gelesen en geleert te worden, by Doctoren en Leeraers daertoe gequalificeert en aen te nemen; dewelcke oock authoriteyt en maght sullen hebben in de voorschreven scientien, openbare oeffeninge en disputatien te houden. Ende na behoorlijcke examinatie en onderzoek, Titulen van Doctoren en Meesters in de voorschreve Scientien ende Konsten te verleenen, onder behoorlijcke letteren ende brieven daer toe dienende; die Wy willen van sulcken effect ende kraght te zijn, ende gehouden te worden, als die in andere gemeyne Schoolen ende Universiteyten verleent ofte gegeven moghten zyn. Authoriserende als sulcks den voorigen Onsen lieven Neve ende Stadthouder, van Onsen 't wegen tot vorderinge der voorschreve Universiteyt, ende van alle goede Politie, Regeringe ende Ordeninge van dien, mitsgaders tot den onderhoudt van den Doctoren ende Leeraars voorschreve, te maecken alsulcke Ordonnantien en Statuten als daertoe nodigh ende dienlijck sullen mogen zyn, by advis van de Staten der voorschreve Landen van *Hollandt* ende *Zeelandt*, alle welcke Ordonnantien ende Statuten met het gundt daeraen dependerende is, Wy willen onderhouden ende aghtervolght worden, als of die van Ons uytgegaen waren, gelyck Wy de selve oock voor nu alsdan, ende dan als nu houden by Ons bevestight, ende bevestigen by desen, sonder dat Wy nochtans willen eenige andere gelijcke Schoole tot eenigertydt in *Hollandt* ofte *Zeelandt* gefondeert of opgericht te worden; hetwelck Wy voor ons ende Onsen Successeurs expresselijcken verboden hebben, ende verbieden by desen: Hebben voorts gegunt ende geoorlooft, gunnen ende oorloven by desen, den Burgemeesters ende Regeerders der voorschr. Stede van *Leyden*, denselven oock gevende volkomen maght en authoriteyt, voor soo veel des noodt zy, tot de plaetse van de voorschreve Schoole, t'allen tyden te mogen aenvaerden, gebruycken ende eygenen, alsulcke gemeyne ofte private plaetse ende huysinge als henluyden goedtduncken sal, deselfde tot de voorschreve Schoole accommoderende ende timmerende, oock veranderende, ende het getimmert demolierende en afwerpende, sulcks sy luyden bevinden sullen tot de bequaemheyt, niet alleenlijck der selver Schoole, maer oock tot commoditeyt ende stichtinge van eenige der Doctoren ofte Studenten Woonplaetsen ofte Collegien, mitsgaders tot cieraet der selver ende recreatien der Studenten eenighsints doenlyck te wesen, behoudelijcken dat sy luyden gehouden worden de particuliere Eygenaers ofte Besitters van de private Huysen, alleenlycken te vermoegen tot schattinge van schepenen, na de Keure en Ordonnantie der selver Stede, niet jegenstaende eenige appellatie ofte tegen seggen van yemandt. Ontbieden daer omme Onsen Neve en Stadthouder, mitsgaders die van den Raede ende Steden van *Hollandt* ende *Zeelandt*; beveelende oock allen Onsen Justicieren ende Officieren, Regeerders ende Wethouders der Steden van denselven Lande, mitsgaders van de voorschr. Universiteyt toekomende, ende allen anderen dien dat eenighsints aengaen magh, dat syluyden en elcks van hen in sijn reguard, dese Onse ordonnantie, Institutie ende Octroy na hare forme ende inhouden volkomen, ende

doen volkomen ende de voorgenoemde van *Leyden* daer van volkomelijck te laten genieten ende gebruycken, sonder henluyden daer inne te doen, ofte te laten geschieden eenige verhinderinge ofte belet, maer ter contrarie alle vorderinge ende onderstandt des versoght of van noode zijnde, want Onse meyninge sulcks is. Gegeven tot *Delf* onder Onsen Zegel aen desen hangende, den sesden Januarii in den jare Ons Heeren 1574, *Stilo Curiae Hollandiae*, van onsen Rijcke, te weten van *Spangien*, *Cicilien* enz. 20, ende van *Napels* 22. Op de Plijcque stondt geschreven by den Koningh, ter relatie van den Stadhouder ende Capiteyn Generael. Ende ondergeteyekent, A. Genietsz.

Nadat op den 8 February 1575 de Institutie ofte Inauguratie derselver Universiteyt gedaen ende gecelebreert is, heeft Prins Wilhelm den 2 Juny 1575 by Ordonnantie ende Statuten o. a. geordonneert ende gestatueert.

Dat er voor het eerste wesen sullen twee Professoors in Theologia, twee in Jurisprudentia, een in Medicina, een in Logica, een in Physica, een in Mathematica, een Professor Latinae Linguae, een Graecae, een Hebraicae, dewelcken naer dat het getal der Studenten in elcke Faculteyt vermeerderen sal, oock vermeerdert sullen mogen worden met ter tydt.

Dat elck van de Professoren voorsien sal worden van behoorlijck salaris, sulcks de Curateurs of Toesienders van de Universiteyt, gesamentlyck met de Burgemeesteren der voorschr. Stede, met henluyden sullen konnen accorderen, uyt de goeden daer toe by de Staten gedestineert ende geaccordeert, ofte als noch te accorderen, al volgende den Staet ende authorisatie, denselven Burgemeesteren ende Curateurs daer af gegeven.

Dat de Professoren elcke drie maenden een vierde part van haren salaris ontfangen sullen uyt handen van eenen seeckeren Rentmeester, insonderheydt daertoe gestelt ofte te stellen.

Dat de Secretaris der Universiteyt oock 't Rentmeesterschap sal bedienen, en sulcks alle der Universiteyts penningen, inkomsten ende gerechtigheden ontfangen, ende deselve expendieren ter Ordonnantie van den Rector ende Assesseurs, ende alle jaers reeckeninge doen den Rector ende Raedt voorschreve.

Dat alle Studenten komende tot de Universiteyt, gehouden sullen zijn terstondt hen te vinden by den Rector, ende hem te laten immatriculeren, ende daer vooren te betalen tot behoeve van de Universiteyt vytien stuyvers, sulcks oock gehouden zijn te doen alle die hen jegenwoordelyck ende van nu voorts aen voor Lidtmaten van de Universiteyt willen houden.

Dat oock alle jaren als een nieuwe Rector gekozen sal zijn, alle Studenten ende Lidtmaten van de Universiteyt hare Namen binnen veertien dagen sullen laten aenteyckenen, daer voor betalende een stuyver ten behoeve van den Rector ende Secretaris.

Dat elck van de jegenwoordige Professoren aengenomen zynde, met Habiten en Ornamenten voor het eerst als nu gegratificeert worden.

23 *Jan.* 1576. Is gecommitteert Lodewijk van Treslong tot den

ontfangh van de Goederen ende inkomsten van de Decanye, Canonisye, Proesdye, Pastorye, Getyden, Memorien ende Vicaryen, tot den Collegie ofte Kercke van *St. Pancras* binnen *Leyden* specterende, midts doende jaerlijcks Rekeninge in handen van de Staten, gecommitteert ter Financie, ende overleverende het surplus, boven de lasten ende betalingen by hem gedaen, overschietende, in handen van CLAES DIRKSZ. VAN MONTFOORT, tot behoef van de Professoren.

11 *April* 1577. Alsoo tot vorderinghe van de saecken van de Universiteyt tot *Leyden*, wel behoort ende van noode is voor al voorsien te werden op 't onderhoudt ende de betalinge van de Weddens van Professoren aldaer, die voor eenen tijdt betaeldt zijn geweest uyt de geannoteerde Goederen soo van de Geestelijcke als Wereldtlijcke binnen *Rhijnlandt*, ende dat door de ontslaginge van de Wereltlycke Goederen, die by de Pacificatie de Eygenaers van dien toeghelaten zijn wederomme te aenvaerden by den Ontfanger derselver geannoteerde Goederen, tot de Weddens der voorschr. Professoren gedestineert, de Staten van *Hollandt* vertoont ende verklaerdt is, synen ontfangh soo seer vermindert te zyn, dat hy voortaen de voorschr. Weddens niet en soude konnen furneren noch te betalen. Soo Ist, dat de Staten voorn. verstaen ende besloten hebben, dat ten behoeve van de voorschr. Universiteyt ende Professoren, alle de Goederen ende Inkomen van der Abdyen, Conventen, Kercken, Capittelen ende diergelijcke Collegien binnen *Rhijnlandt* geweest ofte geresideert hebbende, die als noch voor geannoteert ghehouden werden, 't zy of de selfde Goederen gheleghen zijn binnen den Quartiere van *Rhijnlandt*, of daerbuyten, onder wiens ontfangh de selfde souden moghen zijn, geappliceert ende gehouden sullen werden tot behoef van de voorschr. Universiteyt ende Professoren binnen *Leyden*, mits dat alvooren daer uyt betaeldt sullen werden de Predicanten, mitsgaders de alimentatie van eenighe conventualen ofte andere Geestelycke Persoonen uyt het inkomen der voorschr. Goederen toegevoeght zijnde, ofte als noch toegevoegt te werden. Ende omme van het inkomen der voorschr. Goederen te maecken pertinenten Staet, ende te weten hoe verre de selfde sullen mogen strecken, hebben de voorschr. Staten ghecommitteert, Mr. PAULUS BUYS, Advocaat van den Lande, omme ten overstaen, ende by advis van een uyt den Raede Provincael ende Reeckenkamer van *Hollandt*, by hem daertoe te versoecken, van alle de Ontfangers ende Onderwinders der voorschr. Goederen, sonderlinghe binnen der Stede van *Leyden*, te eysschen ende te nemen Staet van alle haren ontfangh, met openinge ende visie van alle de Blaffaerden, Papieren ende Cedullen van deselve Ontfangers, die eenighsints tot het maecken van denselven Staet sullen mogen dienen. Authoriserende deselve Commissarissen, ende elcks van hun, om des noot zynde, de voorschr. Ontfangers tot de voorschr. openinge ende exhibitie der Blaffaerden ende Papieren met der daedt te compelleren, daertoe gebruyckende d'assistentie van den Officier, de welcke de voorn. Staten by desen versoecken ende ordonneren de voorn. Commissarissen te doen alle vorderinge ende

bystant: Ende sal voorts de voorn. Mr. PAULUS BUYS naerstigh ondersoeck doen, ende doen doen, op de Goederen ende Inkomen der voorschr. Abdye, Kercken ende Convente Goederen, mitsgaders op de waerde, verhuyringe, en 't gebruyck van dien, omme deselfde al mede geconverteert te werden ten meesten proffijte, ende ten behoeve als boven. Ontslaende alle Goederen in den voorschr. Quartiere van *Rhijnlandt* van de Wereldtlycke uytgeweeckene Persoonen die weder gekeert zijn ende haer begeven sullen hebben onder de gehoorsaemheydt van Syne Exc. by den Eedt daertoe geordonneert.

9 *Sept.* 1578. Op 't versoeck van de Magistraet der Stadt *Leyden*, mitsgaders der Curateurs van de Universiteyt aldaer, is geordonneert de Ontfangers van de Abdye van *Egmonts* Goederen in *Rhynlandt*, *Delflandt*, *Kennemerlandt* en *Noordt-Hollandt*, uyt de gereedste inkomsten van haren ontfangh, soo wel aen dese als de voorgaende jaren, onder haer berustende, boven 't onderhoudt van de Conventualen, tot behoef van de Professoren te betalen in handen van CLAES DIRCKSZ. VAN MONTFOORT de som van 2500 ponden van 40 gr., by de Staten daertoe geconsenteert.

13 *Oct.* 1578. Zyn geaccordeert 3000 ponden van 40 gr. tot behoef van de Professoren tot *Leyden*, uyt d' inkomsten van de jegenwoordige C Penningh in *Rhijnlandt*.

21 *Nov.* 1578. De Staten gehoort hebbende uyt het aengeven van die van *Leyden*, mitsgaders van de Curateurs van de Universiteyt aldaer, de groote klachten die by de Professoren gedaen worden, doordien op haer onderhoudt en de betalingh van haer achterwesen uyt saecke van dien niet werden voorsien als na behooren, en dat mede voorseecker die van de Universiteyt voorn. van meyninge waren eerstdaaghs te vertrecken, soo verre geen ordre gestelt worde dat de betalingh van haer onderhoudt op seeckere inkomsten verseeckert en bewesen worde, hebben de Staten boven d' Assignatie van 3000 ponden van 40 gr. uit den C Penningh daertoe ghedaen, geconsenteert dat alle d' inkomsten van de Abdye van *Egmont* voor den jegenwoordige jare mede daer toe sullen blyven gedestineert 't gunt suyvers boven 't onderhoudt van de Conventualen en andere reële lasten daer van sal mogen overschieten.

10 *Dec.* 1578. Is geordonneert, dat by de Magistraet der stad *Leyden*, en de Curateurs van de Universiteyt aldaer, tot behoef van de Professoren, 3000 ponden van 40 gr. op Interest sullen mogen worden gelicht tegens 12 ten 100, met assignatie van den rembourssemente van dien uyt de inkomsten van den C Penningh in de Quartieren aldaer.

7 *July* 1581. *Universiteyt tot* Leyden, *Staet van het onderhoudt der Professoren ende Conventualen uyt de Geestelijcke Goederen daertoe in Rhynlandt gelegen, toegestaen.*

De Staten van *Hollandt*, gehoord hebbende het rapport van haer-

luyder Gecommitteerden, aengaende den Staet by hun gemaeckt, op het onderhoudt van de Professoren binnen de Stadt *Leyden*; hebben daerop geresolveert als hier na volght.

Syne Excellencie ende de Staten van *Hollandt*, ghesien hebbende den Staet van de jaerlycksche Wedden der Professoren, in de Universiteyt binnen de Stadt *Leyden*, ende van de andere noodsaeckelijckheden van dien, daer op gehoordt zynde het advis van de Gec. van de Staten, hebben tot onderhoudt van de voorn. Universiteyt ende ten behoeve als boven ghegundt, geeygent ende gegeven, gunnen, eygenen, ende geven midts desen, de som van 8000 p. van 40 gr. het stuck jaerlycks, ende daertoe gheassigneert, ende assigneren by desen de Goederen ende Inkomsten van de Conventen van de Barnarditen, en elf duysent Maeghden tot *Warmondt*, van Romenburgh in *Soeterwoude*, ende van Maryen Poel in *Oegstgeest*, midtsgaders de verdere Geestelijcke Goederen die daertoe tot noch toe zyn gheheven, volgende den staet daer van verthoont; ende bevindende uyt den selven staet, dat het suyver innekomen van de voorn. Goederen meest alle verstreckt moet worden tot onderhoudt ende alimentatie van den Conventualen der voorsz. Conventen, soo dat de selve Goederen niet meer dan 2683 p. 8 sch. 10 den. munte jaerlycks, in suyveren gelde en mogen opbrenghen; hebben bewillight ende geordonneert, bewilligen, ende ordonneren by desen, dat alle de Goederen ende Innekomen van de Abdye van *Egmondt*, ghelegen in *Rhynlandt*, *Delflandt* en *Schielandt*, met hare gevolge by provisie, ten behoeve als boven sullen worden geemployeert, tot dat de voorsz. alimentatie van de Conventualen afghestorven sullen wesen, ende het Innekomen van de voorn. vier Convente Goederen, suyver jaerlycks uytbrenghen sal de voorghenoemde som van 8000 p., ofte dat die ter selve somme toe by de voorsz. Stede sal syn gesuppleert; alle welcke Goederen vry ende exempt sullen wesen (ghelijck sy midts desen vry ende exempt gemaeckt worden) in alle ommeslagen ende subventien (niet re-eel zynde) voor het gundt by den Eygenaer daer inne ghedragen moet worden, des sullen de voorn. Goederen by een goedt ende ghetrouw Rentmeester by de Staten, met advis van de Curateurs der voorn. Universiteyt, ende van de Burgemeesteren der Stadt *Leyden* daer toe te stellen, geregeert, ontvangen, ende verstreckt worden, eerst tot betalinge van de re-eele lasten, schulden, ende alimentatien der voorn. vier Conventen, ende voorts tot betalinge van de Professoren, andere Officieren ende noodsaeckelijcke kosten der voorn. Universiteyt, achtervolgende de Brieven van Fundatie, de Statuten ende den Staet van dien, midts dat de alimentatien van de Conventualen der voorsz. Abdye voortaen betaelt sullen worden uyt derselver Abdye Goederen, gelegen in den Noorder-quartiere van *Hollandt*, ende behouden die van *Rotterdam* haer gherechtigheydt op de Goederen van de voorsz. Abdye, in *Delflandt* ende *Schielandt* gelegen, volgende de Assignatie van Z. Exc. ende de Staten, welcken Rentmeester gehouden sal zyn binnen 6 maenden, naer de expiratie van elcken Jare, de voorn. Staten van syne administratie ende ontfangh te doen goede en getrouwe reeckeninghe, bewijs ende reliqua, met behoorlycke

acquiten, ende het overschot te verstrecken ter ordonnantie van de Staten, ende hem voorts in alles te reguleren naer de Commissie ende Instructie, die hem by de voorn. Staten sal ghegeven worden, de welcke tot gherief van de voorsz. Universiteyt gehouden sal wesen syne woonplaetse te houden binnen de Stadt *Leyden*, ende daer benevens te bedienen het Secretarisschap van deselve Universiteyt, in dien hetselve eenighsints sal wesen compatibel; ende belangende de Goederen van de 9 Conventen binnen *Leyden* voorn., alsoo het selve met de alimentatien als nogh geheel geconsumeerd worde, sal daerover mede met advis van de Burgemeesteren der voorschr. Stede een goedt ende getrouw Rentmeester gestelt worden, die oock alle Jaren gehouden sal wesen te doen goede en getrouwe reeckeninge, bewys ende reliqua als boven, ende het surplus te verstrecken ter ordonnantie van de Staten, sulcks ende in dier voegen, als van de Geestelijcke Goederen binnen alle de andere Steden van *Hollandt* werd gedaen.

Alsoo gedaen binnen *den Hage* by syne Exc. ende de Staten voornoemt, ende bevestight onder de handt ende Zegel van syne Exc. ende de Staten den 7 July 1581.

(Den 13 July 1581 voorgelesen en gearresteert).

7 *July* 1581. *Staet van het onderhoudt van de Universiteyt, ende de alimentatie van dien gemaeckt den* 4 *July* 1581, *ende de Staten vertoont, daer op de voornoemde* 8000 *p. 's jaers zyn geaccordeert.*

Douraeus, Professor Theologiae *f* 800.—; voor een tweeden Professor Theologia, gheraemt *f* 700.—, D. Sturinus, Professor Theologiae extra ordinaris *f* 400.—, D. Donellus, Professor Juris, *f* 1000.—, D. Grotius, Rector Professor Juris, *f* 300.—, D. Professor Institutionum Juris, in plaetse Dalii, *f* 300.—, D. Bontius, Professor Medicinae, nu genietende *f* 250.—, ende genomen op *f* 300.—, D. Lipsius, Professor Historiarum, *f* 800.—, D. Tyara, Professor Linguae Graecae, *f* 400.— D. Drasius, Professor Linguae Hebraicae, *f* 300.—, D. Ratlo, Professor Philosophiae *f* 200.—, D. Bonaventura Vulcanus, Professor Linguae Latinae & Graecae, alternatis vicibus, *f* 400.—; behoeft noch te wesen een Professor Mathematicus, ghenomen op *f* 200.—, D. Westerholt, Regent van de Bursalen, *f* 150.—, D. Brocardus, is by de Staten uyt des Universiteyts Goederen toegevoeght *f* 240.—; de twee Bedellen, elck *f* 72.—, ende de eene van dien voor sijn Huys Huyr *f* 24.—, *f* 168.—; de Bode van de Universiteyt, *f* 30.—; de Secretaris van de Universiteyt, ghenomen op *f* 150.—; ende voor extra ordinaris onkosten, Reysen, Boode-loon, ende andere onbedachte saecken *f* 800.—, noch voor het toegevoeghde pensioen van Charles Silvino, Ordinaris Drucker van de Staten, sjaers *f* 300.—.

13 *July* 1581. Is by Z.Exc. en de Staten, gehouden voor gearresteert de Acte van Resolutie, dienende tot onderhoudt van de Professoren binnen der Stadt *Leyden*, sulcks de selve hier voren op den 7 July ll. ten dage van de Resolutie Staat gearresteert.

Die van den Noorder Quartiere hebben eenige Swarigheydt ghemoveert, aengaende het onderhoudt van de Conventualen, uyt de Inkomsten van de Abdye van de *Egmonds* Goederen, gelegen binnen den Quartiere van *Hollandt*.

18 *Aug.* 1581. Alsoo syne Exc. ende de Staten van *Hollandt* gesien hebbende den Staet van de jaerlijksche Weddens der Professoren in de Universiteyt binnen de Stadt *Leyden*, ende andere nootelyckheden daer toe dienende, tot onderhoudt van de voorn. Universiteyt, ende ten behoeve als boven, gegunt, geëygent ende gegeven hebben de som van 8000 p. van 40 gr. stuck jaerlijcks, ende daertoe geassigneert de Goederen ende inkomsten van de Conventen van de Bernarditen en de elf duysent Maegden tot *Warmont*, van Roomenburgh in *Soetèrwonde*, ende van Marienpoel in *Oestgeest*, mitsgaders de verdere Geestelijcke Goederen, die daertoe tot noch toe zyn geheven, achter volgende den Staet daer van vertoont, ende bevindende uyt denselven Staet, dat de suyvere inkomsten van de voorsz. Goederen meest al verstreckt moeten werden tot onderhoudt ende alimentatie van de Conventualen der voorsz. Conventen, soo dat deselve Goederen niet meer dan 2683 p. 8 Sch. 10 den, Munte voorsz. jaerl. in suyveren Gelde en mogen opbrengen, syne Exc. ende de Staten voorn. voorts bewilligt ende geordonneert hebben, dat alle de Goederen ende inkomsten van de Abdye van *Egmont*, gelegen in *Rhijnlandt*, *Delflandt* ende *Schielandt* met haren gevolge, by provisie ten behoeve als boven sullen werden geemployeert, tot dat voorsz. alimentatien van de Conventualen afgestorven zullen wesen, ende het inkomen van de voorsz. vier Conventen Goederen jaerlijcks suyver uyt brengen sal de som van 8000 p. ofte dat die ter selfde somme by de voorsz. Staten sal zyn gesuppleert, mits dat alle deselve Goederen vry ende exempt sullen wesen in alle omme slagen ende Subventien, niet reëel zynde, voor het gunt by den Eygenaer daer inne gedragen moet werden, ende dat de voorsz. Goederen by een goedt en getrouw Rentmeester van de Staten, met advijs van de Curateurs van de voorsz. Universiteyt ende van de Burgemeesteren der Stadt *Leyden*, daertoe te stellen, geregeert, ontfangen en verstreckt sullen werden, eerst tot betalinge van de reëele lasten, schulden ende Alimentatien der voorsz. 4 Conventen, ende voorts tot de betalinghe van de Professoren, andere Officieren ende nootelijcke kosten der voorsz. Universiteyt, achtervolgende de Brieven van fundatie, de Statuten ende den Staet van dien, midts dat oock de alimentatien aen de Conventualen der voorsz. Abdye voortaen betaeldt sullen werden uyt derselver Abdye Goederen gelegen in den Noorderquartiere van *Hollandt*, behouden die van *Rotterdam* haerluyder gerechtigheydt op de Goederen van de voorsz. Abdye in *Delflandt* ende *Schielandt* gelegen; volgende de assignatie van syne Exc. ende de Staten. Soo Ist, Dat de Staten voorn. hier op gehadt hebbende het advis van de voorsz. Curateurs ende Magistraten, omme op alles behoorlyck te voorsien, in aensieninghe van de voorgaende Brieven van Commissie, die den Ontfanger van de Universiteyt voorn. Claes Dirksz. van Montfoort, den 10 Juny 1575

zijn verleent, van de Conventen Goederen binnen en buyten *Leyden* voorn., tot onderhoudt van de vcorsz. Universiteyt, ende van alle andere partyen van Goederen ende inkomsten, die naemaels tot vorderinge van de voorsz. Universiteyt uyt andere quartieren van *Hollandt* ofte *Zeelandt* daer by gevoeght ende gedestineert souden mogen werden; ende nadien de Staten voorn. verstaen, dat den voorn. CLAES DIRKSZ. VAN MONTFOORT hem in het voorsz. Ontfangerschap anders niet en heeft gedragen dan nae behooren, denselven Ontfanger daer in hebben gecontinueert, ende voorts gestelt als Rentmeester van de Universiteyt voorn., omme uyt de penningen, die by denselven Rentmeester jaerlycks sullen ontfangen werden, soo uyt de voorsz. Conventen Goederen, als van de Abdye van *Egmont* voorn., betalen de voorsz. Professoren, andere Officieren en de nootelijcke kosten als vooren, achtervolgende de Brieven van Commissie, denselven Ontfanger daertoe verleent; ende hebben voorts de Staten voorn. verklaert ende geordonneert, verklaren ende ordonneeren by desen, dat den Ontfanger van de Abdye Goederen binnen de Quartieren van *Rhynlandt*, *Delflandt* ende *Schielandt* voorn., NICOLAES VAN DER WYELE mede in synen ontfangh voorn. sal continueren, mits dat by hem de penningen, daer af komende, als vooren gelevert sullen werden in handen van den voorn. Rentmeester CLAES DIRKSZ. VAN MONTFOORT, ten behoeve als boven, in sulcken voegen, dat de voorn. van de Universiteyt, achter volgende de voorn. ordonnantie ende Resolutie, mogen werden betaeldt ende onderhouden, ende dit alles ter tydt en wylen toe by de Staten voorn. Generalyck op den ontfangh ende administratie van der gemeene Landts penninghen sal wesen voorsien ende geordonneert, achtervolgende voorgaende Resolutie van de Staten.

22 *Dec.* 1581. De Staten gehoord hebbende het rapport van haerluyder Gec., aengaende het diffierent, geresen tusschen die van *Haerlem* ende *Leyden* op den ontfangh van de Goederen van de Barnarditen ende Regulieren buyten *Haerlem*, die tot behoef van de Universiteyt binnen *Leyden* voorn. zyn ontfangen ende geemployeert; en aenmerckende de voorsz. Inkomsten op de Constitutie van de Universiteyt voornoemt in de eerste Staet, die tot onderhoudt derselver is gemaeckt, niet en zyn begrepen, nochte daertoe gedestineert, hebben de Staten verklaert ende geordonneert, dat de Inkomsten van de Barnarditen ende Regulieren voorn. by die van *Haerlem* zullen ontfangen worden, alsoo deselve zyn begrepen onder het Accord dat by haerluyder, met syne Exc. ende de Staten is gemaeckt, midts dat die van *Leyden* voor desen Jare soo veel penningen sullen mogen doen lichten uyt de inkomsten van de gemeene Middelen aldaer, om middelertydt op het onderhoudt van de Professoren volkomen voorsien te mogen werden als na behooren.

XI. Pastoriegoederen en Pastorien.

Algemeen. 10 *September* 1580. Is geordonneert te schryven aen sijn Exc. Alsoo den tijdt aenstaende is van de toekomende verpachtinge der gemene Middelen alhier in den Lande van *Hollandt*, die gedaen

moet werden voor den 1 October toekomende, voor den tijdt van ses maenden, en 't merendeel van de Steden alhier, in de continuatie van deselve gemene Middelen niet hebben kunnen consenteren, ten ware de verpachtinge der selve gemene Middelen alomme ghedaen werde in alle Steden ende Plaetsen die onder *Hollandt* zyn ghelegen, ende nergens elders contribueren, doordien de selve Middelen verstreckt moeten werden tot gemene defensie van den Lande, ende Wy daerom nodigh bevinden de voorsz. gemene Middelen mede te doen verpachten binnen de Stede *Leerdam* ende de Landen daer onder gelegen, mitsgaders oock op de *Clundert*, als onder *Hollandt* gelegen, ende mede binnen *Ysselsteyn* en *Vianen* met de Landen daer onder gelegen; soo hebben Wy U. F. G. wel ernstelijck by desen willen versoecken, sulcx daer in te willen doen voorsien, dat U. F. G. Gecommitteerden nevens onse Gedeputeerden ten dage van de voorsz. verpachtinge laet vinden, te weten den 26 deser maendt op de *Clundert*, den 27 tot *Leerdam* ende den 30 tot *Ysselsteyn*, omme t' samen tot verpachtinge van de gemeene Middelen te mogen procederen; dat voorts U. F. G. gelieve alsulcken ordre te doen stellen binnen de Stede *Vianen*, dat den 29 deser maendt by onse Gedeputeerden de verpachtinge derselve Middelen als vooren ghedaen mach worden sonder eenige verhinderingh, tegenstandt of belet; en dat voorts tot onderhoudt van de Predicanten soo binnen als buyten in den Lande van *Vianen*, mogen werden onderhouden uyt d' inkomsten van de Pastoryen, Beneficien, Vicaryen, ende andere gelycke Goederen aldaer gelegen, die tot onderhoudt van de Predicanten zyn gedestineert, ende tot noch toe niet hebben kunnen tot onse kennisse komen, doordien de selve in particulier werden verswegen en achtergehouden, niet tegenstaende wat devoir by ons door onse Gecommitteerden en d' Ontfanger die Wy aldaer hebben gestelt, daer op is gedaen, of andersints soude ons onmogelijck zyn vorder te voorzien op de betalingh dienende tot nodelijck onderhoudt van de selve Predicanten, waer door de selve genootsaeckt souden zyn haer dienst te verlaten, ende sulcx groote lasteringen ende andere inconvenienten souden staen te verwachten, soo Wy alrede uyt seeckere informatie verstaen hebben, dat by eenen *Honthorst*, Drost van *Ameyde*, tegens de Predicanten aldaer voorgenomen en gebruyckt soude wesen op al 't welck Wy U. F. G. goede meyninge voor antwoort eerstdaeghs zyn verwachtende.

2 *Nov.* 1588. De Staten van *Hollandt* ..... hebben JOHAN COMMERSZ., Ontfanger van de Pastorye ende andere Goederen, tot den Dienst van de Kercke ghedestineert, binnen den Quartiere ende Lande van *Voorne en Putten*, expresselijck belast ende gheordonneert, terstont, aenghesien desen, alomme in den selven Quartiere van *Voorne ende Putten*, aen beyde zyden van *Flacqué*, mitsgaders *Heenvliet* ende *Abbenbroeck*, Biljetten te doen stellen en affigeren, daer by eenen yegelyck, die eenige Memorie-landen gebruyckt ende besit van wegen de Staten voorn., ghewaerschouwt ende belast sal worden, binnen eene maendt naer de affixie van de Biljetten, aen

den voorn. Ontfanger COMMERSZ. getrouwelijck aentebrengen de Memorie-Landen, ende Goederen die hy besit ende ghebruyckende is, ende te betalen ten Comptoire van denselven Ontfanger binnen den *Brielle*, niet alleen hetgene voortaen vallen ende verschynen sal, maar oock het gene den jare 1572 verschenen ende onbetaelt sal zyn, alles op poene dat den Bruycker versteecken sal wesen van syne verdere huyre, ende het besitten van syne possessie der selver Landen ordonnerende voorts de Staten voorn. alle Kerckmeesters ende Heylige Geestmeesters binnen den voorn. Quartiere, aen den selven Ontfanger van ghelijcke betalinghe te doen van de Memorien, op de Heylige-Geest ende Kercke-Landen staende, sulcks als syluyden ofte hare Praedecesseurs van oudts hebben betaelt, of andersints sal den Ontfanger voorn. tegens de selve procederen, achtervolgens de rigoureuse Brieven van Executoire.

7 *Maert* 1589. Op de Remonstrantie van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, eerst dat alsoo verscheyde parthyen van Landen, onder sijn administratie begrepen, specterende zijn tot diverse Pastoryen, Cappeleryen, Memorien of Getyden &c. van de Dorpen onder den Zuyder-Quartiere van *Hollandt* begrepen, bestaende meest al in veele ende kleyne parceelkens die seer qualijck ten hoogsten pryse verhuyrt kunnen werden, als meest al met andere Landen gemeen leggende, sonderlingh in de Veen-Dorpen van *Hollandt*, of niet geraden ware deselve Landen, die men niet bequaemelijck op de aenstaende verhuyringe voor vijf jaren konde verhuyren, in 't openbaer te verkoopen ten overstaen van de Gecommitteerden van elcken Quartiere, onder seeckere instructie daertoe te verleenen, midts dat men de penningen voor een ghedeelte den Kooper Rente tegens den penningh 16 soude laten onderhouden, ende de rest binnen 's jaers beleggen, alles onder goede verseeckertheydt ten meesten oirbaer van de Lande; Insgelijcx alsoo in eenige Steden en Dorpen seer groote menichte van smal Rentges of Chynsen zijn, die men alle jaers met seer groote moeyte moet collecteren, en dickwils met verscheyde sententien van preferentien, by fauten van Brieven werden gepostponeert ende vernietight, of niet raedsaem soude zijn alle de selve Rentjes te doen lossen tegens den penningh 16, ende wederom daervan aen te leggen ende koopen elcks in sijn bedrijf een of twee tamelijcke sommen van Rentjes tegen den penningh 16 als boven, alles by advis van de Regeerders van yeder stede en Dorp, ende onder goede verseeckertheyt daer van te passeren:

Hebben de Staten van *Hollandt* verklaert dat tot verkoopinge van de parceelkens van Landen boven geroert, van de voorsz. Rentjes, by den Remonstrant geprocedeert sal worden, mits dat deselve verkoopinge niet gedaen sal werden dan tegens den penningh 30 ten minsten, ende dat d'eene helft daer of aen penningen betaelt, en d'andere helft op goede vaste renten tegen den penningh 16 sal gehouden worden.

10 *Maert.* 1589. Op de differenten geresen voor de Staten van *Hollandt*, tusschen de Burgemeesteren ende Regeerders der Steden

van *den Brielle* en JOHAN COMMERSZ. Ontfanger in de Goederen van den Lande van *Voorne* enz. geordonneert tot onderhoudt van de Predicanten, aengaende het doen van de voorsz. Ontfangers Reeckeninge, 't verpachten van de Landen, ende d'inninge met den achterwesen van de lasten en opstal van de Memorien ende gaende Goederen, eertijdts by de Papen ghenoten, de Staten voorn. gesien hebbende de doleantien van de voorsz. van *den Brielle*, midtsgaders d'antwoorde van den voorn. Ontfanger, ende voorts de replique van die van *den Briel*, hebben verklaert ende geordonneert, dat den voorsz. Ontfanger haerluyder syne Reeckeninge gehouden sal wesen te doen voor de Magistraten der voorsz. Stede, ten overstaen van een Commissaris by de Staten daertoe te ordonneren; dat voorts de Landen onder den ontfangh van den voorsz. Ontfanger begrepen, ende onder den Quartiere van *Voorne* sorterende, by de voorsz. Magistraet ende Ontfanger sullen worden verpacht; ende aengaende de verdere quaestie, is geordonneert dat de vooorsz. Replique gestelt sal worden in handen van den voorn. Ontfanger, om daer jegens by Duplique te seggen 't gunt hem goetduncken sal, en dat den selven Ontfanger met alle procedure uyt oorsaecke als vooren sal supersederen tot dat de voorsz. Duplique van den Ontfanger, ende de nadere onderrechtinge van die van *den Briel*, nopende de gaende Goederen, gesien, anders daer in by de Staten voorn. sal wesen voorsien ende geordonneert.

17 *Maart* 1589. Voorwaerden ende Conditien waer op den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK door last ende ten overstaen van de Gecommitteerden van de E. Heeren Staten 's Landts van *Hollandt* verkoopen sal de navolgende perceelen van Landen toekomende verscheyde Pastoryen onder des selfs ontfangh ende Comptoir ressorteerende.

Eerst sal de voorn. verkoopinge gedaen worden in ponden van 40 gr. 't pondt, schell. en pen. naer advenant.

Men sal de Koopers de voorsz. Landen leveren vry ende onbelast van eenige opstaende renten, schulden of andere lasten, uytgenomen de Hoffpenningen of Chijnspenningen daer eenige parthyen van dien van oudts mede belast mogen zijn geweest, die de Koopers alleen t' haerluyder laste sullen houden; ende voorts sal men deselve Landen waren ende vryen als andere Buyr-Landen.

De Kooper sal buyten haerluyder kosten gelevert worden behoorlijcke Gift-Brieven voor den Gerechte van elcke Plaets gepasseert soo 't behoort, met belofte ende verbintenisse dat de voorsz. Heeren Staten de voorn. verkoopinge jegens een yegelijck sullen houden staen, ende oock in alle Tractaten van Peys voor goet, vast ende van waerde doen houden als na behooren.

Soo wie eenige derselve Landen koopt, sal toegelaten ende vergunt worden d'eene helft van de beloofde somme op renten te mogen houden tegens den penningh 16, onder goede verseeckeringe en Rente-Brieven daer van voor yeder Gerechte te passeren, inhoudende speciale verbintennisse van de Landen daer uyt de selve penningen sullen

spruyten, welcke Rente-brieven hy gehouden sal zyn desen Ontfanger buyten koste van den Lande te leveren.

Ende de wederhelft van de voorn. beloofde penningen sal hy gehouden zyn opteleggen ende te betalen een derde part daervan gereedt, of ten langhsten op Meydagh 89 eerstkomende, het tweede derde part op Allerheyligen daer aen volgende, en 't laetste derdepart op Mey-dagh 1590, sonder eenigh verder vertreck of dilay, op poene dat men de onwillige of gebreeckige daervoor sal mogen doen executeren paratelijck en met'er daet, conform de regoureuse letteren executoriaal daer van zijnde.

Sullen oock de voorsz. Koopers gehouden zijn voor haerluyder respective beloofde somme, en d'onderhoudinge van dese Conditien, de stellen ten minsten twee bequaeme ende suffisante Borgen, die des noodt zijnde, by de Gerechte van yeder Plaetse gejustificeert sullen moeten worden, die oock gehouden sullen zijn te renunctieren, gelijck deselve oock renunctieren by desen de beneficien *ordinis divisionis & excussionis*, al van den effecte van dien volkomelijck onderrecht zijnde, op poene dat men de verkochte partye wederom terstont t'sijnder pericule ophangen sal, ende gelt het min, 't selve sal moeten opleggen ende betalen, 't welck aen hem paratelijck als vooren sal mogen executeren, maer gelt het meer, daer van sal hy geen profijt mogen genieten.

Ende sullen oock de voorn. koopers gehouden zijn terstont in gereede gelden te betalen in handen van den voorn. Ontfanger, tot Rantsoen eene stuyver Brabants op elcke gulden, omme daer mede de kosten te vervallen, sonder daervan yet te mogen korten aen de principale beloofde somme, op poene van 't selve te mogen executeren als vooren.

De Landen die eenige Koopers willen uyt slachturven, daer de renten op verseeckert sullen staen, sullen in dien gevalle de selve Koopers gehouden zijn eerst ende alvooren andere goede vaste hypoteecque te stellen, die by Schout ende Gerechte by voorweten van den Ontfanger in der tijdt suffissant gekend zijnde, van de voorsz. bedongen rente na behooren te verseeckeren, of anders en souden de Koopers 't voorn. gekochte Landt niet mogen verminderen.

Gedaen in *den Hage* by de Gecommitteerde Raden van de Staten van *Hollandt*, den 17 Maert 1589.

De Gec. Raden van de Staten van *Hollandt* hebben op de voorgaende Resolutie van de Staten van den 7 Maert laetsleden verstaen, verklaert ende geordonneert, dat den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK in 't verkopen van de perceelkens van de Landen daer in geroert, de penningen die van de eene helft van de betalinge der selve procederen sullen, sal beleggen aen Los-renten tegens den penningh 16 op goede vaste hypotheecq van Gronden en Erven, gelegen in den selven Banne aldaer de voorsz. perceelkens van Landen sullen zijn verkocht, indien sulx eenighsints doenlijck is, ofte andersints daer naest sullen zyn gelegen, daer of de Brieven van constitutie in behoorlijcke forme den Ontfanger gelevert sullen worden by de Verkoopers, buyten koste van den Lande, inhoudende dat de voorsz.

Renten toekomen sullen de Graeffelijckheyt van *Hollandt*, om verstreckt te worden tot onderhoudt van de Predicanten aldaer.

De Gec. Raden voorn. hebben verklaert ende geordonneert, dat den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK op de voorgaende Resolutie van de Staten alvooren sal doen onderechten, aengaende de Smal-rentges ofte Chijnsen onder sijnen ontfangh begrepen, of deselve gehouden sullen mogen worden, om te laten lossen ten meesten dienste van den Lande, doende daer af rapport aen de Staten, omme daer na in de saecke gedaen te worden als na behooren.

11 *April* 1589. De Gec. Raden van de Staten gehoort hebbende 't rapport van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, Gecommitteerde van de Staten voorn., ende gesien de verklaringe van de partijen van Landen by hem verkocht, als volght:

Verklaringe van de parthyen van de Landen die door last ende ten overstaen van de respective Gecommitteerden van de E. Heeren de Staten van *Hollandt* by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK verkocht zyn, volgende de voorwaerden ende Contre-Rolle daer van zijnde, daer op den selven Ontfanger by desen is versoeckende behoorlijcke Acte van approbatie, mitsgaders Commissie op een seecker Persoon daer toe te ordonneren (alsoo den selven Ontfanger daer toe niet vaceren mach) om de Gift-Brieven van de voorn. Landen in elck Dorp ten behoeve van de Koopers te verlyden, ende wederom ten behoeve van 't gemeene Landt de Rente-Brieven uyt de voorn. verkoopinge spruytende, te mogen ontvangen als na behooren, hem tot dien eynde medegevende een ontwerp van deselve Brieven, na de meyninge van de voorsz. Heeren Staten.

RHIJNLANDT.

Reyenzaterwoude.

Laetste Huyre is geweest 14 ponden.

Eerst een perceel van seven Margen Lants van de Pastorie aldaer, strecckende Oostwaerts van de Kerck na d'Overbuyr toe, laest gebruyckt by GERRIT PHILIPSZ. is ghekocht by Mr. COSMAS ADRIAENSZ. Chirurgijn tot *Reynzaterwoude*, de Marge om 80 ponden van 40 gr. 't pondt, ter somme van . . . . . 560 ponden.

Borge WILLEM JERONIMUSZ. en JACOB GERRITSZ. beide tot *Reynzaterwoude.*

Leymuyden.

Laetste Huyre 4 ponden.

Drie Margen Landts, leggende achter de Kerck, wel eer gebruyckt by FRANS CLAESZ., en laetst by AERNOUT GILLISZ.

en GERRIT DIRCKZ. COSTER, is ghekocht by WILLEM FREDERICKSZ. tot *Leymuyden* den koop soo groot als 't leyt, om de somme van . . . . . 175 ponden.

Ter Aire.

Laetste Huyre 4 ponden.

Noch vier Margen quaet desert Landt van de Pastorie aldaer, laetst ghebruyckt by CLEMENT JANSZ. Schout aldaer, ingekocht by DIRCK DIRCKSZ. VERLAEN, *ter Aire* woonachtig, de Marge om 70 ponden, komt ter somme van . . . . . 280 ponden.

Swammerdam.

Laetste Huyre 30 Schell.

Een half Margen Landts, wel eer gebruyckt by ANTHONIS THYSZ., leggende in sijn Bruyckweer, en laetst by HENRICH WOLPHERTSZ. VAN DER LAIR, is ghekocht by den voorn. ANTHONIS THYSZ. om de somme van 54 ponden. Borgen, JASPER MAERTENSZ. en CORNELIS AERTSZ.

Laetste Huyre 2 ponden 10 Schell.

Noch omtrent vier Hondt Landts, wel eer gebruyckt by de Weduwe van PIETER CORNELISZ. HOUCK, ende laetst by den voorn. HENRICH WOLPHERTSZ., is ghekocht by CORNELIS AERTSZ. tot *Alphen*, den koop om de somme van 84 ponden. Borgen.

Boskoop.

Laetste Huyre 5 ponden. 10 Schell.

Seven Hondt Hoylandt, gelegen in *Waddincxveen*, toekomende de Pastorie tot *Boskoop*, laetst gebruyckt by JAN HUYBRECHTSZ., is ghekocht by HUYBRECHT JANSZ., Schoot tot *Waddincxveen*, met d'andere twee perceelen tot *Waddincxveen* thuys hoorende, de Margen door malkander om 112 p. komt alhier . . . . . 130 p. 13 S. 4 d.

Nota. Is veranderinge van de generaele Voorwaerden. Laetste Huyre 8 ponden

Noch vier Margen twee Hondt Landts, gelegen in *Beyerskoop*, laetst gebruyckt by GIJSBRECHT SIMONSZ., is gekocht by denselven GIJSBRECHT SIMONSZ., de Margen om 72 ponden midts dat de Rente van de eerste helft sal ingaen-Petri ad Cathedram voor-

10 Schell. lede, en de weder-helft t'eender Somme op Alderheyligen 1589 eerst komende, komt hier ter somme van . . . . 312 ponden.

Borge Claes Simonsz., en heeft belooft noch een Borgh in de Brieven te stellen.

Waddincxveen.

Laetste Huyre 13 ponden 10 Schell. Eerst vier Margen Landts, laetst gebruyckt by Jacob Claesz., Secretaris tot *Waddincxveen*, is gekocht by denselven Jacob Claesz. de Marge om 110 ponden, midts dat hy terstont sal transporteren een Rente-brief van 6 p. s jaers, te lossen met 100 ponden, ingegaen Alderheyligen 1588 voorleden, spreeckende op Maerten Dircksz. tot *Waddincxveen*, daer mede den eersten termijn van Mey 89 afgerekent sal worden, ende dat alleenlyck tot 96 ponden, komt hier te samen ter somme van. . . . . 440 ponden.

Adam Claesz. is Borge voer de beloofde van twee Borgen binnen Bans te stellen.

Laetste Huyre eerste party 20 ponden, tweede party 15 ponden. Noch vyf Margen min een Hondt Landts, laetst gebruyckt by Gijsbrecht Cornelisz. van Leeuwen; ende noch vyf t'half Margen, weleer gebruyckt by Marytje Fransdr. Weduwe van Willem Pietersz., ende laetst by Dirck Lenertsz., beyde gelegen ende toebehoorende de Pastorye tot *Waddincxveen*, maeckende 't samen 9 Margen 2 Hondt Landts, zyn t'samen gekocht by Huybrecht Jansz., schout tot *Waddincxveen*, de Margen om 112 ponden, beloopende ter somme van . 1045 ponden 6 Schell. 8 d.

Nota

Sal de Brieven op andere Suffisante Persoonen mogen doen passeren volgende de Voorwaerden.

Schielandt.

Hillegersberge.

Laetste Huyre 7 ponden 10 Schell. Twee Margen Landts, gemeen met de Kerck en de H. Geest aldaer, in 8 Margen, laetst gebruyckt by Arent Cornelisz., gekocht by denselven

ARENT CORNELISZ. de Marge om 150 ponden, komt ter somme van . . . 300 ponden.
Borgen, ADRIAEN LENERTSZ. en JORIS JANSZ.

Moordvecht.

Laetste Huyre was, ende konde daertoe niet komen, 24 ponden.

Noch een parceel Landts van vierd'-half Viertel Landts, groot 8 Margen 450 Roeden, streckende van de Thiendewegh tot de Veen-wegh toe, laetst gebruyckt by DIRCK WILLEMSZ. 'T HOEN, is gekocht by CORNELIS DIRCKSZ. 'T HOEN, den koop om 1400 ponden, midts dat hy de wederhelft oock sal mogen houden op renten, onder vaste hypotecque, ende sal d'eerste helft ingaen op dit hypoteecq Petri 1589 voorleden, ende de laetste helft Alderheyligen eerst komende, daerom alhier gelijcke . . . . . 1400 ponden.
Borgen, CORNELIS JANSZ. KEYSER ende OT HENRICHSZ., beyde tot *Rotterdam*.

Bleyswijck.

Laetste Huyre 9 ponden.

Noch anderhalf Margen Landts, streckende van JAN PIETER JACOBSZ. Werf, ende des Predicants Boomgaert af Noord-Westwaerts op tot WILLEM JANSZ. Landt toe, belent aen de Oost-Zijde de Kerck-laen, ende aen de Zuydzyde CORNELIS DIRCKSZ. Timmerman, is ghekocht by LENERT MATTHEUSZ., Bailluw en Schout van de Heerleykheyt van *Bleyswijck*, den hoop sonder maet om de somme van . . 300 ponden.
Borgen, MR. CORNELIS JANSZ.
Cherurgyn, ende ADRIAEN QUIRYNSZ., beyde tot *Bleyswijck*.

Beloopt t'samen 5009 ponden van 40 grooten 't pondt.

Komt 's jaers den penningh sesthien 313 ponden 1 Schell.
De huyre was 's jaers 129 ponden.

Hebben de voorsz. verkoopinge op de Conditien boven verhaelt, goetgevonden ende approberen by desen als gedaen ten meesten dienste van den Lande, ende hebben voorts de voorsz. Raden gecommitteert ende geauthoriseert, GEERLOF BONSER, te trecken ter bovengenoemde plaetsen, ende aldaer van wegen 't gemeene Landt aen de boven-

genoemde Koopers te leveren de Brieven van gifte ende eygendom van de Staten, voorts overdracht te doen van de voorsz. verkochte Landen, ende wederom t'ontfangen behoorlycke Brieven van Constitutie van de Renten, op de Conditien ende Voorwaerden booven geroert, midts deselve overleverende den voorn. Ontfanger COOLWIJCK, ende voorts doende rapport aen de voorsz. Gecommitteerde Raden.

17 *Dec.* 1594. De Gec. Raden enz., gesien het schrijvens van de Gecommitteerden, tot verkopinge van de Pastorye Landen, van den 17 dezer, hebben geordonneert aen de selve te rescriberen, dat deselve goedtgevonden ende geordonneert hebben, de Opdrachte van de verkochte Geestelijcke Landen, soo binnen *der Goude* als tot *Schoonhoven* ghedaen in de selve Steden respective, aldaer de verkopinge van dien geschiedt is, mede gedaen sal worden, in dier voegen binnen *Amsterdam* te voor gedaen is; ende dat volgende de ordre aldaer genomen, daer af den Ontfanger COOLWIJCK goede onderteyckeninghe sal doen in het beschryven van de Officieren ende Gerechten van de Dorpen, om de bezegelinge ende leveringe van de Brieven al daer te doen, niet teghenstaende het versoeck daer tegens ghedaen; Alsoo de Gec. Raden verstaen, dat hetzelfe bequaemelijck in deser tydt sal konnen geschieden omtrent half January toekomende en dat sonder praejuditie van yemandts gerechtigheydt gheschieden sal, daertoe de Gec. daer praecisse sullen ordonneren, ende den Schoute en Gerechte daervan adverteren, met expresse last en bevel, om ten gepresigeerden dage elck met haren Zegele ende Brieven, ende geauthoriseert tot opdrachte ende overleveringhe van dien te Compareren; ende aengaende het pretense gerechtigheydt van den Schout van *Berghambacht*, ofte andere, aengaende den naekoop, alsoo de Gecomm. hen na de verkopinge van de Pastorye Landen wederomme alhier begeven sullen; dat alsdan Resolutie dien aengaende rijpelyck en met kennisse sal mogen genomen worden, om ten tyde van de Opdrachte van de voorsz. Landen de Officieren de Last en Resolutie dien aengaende voorgehouden te worden. Ende is voorts goedt gevonden, dat de Opdrachte niet eer ghedaen en werde, ten eynde by het gemeene Landt geen schade aan de penningen van de verkochte Landen geleden en worden.

8 *Nov.* 1595. De Gec. Raden enz. hebben geordonneert CORNELIS FRANS WITTENSZ. haer mede gec. in Rade, van wegen 't gemeene Landt te procederen tot d'opdracht van de verkochte Landen gekomen van de Conventen binnen en buyten de Steden van *den Brielle*, mitsgaders van den Convente van *Eernsteyn* ende de Pastorye Landen in *Voorne* en *Putten* gelegen, die in Juny ll. zyn verkocht.

Aerlanderveen. 21 *Juny* 1600. Een half Margen landts, toekomende de pastorye van *Aerlanderveen*, gelegen in de 27 Margen 4 hondt, 18 roeden, toekomende aan JACOB BAIN aldaer, den Suppliant in eeuwige Erfpacht gegeven, midts dat Suppl. zyn broeder en zuster ofte haerluyder Erven ende nakomelingen, ofte actie van hem hebbende, daarvoor jaerl. betalen zullen *f* 6.— op erfpachtsrecht van der Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, of die in der tyd wezen zal.

Assendelft. 10 *Sept.* 1583. De Gec. Raden van sijn Exc. ende der Staten van *Hollandt* hebben, niet tegenstaende het schryvens van die van *Assendelft*, aen den Ontfanger COOLWIJCK, verklaert ende geordonneert, dat den selven Ontfanger de Pastorie ende Beneficie Goederen tot *Assendelft* voornoemt wederom sal verhuyren met den Commissaris WILLEM DUYM, daer toe geordonneert, ende dat ten meesten dienst van den Lande, enz.

29 *Nov.* 1594. De Gec. Raden enz..... hebben tot noodelycke gherief ende Commoditeyt van de Huysinge van de Pastorye te *Assendelft* gegundt ende geaccordeert, dat het Erfken in desen geroerdt sal mogen gekocht worden, mits dat hetselve aen de Pastorye Goederen sal blyven gheeygent ende geappliceert, ende daer af niet meer tot laste van den Lande gebracht sal worden, dan ter somme van 115 p. van 40 gr. 't pondt; ordonnerende den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, de voorsz. 115 p. uyt te reycken ende te betalen aen de Supplianten alleen enz.

Berckou. 19 *Nov.* 1594. Op het versoeck van de Kerekmeesteren en gemeene Buyren van *Berckou* omme te mogen behouden seeckere 10 Margen Landts, die den Ontfanger COOLWIJCK van meeninghe was te doen verkopen, als Pastorye Landen, niet teghenstaende deselve tot behoef van de Kercke aldaer souden zyn gedestineert: Gesien de onderrechtinge ende advis van den voorn. Ontfanger, ende de Staeten en Munimenten dien aengaende ge-exhibeert, hebben de Gec.-Raden van de Staten hetselfde versoeck afgheslagen.

Bodegraven. 13 *Juny* 1594. De Gec. Raden enz. aenmerckende, dat op het onderhoudt van den Kercken-dienaer tot *Bodegraven* behoorlijck voorsien sal moeten worden, en daerom ordre gestelt dat de Landen en Goederen, daertoe specterende, ten meesten oirbaer tot dien eynde mogen worden gebruyckt ende ge-employeert, omme de Inkomsten van dien, hetzy by verkopinge der selver Landen te doen vermeederen, ende daer uyt de kosten ende lasten van het onderhoudt van den Kercken-dienaer ende andersints te doen vervallen, ofte by andere wegen ten meeste dienste van de Kercke aldaer; Hebben goetgevonden ende geordonneert, dat by de Gec. GERRIT WILLEMSZ. SCHOTERBOSCH, ende JACOB CORNELISZ. MOERKERCKEN, komende in den Quartiere van *Bodegraven*, omme te besichtigen de Landen die verkocht sullen worden; met eenen mede met den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, sullen kennis nemen van de Landen die tot de Pastorye van *Bodeyraven* zyn specterende, soo aengaende de waerdye, groote, als de belenden van dien, ende wanneer de huyre daer af is expirerende.

Heemskerck, 19 *Mey* 1589. De Gec. Raden enz..... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben tot vorderinge van den dienst en verkondinge van Gods H. Woordt, ende in aensieninge de gemeente *Heemskerck* met die van *Castricum* by eenen Predicant bequamelijck bedient mogen worden, dat mede de steen op de Werf leggende van de voorgaende Pastorie-Huysinge

binnen *Heemskerck* voorn. meest sal verwateren, ende bederven, ten zy deselve worde geemployeert, gheconsenteert ende geaccordeert, dat tot reparatie en optimmeringe van een gedeelte van de Kerck binnen *Heemskerck* te mogen aenvaerden ende gebruycken, de steen leggende als vooren op de Werf van de pastorie aldaer, midts dat deselve Supplianten geen Fundamenten noch Wulfselen van de Kelders of diergelijcke sullen mogen uitroeien; ende dat syluyden by Acte onder den voorn. Ontfanger te leveren, beloven sullen, ende daer onder verbinden de Kercken Goederen aldaer, t' allen tyden als 't selve dienstigh bevonden ende geordonneert sal worden tot optimmeringe van de Pastorie huysinge voorn. promptelijck of ten minsten in twee termynen daer toe te furneren de somme van 100 ponden van 40 gr., ordonnerende een eygelijck, des noodigh zijnde, hem hierna te reguleren.

Heenvliet. 8 *Nov.* 1595. Alsoo de Gecomm. Raden van de Staten by den Heer VAN CRUYNINGEN, HEENVLIET enz. midtsgaders den Baillieuw ende Gerechte van *Heenvliet* voorn. te kennen gegeven is, dat henluyden by de Gec. van de Staten onlanghs in 't verkoopen van de Pastorye Landen aldaer belooft was dat alle de penningen die volgende de Conditien ende voorwaerden van de voorsz. verkoopinge souden procederen by de voorsz. Wethouders beleyt souden worden binnen de voorsz. Heerlijckh. van *Heenvliet*, op goet vast hypotheecq ende solvente Borgen, omme met den jaerlijcksen inkomen van dien t'onderhouden den Predicant en Schoolmeester tot *Heenvliet*, ende 't overschot tot behoef van den Armen aldaer, 't welck oock sulcx den 2 deser loopende maendt op 't voorhouden van den Heer van CRUYNINGEN by de voorsz. Wethouders collegie, aliter vergadert zijnde, was geresolveert, volgens d'Acte van Resolutie by hen daer af verthoont, versoeckende daer omme Acte van authorisatie, de penningen procederende van de voorschr. verkochte Pastorye Landen van *Heenvliet*, die op drie termynen vallen ende verschijnen sullen, als Kerstmis eerstkomende de eerste, ende voorts twee naestvolgende Kersmissen, hem t'elcken een gerecht derde-part te mogen ontfangen van de Koopers, omme deselve te mogen beheeren ten behoef als vooren. S o o i s 't, Dat de Gecomm. Raden voorn. gesien den staet van de verkochte Landen van de Pastorye tot *Heenvliet* voorn. waer af de renten daer op gehouden, vry geldt jaerlijcx beloopen ter somme van 253 ponden 10 Schell., ende de Custingh penningen van dien te betalen op de verschyndagen als voren, t'samen bedragen ter somme van 3995 p. 7 sch. 2 gr. al van 40 gr. 't pondt, verklaert ende geordonneert hebben, dat de voorsz. penningen die komen en procederen sullen van de voorsz. verkochte Pastorye Landen, door handen van den Ontfanger JAN COMMERSZ., of die in der tijdt wesen sal, gelevert sullen werden t'elcken verschijn dage in handen van de voorsz. Wethouders van *Heenvliet*, om by deselve ontfangen, daer af in reeckeninge verantwoordt mogen worden na behooren, midts dat de voorsz. Wethouderen in 't ontfangen de penningen over den eersten termijn van de voorsz. Custingen, als Kersmis toekomende, den voorsz. Ont-

fanger JAN COMMERSZ. nevens de Rente-brieven van de Renten op de voorsz. Landen gehouden, sullen overleveren behoorlijcke ende suffisante Brieven van constitutie van de Renten van de voorsz. Custingh penningen, genomen tegens den middel termyn van de selve Custingen, achtervolgende voorgaende Resolutie wel verseeckert ende specialijck gehipotequeert op Gronden van Erven, ende onder verbintenisse van Wethouders aldaer voor de deughdelijcke betaelinge van de voorsz. jaerl. Renten; ende dat voorts jaerl. op assignatie van den voorn. Ontfanger, de Wethouderen voorn. onder hare Recepisse de voorsz. Renten, soo wel in 't verkoopen op de voorsz. Landen gehouden, als voor de Custingh penningen als vooren te constitueren, van wegen 't gemeene Landt sullen mogen lichten, daer toe de Rentebrieven der selver renten mede als alle d'andere inhouden sullen dat die de Graefelijckheydt van *Hollandt* toekomen, ten eynde de voorsz. Ontfanger mede daer af verantwoorden in haerluyder Reeckeninge; authoriserende oversulcx mede als noch de Wethouders voorn. d'inkomsten van de voorn. rente t'employeren tot betalinge en onderhoudt van den Predicant, Schoolmeester ende voorts tot behoef van de Armen in *Heenvliet*, van 't gunt bovendien daer van sal mogen overschieten, daertoe d'inkomsten der selver renten sullen verbonden blyven.

Heusden. 28 *October* 1599. Op 't versoeck van BARTHOLOMEUS VAN DER STAPPE, PROOST tot *Baern*, binnen *Heusden*, ten respecte van de Pastorye-Goederen van *Baern* geen penningen mogen betaalt worden ten behoeve van den tweeden Predicant binnen *Heusden*, doordien de selve inkomsten by twee Pastoren, als van *Bockhoven* uijt de Pastorije van *Hedickhuijsen*, ende van *Vlijmen* uijt de Pastorye van *Oudheusden*, sulcx dat hy Suppliant daer af niet en ontfanght, zynde niet te min te vreden daer af te laten volgen soo veel als daer van sal overschieten tot furnissement van de 200 ponden ten behoeve van den tweeden Predicant als voren geordonneert, is geappoincteert.

De Gec. Raden, &c. Gelet hebbende op 't inhoude van desen, hebben verklaert ende geconsenteert, dat het gunt tot betalinge van de 200 ponden jaerlijcx volgende voorgaende Ordonnantie uijt d'inkomsten van de Pastorye-Goederen in desen niet en sal mogen betaelt worden, voldaen sal worden ende betaelt uijt de Goederen en Inkomsten van de Abdye van *Baern*, enz.

Hooghmade. 10 *Aprilis* 1577. De Staten enz. hebben gheauthoriseert ende bevolen den Bailliuw van *Rhynlandt*, midtsgaders de Schouten ende Ambachtsbewaerders van *Leyerdorp*, *Coudekerck* ende *Hooghmade*, ende allen anderen, des noot zynde, den Predicant des Heiligen Evangelii aldaer REYER JANSZ., te stellen, ende doen stellen, in volkomen possessie ende gebruyck van de bewooninge der Huysinge, specterende tot de Pastorye in den Ambachte van *Hooghmade* achtervolgende voorgaende Ordonnantie van de selve Staten van den negenthienden Marty laetstleden (1), ende voorts van de Predicatie des

(1) Deze ordonnantie ontbreekt.

Goddelycken Woorts binnen *Hooghmade* in de Kercke aldaer by den voornoemden Reyer Jansz. te doen beginnen, innoveren ende te laten gheschieden, niet tegenstaende eenige oppositie ter contrarie: Lastende ende bevelende daeromme de Staten voornoemt, den Heere van Poelgeest, ende allen anderen, des noot zynde, den voorn. Reyer Jansz., Dienaer, de bewoninge van de Huysinge voornoemt, te gehenghen ende gedoogen, sonder eenige wederstant ter contrarie, al waer 't dat het selfde verhuyrt soude mogen wesen, ende voorts de Praedicatien des Goddelycken Woordts binnen *Hooghmade* mede toe te laeten naer behooren tot onderwysinghe van de Inwoonderen aldaer, ende daer toe den selven Leeraer alle hulpe ende assistentie te doen: Ordonnerende ende beveelende voorts de Kerck-meesters van *Hooghmade* voornoemt, de selfde Pastoors Huysinge uyt de Kercken-Goederen aldaer behoorlyck te doen repareren van Deuren ende Vensters, ten eynde 't selfde behoorlyck mach werden bewoont.

Larum. 28 *December* 1584. Op 't versoeck van de Burgemeesteren Regeerders en Kerkmeesters van *Larum*, om ontlast te mogen zijn van 't opbrengen van de Pastorye goederen aldaer, over 't verloop van dien daer vooren syluyden waren gegijselt, immers tegens het advijs van den Ontfanger Coolwijck dies aengaende gehoort te mogen werden, Is geappostilleert.

De Gec. Raden enz. gesien hebbende het advijs van den Ontfanger Coolwijck, ontseggen der Supplianten versoeck in desen gedaen; ordonneren de Supplianten in handen van den voorn. Ontfangen te betalen het verloop van de inkomsten van de Pastorye-Goederen in desen geroert, op poene van executie, behoudens de Supplianten dies aengaende haerluyder regres tegen den Pastoor, mede in desen geroerte, ende alle andere, die eenigh bewindt ofte administratie van de selve Pastorye-Landen en Goederen gehadt mogen hebben.

OudelandtsAmbacht. 14 *Nov.* 1586. Op 't versoeck van Govert Ollendorp, Predicant des Goddelycken Woordts in den Dorpe van *Lindt* ende *Heer Oudelandts-Ambacht*, leggende in de *Swijndrechtsche Waert*, is volgende dien geordonneert te schryven aen den Schout, Ambachtsbewaerders ende Gerechten van *Oudelandts-Ambacht*, Na dien wy verstaen dat aldaer tot *Oudelandts-Ambacht* een bequame Huysinge is daer eertydts de Pastoren in plagen te woonen, en 't welck Wy midts desen verstaen geeygent ende gedestineert te zyn tot bewooninge van den Predicant aldaer, te meer, alsoo binnen den Dorpe van *Linde*, 't welck mede by Uwe Predicant Govert Ollendorp wordt bedient, geen Huysinge daer toe is, sullen daerom U. E. niet nalaten t' voorn. Pastoors Huys aldaer tot *Oudelandts Ambacht* staende, 't welck Wy houden geeygent voor de Predicanten, daertoe sonder eenige swarigheyt te laten volgen, sonder daer in eenighsints U. E. weygeringh te thoonen, of swarigheyt te maecken, gemerckt Wy verstaen dat alomme binnen *Hollandt* daer eenige Huysinge als noch staen aldaer Pastoren te vooren in gewoond hebben, by de Predicanten sullen worden bewoont, en dat oock de reparti-

tien, daer in nodigh zynde, by de Regeerders van de Dorpen respective sullen worden ghedaen enz.

Ouderschie. 4 *Nov.* 1589. De Staten enz. gesien hebbende de Staeten ende Munimenten henluyden geëxhibeert by GODEFRIDUS BAX, als Dienaer des H. Evangelii tot *Ouderschie*, Requirant ten eenre, en die van den *Hoogen Ban*, Gerequireerden ter andere zyde, op de differenten geresen aengaende de capitale Contributien aldaer, of deselve van de Requirants Huysinge niet soude mogen werden geheven, hebben de Staten verstaen ende verklaert, dat alsoo de onkosten uyt saecke van de inlegeringe ende doortochten van de Ruyteren ende Knechten gevallen, in dese ende gelycke saecken verstaen werden personele lasten, tot betalinge der selve de penningen by Capitale ommeslagh en contributie, ende niet over eenige Huysen, of andere onroerende Goederen gedaen ende geheven sullen moeten werden, ende dat daer in de Predicanten sullen worden vry gehouden.

Oude Tonge. 17 *Aug.* 1584. Op het versoeck van ARENT JOPPE GYBELANDT, Inwoonder van de *Oude Tonge*; Is denselven in Erfpacht gegunt het Pastorye Boomgaartjen in de *Oude Tonge*, jaerlijcks voor de somme van 8 Caroli Guld.

Ouwerkerck. 5 *Maart* 1597. De Staten enz. . . . gesien de onderrigtinge en advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben gecommitteert den Bailliuw van *Amstelland*, om tot optimmeringe van de Pastorye Huysinge of andere bequame woninge binnen den Dorpe van *Ouwerkerck* voorn. met behoorlyke ordre te doen voorsien, dat het selve gedaen mag werden ten minsten quetse, tot laste van degeenen, of uit soodanige Inkomsten als van ouds gebruikelijk is geweest, of andersints als na gelegentheid der saeke sal bevonden worden te behooren.

Polsbroeck. 6 *Jan.* 1595. Op 't versoeck van PELLE ADRIAENSZ. VAN STEENWIJCK, om seeckere Passorye Landen in *Polsbroeck* aen 't Noordeinde onder *IJsselsteyn* ghelegen, die niet te koop en zyn gestelt, gebruyckt by eenen SCHRYVER JANSZ., woonende in den selven Ambachte, by verhuyringe van de Kerckmeesteren aldaer, gratieuselijck in eeuwige Erfpacht te mogen gebruycken, in aensieninge van de groote schade by hem door 't verlies van de Stede van *Oudewater* gheleden, hebben Gec. Raden van de Staten geordonneert, dat de Gecommitt. tot d'opdracht van de verkochte Pastorye Landen, sullen ondersoecken by de Kerckmeesteren aldaer, wat recht de Kerckmeesteren tot de voorsz. Landen hebben, ende of die tot de Pastorye of Kercke zyn specterende, tot wiens laste den Kerckendienaer aldaer wort onderhouden, ende of eenige andere Landen, de Landeryen van *Polsbroeck* toebehoorende, in 't Zuydt of Oosteynde aldaer gelegen zyn.

Ryswyck. 28 *Juny* 1586. De Staten enz. . . . gesien hebbende 't advis van den Ontfanger COOLWIJCK, op de requeste van de Kerckmeesteren van *Ryswyck*, verstaen dat de Suppl. de 61 ponden 15 sch. 's jaers

in desen geroert, verschenen in den jare 79 ende navolgende jaren, tot den jare 85 incluys, gehouden sullen wesen te betalen voor een derde deel binnen 14 dagen eerstkomende, en de andere twee derdendeelen op twee halve jaren by gelycke portie, daer voren sy by faute van betalingh met'er daet sullen worden geexecuteert.

Ende soo veel aengaet de timmerage by de Suppl. ghedaen aen de Huysinge van den Predicant tot *Ryswyck*, sullen de Suppl. daer van haer Declaratie ende Bewys overleveren, ten eynde 't selve gesien, daer op gedisponeert magh worden na behooren.

29 *Oct.* 1586. De Staten ... gesien hebbende 't advis van den Ontfanger Coolwijck, verklaren dat alsoo Kerckmeesters van den Dorpe van *Ryswyck* door de optimmeringe van de wooninge van den Predicant mede gedient zyn, sy een derde part daer van gehouden sullen zijn te dragen, ende dat haer voorts Ordonnantie verleent sal worden op den Comptoire van den voorn. Coolwijck van de twee deelen van 678 ponden 8 schel. 9 den. ter somme van 413 ponden 9 schel. van 40 gr., te mogen korten ende inhouden op 't verloop van 61 ponden 15 schell. 's jaers, bedragende tot den jare 1586 in cluys ter somme van 494 ponden munte voorsz.; welverstaende dat sy de reste van 't selve verloop ter somme van 80 ponden 11 schel. gehouden sullen zijn met'en eersten op te leggen ende te betalen, ende voorts in de betalinge van de voorn. 61 ponden 15 schell. jaerlijcx te continueren sonder eenigh wederseggen, gelijck sy van oudts gedaen hebben.

Sassenheim. 13 *Oct.* 1586. Op 't versoeck van D. Jacobi, Dienaer des Woordts tot *Sassenheim*, om van gelijcken voorsien te mogen worden van een Huysinge of gelijcke somme, is mede geordonneert te schryven aen die van *Sassenheim*, dat sy den Predicant aldaer van een Huysinge als vooren willen voorsien.

Schagen. 10 *Sept.* 1580. Gesien by de Staten van *Hollandt* de Requeste aen de selve ghepresenteert by Jonckh. Johan, Heere tot *Schagen*, *Barsingerhorn*, *Harinckhuysen*, &c. Requirant ter eenre, ende d' andwoordt van de Burgemeesteren en Schepenen van *Schagen* en *Barsingerhorn*, Gerequireerde ter andere zyde, midtsgaders de Staeten ende Munimenten by de voorsz. Parthyen respective tot justificatie van haerluyder intentie, ende t' haerder defensie geëxhibeert, ende op alles gelet ende overwogen hebbende dat ter materie dienende was, hebben verklaert ende geordonneert, dat alle de Goederen Specterende tot de Pastorye van *Schagen* en *Barsingerhorn*, mitsgaders de Capelle van de Keyserl. Maj., behoorlijcke Staet sal werden ghemaeckt, ende daervan dubbelt ghelevert, soo wel onder den voorsz. Requirant als de Gerequireerden, elcx in haer reguard, en dat het selve gedaen zynde, den Requirant sal mogen committeren een ghequalificeert Persoon tot d' administratie ende ontfangh van de selve Goederen, dewelcke uyt synen ontfangh gehouden sal wesen te betalen den Predicant van *Schagen* ende *Barsingerhorn*, in sulcken getale, ende tot al sulcken onderhoudt, als de selven tegen-

woordigh aldaer in dienst zyn, ende betaelt worden, midtsgaders de Schoolmeesteren en Costeren aldaer; ende in gevalle boven 't onderhoudt van de voorsz. Predicanten, Schoolmeesteren ende Costeren eenige penningen sullen mogen overschieten, sullen deselve tot onderhoudt van den Armen van *Schagen* en *Barsingerhorn* respective werden geëmployeert; sal voorts den Rentmeester, by den voorsz. Requirant te committeren, de Landen ende andere Goederen tot de voorsz. Pastorye ende Capelle specterende, gehouden wesen openbaer ten overstaen van de Gerequireerden respective te verhuyren ten meesten oorbaer, ende voorts gehouden wesen van syn ontfangh ende administratie alle jaers ten overstaen van den Requirant of sijn Gecommitteerde, ende de Gerequireerde respective, openbaerlijck ende na voorgaende Kerckgeboden behoorlijcke reeckeninge ende bewijs te doen.

28 *Oct.* 1597. Op 't versoeck van JOHAN, Heere tot *Schagen*, *Barsingerhorn enz.* dat alsoo de pastorye Goederen tot *Schagen* met seeckere schulden belast zijn, uyt saecke van 't maecken van eene nieuwe Wooninge ten behoeve van den predicant aldaer, ende de pastorye goederen boven 't onderhoudt van den predicant in suffisant zyn om de voorsz. kosten daaruyt te vervallen, hebben de Gecomm. Raden geconsenteert, met voorweten en consent van Suppl. te verkoopen eenige Landen van de pastorye tot *Schagen*, ten meesten dienste, midts dat de penningen daeraf komende, alleenlyck sullen verstreckt werden tot vervallinge van de onkosten en schulden uyt saecke van 't getimmert van de Pastorye Huysinge; houdende op deselve Landen soo veel jaerlykse erfrenten tot onderhoudt van den predicant als de voorsz. Landen jegenwoordigh in huyre geldende syn.

Schipluyde. 26 *Jan.* 1589. De Gec. Raden enz... gesien hebbende 't Accord by de Kerckmeesteren van den Dorpe *Schipluyde* gemaeckt met den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, den 2 Aug. 1580, ende voorts 't advis van den selven ontfanger, hebben belast ende geordonneert, dat Kerckmeesteren, 't Pastoors Huys in goede reparatie houden ende doen onderhouden buyten laste van de inkomsten van de Pastorie aldaer, ende van den Predicant, die 't selve Huys moet bewonen, sulcx dat daerom geen verdere klachten gedaen werden.

Is geordonneert te schryven aen den Ontfanger COOLWIJCK, gesien hebbende U. E. advis op 't versocck van JAN LOURISZ., Predicant tot *Schipluyde*, aen ons gedaen, ten eynde, ut supra, mitsgaders het Accord by de Kerckmeesteren van *Schipluy* met U. E. gemaeckt den 2 Aug. 1580, aengaende, de reparatie van 't Pastoors Huys aldaer, hebben wy de voorn. Kerckmeesters wel scherpelyck belast ende geordonneert, 't voorn. Pastoors-huys, ut Supra, ende ten eynde het selve te beter mach worden nagekomen ende geeffectueert, ende den Suppl. van syne verschoten penningen remboursement als naar behooren, hebben wy geconsenteert ende geaccordeert dat U. E. uyt de penningen van synen ontfangh daer toe sal verstrecken ende doen employeren de somme van 25 ponden van 40 gr. eens, midts dat U. E. goede opsicht nemen ende sorge dragen sal, ende oock met authoriteyt aenhouden, dat den Suppl. gecontenteert, ende 't voorsz. Huys by

de voorsz. Kerckmeesters in goede reparatie gestelt ende gehouden werde.

Sparwoude en Sparendamme. 10 *Febr.* 1597. Op 't versoeck van Jan Clock de Jonge, Schout van *Sparwoude* en *Sparendamme*, omme de Weer van de Pastorye van *Sparwoude* by hem van 't Gemeene Landt gekocht, behalven het Werff van de Pastorye aldaer te mogen verkoopen, in 5 partijen te splitsen, naer advenant van dien, te weten op 't Oostersche perceel naest aen de Pastorye Werve leggende 20 ponden, op het tweede perceel Westwaerdts daer aen leggende 27 p. 10 Sch., op het derde perceel daer aen volghende 40 p., op het vierde perceel daer aen volghende 17 p. 10 Sch. en op het vyfde perceel Rietveld 15 p. erffelycke onlosbare rente van 120 p. die 't Gemeene Landt in 't verkoopen van de voorschr. Weer daer op is houdende, door dien den Suppl. de voorschr. Weer in 5 perceelen van meyninge is te verkoopen, 't welck niet mogelyck soude zyn, ten ware op elck perceel een parthye van de selve rente soude mogen gehouden werden.

Hebben de Gec. Raden enz. geaccordeert, dat de voorschr. rente van 120 p. als vooren verdeelt sal mogen worden in 't verkoopen der voorschr. 5 perceelen, mits dat op het eerste perceel in plaetse van 20 p. sal gehouden werden 22 p. ende op het vierde, in plaets van 17 p. 10 Sch., 20 p. 10 Sch., ende voorts tot verlichtinge van het laetste perceel Rietlandt, daer op alleenlycken gehouden sullen worden 10 p. opstals., makende t'samen de voorsz. 120 p., alles Erffelycke onlosbare renten, verschynende den 1 January als vooren, ende dat tot de seeckertheyt van de betalinge der voorsz. Rente, daer en boven alle andere Goederen van de koopers sullen verbonden blyven.

Spyckenisse. 27 *Juny* 1595. Gesien 't aengeven ende versoeck van Wouter Jansz. Wever binnen *Spyckenisse* is geaccordeert om redenen in de Requeste geroert, dat den Suppl. seeckere 4 Gemeten 80 Roeden Landts, wesende twee stucxkens Weylandt, gekomen van de Pastorye van *Spyckenisse*, sal moghen ghenieten, 't Gemet voor 140 ponden van 40 gr. 't pondt in koop, mits voldoende de rantsoenen ende Conditien gearresteert van de verkoopinge der Pastorye Landen.

Swaegh. 26 *Sept.* 1590. Op 't versoeck van Arent Heyndericksz. Predicant in *Swaegh*, gelegen in de jurisdictie van *Hoorn*, ten eynde hy volgende d'Acte van conformatie van sijn F. G. hooger memorie, op de voorgaende presentatie, Caroli quinti gestelt mach worden in sijn oude possessie, ende dat hy Suppl. sulcx by Brieven ende Acte geauthoriseert mach zijn, de Landen tot de Pastorye van *Swaegh* sorterende, aen te vaerden, ende te ghebruycken voor synen dienstloon van die van *Swaegh*, ende daertoe gemainteneert te worden na behooren, of dat den Suppl. met alle sijne mede Dienaren ende Broederen geaugmenteert worden tot 300 guldens jaerl. t'ontfangen d'eene helft van die van *Swaegh*, ende d'andere helft van *Nabuxwoude*, is geordonneert te schryven aen de Gec. Raden van *West-Vrieslandt*

ende den Noorder quartiere, dat men haerluyden wel heeft willen overzenden de Requeste by den Suppl. gepresenteert, ende alsoo den selven Suppl. is een gebreckelyck Man, die twee plaetsen is bedienende, dat syluyden daer in sulcx willen voorsien, dat den Suppl. mach ghebruycken de Pastorie Landen van *Swaegh*, ende genieten d'inkomsten van dien, geduyrende synen dienst, ende de rest van die van *Nabuxwoude* mach ghenieten, t'samen ghereeckent tot 300 ponden in 't jaer, of ten minsten dat denselven Suppl. de voorsz. 300 gulden jaerlijcx mach ghenieten, d'eene helft van die van *Swaegh*, ende d'andere helft van die van *Nabuxwoude*, by Generale Ordonnantie, ten eynde den Suppl. dies aengaende goede verseeckertheyt ende contentement mach gegeven worden.

Symonshaven en Biert. 3 *Aprilis* 1582. De Staten .... hebben geordonneert, JOHAN COMMERSZ., *Ontfanger van de Goederen gekomen van de Pastorye binnen Symonshaven ende Biert*, met den eersten daer inne te doen voorsien, dat de Huysinge van de Pastorye aldaer, door de laetste storm eensdeels nedergestort ende ontramponeert, met den aldereersten, des doenlijck zijnde, wederomme mach worden opgemaeckt ende gerepareert, sulcks dat den Predicant aldaer bequaemelyck daer inne mach woonen, ende zijn geaccommodeert, ende dat uyt de inkomsten *derselver Pastorye* Goederen, 't welck denselven Ontfanger in uytgeven syner reeckeninge sal geleden werden, onder behoorlycke recognitie daer toe dienende.

Vianen. 15 *Nov.* 1580. De Staten hebben verklaert ende gheresolveert, dat de betalinge van de Predicanten binnen de Heerlijckheyt ende Landen van *Vianen*, ghedaen sullen worden uyt d'inkomsten van de Pastorye-beneficien, en dat de Vicarye Goederen niet worden vervreemt nochte gedistraheert.

31 *Maart* 1588. De Staten enz..... hebben met goede kennisse van saecken, ende omme seeckere respecten verklaerdt ende gheconsenteert, dat niet tegenstaende de Inkomsten van de 18 Margen Landts, gelegen in *Thienhoven*, ghekomen van den Convente van *St. Annen* binnen *Delft*, vooral mede behooren verstreckt ende bekeert te werden tot behoef ende onderhoudt van de Conventualen, nochtans de voorgaende verloopen jaren van dien, ende het gundt van de selve Inkomsten sal syn ghekomen, ende verschenen tot den jare 1587 in cluys, doordien deselve tot onderhoudt van den Predicant zyn verstreckt, daertoe sullen mogen blyven ghedestineert: Ordonnerende over sulcks de Staten, dat het selfde den Ontfanger MAERTEN HENDRIKSZ. in syne Reeckeninge gepasseert sal werden; ende aengaende de Inkomsten van de voorn. 18 Margen Landts, die verder binnen desen, ende den toekomenden Jare van de huyre van dien procederen ende verschynen sullen; verklaren ende ordonneren de Staten voorn., dat deselve ontvangen ende gheinnet sullen werden by den voornoemden Ontfanger MAERTEN HENDRICKSZ., ende hy hem daer af verantwoort als na behooren; ordonnerende ende bevelende midts dien den Pachter der voorn. Landen, de penningen van syne huyre voortaen te betalen

in handen van den selven Ontfanger, op poene van andermael te betalen; ende ten eynde op de betalinghe ende onderhoudt van den Predicant binnen *Vianen* behoorlyck voorsien magh werden, verstaen de Staten voorn., dat by de Magistraten der Stadt *Vianen*, overghelevert sal werden in handen van de Staten volkomen Staet van de Inkomsten van de Pastorye, Vicarye, ende Getyde aldaer, die tot onderhoudt van de Predicanten in *Hollandt* zijn gedestineert, omme hetselve ghesien, voorts op het onderhoudt van den Predicant binnen *Vianen* voornoemt, voorsien te mogen werden als naer behooren.

Voorhoudt. 6 *Sept* 1576. De Staten enz. hebben, achter volgende haerluyder voorgaende Consent ende Ordonnantie, als noch gegunt ende geaccordeert aen JACOB BLONDEEL, te mogen Ontfangen en genieten tot sijnen behoeve ende onderhoudt, boven syne toegevoegde Alimentatie, de Inkomsten ende profyten van de Pastorye ende Vicarye van *Voorhoudt*; Ordonneren alle Ontfangers dien 't aen gaen mach, den Voorsz. Suppliant daer mede te laten beworden, ende de Vruchten en inkomsten van dien genieten ende Ontfangen, soo wel van 't geene alreede verschenen ende onbetaeldt sal zyn, als 't geene noch verder sal mogen verschijnen.

24 *Aug.* 1577. Op het versoeck van de Kerckmeesteren van *Voorhout*, dat JACOB BLONDEEL, eertyts Prior ende Kelder van de Abdye van *Egmont*, geordonneert ende bevolen soude zyn, achtervolgende de resolutie van de Staten van den 2 Maert 1575, hun met de Goederen van de Pastorye ende Cappellerye tot *Voorhout* niet meer te bemoeyen ende sijn handen daer af te trecken, latende den Suppliant daer mede bewerden tot onderhoudt van een Predicant, Schoolmeester, ende den Armen aldaer:

Is geappostilleert

De Staten enz. gesien hebbende het versoeck in desen gedaen en daerop de antwoorde van JACOB BLONDEEL, midtsgaders de Acte van Consent van de Staten voorn. van den 6 Sept. 1576, daer by den voorn. BLONDEEL de inkomsten ende profijten van de Pastorye ende Cappellerye goederen tot *Voorhout*, sijn leven langh geduyrende, zyn ghegunt ende geaccordeert, hebben als noch verklaert ende geordonneert, dat den voorn. JACOB BLONDEEL, boven syne toegevoeghde alimentatie, sal blijven ontfanghen ende ghenieten de vruchten ende Inkomsten van de Pastorye ende Vicarye Goederen van *Voorhout*, achtervolgende voorgaende consent ende ordonnantie van de Staten, midts dat denselven BLONDEEL daerinne tot synen last ende koste sal voorsien, dat de Predicatien aldaer tot *Voorhout* by een bequaem Leeraer ghedaen moghen werden, dat oock die van *Rheynsburgh* daerinne mede sal mogen dienen. Lastende ende ordonnerende daeromme de voorn. Kerckmeesters van *Voorhout* henluyden hier naer te reguleren, sonder te gehengen ende te gedoogen, dat de voorn. BLONDEEL hier inne eenigh belet ofte tegenstant werde gedaen.

6 *Sept.* 1581. De Staten enz..... ghehoord hebbende het advis van den Ontfanger COOLWIJCK, ende daer uyt verstaen hebbende, dat den

geheelen inkomen van de Pastorye binnen den Dorpe van *Voorhout* wel bedragende is ter somme van 300 £ van 40 grooten 's jaers, gestelt zynde in handen van JACOB BLONDEEL, eertydts Conventuael binnen den Abdye van *Egmondt*, daer uyt deselve oock syne jaerlijcksche alimentatie is treckende als andere Conventualen, midts dat hy uyt de voornoemde Pastorye Goederen aen de Predicanten, binnen den voornoemden Dorpe van *Voorhout* staende, jaerlijcks alleenlijck is betalende 120 der voorsz. ponden, ende dat de resterende 120 ponden tot noch toe by den voorn. Ontfanger, de Predicanten voornoemt zyn betaelt, sonder yet daer tegens van den voorsz. Dorpe te ontfangen; hebben verklaert ende geordonneert, dat uyt de resterende inkomsten van de Pastorye voorn., die by den voorn. BLONDEEL ghelicht worden, boven de voorsz. 120 ponden, die tot behoef van den Predicant als vooren, daer uyt worden betaelt by den voorn. Ontfanger voor desen tegenwoordigen, ende twee toekomende Jaren, gelicht ende ontfangen sal worden t'elcken reyse jaerlijcks de somme van 60 ponden munte als vooren; ende dat den voorn. Ontfanger voorts daer inne sal doen voorsien, dat die voorn. Huysinge van den Predicant van *Voorhout*, met den eersten in behoorlijcke reparatien ende staet ghebracht magh worden, met assignatie van de betalinghe van dien, uyt d'inkomsten van de voorschr. 60 ponden jaerlijcks, ende sulcks dat de selve daer uyt gedaen magh worden.

Wassenaer. 9 *Mei* 1589. De Gec. Raden enz. . . . . gesien hebbende 't advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, hebben om redenen daer in geroert, tot reparatie van de Huysinge van den predicant te *Wassenaer*, in subsidium gegunt ende geconsenteert de somme van 100 ponden van 40 gr.; ordonnerende den voorn. Ontfanger COOLWIJCK d'eene helft van de voorsz. somme te betalen ten behoeve als boven binnen 6 Weecken eerstkomende, en d'andere helft binnen 6 Weecken daer aen volgende, midts dat die van den Gerechte van *Wassenaer* gehouden sullen zijn de voorsz. Huysinge ten eeuwigen dage buyten laste van de voorsz. Pastorie t' onderhouden en te bekostigen, ende daervan alvoren behoorlijcke Acte te passeren, ende te doen leveren in handen van den voorn. Ontfanger, omme bewaert te worden naer behooren.

XII. Schoolmeesters.

Hooghcarspel. 16 *Junii* 1581. *Brieven van Approbatie voor die van Hoogh-Carspel om de pastorye goederen tot onderhoudt van een Schoolmeester.*

De Ridderschap, Edelen, ende Steden van *Hollandt* ende *West-Vrieslandt*, representerende de Staten van den selven Lande. *Doen te weten:* Dat, alsoo Burgemeesteren, Schepenen ende Regeerders, mitsgaders de Vroedschappen van *Hoog-Carspel* in *Grootebroeck*, Ons te kennen gegeven hebben, dat hun Supplianten by syne Exc. in Jan. 1575, gegundt is het innekomen van de kosterye van de Kercke aldaer, tot onderhoudt van eenen nutten ende bequamen Schoolmeester, omme de Jonckheydt in de vreese Godes, ende alle ge-

schicktheydt op te voeden, midts dat het gundt daer van soude mogen overschieten (boven de lasten van Dyckagie ende anders die de Supplianten gehouden zyn te draghen) by den selven tot onderhoudt van den Armen besteedt sullen worden; versoeckende tot Godes eere, ende ten aensien de inkomsten van de kosterye voor de Jaren van 1579 en 1580, niet meer uytghebracht en hebben jaerlycks, dan ter somme van 134 p. 5 sch. van 40 gr. vl. het pondt, daer van gaende alle onkosten van Dyckagie ende Landschotten, daer af den Staet voor de voorz. twee Jaren mede is overgelevert, de voorn. Acte van Authorisatie by Ons soude werden gheapprobeert. Soo is 't, Dat Wy gesien het inhouden van de voorsz. Acte van Approbatie hier na volgende:

Mynen genadigen Heere den Prince van Orange, Grave van *Nassau*, van *Catzenelleboge* &c., Heere ende Baron van *Breda*, van *Diest* &c., ende Capiteyn Generael over *Hollandt*, *Zeelandt*, *West-Vrieslandt* ende *Utrecht*. Gesien hebbende twee Requesten van de Burgemeesteren, Schepenen ende Vroedschappen van *Hoogh Carspel* in *Grootebroeck* by deselve Supplicerende haerluyden toetelaten ende te authoriseren, dat sy tot verbreydinge van Godes Woordt, ende goede opvoedinge der Jeught souden mogen employeren de Inkomsten van de kosterye der Kercke van *Hoog Carspel*, tot onderhoudinghe van een Schoolmeester, nut ende bequaem wesende, mits het overschot van dien converterende tot gebruyck en oorbaer der arme Huysgenoten des Geloofs en Lidmaten der Gemeente Christi.

Soo is 't: Dat myn genadigen Heer op het selve insicht nemende, ende boven dien hebbende gehadt het advis van Jr. Dirck van Sonoy, Gouverneur van *Noordt-Hollandt*, mitsgaders seeckere Certificatie op de waerde ende qualiteyt van den innekomen van de voorn. Kosterye, heeft verleent, toegelaten ende geauthoriseert de Supplianten, dat sy sullen mogen het selve, by haerluyden gerequireert, nopende de dispositie van het innekomen der Kosterye voorn. employeren, ende gebruycken tot redelijcke onderhoudinge van eenen nutten ende bequaemen Schoolmeester, omme die Jeught, aldaer zynde, in de vreese Godes op te trecken ende te voeden, aftreckende des niet te min het gene dat de onkosten van Dyckagien, Landschot, Honderste penningen, Margen-geldt, ende dier gelijcke andere Ongelden jaerlycks valt te betalen; tot alle het welcke te doen, mynen genadigen Heere, de Supplianten volle macht ende authorisatie heeft verleent; ordonnerende ende bevelende wel ernstelyck alle de Officieren, Justicieren, Wethouderen, ende andere dien het selve eenighsints aengaen magh, haerluyden hier inne geen belet ofte molestatie aen te doen, nemaer te laten volkomelyck disponeren naer uytwysen deser, want sulcks is de meeninge ende belieften van mynen genadigen Heere, ten oirkonde synen Name hier onder geschreven.

Gegeven tot *Middelburgh* in *Walcheren*, op den eersten dagh January 1575.

Onder stondt, Guillaume de Nassau
Lager stondt, By bevel van syne Excellentie
Onderteeckent, De Beaudemont.

De voorsz. Brieve van Authorisatie van syne Excellencie geadvoyeert ende geapprobeert hebben, advoyeren, ende approberen by desen, willende ende ordonnerende, dat deselve sullen worden gheeffectueert ende achtervolght, ten eynde die Jonge Jeught aldaer in de vreese Godes magh worden opgetrocken, waer na een yegelyck hem sal hebben te reguleren.

Gedaan tot *Amsterdam*, onder onsen Zegel hier op gedruckt, den 21 Maert 1581.

Nieuwerkerck. 2 *Marty* 1587. Op het versoeck van de gemeene Buyren ende Ingesetenen van *Nieuwerkerck*, over haer onvermogen, Is geappostilleert conform 't advijs van den Ontfanger Coolwijck.

Dat deselve tot onderhoudt van den Schoolmeester aldaer sullen mogen ontfangen 50 ponden van 40 gr. 't pondt; ende dat in regard aldaer tot noch toe egeene Predicant gestaen heeft gehadt, sonder nochtans de Supplianten de Kercken goederen aldaer in handen te stellen, bysonder door dien de voorsz. Kercken-Landen met de Pastory-Landen aldaer gemeen zyn leggende, ten eynde oock de Supplianten geconstringeert mogen werden een bequaem Schoolmeester te stellen.

Zevenhuysen. 23 *Febr.* 1599. Alsoo Schout, Ambachts-bewaerders ende Gesworens, Fabryckmeesters ende gemene Ingezetenen van *Zevenhuysen* de Staten van *Hollandt en West-Vrieslandt* te kennen gegeven hebben, dat in de Parochie-kerck aldaer gefundeert is seeckere Vicarye op de Vrouwen Altaer, staende tot collatie van de Fabryckmeesters als Patronen der selver Vicarye, waer van de jaerlyckse inkomsten uytbrengen omtrent 70 Car. guldens, ende de laeste Possesseur geweest is Frans Jansz., uyt krachte van de gifte ende collatie in den jare 1558 aen hem gedaen by de Fabrijckmeesters als Patronen en Collateurs derselver Vicarye of Capellanye, door dien niemand in de naest voorlede 40 of 50 jaren tot deselve collatie eenigh recht noch actie en heeft ghepretendeert, of als noch was pretenderende, sulcks dat de voorsz. Fabrijckmeesters daer af in vreedsame possessie waren geweest voor memorie van Menschen, ende uyt kracht van haerluyder Collatie der voorsz Vicarye soo wel by wylen Maerten Cornelisz. als by Frans Jansz. over de 50 jaren was gepossedeert geweest, dat mede de jegenwoordige Fabrijckmeesters, vermidts den overlyden van den voorsz. Frans Jansz. haren Schoolmeester van meyninge souden zijn deselve Vicarye of Cappellanye te consenteren een bequaem persoon, om by hem uyt krachte van deselve Collatie genoten te worden de twee derde parten van de vruchten ende inkomsten der selver Cappellanye, midts dat hy gehouden soude worden de Schoole te houden ende voor niet te instrueren de jonge kinderen die aldaer in groote menichte zijn, daer van d'ouders de macht niet hebben om het schoolgeld te betalen, als in groote armoede haer leven doorbrengende, sulcks dat tot der armen onderhoudt aldaer in de voorleden Winter verstreckt waren wel 960 Car. guldens, hoe wel d'ordinarisse inkomsten van den armen niet meer bedragen als 260 car. guldens; ende doordien in den Ambachte van *Zevenhuysen* veel jonge

kinderen zijn die gesticht, geleert ende geoeffent moeten worden in de vreese des Heeren, en de Supplianten door de sobere neringe ende hare sware lasten geen middelen hadden een schoolmeester en Koster t'onderhouden, noch ook de voorsz. twee derdendeelen van de voorsz. 70 guldens daertoe nergens na bestant zijn, ende dat het onderhout van bequame Schoolmeesteren similiter met het onderhout van de Predicanten ende Dienaers der Goddelicken Woordts daertoe is ghedestineert; versoeckende daeromme de Supplianten, dat het derde part van de voorsz. Vicarye henluyden soude mogen vergunt worden, om neffens de twee derdenparten gevoeght ende ge-employeert te mogen worden tot behoef en onderhout van den schoolmeester aldaer, ende verlichtinge van 't schoolgeldt der arme Luyden Kinderen, gelijck de voorsz. Frans Jansz. laetste Schoolmeester, 't selve derdepart door beneficie van de Staten voorsz. om redenen als vooren uyt gratie gegunt en geaccordeert, dat tot behoef van een beqaem Schoolmeester tot *Zevenhuysen* en verlichtinge van de arme Luyden aldaer het derde part van de voorz. Vicarye neffens de andere twee derdeparten bekeert ende ge-employeert sullen worden, mits dat goede ordre op de School aldaer onderhouden worde; ordonnerende den ontfanger Cornelis van Coolwijck hem daernaer te reguleren.

XIII. Studiebeurzen. Studiegelden.

19 *Febr.* 1579. Zijn eenige gecommitteert om d'Edelen t'induceren, te iederen haerluyder recht van Patronaetschap tot fundatie van eenige Beursen, om jongens ter Schoole te mogen leggen, midts dat de Collatie sal blijven tot dispositie van de selve Edelen.

18 *Maart* 1589. Aan Henricus Cesarius, Dienaer des Goddelycken Woordts tot *Schoonhoven* ten behoeve van zijn soon Gerardus, om in de Theologie opgetogen te mogen worden, toegekent 72 ponden van 40 gr., telcken half jare de helft van dien, te betalen door den Ontfanger Cornelis van Coolwijck.

25 *Nov.* 1594. De Gec. Raden enz. hebben op 't versoeck van de Ouderlingen ende Diakenen van *Geervliet*, geconsenteert dat de supplianten tot onderhoudt van twee Studenten, jaerl. uit handen van Johan Commersz., Ontfanger, heffen ende ontfangen sullen 100 ponden van 40 gr. vl. het pondt, innegaende 1 Jan. 1594, te weten voor elcken student 50 ponden, uyttereycken ende te betalen uyt het overschot van de 1000 ponden by de Heeren Staten Anno 1580, de Kercke van *Geervliet* uyt de Canonesie goederen aldaer, tot onderhoudt van den pred., koster en schoolmeester ende kercke aldaer toegekent, in consideratie, dat den Ed. Heere Nicolaes, Heere van *Putten* ende van *Stryen*, Anno 1410 heeft beset ende gestelt eene Fundatie uyt alle syne jaerschot van *Portugael*, ende alle synen Landen aldaer seecker gilt tot onderhoudt van ses Kercken ofte Carolis ende oock tot onderhoudt ende behulp van een Schoolmeester, omme de selve Coralen tot Pastoors, Cappellans of andere Kercken-Dienaren opgetogen te mogen werden, by den Heere van *Groesbeeck*, Anno 1390 ende van nieuws bevestight uytwysens de Fundatie.

22 *Febr.* 1595. Aan ADAMUS BELLICHIUS, pred. te *Montfoort* voor syn soon, die reeds 6 jaren voor syne studie subsidie van 't gemeene Landt heeft genoten tot 60 ponden 's jaers, dat subsidie nog voor 2 jaren geaccordeert.

28 *Febr.* 1595. Aan JAN LAURENSZ., pred. te *Schipluyden* en JACOBUS CORNELISZ., pred. te *Loosduynen*, tot bevordering van de studie van hunne soons, voor 2 jaren geaccordeert ieder 60 ponden 's jaers.

13 *April* 1595. Tot behoef van DIRCK HERMANSZ. Soon van HERMANUS HERBERTS, pred. te *ter Goude*, in plaets van 72 ponden 's jaers tot de studie, noch voor 2 jaren 100 ponden geaccordeert; en voor den soon van ENGELBERTUS EGMONDANUS, pred. te *Aelsmeer* 60 ponden 's jaers.

26 *July* 1595. Tot behoef van LENARD ZEGERS, Soon van SEGERUS VAN KONINXBERGEN, pred. te *Bodegraven*, 60 ponden 's jaers geaccordeert, en die subsidie den 4 Febr. 1597 verlengd tot Mey 1598, maar niet langer.

18 *Jan.* 1596/1 *Oct.* 1597. Aan LUCAS JANSZ., pred. te *Waddinxveen* voor den tijdt van 3 jaren, voor elck van sijn 2 Soonen geaccordeert 60 ponden 's jaers.

17 *July* 1596. Aan DANIEL LEONARDI, Soon van EVERARDUS ROMELI, pred. te ..... geaccordeert 60 ponden.

19 *July* 1596. Aan den Soon van ANNA PAENEMANS, wed. van den pred. JEREMIAS BASTINGIUS voor 3 jaren verleent 100 ponden jaerl. Den 29 January 1600 voor 2 jaren verlengd.

13 *Oct.* 1596. Aan PETRUS EVERARDI, pred. in *den Hage* voor 2 jaren geaccordeert 50 ponden jaerl. voor syn Soon. Den 13 Aug. 1599 voor 2 jaren verlengd.

12 *Nov.* 1596. Aan Doctor ZANCHIUS voor de goede diensten aen den Lande en de Kercke Christi gedaen, voor syn soon LUDOVICUS voor 2 jaren verleent 120 ponden 's jaers.

10 *Maart* 1597. Aan JACOB CORNELIS VAN MEURS, pred. te *Loosduynen*, tot behoef van zyn 2 soonen geaccordeert drie jaren aen een 50 ponden elcks. Den 23 July 1599 nog voor 2 jaren verlengd en verhoogd met 50 ponden.

1 *Oct.* 1597. Aan CORNELIS CHRISTIAENSZ., pred. te *Molenaersgraef* en *Brandwyck* geaccordeert 60 ponden 's jaers, voor 3 jaren, ten behoeve van syne 3 soonen. Den 2 Dec. 1600 voor een jaer verlengd.

17 *Nov.* 1597. Ten behoeve van JOHANNES CORNELII, student wesende van AGATHA GORIS, weduwe van den predt. SIMON JANSZ., haar Mans Broeders Soon, geaccordeert 24 ponden 's jaars en sulcx geduyrende 't leven van de voorn. AGATHA GORIS.

23 *Jan.* 1599. Aan URSELA LAURENS, wed. van den pred. NICOLAES SOPINGIUS te *Breda*, ten behoeve van haer Soon CHRISTIAEN voor 2 jaren toegestaen 66 ponden 's jaers.

5 *Febr.* 1599. Aan NICOLAES NICOLAII predt. te *Geervliet* ten behoeve van zyn Soon geaccordeert 100 ponden zoo als hy jaerlycks sedert 1594 heeft genoten voor 2 soons te zamen.

27 *Febr.* 1599. Aan HERMAN LELESSE, pred. te *Gysennieuwerkerck*

ten behoeve van zyn Soon JOHANNES toegestaen 60 ponden 's jaers, voor soo lang hy in studie is.

10 *Mei* 1600. Aan JAN VAN KAMPEN, pred. in *Beyerlandt* voor 2 jaren verleend *f* 50 's jaers voor de theol. studie van zyn zoon.

23 *Mei* 1600. Aan F. MARTINII voor studiis Theologii voor 2 jaren verleend 60 pond 's jaers.

13 *Aug.* 1600. Aan JOHANNES, zoon van JOHANNES VRUELT, pred. te *Lisse*, voor 2 jaren toegelegd 60 ponden 's jaers.

XIV, XV. Subsidien—Toelagen.

Uit de hieronder aangeteekende Resolutien van de Staten van *Hollandt ende WestVrieslandt*, blykt, dat reeds in de XVI eeuw de Regeering een geopend oog had voor de behoeften van menige kerkelyke gemeente en predikant.

XIV. *Subsidien.*

27 *July* 1584. *Oudetonge.* Tot nootelycke reparatie, ende sonderlinghe tot verhooginge van de Vloer van de Kercke, geaccordeert 72 ponden te betalen $^1/_3$ gereet, $^1/_3$ Pinxteren 1585 en $^1/_3$ binnen een jaer daer aenvolgende.

26 *Sept.* 1587. *Loosduynen.* De kosten van den Thoorn van een bequame Klocke, Uyrwerck en Wyser te voorsien aangewesen op de Inkomsten van de Convente Goederen aldaer.

21 *Juny* 1588. *Heerjansdam.* 50 ofte 60 ponden voor de noodsaeckelyckste reparatien aen de Huysinge van den predicant.

21 *Dec.* 1594. *Vlielandt.* Tot reparatie van de Kercke op *het Vlie* aen de Zuydt Zyde, geaccordeert 1500 ponden, te betalen binnen de jaren 1595, 96 en 97, t'elken jare 500 ponden, die ter ordonnantie van de Gecommitteerden in het Collegie tot *Hoorn*, uyt de Inkomsten van Contributien in den Quartiere aldaer jaerl. betaelt sullen worden.

6 *Sept.* 1599. *s Gravendeel.* Voor 6 jaren vergund te mogen doen ontvangen en Collecteren van elke tonne klein bier 1 stuiver en van elke tonne swaer bier 2 stuivers, die aldaer binnen den voorschr. tyd van 6 jaren zullen worden gedronken en geconsumeert, mits dat de daeraf komende penningen vooral sullen worden beheert tot behoef en onderhoudt van een Schoolmeester, en het overschot ten behoeve en onderhoudt van de Kercke aldaer.

29 *Febr.* 1600. *Ketel.* Voor vyf jaren vergund te heffen 15 stuivers van elke tonne Biers die by de Tappers en Herbergiers, binnen den Ambachte van *Ketel* gedurende dien tyd sullen getapt en gesleten worden, mits dat de penningen daer af komende sullen worden besteed tot koopinge van een klok, uurwerk en reparatie van den Tooren en Kercke aldaer.

8 *July* 1600. *Voorhout.* Voor de reparatie der pastory-huysinge aengenomen het bestek bedragende 220 ponden, waermede verstaen is, dat de predicant voor het eerst genoeg sal wesen geaccommodeert, sonder dat voor dese tydt verdere kosten gedaen sullen worden tot opmakinge van sekere kamer, die noch wel 250 p. kosten soude.

12 *Aug.* 1600. *Oostzanen.* Uyt de inkomsten van de visscherye aldaer, voor den tydt van 15 jaren eerstkomende, jaerlycks toegekent 120 ponden uyt handen van den Ontvanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, tot reparatie en onderhoudt van de Kercke aldaer.

XV. *Toelagen.*

4 *Juni* 1584. Aan JAN VAN CAMPEN, pred. te *Mynsheerenland* geaccordeert 60 ponden in aensieninge van syne beswaernisse.

9 *Oct.* 1584. Aan HERMANUS MERLINGE, pred. te *Nieuwerkerck*, geaccordeert 60 p. als boven, en den 2 Oct. 1586 nogmaels 50 p.

25 *Oct.* 1585. Aan VALERIUS TOPHINSANUS, pred. te *Rotterdam* geaccordeert 200 ponden, te betalen 50 p. gereet, en alle 6 maanden gelycke 50 p. ter volle betaling toe, daer hy met 8 kinderen is belast.

29 *Oct.* 1585. Aan DIRCK PIETERSZ., pred. te *Voorburgh* en JERONIMUS VERSELIUS, pred. te *Scheveningen* geaccordeert ieder 50 ponden, in aensieninge van hunne lasten.

31 *Jan.* 1586. Aan PIETER CORNELISZ., pred. te *Delfshaven*, als hebbende 6 kinderen, 60 ponden.

2 *July* 1586. Aan ALARDUS KNECKINCK, pred. te *Ter Aer*, in aensienge van syne verachteringe, 50 ponden.

26 *Sept.* 1589. Aan den pred. te *s Gravesande*, wegens de lasten van syne groote Familie, 50 ponden.

10 *Maart* 1590. Aan JEREMIAS BASTINGIUS pred. te *Dordrecht* en GUALTERUS ROY BOMELIUS, pred. te *Leyden*, ieder 50 ponden, wegens hunne diensten te *Utrecht.*

15 *Maart* 1590. Aan WILLEM VAN VARICK, pred. buyten dienst, *f* 100.— s jaers.

18 *Febr.* 1594. Aan CASPAR VAN RYGAERDEN, pred., (laatst in *de Lier*) *f* 150 s jaers tot onderhoudt, geduyrende den tydt dat hy sonder dienst sal wesen.

27 *Juny* 1594. Aan JOHAN VAN CAMPEN, pred. te *Nieuwbeyerland*, ten aensien van syne groote lasten, boven syne Gagie van 400 ponden 16 ponden jaerl., komende van seeckers Landen, genaemt Gods-Acker.

25 *July* 1595. Aan CASPER VENRADIUS, pred. te..... die 11 kinderen heeft, boven het hem toegekende onderhoudt van 150 p., nog toegevoegt 50 p, geduyrende syn leven, en aen syne Huysvrouw 50 p. eens.

15 *Jan.* 1596. Aan CORNELIS WOLPHERTSZ. VAN DER LAER, eertyds pred. te *Bodegraven*, tot syn onderhoudt toegevoegt voor één jaar 200 ponden. In 1597, 98 en 99 dese toelage ook geaccordeert.

9 *July* 1596. Ten behoeve van het onderhoud van den krankzinnigen pred. van *Swartewael* FLORENTIUS, by provisie geaccordeert 125 ponden.

21 *Oct.* 1596. Aan RUDOLPHUS VAN UYTERWYCK pred. te *Zuydtlandt* ten aensien van syne schulden, en 9 kinderen, waarvan 2 te *Wyck* wegens die schulden in arrest zyn, 50 ponden toegekend, mits die van *Zuydtlandt* hem assisteren met 100 ponden.

5 *Febr.* 1597. Aan JAN VAN CAMPEN, pred. te *Oud en Nieuwbeyerlandt* geaccordeert 150 ponden wegens het hebben van 9 kinderen.

24 *Juny* 1597. Aan Wilhelmus Vinck, pred. te *Valkenburgh* en de beyde *Catwycken*, in aensien van sijn 9 kinderen en dat syne Huysvrouwe swanger is, geaccordeert 100 ponden, te korten aen de 2 eerste jaren tractement, en kerckmeesteren aengeschreven dat syluyden in plaets van 350 ponden den Suppliant jaerl. 400 ponden sullen betalen.

1 *Oct.* 1597. Aan Lucas Jansz., pred. te *Waddinxveen* 200 ponden eens, opdat hy niet minder soude hebben dan hy te *ter Gouda* had.

8 *Nov.* 1597. Aen Cupius, pred. te *Nieuwpoort* wegens de groote laste syner Huyshoudinge 100 ponden extra ordinaris.

XVI. Synodale gelden.

7 *Aug.* 1586. Op de Requeste van de vier Kercken dienaers van de Sinode van *Zuydt-Hollandt*, gebesoigneert hebbende ter beschryvinge ende ordonnantie van syn Exc., op de Vergaderinge van de Sinode Nationael in *den Hage* den tydt van 7 Weecken, is geaccordeert dat de selve by Coolwijck sal worden betaelt 240 ponden, midts dat sy haer namen sullen bekentmaecken, en dat andere uyt de *Noordt-Hollandtsche* Sinode van U. L. sullen worden getracteert.

29 *Sept.* 1589. De Staten enz. hebben in subsidium van de onkosten by de Dienaren ende Ouderlingen van de Kercken binnen *der Goude* gedaen, geduyrende haerluyder Vergaderinge, op de Sinodale Vergaderinge aldaer, geordonneert Cornelis van Coolwijck, Ontfanger, te betalen de somme van 150 ponden van 40 gr., doordien de selve Vergaderinge met consent van de Staten voorn. is gehouden.

XVII. Vicaryen, Prebenden enz.

(Zie ook by Aanstelling en Bezoldiging van predicanten).

9 *Nov.* 1583. Aengaende de Cruys-Vicarye ende Vrouwe Vicarye-Goederen tot *Abbenbroeck*, alsoo de selve by Johan Foppen als noch ontfangen worden, ende nochtans de selve Goederen tot onderhoudt van de Predicanten zyn ghedestineert, is geordonneert dat denselven Johan Foppen daer op gehoort sal worden.

8 *Februarii* 1584. Aan Cornelis Jacobsz. te *Delft* hebben de Staten geaccordeert de actie, recht ende toeseggen tot de vruchten van de Vicarye gefundeert in de Kercke van *Pynaker*, mits aan den Suppliant van 't gunt hy dies aengaende sal kunnen consequeren, een derde part sal laten volgen tot onderstandt van de Predicanten; dat mede den Suppliant gehouden zal zyn d' inkomsten van dien tot synen laste ende pericule te vervolgen.

27 *April* 1584. Op het versoek van Wouter Adriaensz., woonende tot *Ouderschie*, als Vader en Vooght van Adriaen Woutersz., omme geadmitteert ende geauthoriseert te zyn, seeckere Landen, specterende tot de Vicarye ofte Cappelry, gefundeert op den Autaer de 11000

Martelaren in de Kercke tot *Schiedam*, te moghen belasten met Renten tot *f* 600 in hoofdsomme, midts dat hy Suppliant, ofte Syn Soon, gehouden sal wesen deselve nae den tydt van vier jaren te lossen, binnen ses jaren achter een volghende t' elcken *f* 100.—, hebben de Staten enz. ..... geconsenteert ende geoctroyeert, dat den voorn. Suppliant de Landen van de voorsz. Vicarye sal mogen belasten ende beswaren met Renten, ter hoofdsomme van 400 ponden van 40 gr., midts dat hy Suppliant, ofte Syn Soon als vooren, gehouden sal wesen nae den tydt van 4 jaren de selve Renten te lossen binnen den tydt van 4 jaren achtereenvolgende, t' elcken jare *f* 100 ende daer voor cautie te stellen in handen van den Ontfanger van de Geestelijcke-Goederen, CORNELIS VAN COOLWIJCK, ende by den selven desen te doen registreren, latende voorts het derde-part van de selve Vicarye volghen tot onderhoudt van de Predicanten, achtervolgende voorgaende Resolutie.

8 *December* 1584..... Aan JAN JACOBSZ., wonende in de *Vier polders* binnen den Lande van *Voorne* geaccordeert de Beneficie gefundeert op 't Sebastiaens Altaer binnen St. Catharyne Kercke in den *Brielle* daertoe gedoteert zyn 12 Gemeten Landts, gelegen op den grondt van den *Nieuwenhoorn*, in den Lande van *Voorne*, midts dat den Suppliant uyt het inkomen van de Pacht, die alsnu verschenen is, sal gehouden zyn te betalen aen den Ontfanger COMMERSZ. al sulcke 12 guldens, als hij van 't jaer 1578, ten welken tyde den Suppliant noch Possesseur was, noch schuldigh is, ende te betalen de derde part van de geheele Vicarye, tot behoeft ende onderhoudt der Predicanten.

15 *Jan.* 1585. Op het versoeck van Jr. JOHAN VAN DER DOES, Heere van *Noortwyck*, in den name ende als Vader ende Vooght van JORIS VAN DER DOES syn soon, omme te hebben approbatie van de Staten van de Collatie, by Vrouwe JOSYNA VAN DRAECKENBURGH, Weduwe wylen Heer DIRCK VAN ZUYLEN, Heere van SEVENDER, Ridder, op des Suppliants Soon voornoemt ghedaen, als waerachtige Patrone, ende Collatrice van seeckere Canonesye ende Prebende, in St. Pancras collegiale Kercke tot *Leyden*, geïntutileert PETRI & PAULI eertydts bezeten by Mr. ROES VAN TRESLONG, Deecken des voorsz. Capittels: Hebben de Staten vergunt generale Acte van Appointement van approbatie, inhoudende verdere Clausule soo verre het derde part van de Vicarye voornoemt niet verstreckt en wort tot behoef van de Predicanten, de Staten voornoemt de voorsz. Collatie niet en houden voor geapprobeert.

4 *Juny* 1585. De Staten enz. hebben om redenen in dese geroert, GEERTRUYT van OPHEMERT, Dochter van wylen BARBARA VAN BRONCKHORST, eenige Dochter van wylen Mr. DIRCK VAN BRONCKHORST, gegundt ende geconsenteert de twee deelen van de Inkomsten van de Vicarye van Vigilien en Memorien by hare voorouders gefundeert in de Groote Kercke alhier in *den Hage*, beloopende jaerl. omtrent f 48.—, en dat in de plaetse van haer overleden Moeder, die hetselve was geaccordeert haer leven langh te mogen genieten ende gebruycken

tot haer onderhoudt, mits dat het resterende derde part blyven sal tot onderhoudt van de Predicanten.

19 *Sept.* 1586. Op 't versoeck van de Kerckmeesters van de Hooglandtsche Kerck binnen *Leyden* om voortaen te mogen Ontfangen d'inkomsten van seeckere Prebende of Canonesie daer van sy door de doodt van Heer GERRIT GOEL Collateurs geworden zyn, is gunstig geappostilleert, mits by den Ontfanger LODEWICK VAN TRESLONG alvorens genoten zynde remboursement van 74 ponden 25 Sch. 11 den. uyt de vruchten van de Canonesie in desen geroert, verschenen in den jare 85, ende 86 te verschynen, ende latende de Huysinge staende aen de Hooghlandtsche Kerck, volgende d'ordonnantie van Burgemeesteren van *Leyden* ten behoeve van den Predicant aldaer.

12 *Mey* 1588. De Staten enz., gelet hebbende op de gherechtigheydt van de Collatie van seeckere Vicarye, by eenen Heer JAN VAN DER CAPPELLE, in den Jare 1503 gefundeert, ende thans vacerende door het overlyden van eenen Heer PIETER VAN DER BURGH; hebben verklaert ende geordonneert, dat de goederen van de voorn. Vicarye gestelt sullen werden onder den ontfangh van CORNELIS VAN COOLWYCK, ende de vruchten ende inkomsten van dien by denselven ontfanghen, omme by hem daer af mede verantwoort te werden als naer behooren, volgende voorgaende Generale Resolutie; hebben niet te min de Staten, in aensieninge van de dispositie ende verklaringhe van den voorn. Heer JAN ghedaen, in den Jare 1522, gegunt ende geconsenteert, dat de Erfgenamen van de voorn. JAN VAN DER CAPPELLE, sullen genieten de helft van de zuyvere inkomsten en vruchten van de voorn. Vicarye, tot dat anders daerinne sal wesen geordonneert, afgetogen de helft van het derde part van dien, tot behoef van de Predicanten gedestineert.

21 *Mey* 1588. Op het versoeck van PIETER VAN OY CORSTENSZ., Dienaer des Goddelijcken Woorts tot *Warmont*, is gedisponeert, ende Acte verleent als hier naer volght.

Alsoo PIETER VAN OY CORSTENSZ. Dienaer des Goddelijcken Woorts tot *Warmont*, de Staten van *Hollandt*, verthoont ende te kennen gegeven heeft, hoe dat er eertydts in levenden lyve is geweest eene Heer KLAES THOL, Priester ende Canonick in *St. Pancras* Kerck tot *Leyden*, de welcke in sijn leven gefundeert heeft seeckere Vicarye, in St. Barbaren Gast-huys aldaer, ende deselve gedoteert met verscheyde Parcelen van Goederen; willende expresselijck, dat de gifte ofte praesentatie van deselve Vicarye, sal komen op de oudste ende naeste van den Bloede van wylen PIETER HENDRICKSZ. synen Broeder, naerder blyckende by de Brieven van Fundatie daer van zynde, volgende den welcken den Suppliant tegenwoordelijck is Indubitaet en seecker Possesseur, ende competeert het Recht van Collatie, ende presentatie van de voorn. Vicarye, als hem aenghekomen wesende by het overlyden van wylen Mr. MELIS VAN OY CORSTENSZ., des Suppliants Broeder, in sijn leven laetste Possesseur van de voorn. Vicarye, ende van selven wesende de oudste ende naeste van den

Bloede, in aensieninge van de welcke de selve Possesseur hem Suppliant in den jare 1587, naer het overlyden van synen Broeder is geaccordeert, als 't blijckt by de Appostille daer van zynde; ende door dien dat den Suppliant tegenwoordelijck seer is verachtert, ende belast met veele sware schulden, soo ten reguarde van de menighvuldighe achtergelaten schulden ende lasten van synen voornoemden Broeder, ter oorsaecke van de welcke den Suppliant langen tydt ghevangen is gheweest binnen *Utrecht*, ende meer beschadight dan alle syne naegelaten Goederen importeren, als oock insonderheydt dat den Suppliant zedert, ter oorsaecke van de Religie sijn Vaderlandt te verlaten, ende te exileren in vreemde Landen, mitsgaders by de Spanjaerden, in den Jare 1578 geplondert, ende berooft is geweest van alle syne Goederen, in den Lande van *Groeningen*, alwaer hy hem hadde begeven, sulcks dat hy Suppliant ghekomen wesende op syne oude dagen, hem van de voornoemde syne lasten ende schulden niet en weet te bevryen, ten zy hem werde geaccordeert te mogen verkopen seeckere twee parthyen van Landen, ghelegen in den Ambachte van *Valckenburgh*, elcks groot anderhalve Margen, die tot de voorn. Vicarye zyn behoorende, ende ghedoteert, volgende de voorn. Brieven van Fundatie, daer van Extract authentijcq de Staten is verthoont, als om gelijcke oorsaecke onlangs geconsenteert is by de Staten, Jan Klaesz. van Alphen te verkoopen ettelycke Landen, specterende tot gelijcke Beneficie daer van hy is Possesseur ende Collateur, hoewel in praejuditie van syne Broeders, op den welcken naer synen, ende syne Kinderen overlyden het selfde beneficie met de Goederen daer toe behoorende, moesten komen, het welck cesseert ten reguarde van den Suppliant, als geen Broeders noch Vrunden hebbende, die by de verkopinghe van deselve Landen sullen zyn geïnteresseert, versoeckende daeromme de Suppl. seer ootmoedelyck, dat de Staten believen hem Suppl. te consenteren ende octroyeren de voorn. parthyen elck van anderhalve Margen, te mogen verkopen, ende de Kopers van den eygen der selver Landen, te mogen doen behoorlijcke traditie ende opdracht, omme met de penningen daer van komende, hem selven te helpen uyt den tegenwoordigen noot, en daer mede te mogen onderhouden Wyf ende Kinderen, daermede hy is belast: Soo Ist. Dat de Staten voorn. in aensieninge als voren, ende omme den Suppl. in synen ouderdom ende noodt te mogen helpen ende subvenieren, voor soo veel in hen is, ende onvermindert een yeghelyck sijn gerechtigheydt, bewillight, geconsenteert, ende den Suppl. alhier geauthoriseert hebben, ende authoriseren den Suppl. by desen, de voorschreven twee parthyen Landts, elck van anderhalve Margen, te mogen verkopen, ende de Kopers van den eygendommen derselver, te mogen doen behoorlijcke opdracht ende traditie, mits dat deselve Landen verkocht sullen worden op conditien te betalen, de twee derden deelen ghereet, ten eynde den Suppliant hem daer mede in den noodt magh behelpen, ende het derde derdendeel houdende op renten, op de voorsz. Landen gehypotheceert; welcke renten by den Ontfanger Cornelis van Coolwijck, tot onderhoudt van de Predicanten, sullen ontfangen worden, tot dat anders daer inne sal

wesen worden voorsien ende geordonneert; lastende ende ordonnerende daerom de Staten voorn., een yegelijck die het aengaen mach, hen daerna te reguleren. Gedaen &c.

27 *Mey* 1588. Op 't versoeck van de Meesters van St. Elisabets Gasthuys, of 't Vrouwenhuys binnen de Stede van *Rotterdam*, omme te mogen genieten de vruchten van de Landen, ende Renten van seeckere Vicarye, gefundeert in St. Jacobs Capelle tot *Rotterdam*, by de Hooftmans aldaer Anno 1585, getransporteerd op St. Nicolaes Gasthuys: Is geappostilleert ..... dat de Supplianten de Vruchten en Inkomsten van de Vicaryen in desen geroert voortaen trecken en ghenieten sullen na behooren, sonder dat de Supplianten, gehouden sullen zyn het derde part van dien te laten volgen tot onderhoudt van de Predicanten, mits dat den Ontfanger Coolwijck daertegens niet gehouden sal zyn te restitueren de Vruchten en Inkomsten, by hem van de voorn. Vicarye genoten, maer daer af de Staten te verantwoorden als na behoren.

7 *July* 1588. Op het versoeck van Jr. Daniel van Wyngaerden, omme te hebben approbatie ende ratificatie van den transporte, ende cessie van seeckere Beneficie ofte Vicarye, eertydts gefundeert in de Kercke van *Voorschoten*, tot behoef van St. Laurens Autaer, op hem Suppliant gecedeert, by Jr. Floris Sercles, als Collateur en Possesseur van de voorn. Vicarye, hem van syne Moeders zyde aengekomen, van wylen Heer Floris, Oom van Wyngaerden, in syn leven Raedt ordinaris in den Hove van *Hollandt*, als wesende van deselve Familie, te meer, alsoo de voorsz. Beneficie by alienatie van Heer Dirck van Swieten, op de voorn. Heer Floris is gekomen; Hebben de Staten gesien de Brieven van Transporte, Cessie ende Overdrachte van de Beneficie ofte Vicarye van den 21 February laetstleden, in desen geroerdt; deselve met goede kennisse ende insichten geapprobeert ende geratificeert, onvermindert een yegelijck syne gerechtigheydt, ende mits dat de selfde als andere, hem mede sal hebben te reguleren naer voorgaende Resolutie van de Staten, daer by het derde part van de Inkomsten van de Beneficie ofte Vicarye tot behoef van de Predicanten is geaccordeert; ende dat tot dien eynde het voornoemde Transport, neffens desen by den Ontfanger Cornelis van Coolwijck sal worden geregistreert.

9 *Oct.* 1588. Het versoeck van Dirck Cornelisz., wonende tot *Ursem*, en de Scheepenen en Regeerders van *Schermerhoorn* met hem gevoegt, omme te moogen genieten de inkomsten van seeckere Beneficie en Vicarye, gefundeert op de Capelle in *Myle*, genaamt *Onse lieve Vrouw in 't Riet*, staende ter gifte en collatie van den Abt van *Egmont*, vaceerende door het overlyden van Mr. Thomas; hebben de Staten afgeslaagen, alsoo de Staten verstaen, dat de Inkomsten van de voorschr. Beneficie en Vicarye, en andere dier gelijke, die voortaen vaceeren sullen, agtervolgende voorgaende Resolutie tot behoef van de Predicanten, elke binnen den Quartiere aldaer de selve vervallen sullen, sullen moeten worden verstrekt en geemploieert.

15 *Oct.* 1588. Op het versoeck van de Burgemeesteren ende Regeerders der Stadt *Haerlem*, ten eynde haerluyden ten behoeve van het Weeskindt van Mr. THOMAS NICOLAI, ghenaemt NICOLAES THOMAS, oudt omtrent 16 jaren, omme ter Schoole te mogen continueren voor den tydt van 4, 5, ofte eenighe verdere Jaren, uyt mededogentheydt ende compassie van de Weduwe ende hare Kinderkens, souden mogen vergunt worden de Inkomsten van seeckere Beneficie ofte Vicarye, gefundeert op de Capelle in *Mysen*, genoemt onze *Lieve vrouwe in het Riet*, ghestaen hebbende ter gifte ende Collatie van den Abt van *Egmondt*, niet tegenstaende ghelijcke Inkomsten, ten behoeve van de Predicanten zijn gedestineert, volgens voorgaende Appoinctement van de Staten:

Hebben de Staten ..... verklaerdt ende geconsenteert, dat tot behoef ende onderhoudt van het voornoemde Weeskindt NICOLAES THOMASZ., uyt de ghereetste Inkomsten van het bovengenoemd Beneficie ofte Vicarye, voor den tydt van 3 Jaren eerstkomende, uytghereyckt ende betaelt sal worden 60 ponden van 40 gr. 's jaers, by den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, mits dat het voornoemde Weeskindt daer op middelertydt ter Schoole sal worden ghehouden, ende voorts alle goede opsicht nemen, dat de verdere Inkomsten van de voorn. Beneficie mogen worden geinnet ende ontfangen, ende ten behoeve van de Predicanten geemployeert, sulcks dat van de Inkomsten van deselve Vicarye magh verantwoordt worden, jaerlijcks tot sulcken somme, als deselve voor het overlyden van den voorn. Mr. THOMAS NICOLAI uytgebracht hebben.

5 *Jan.* 1589. Op 't versoeck van JAN WILLEMSZ. VAN DER CAPPELLE, woonende alhier in *den Hage*, om te mogen genieten de Collatie ende inkomsten van seeckere Vicarye, by wylen Heer JAN VAN DER CAPPELLE, Canonick, op 't Hoff alhier gefundeert, 't welck door 't overlyden van Mr. JAN VAN DER BURGH vaceerende is, ende op eene van de naaste van den Bloede van den voorn. VAN DER CAPPELLE, volgende de fundatie behoort geconfereert te worden; hebben de Gec. Raden enz. gehoort 't rapport van de saecke ende differente geresen op de collatie van de inkomste van seeckere Vicarye ut Supra, ende gelet op de voorgaende dispositie van de Staten, daer by de erfgenamen van wylen Heer JAN VAN DER CAPPELLE om seeckere goede insichten is geaccordeert te mogen genieten de helft van de inkomsten van de voorsz. Vicarye, den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK gelast, de selve te laten volgen by provisie, tot dat anders daer in sal wesen geordonneert, onvermindert het derde part van de inkomsten van deselve Vicarye tot onderhoudt van de Predicanten gedestineert, mits dat het resterende derde part van de suyvere inkomsten van de voorsz. Vicarye sal volgen ten behoeve van de voorn. JAN WILLEMSZ. VAN DER CAPPELLE, mede by provisie ende tot dat anders daer in by de Staten voorn. sal wesen gedisponeert enz.

17 *Febr.* 1589. De Staten hebben in aensieninge van den soberen Staet ende groote belastinge van CORNELIS DIRCK PLUYM, ende dat des Suppl. Huysvrouwe eene is van de naeste van den Bloede van

een Fundateur van seeckere Vicarye in de Kercke van *Nieuwe Nyedorp*, verklaert ende geordonneert, dat geduyrende 't leven van den voorn. Suppliant ende synder Huysvrouwe tot onderhoudt van henluyden en haerluyder Kinderen jaerlijcx voortaen uytgereyckt sal worden een gerecht derde part van de suyvere inkomsten van de voorn. Vicarye by de possesseurs van dien, alsoo de Staten voorn. den voorsz. Suppliant ende sijnder Huysvrouwe 't voorsz. derde part gegunt hebben, ende gunnen by desen, om redenen als vooren 't gemene Landt uit d'inkomsten van de voorn. Vicarye competerende tot onderhoudt van den Predicant, achtervolgende voorgaende Resolutie van de Staten.

13 *Maart* 1590. Op 't versoeck van CLEMENT JANSZ. Scholier tot *Alckmaer*, om te hebben approbatie van de Collatie by GERBERGH THEEUSCH, sijn Groot-Moeder, op hem gedaen als wettige collatie van seeckere Vicarye of Capellerye, leggende in den Dorpe van *Oudenierop*, in den jare 1580, ende oock van de confirmatie by den Suppl. daer van geimpetreert van de Gec. Raden binnen den Noorder quartiere van *Hollandt*, is geappostilleert:

De Staten enz. gesien hebbende de Brieven van collatie en representatie in desen gheroert, ghepasseert voor Mr. JAN ADRIAENSZ., den 29 Juny 1589 (sonder reguard te nemen op d'Acte van Approbatie van de Gec. Raden van *West-Vrieslandt*, den 14 Sept. daer aen verleent), hebben de selve collatie geconfirmeert ende geapprobeert, welverstaende dat het gerechte derde part van d'inkomsten van dien gelicht ende geheven sal worden tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, achtervolgende voorgaende resolutie van de Staten.

29 *Juny* 1591. Placaet, nopende het aenbrengen van de Prebenden Canonicael, Officien, Beneficien, Scholasteryen, Vicaryen ende Kosteryen, staende ter Collatie van de Graeffelyckheyt.

De Ridderschap, Edelen en Steden van *Hollandt* ende *Westvrieslandt*, representerende de Staten van den selven Landen, Allen den geenen die dese jegenwoordige sullen sien of hooren lesen Saluyt. Alsoo onder andere Gerechtigheden, de Graeffelyckheyt van *Hollandt* en *Westvrieslandt*, van allen ouden tyden gecompeteert en toegekomen hebbende mede is 't recht van Patronaetschap, ende collatie van verscheyden Prebenden Canonicael, Officien, Beneficien, Scholasteryen, Vicaryen en Kosteryen in verscheyden Kercken en Godtshuysen binnen den voorschr. Lande. Dat mede aen de voorschr. Graeffelyckheyt gekomen ende gedevolveert zijn de Goederen en Rechten van verscheyden Geestelicke Lichamen ende Collegien, mitsgaders van dengeenen die hen by de vijanden des gemeenen Vaderlandts begeven hebben, ende partye van deselve zyn houdende, en over sulcks oock het recht van Patronaetschap, het welcke deselve Geestelycke Lichamen, Collegien ende anderen, hen by den Vyandt begeven hebbende, ende de partye van deselve houden, gecompeteert heeft; Ende dat 't sedert den jegenwoordigen oorloge verscheyden Persoonen hem vervordert hebben de Collaties van deselve Prebenden, Beneficien, Officien, Scholasteryen en Kosteryen tot hen te trecken, deselve confererende den geenen die

hen goed gedacht heeft, ende deselve stilswygende occuperende: Ende dat arger is, hem niet en ontsien, de Goederen totte selve Prebenden, Beneficien, Officien, Vicaryen, Scholasteryen en Kosteryen behoorende, onder zich te slaan, te incorporeren en voor hem eygen te blyven besitten, en oock alle vrye Goederen te alieneren, waer door de Gerechtigheden van de voorschr. Landen grootelycks souden worden vermindert, ten ware by Ons daer inne werde voorsien. Soo Ist, dat wy by advis van den President ende Raden van den Hove Provinciael van de voorschr. Landen, geordonneert hebben ende ordonneren by desen, dat een yegelijck wie hy zy, die uyt voorgaende deughdelycke titule eenige Canonicx Prouven, Vicaryen, Officien, Beneficien, Scholasteryen, Kosteryen, of eenige andere Goederen totte selve specterende, besit, 't zy uyt sijns selfs name, ofte uytten namen van anderen, daer van de Collatie ende het recht van Patronaetschap, de voorschr. Graeffelyckheyt competeert, ofte eenige Geestelycke Lichamen ofte Collegien, ofte eenige Persoonen houdende de Parthye van de gemeene Vyanden deser Landen, dat deselve hare titulen, ofte Copye authentijcq van dien, met pertinente specificatie ofte verklaringe van de Landen, Renten en de andere Goederen, tot deselve Prebenden, Officien, Beneficien, Vicaryen, Scholasteryen ende Kosteryen behoorende, met oock pertinente aenwysinge van de gelegentheyt, belenden, jaerlycksche inkomen ende Bruyckers der Landen, Debiteurs ende Hypoteecque der Renten, Pachten, of Chynsen, sonder yet te verswijgen, binnen 4 maenden eerstkomende na de publicatie van desen, brengen ofte seynden sekerlyck in handen van mr Nicolaes van Zeyst, Advocaat voor den Hove van *Hollandt*, de welcken wy daer toe gecommitteert hebben, om alle hetselve by hem geregistreert te worden, op poene dat soo wie hier van in gebreecke sal blyven, of eenige Prebenden, Beneficien, Vicaryen, Officien, Scholasteryen of Kosteryen daer naer bevonden sal worden te besitten, uyt saecke van voorgaende deughdelycke titule, dat deselve, den voorschr. tijdt overstreecken zijnde, metter daedt ende sonder dat van noode sal wesen eenige andere Sententie ofte verklaringe te verwachten, vervallen sal wesen van sijn recht, ende sal alsdan met deselve, ende de Goederen daertoe specterende, by ons gedaen worden, soo wy bevinden sullen tot der Landen dienst te behooren. En sullen de Occupateurs der voorschr. Rechten en Goederen, daerenboven arbitralijck worden gecorrigeert als de geene die ter quader trouwen des Graeffelijckheyts Rechten hebben willen verminderen. Ende aengaende de geene dewelcke eenige van deselve Prebenden, Officien, Beneficien, Vicaryen, Scholasteryen ende Kosteryen ofte eenige Goederen totte selve behoorende, besitten ende occuperen, sonder eenige Collatie ofte andere deughdelijcke ende rechtveerdige titule, dat deselve al soodanige Prebenden, Beneficien, Officien, Vicaryen, Scholasteryen ende Kosteryen, ende de Goederen tot deselve behoorende, met pertinente verklaringe als vooren, binnen een gelycken tydt sullen aenbrengen aen den voorschr. mr. Nicolaes van Zeyst, en daer van afstant doen, op de verbeurte van de waerde derselver Goederen, boven de restitutie derselver, ende van de vruchten van dien, daer

inne wy verstaen dat deselve onwillige Occupateurs, in alle rigeur gecondemneert sullen worden by onse Gecommitteerde Raden, dewelcke wy ordonneren in de processen ende geschillen, die ter oorsaecke voorschr. geintenteert sullen worden sommierlijck te procederen, alsoo wy hetselve tot der Landen dienst hebben bevonden te behooren. Gegeven in *den Hage* onder het Zegel van den Staten hier op gedruckt in forme van Placate, den laestleden Junii, in 't jaer ons Heeren vijftien hondert een en tnegentigh. Onder Stont, Ter ordonnantie van de Staten. Geteeckent, C. DE RECHTERE.

29 *April* 1594. Brieven van Confirmatie op het Accord tusschen Wees-meesteren van het Wees-huys tot *Leyden*, ende ELIAS RYT van seeckere Vicarye.

Alsoo de Meesteren van den Armen-Weeshuyse der Stadt *Leyden*, HARMAN ELIASZ. DE RIJT, als Vader ende Vooght van ELIAS DE RIJT, synen Soon, Possesseur van seeckere Vicarye in de Vrouwen-Kercke tot *Leyden*, eertijdts gefondeert by eenen NICOLAES ADRIAENSZ., met hem gevoeght zynde EDUWART VAN LODESTEYN, Ontfanger van de gemeene Middelen tot *Delft*, Collateur van de voorsz. Vicarye, ende NEELTGEN HUYGENS, Weduwe van CORNELIS WILLEMSZ. tot *Valckenburgh*, de Gecommitteerde Raden van de Staten van *Hollandt ende West-Vrieslandt*, te kennen gegeven hebben, dat tusschen de voorn. Meesteren van den Armen Wees-huyse, ende den voorn. DE RIJT, in qualité voorn. ter eenre; ende de voorn. Weduwe ter andere zyde, ettelijcke jaren in Proces gheweest zynde voor den Hove van *Hollandt*, ter saecke van 2 Margen Lands, gelegen in den Ambachte van *Valckenburgh*, die vermist werden, ende daer van by de voorn. Meesteren van den Armen-Weesen, ende DE RIJT Sententie gerapporteert is tot haren voordeele, ende de voorn. Parthyen eyndelijck met den anderen in het minnelijck verdragen waren, als dat onder anderen de voorn. Weduwe, ten behoeve van den Possesseur der voorschr. Vicarye, in plaetse van de vermiste 2 Margen Lands, soude betalen *f* 1050 gereet, ofte *f* 1200 op vier termynen, als den 1 Nov. 1594, 1595, 1596 en 1597, omme de voorz. penningen ter somme van *f* 1050 aen Landen of vaste Renten, ten behoeve van de voorsz. Vicarye te werden beleydt, nader blyckende by denselven Accorde, ende de condemnatie van den Hove van *Hollandt*, by de Supplianten ge-exhibeert; ende alsoo hen Thoonders tot haerluyder vorder verseeckertheydt op het voorn. Accord van nooden waren onse Brieven van Approbatie ende Confirmatie, sonderlinge ter opsichte van de voorn. Vicarye; biddende ende versoeckende daeromme, dat het voorn. Accord van wegen het ghemeene Landt gheapprobeert, ende geconfirmeert soude worden; hebben de Gecomm. Raden voorn., gesien het voorn. Accord ende Condemnatie van den Hove, in aensieninge als vooren, het voorn. Accord na syne forme ende inhouden geapprobeert ende geconfirmeert, approberen ende confirmeren by desen, midts dat de voornoemde *f* 1050 te betalen in ghereede Gelden als voren, beleydt sullen worden aen Landen ofte vaste Renten, ten behoeve van de voorn. Vicarye, ten overstaen

van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, die daer af notitie sal houden, en ontfangen het derde part van dien (tot behoef van de Predicanten) volgens de Generale Resolutie van de Staten.

6 *Oct.* 1594. Alsoo AEGHJE WILLEMS tot *Delft*, de Gec. Raden van de Staten te kennen gegeven heeft, dat eenen CHRISTIAEN PIETERSZ. eerstijdts alhier in de Parochiale Kercke van *den Haghe* gefundeert heeft seeckere Beneficie ofte Vicarye, geintituleert ANTHONY, ende hetselfde gedoteert met 18 ponden Hollandts 's jaers, op seeckere 9 Hondt Landts, of daeromtrent, gelegen Noordwaerts van het Haegsche Bosch, tot 7 ponden 10 schell. op seeckere 6 Hondt-Landts, luttel min ofte meer, mede aldaer gelegen, tot 5 gelijcke ponden, op 2 verscheyde Huysen, staende in de Kerck Straet van *den Hage*, tot 4 ponden Hollandts jaerlijcks, ende van een Huys en Erve, staende aen de Oostzyde van de Speuye aldaer, twee ponden Hollandts, breeder in de brieven van fundatie gespecificeert; willende de voorn. Fundatrice dat recht van de collatie van de voorn. Beneficie soude komen op de drie naeste van de Vrunden, gekomen van de Linie van haer Fundatrice, dat by successie van tyden het voorsz. recht van Patronaetschap, gekomen was op ALYDT HESSELS en QUIRYN JACOBSZ., als in der tydt wesende de naeste, gekomen van de Linie van de voorn. Fundatrice, hadden JAN JANSZ. MEECKEREN, als Man ende Vooght van de voorn. ALYDT HESSELS, ende deselve ALYDT HESSELS, mitsgaders QUIRYN JACOBSZ., ten overstaen ende met advis van MARRITGEN QUIRYNS, mitsgaders mr. HUYGH JANSZ. syn Vooghden, het recht van Patronaetschap van het voorschr. Beneficie gecedeert ende ghetransporteert haer Suppliante blyckende by twee verscheyde Transporten daer van ge-exhibeert; ende hadde sy Suppliante op het eerste Transport gedaen by de voorn. ALYDT HESSELS, geobtineert Acte van Confirmatie van den Bisschop van *Utrecht*; ende alsoo sy Suppliante daer naer bevonden hadde (soo sy meende) tot de selve Beneficie mede te behooren, de voorn. twee parceelen van Landen, hoewel de voorn. Fundatie alleen vermelde van de voorschr. 7 ponden Hollandts 10 Schell., ende 5 ponden Hollandts uyt de voorn. parcelen van Landen gaende, hadden met advis van Rechts-geleerden, omme haer proffijt met de voorn. Landen te doen, haer daer op vertrouwende den eygendom van de voorn. Landen, verkocht aen Jr. ARENT VAN DORP, voor de somme van *f* 800; dan naer dien sy Suppl. naderhandt was onderrecht, den eygendom van de voorschr. 9 hondt Landts haer niet te competeren, maer dat deselve aen de voorn. Beneficie behoort te blyven, ende nochtans het voorschr. Landt niet en soude wesen te recouvreren, dan met groote koste en schade van haer Suppl., versochte dat de alienatie ende verkopinge van de voorn. Landen by haer als voren gedaen, midtsgaders het voorschr. transport van het recht van Patronaetschap den voorn. QUIRIJN JACOBSZ. gecompeteert hebbende tot haer suppliants proffijt verleden, te willen agrieëren ende approberen, midts dat sy Suppliante te vreden is binnen 's jaers de penningen, by haer van het voorn. Landt ontfangen, te beleggen op Renten, wesende wel gehypothequeert, ofte de voorschr. Vicarye te transpor-

teren met goede suffisante en wel gehypothequeerde Rentebrieven, tot gelijcke somme toe: Hebben de Gecomm. Raden van de Staten voorn., om redenen als voren, de alienatie ende verkopinghe van de 9 hondt Landts, aen Jr. Arent van Dorp gedaen geaggreërt, ende geapprobeert, aggreëren, ende approberen by desen, mits dat de Suppl. gehouden sal zijn, binnen 's jaers in handen van den ontfanger Cornelis van Coolwijck te leveren een Rentebrief van de Renten, die deselve sal hebben geconstitueert ter losse penningh 16, ter Hooft-somme toe van 800 ponden, daer voren de voorn. Landen als vooren zijn verkocht, suffisantelijck gehypothequeert, welcke Renten tot behoef van de voorn. Landen sullen blyven geeygent ende gedestineert, sulcks als de voorz. Landen te vooren zyn gheweest; hebben voorts de Gecomm. Raden het Transport van het recht van Patronaetschap in desen geroert, gedaen op de Suppl. alhier, te vooren gecompeteert hebbende den voorn. Quiryn Jacobsz. mede geapprobeert ende geconfirmeert, onvermindert een yegelijcks gerechtigheydt; wel verstaende, dat het gereetste derde part van de Inkomsten van dien, by den voorn. Ontfanger Coolwijck, van wegen het gemeene Landt sal ontfangen worden, tot behoef ende onderhoudt van de Predicanten, achtervolgende voorgaende Resolutie van de Staten.

22 *Dec.* 1594. Op het versoeck van Jr. Joost van Amstel van Muyden, Ambachts Heere tot *Loendersloo*, om te mogen genieten de possessie en 't recht van de Vicarie, de eene gefundeert in de Capelle van *Loendersloo*, ressorterende onder den Gestichte van *Utrecht*, en d' ander in de Carspel Kercke van *Loenen*, gelegen onder *Hollandt*; gesien de antwoort van den Schout, Gesworens, Ambachts bewaerders en Kerckmeesters tot *Loenen*, hen beklagende over 't Appoinctement van de Staten van *Hollandt* ende *West-Vrieslan dt*, daerby den voorn. Requirant, den 2 Juli ll. surcheantie verleent is tegens voorgaende Appoinctement van de Staten, van den 2 Maart 1580, daer by de Gerequireerde geauthoriseert zyn tot den ontfangh der Kercke-Pastorye ende Vicarye Goederen aldaer, tot onderhoudt van den Predicant ende Schoolmeester van den voorn. Dorpe, tot reparatie van de Kercke ende alimentatie van den ouden Pastoor aldaer, reserverende de Collateurs haer Recht ende Collatie, ende het Recht *Jus Patronatus*, sulcks hetselve in *Hollandt* werde gebruyckt, midts daervan doende aan den Heere van Croonenburgh goede reeckeninghe, bewys ende reliqua, naer breeder inhouden van den selven Appoinctemente: Is gheappostilleert:

> De Staten enz., op het versoeck van Joost van Amstel van Muyden, Ambachts Heere van *Loendersloot*; gesien het antwoordt van den Schout, Gesworens, Ambachtsbewaerders ende Kerckmeesteren tot *Loenen*, midtsgaders de stucken daerbenevens geexhibeert; hebben verklaert ende geordonneert, dat de surcheantie in desen verleent, sal blyven gecontinueert, ende de saecke ten principalen vervolght en gedecideert sal worden by wegen van Justitie.

27 *Dec.* 1594. By den Ontfanger Johan Commersz. vertoont zynde

sekere Brieven van den Hove van *Hollandt*, van den tweeden deser Maendt, daer by denselven overgesonden is seeckere Request van wegen NICOLAES VAN ABBENBROECK, als Oom ende Vooght van GERRIT KAMERLINGH, den selve Hove ghepresenteert, daer by versocht is Mandament, dat de insinuatie, sommatie, ende ghecommitteerde executie van het derdepart van den inkomen van seeckere Vicarye, gefundeert in de Kercke tot *Abbenbroeck*, op St. Anthonis Altaer, daer af hy Patroon is, ende de Collatie ghedaen heeft op den voorn. KAMERLINGH, kosteloos ende schadeloos afgedaen soude mogen worden, ofte dat den Suppliant, Ontfanger, binnen 14 dagen naer de receptie van de Brieven, syne redenen ter contrarie soude verklaren voor Mr. FREDERICK VERHORST, Commissaris van den selven Hove: Hebben de Gec. Raden verstaen ende verklaerdt, dat den voorn. Ontfanger voor den Commissaris VERHORST sal compareren, en van wegen het gemeene Landt, de gerechtigheydt van den Lande aengaende het voorn. derdepart ende het gebruyck van dien, op de Resolutie van de Staten doen verstaen en defenderen, en hem voorts dien aengaende voorsien, en behelpen by wege van Justitie.

13 *April* 1595. Op 't versoeck van de Kerckmeesters van de Kercke tot *Woerden*, mitsgaders de Burgemeesteren ende Gerechte derselve Stede, hebben de Gecommitteerde Raden enz. geconsenteert, geoctroyeert ende geauthoriseert, in het openbaer te mogen verkoopen alle de Landen gekomen van de Vicarye en de Gildens aldaer, midts dat de Suppl. op de selve Landen aen eeuwige Renten tot behoef van de Kercke aldaer sullen houden versekert ende gehypothequeert een vierde of vijfde part meer als van de pachten derselve Landen is gekomen; dat mede de penningen die vorder sullen overschieten, bekeert ende ge-employeert sullen worden tot opmaeckinge van een Weeshuys, en onderhoudt van de arme Weeskinderen en Oude Menschen aldaer.

13 *July* 1595. De Staten enz. consenteren en octroyeren, dat Mr. ROELOF VINCENTSZ., als possesseur van seeckere Vicarye gefundeert op St. Anthonis Altaer in de Kerck van *Noortwijck*, gestaen hebbende ter Collatie van den Abt van *Egmont*, waertoe een stuck Weylandt specterende is omtrent 4 Hondt groot, gelegen te *Noortwijck*, 't welck niet hooger verhuyrt is dan voor *f* 6 sjaers, en by verkoop wel 3 a *f* 400 guldens souden opbrengen, het selve stuck Weylandt in 't openbaer verkoope, midts soo veel Los renten daerop houdende tegen den penningh 16, als de jegenwoordige huyr daervan is bedragende, en dat de resterende penningen van deselve verkochte Landen komende, beleyt sullen worden op 't gemeene Landt van *Hollandt*, mede tegens gelijcke Losrenten; consenterende voorts dat den Suppl. voorn. deselve rente op 't gemeene Landt geconstitueert, geduyrende sijn leven mede t' ontfangen.

8 *Sept.* 1595. De Staten enz. accorderen het versoeck van EVERT VAN LEEUWEN, woonende tot *Voorschoten*, om te hebben consent en Octrooy, als Patroon van seeckere Vicarye, gelegen in de Hoogh-

landsche Kerck tot *Leyden*, op St. Annen Altaer, daer af Possesseur is CLAES VAN LEEUWEN syn Soon, bij approbatie van de Staten, ende daertoe specterende twee parthyen van Landen, d'eene van twee Margen, leggende tot *Leyerdorp* en d'andere van derd'half Margen, leggende in den Ambachte van *Soeterwoude*, 't samen in huyre geldende 40 Caroliguldens, deselve Landen te mogen verkoopen, midts in 't openbaer, daer op houdende een rente te lossen den penningh 16, ter somme van 40 ponden van 40 gr. Vlaems 't pondt, sonder dat nochtans de selve Renten gelost sal mogen werden, dan mids de hoofdsomme van dien wederom terstondt te bekeren ende beleggen aen gelijcke Los-rente op de Comptoire van 't gemeene Landt; ende aengaende de penningen die boven de voorn. op gehouden Rente van de verkoopinge der voorsz. Landen sullen procederen, sal den Suppl. gehouden zyn deselve mede te beleggen op des gemeene Landts Comptoir voorn., midts dat de voorsz. Renten beyden verbonden sullen blyven, wesen ende worden sullen van gelijcke natuyr als de voorsz. 2 parthyen van Landen tot noch toe gheweest zyn; ende ten eynde in 't verkoopen der voorsz. Landen en 't beleggen der voorsz. Renten, 't inhoude van desen mach werden achtervolgt, ordonneren by desen de Staten voorn. dat tot de selve verkoopinge der Landen procederende, gereede penningen bedongen worden sullen van de voorsz. Landen, boven de voorsz. Renten, die daer op sullen blyven staen, om met er daet aen Renten op 't gemeene Landt als vooren geemployeert te worden.

26 *Nov.* 1596. De Gec. Raden enz. op het versoeck van wege de Kerckmeesteren van den Dorpe van *Pynacker*; gesien de onderrichtinge en het advis van den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, midtsgaders o. a. seeckere liquidatie met die van *Pynacker* te maecken, op het accord van de betalinge van den derden penningh van de Vicarye van het brouwen aldaer, eerst van 2 Margen in *Maeslandt* ende 1 Margen in *Pynacker* gelegen, openbaerlyck van wegen het gemeene Landt verkocht, midtsgaders een Los-Rente tegens den penningh 18, tot 27 ponden van 40 gr. 't pondt, beloopende in Hooft somme 487 ponden, ende de Kustingh-penningen daer en boven op 3 termynen daer vooren in koop belooft, bedragen 462 ponden, ende voorts van seeckere 3 Margen Lands van deselve Vicarye, gelegen in *Schipluy*, by die van *Pynacker* in den jare .... verkocht voor *f* 465, bedraghende in Hooftsomme te samen 1413 ponden, daer van het gherechte derde part beloopt 471 ponden; Hebben de Gecomm. Raden voorn. approberende de verkopinge van de voorn. 3 Margen Lands buyten consent van de Staten gedaen, geconsenteert, dat de penningen, belooft in koop voor de voorn. 6 Margen Lands, en de voorn. Rente daer op ghehouden, blyven sullen ten behoeve van de Kerckmeesteren van *Pynacker*, midts dat over het derdepart van dien, den voorn. Ontfanger van de voorsz. verkochte Landen, sal inhouden de voorsz. somme van 471 ponden, ende daer af verantwoorden als het behoort; ende dat de Suppl. voorn., nochte haerluyder Nakomers, de voorsz. Losrente van 27 ponden 's jaers, niet en sullen

mogen veralieneren, maer deselve gelost zynde, de penningen daer af komende, gehouden sullen zyn wederom op gelijcke Renten te beleggen, ende wel te doen hypothequeren, sonder deselve als eygen Goederen te houden, maer van gelijcken Nature als de Vicarye Landen zijn geweest.

16 *Dec.* 1596. De Staten enz. aggre-erende ende approberende de Collatie van de Vicarye op SIMONS, ende in den Altaer gefundeert, ende gedoteert 7 geersen 3 sneesen Gruytlandt, leggende boven padt in den Banne van *Nyedorp*, ende 10 Geersen 1 snees Landt, mede aldaer ghelegen, met noch 1 peers Lands ende noch 1 Margen 2 sneesen by CORNELIS JANSZ. MOLENAER, als Patroon ende Collateur, geconfereert op CORNELIS JANSZ. FOCKES, onvermindert een yegelijcks gerechtigheydt; hebben voorts geaccordeert, dat de Suppl. alhier, Burgemeesteren en Schepenen van *Nieuw Nyedorp*, midtsgaders de Regeerders van de arme Weesen aldaer, ten behoeve van den armen Wees-huyse tot *Nieuw Nyedorp*, de inkomsten van de Vicarye voorn. sullen mogen ontfangen en genieten, geduyrende het leven van den voorn. CORNELIS JANSZ. FOCKES, waer naer hen een yegelijck sal reguleren.

13 *Maart* 1597. Alsoo ISBRANT STARCK de Staten te kennen gegeven heeft, dat op hem als Man en Vooght van AGATHA VAN DAM, WILLEMS Dr., sijn Huysvouw, door 't overlyden van CORNELIS VAN AKEN en PIETER CORNELISZ. MOLENYSER, laetste Possesseur, gedevolveert in het recht van Collatie en presentatie van seeckere Vicarye wesende *jus patronatus*, gefundeert in de Parochie Kercke van *den Hage*, om 't selve te mogen confereren op de naeste van den Bloede, ende dat hy Remonstrant daertoe ghepraesenteert ende de voorn. Vicarye met den aenkleve van dien gheconfereert heeft op sijn soon WILLEM ISBRANTSZ. STARCK, jegenwoordigh studerende by den Predicant tot *Voorhout*, omme op de Vrucht ende Emolumenten tot deselve Vicarye specterende, sijn studie te mogen continueren, by Suppliant uyt krachte van de voorn. Collatie in de plaets van d'institutie versocht heeft Acte van approbatie ende confirmatie van de Staten om hem te mogen strecken institutie ende missie in possessie sonder verder Solemniteyten, dat hem voorts soude mogen geremitteert worden het derde part van de Vruchten ten behoeve van de Praedicanten geordonneert, hebben de Staten in 't versoeck van den Suppl. geconsenteert, ende sulcks de voorn. Collatie goetgevonden, geapprobeert en geconfirmeert; dat WILLEM ISBRANTSZ. STARCK in de possessie van de voorn. Vicarye sal werden gheinstitueert, sulcx deselve wort geinstitueert by desen, ende de Vruchten en Inkomsten van dien ontfangen en genieten, sonder gehouden te zijn 't derde part daer af te laten volgen tot behoef van de Predicanten, 't welck by desen wort geremitteert; waer naer d'Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK en andere (des noodigh zijnde) hen sullen reguleren.

28 *Meij* 1599. Alsoo FLORIS SIRCLAES de Staten van *Hollandt ende West-Vrieslandt* te kennen gegeven heeft, dat syn huysvrouwe

Moeder een Dochter is geweest van den Huijse van *Naeldtwijck*, ghedescendeert van de Heere van *Naeldtwijck* ende *Wateringe*, de welcke veel ende verscheijde Proeven ghesticht ende gefundeert hadde, ende onder anderen seeckere Vicarye in de Kercke van *Wateringh*, waer van eertijds Possesseur geweest was JOHAN VAN NAELDTWIJCK, Pronotaris ende Canonyck in de Collegiale Kercke tot *Naeldtwijck*, des Suppliants Huysvrouwen Oud-Oom, tot wiens contemplatie de voorsz. Vicarye van *Wateringh* tot *Naeldtwijck* ghetransfereert worde, dat met deselve inkomste van deselve Vicarye seeckere jaren na de pacificatie van 't gene ontfangen ware geweest by CORNELIS VAN REYNEGOM, ende nu by CORNELIS VAN COOLWIJCK ontfangen worde, ende dat de Gravinne van ARENBERGH hem gaerne met eenige Prouve gebeneficeert soude hebben, soo verre haer E. Genade de vrye dispositie van haer Goederen toegelaten hadde geweest; ende gemerckt hy Suppliant beladen is geweest met een Huys vol Kinderen, die hy gaerne ter eeren opbrengen soude, ende niet veel middelen daer toe en heeft overmids zijn principale Goederen in *Brabant* ghelegen waren, ende aldaer aengeslagen ende geconfisqueert, omdat hy hem aen dezer zyde altijdt heeft onthouden, versocht heeft dat de Staten gelieve tot onderhoudenis van sijne voorsz. Kinderen d'inkomsten van de voorsz. Vicarye met alle dependentien van dien, ende oock de verschene onbetaelde pachten ende renten daer af te confereren op syn Soon ADRIAEN SIRCLAES om redenen als vooren; Soo ist,

Dat de Staten voorn. als noch in desen op alles gelet hebbende naer behooren, verklaert, geconsenteert ende geordonneert hebben, dat de Landen en de Goederen specterende tot de voorn. Vicarye, met den aenkleve van dien, in 't openbaer, na voorgaende affixie van Biljetten verkocht sullen worden, met conditie, daer op soo veel Los renten tegens den penningh sesthien sullen gehouden worden als daer van jaerlijks in huyre laetst is getrocken, of de selve verhuyrt zijn geweest, ende dat de penningen daer af verder procederende, sullen worden beleyt op het Comptoir van den Ontfanger-Generael CORNELIS VAN MIEROP op rente tegens den penning twaelf, ende dat voorts d'inkomsten van dien tot een beneficie ende ten behoeve van des Suppliants Soon ADRIAEN SIRCLAES voornoemt jaerlijks sullen ontfangen ende genoten worden, lastende ende bevelende eenen yegelijk die desen aengaen mach, hem daer na te reguleren, ende voorts die 't behoort tot verkoopinge der voorsz. Landen met de onkosten als vooren te doen procederen, ende de voorsz. rente te constitueren op 't gemene Landt ten behouve als voren.

16 *July* 1599. De Gec. Raden hebben aen JOHAN JACOBSZ. POT, possesseur van de Vicarye gefundeert op het H. Geest altaer in de Brielsche kerk, gegunt, dat hy zal genieten den derden penning van de inkomsten der Vicarye, sulcks dat hij ongehouden sal zijn 't voorsz. derde part verder te laten volgen, mits dat hy Suppl. gehouden sal zijn ander 5 Vicaryen het derde part te laten volgen sulcx by hem tot noch toe is gedaen.

XVIII. Waalsche Kercken.

Algemeen. 13 *July* 1589. De Staten hebben verstaen ende verklaert dat soo verre by eenige andere Steden versocht ende aldaer nodigh bevonden sal worden, mede een Walsche Predicant gehouden te worden, van wegen 't gemene Landt daer toe geconsenteert sal werden *f* 150 's jaers.

Delft. 13 *July* 1589. De Staten enz..... gesien 't advis van den Ontfanger Cornelis van Coolwijck, ende aenmerckende de bequaemheydt van den Dienaer des H. Evangelii, Petrus Moreau, ende de goede gelegentheyt van den dienst des Predicants die by hem ter begeerte van sijn Exc. ende andere van de fransche Kerck des Donderdaghs alhier in *den Hage* wort gedaen, tot Gods eere, de vorderinge des Rijcks Christi, en grootmaeckinge sijns H. Naems, ten eynde goede ordre op 't selve mach werden gecontinueert, ende den voorn. Dienaer des H. Evangelii mede redelijck contentement van wegen 't gemene Lant mach gegeven worden van den dienst daer in alrede ghedaen, hebben geconsenteert ende geaccordeert, dat in de plaets van de 100 ponden den voorn. Moreau te vooren jaerl. voor syn dienst tot *Delft* geconsenteert, hebben ende genieten sal jaerl. 200 ponden, ingaende den 1 September laetstleden 1588, enz.

13 *Oct.* 1594. Voor Pierre Moreau de den 11 Sept. 1592 (1) voor den tyd van 2 jaren toegekende verhooging van zyn inkomen met *f* 50.-- sjaers boven de *f* 200.— sjaers vroeger geaccordeert, noch voor twee jaren gecontinueert.

22 *Febr.* 1596. Zie by *Haerlem en Delft.*

Dordrecht. 12 *Aug.* 1589. De Staten verstaen hebbende dat notelijck binnen de Stadt *Dordrecht* aen genomen heeft moeten worden Casparus Usilius, als Predicant voor die van de fransche Kerck ende Gemeente aldaer, hebben op 't ernstigh versoeck van de Gedeputeerden der Stadt *Dordrecht*, ende de voorgaende Resol. van de Staten, van den 13 July laetstleden, verklaert ende geconsenteert, dat den voorn. Predicant van wegen 't gemene Landt jaerlijcx uytgereyckt ende betaelt sal worden de somme van 150 ponden van 40 gr.

13 *July* 1595. De Staten enz. hebben, op 't versoeck van de Ouderlingen der Fransche Kerck binnen *Dordrecht*, den Dienaer Johannes Polyander, boven voorgaende t' samen geaccordeerde 200 ponden van 40 gr. 't pondt 's jaers, noch toegevoeght ende geaccordeert 50 ponden van 40 gr. 's jaers.

Den Haag. 29 *July* 1594. De Gec. Raden, hebben in aensieninghe van de goede diensten, die by Johannes Uytenbogaert, Dienaer des Goddelijcken Woords by de Fransche Kercke alhier te Hove gedaen wort, ende de lasten die hy uyt saecke van dien heeft te dragen, verklaerdt ende geaccordeert, dat denselven in de plaetse van 150 ponden, daervoor genieten sal 250 ponden van 40 gr. het pondt

(1) Deze resolutie ontbreekt.

's jaers, soo wel van den Jare al thans verlopen, als voor de toekomende Jaren, tot dat anders daer inne sal wesen geordonneert.

Haerlem. 21 *Sept.* 1590. De Gec. Raden enz..... hebben achtervolgende voorgaende resolutie van de Staten verklaert ende gheresolveert, dat tot behoef ende onderhoudt van de Dienaren des H. Evangelii, die in de fransche Kercke tot *Haerlem* na 't vertreck van den Minister JOHAN TAFFIN alreede heeft gedient, als noch verder aldaer in deselve Kercke gebruyckt sal werden, ende den dienst betreden sal van wegen 't gemene Landt volgen sal de somme van 100 ponden 's jaers, ende sulcx by continuatie d' eene helft van 't gene den voorn. TAFFIN geduyrende syn dienst binnen *Haerlem* heeft genoten, ende volgende 't versoeck van denselven TAFFIN, die d' andere helft als noch is genietende, in sijn jegenwoordigen dienst binnen de Stadt *Amsterdam;* ordonnerende den Ontfanger CORNELIS VAN COOLWIJCK, die de 200 guldens 's jaers uytghereyckt heeft, by continuatie de voorsz. 100 guldens aen den Dienaer binnen *Haerlem* als vooren mede uyt te reycken enz.

7 *Maart* 1598. De Staten hebben geconsenteert, dat JOHANNES CREUSIUS, Dienaer des Goddelycken Woordts der fransche Gemeente tot *Haerlem*, in plaetse van de 250 ponden die hy jaerlycks van wege het gemeene Landt geniet, voortaen sal ontfangen 300 ponden van 40 gr. 't pondt 's jaers, boven de 200 ponden die hy jaerlycks van de Magistraet van *Haerlem* geniet, mits dat die van de fransche gemeente te *Haerlem* van de subsidie van 50 ponden die zy jaerlycks ten behoeve van den Suppl. hebben doen uytreycken sullen wesen gelibereert.

Haerlem en Delft. 22 *Febr.* 1596. De Staten accorderen by desen, dat de Kercken-dienaren van de Fransche Kercken binnen de Steden van *Haerlem* en *Delft* voortaen jaerlijcks genieten ende ontfangen sullen 100 ponden van 40 gr. Vl. 't pondt, boven het gundt deselve Kercken-dienaren voor haerlieder diensten ende onderhoudt alrede is geaccordeert.

XIX. Weduwengeld.

22 *Nov.* 1580. De Staten hebben in aensieninge van de desolaatheit van AELTJE, weduwe wylen WILLEM LEIDEKKER, in syn leven Dienaer des G. W. binnen *der Goude*; van de weduwe van REINIER DIRCKSZ., pred. overleden in de stadt *Delft*, en van de weduwe van JANSZ., in sijn leven dienaer tot *Hoornaar*, deselve Supplianten uyt meedoogentheyt geaccordeert elx 50 ponden van 40 gr. 's jaers tot alimentatie, haer leven lang geduurende, uit de Goederen gekomen van het Convent van *Gravesande*, enz. — Hetselve op het versoeck van MARYTJE, Weduwe van JAN FAASZ. Dienaer tot *Schoonhoven* en *Bergambacht* gelycke 50 ponden, uit de Inkomsten van de Convente Goederen aldaer.

5 *Maart* 1586. Aan de weduwe van VALERUIS PAULY, pred. te *Rotterdam*, met 8 kinderen belast, ordonnantie verleent op COOLWIJCK

om boven 't vierendeel jaers betalinghs, daerin de voorn. pred. is overleden, de voorsz. weduwe noch te betalen een vierendeel jaers na dat hetselve sal wesen geexpireert, mits dat binnen *Rotterdam* middelertydt voor den 3 den pred. geen betalingh van wegen 't gemeene Landt gedaen sal worden.

Is voorts de voorsz. Weduwe geconsenteert f 50.— s jaers.

Ut Supra is geconsenteert aan de weduwe van NICOLAIS AERENTSZ. pred. tot *Assendelft*, belast met 3 kinderen, mede f 50— s jaers.

28 *Jan.* 1587. De Staten van *Hollandt*, hebben tot Subventie ende ontlastinge ven de weduwe van wylen HUBERTUS WILLICHII, in syn leven Dienaer tot *Munster*, deselve toegevoeght 100 ponden van 40 gr. in haer achterwesen, en voorts jaerlycks 50 gelycke ponden.

30 *Nov.* 1587. Aan de kinderen van de Weduwe van CORNELIS CORTENSZ., Dienaer des G. W. te *Delfshaven*, die omtrent vyf jaren f 50.— s jaars genoten heeft, geaccordeert 50 ponden s jaers, ter tydt van 2 jaren geduyrende.

19 *Sept.* 1589. Aan de Weduwe van den pred. ALARDUS KNENCK. te *Ter Aer* tot onderhoudt van haer en hare kinderkens 50 ponden van 40 gr. s jaers, ingaende ten dage van 't overlyden van haer Man.

23 *Maart* 1590. Aan JANNEKEN ROELANDTS weduwe JAN VAN NOORTHOUT, in leven pred. tot *Streefkerk* voor eens geaccordeert 45 ponden van 40 grooten.

4 *Mey* 1594. Op het versoeck van GRIETGEN WILLEMS, Weduwe van ARNOLDUS DORGEN, eertijdts Predicant in *Bergh-Ambacht*, beswaert met ses Kinderen, is denselven geaccordeert 100 ponden gereet voor de vier Maenden daer inne deselve is gestreckt ende voorts 50 ponden 's jaers als andere weduwen.

27 *Juny* 1594. De Staten hebben niettegenstaende JOHANNES HARTMANIUS, in den dienst van de Kercke tot *Hulst* is overleden alsoo het selfde geweest is in den aenvangh van den selven dienste, ende by hem veele jaren te vooren de Kercke in *Hollandt* zyn bedient; geconsenteert ende geaccordeert, dat de weduwe van den voorn. JOHANNES HARTMANIUS, jaerlijcks onderhoudt als andere Weduwen van de Kercken-dienaren gedaen sal worden, innegaende ten dage van het overlyden van den selven JOHANNES, ende gheduyrende ter tydt tot anders daer inne sal wesen geordonneert, sonder dat nochtans desen in consequentie sal mogen getrocken worden.

11 *Maart* 1596. De Staten hebben aan de Weduwe van JEREMIAS BASTINGIUS, in sijn leven Doctor ende Professeur der Theologie aen de Universiteyt te *Leyden* geaccordeert 400 ponden van 40 gr. het pondt *eens*, en haer voorts als weduwe van Kercken-dienaer geweest zynde binnen dese Landen van *Hollandt* jaerlijcks toegekent als andere weduwen 50 ponden Munte als voren, zynde het versoeck om jaerlijcks redelijck tractement afgeslagen, midts dat de Staten beloven, de handt daar aan te houden, dat de oudste Zoon van de Suppliante *ad Studia* mach gehouden en de andere opgetogen na behoren.

8 *Mei* 1597. De Staten hebben op 't versoeck van wegen verscheyde Weduwen van Predicanten gedaen, ten eynde de *f* 50 jaerlijcks henluyden tot haerluyder onderhoudt geaccordeert, soude mogen verhoogt worden, om haerluyder Kinderkens ter Schoole te mogen houden, om te leren lesen en schryven, of stellen op een Ambacht, verklaert dat syluyden om redenen daer in niet kunnen doen tegens voorgaende Resolutie, ende dat niettemin de Weduwen, niet tegenstaende syluyden herhylicken de voorsz. *f* 50 jaerlyx sullen blyven genieten soo langh sy hen vroom en eerlijck dragen.

15 *Dec.* 1599. De Gec. Raden hebben op 't versoeck van CATHARINA GERRITS weduwe van CASPAR VENROY, in syn leven pred. tot *Ammers ende Streefkerck*, haer verleent 200 ponden van 40 gr. omme te vervallen de betalinge van hare schulden, en voorts jaerl. 50 gelycken ponden gheduyrende haer leven, ingaende met den toekomende jaere 1600.

RESOLUTIEN DER STATEN

VAN

ZEELANT

van 1586 tot en met 1600.

15 *July* 1591. Poincten van Bescryvinge waer op d' Heeren Staten van *Zeelandt* tot dienste van den Lande, zal gelieven hunne gedeputeerden aft te veerdigen, volcommelick gemachticht tegens den 19 Juni 1591, om des anderen daeghs te besoigneren.

VIII.

Op de augmentatie van de ordinaris Gagien van de Ministers, in de Steden tot op *f* 5— à *f* 600— en ten platten lande op *f* 400—.

Die Ministers des Goddelicken Woorts van deze Provintie hebben verzocht hunne ordinaris stipendium, midts de dierte van alle dingen ende andere redenen, geaugmenteert te worden als in de redene ende billicheit behoort; 't zal Uw E. gelieven hunne voorscreve Gedeputeerden daer op te volmachtigen als voren.

Poincten van Bescryvinge van de Heeren Staten van *Zeelandt*, zoo van zaken in de leste Dachvaert op rapport genomen, als andersins, daer toe den dach van 't samencompste met gemeene bewilliginge van de Gedeputeerden genomen is den 15 July 1591, om des anderen daechs te besoigneren, die ons midts die menichfuldicheyt ende Zwaerwichticheyt van deze Poincten goetgedacht heeft te verleggen totten 21 deser, om des anderen daechs te besoigneren.

VII.

21 *July* 1591. Op punt VIII hier voren wordt generalick geresolveert, dat men die Ministers binnen die steden zal gaigeren ordinaris met f 500 's jaers, ende ten platten Lande met f 400. Nopende het extra ordinaris augmentum, om 't zelve te nemen ten regarde van de kinderen, elck kindt binnen die Steden op 8 ponden, ende ten platten Lande op 6 ponden, ende zoo daer eenige respect van extra ordinaris augmentum meer zoude zijn, dat 't zelve zal staen ter discretie van den Rade, wort daerop genomen raport; *Zierikzee* ende *Goes* zeggen, dat men zal blyven by den ouden voet, ende nemen nyettemin raport innetebringen voor 't scheyden deser Dachvaert.

Den 10 *Augusti*, die Heeren raport inbrengende, is by de meeste opinien geresolveert, dat die Ministers voortaen betaelt zullen worden voor ordinaris gaigen binnen die Steden f 500 ende ten platten Lande f 400 's jaers, ende dat het extra ordinaris toelegh zal staen ter discretie van den Rade, om naer gelegentheyt daer inne te doen naer behooren, midts dat het advys daer op te nemen, zal genomen worden van de Magistraten van de Steden respectivelick; die van *Ziericzee* nemen hier op raport.

Den 27 *Augusti*, die Raedsheer Cooper van wegen die van *Zieric-*

zee, inbringende raport, verclaert dat zyne Principalen hen conformeren mette advysen van d'andere van de Staten, zoo veel aengaet die vermeerderinge van het ordinaris stipendium van de Ministers des Goddelicken Woorts, zoo binnen die Steden als ten platten Lande, dan nopende het extra ordinaris augmentum, zeggen dat daer op Bescryvinge gedaen sal behooren te worden.

Memorien van Zaken by de Heeren Gedeputeerden van de Staten van *Zeelandt*, genomen op raport, omme inne te bringen van Maendage naestcommende in 14 dagen, wesende 7 Oct. 1591, mitsgaders van de poincten in de naestvoorgaende Dachvaert nyet aftgehandelt, insgelijcx van Zaken daer afte in andere voorgaende Dachvaerden, oft in gesegt raport innetebringen, oft nieuwe Bescryvinge te doen, ende daer en boven van Zaken van nyeuws aengecommen, om daer op tegens den voorscr. dach preciselick raport innetebringen.

XIII.

Op 't extraordinaris augmentum van de Ministers.

Die van den Rade worden by de meeste opinien geauthoriseert by provisie, om op 't extra ordinaris augmentum van de Ministers te versien naer yeders noot ende gelegentheyt, midts nemende advis van de steden oft Rentmeesters van de Quartieren, zoo zy zullen achten best diennelick te wesen, die van *Ziericzee* nemen hierop raport inne te bringen voor 't scheyden deser Dachvaert.

Den 5 Nov. 1591, die van *Ziericzee* inbringende raport, hebben hun geconformeert met d'andere Leden van de Staten.

18 *Sept.* 1591. Op de requeste van de Ministers des Goddelicken Woorts in *Zeelandt*, om betaelt te worden van hun extraordinaris augmentum van hun stipendium, wort by de Gedeputeerden van de Steden hierop anderwerft raport genomen eerstdaegs innetebringen, alsoo men die Ministers die men nootzakelick betaelt, oock dienen tytlick van winterprovisie versien.

Is gearresteert die ordonnantie voor de Ministers des Goddelicken Woorts van hun ordinaris stipendium 's jaers van *f* 500— binnen die Steden ende *f* 400.— binnen oft ten platten Lande, op de respective Rentmeesters van 't extraordinaris van den quartiere yders residentie, zulx die op de voorsz. Rentmeesters staen aengeteeckent.

Bezoldiging der predikanten. (Plaatselijk).

Hulst. 6 *Dec.* 1591. Zyn ontfangen Brieven van de Grave van Solms uyt *Hulst* om aldaer te hebben tot Minister Philippum Lansbergium, Minister te *Goes*, zal gescreven worden aen de consistorie alhier tot *Middelburch*, ten eynde zy yemanden van de Ministeren alhier daertoe verwilligen, ende voorts willen uitsien om aldaer eenen gedurigen Minister te beroepen.

7 *Dec.* 1591. *Aen de Classis van Walcheren.*

Eersame &ce.

Alsoo de dienst Gods en de opbouwinge Zynder Kercke vereyst, dat tot *Hulst* eerstdaeghs eenen bequamen Minister beroepen werde, zoo dient dese ten fyne uw L. daer na willen uytsien, ende midlertyt eenen by provisie uytten hunnen derwaerts schikken.

Middelburch. 20 *July* 1593. d'Heeren DE RYCKE ende VALCKEN hebben raport gedaen van hun gebesoigneerde met die van *Middelburch* tot constructie van 't consent van den C Pennynck van dezen jaren, neffens d'andere van de Staten eenformelick te accorderen, refererende hun totten advyse d'welck die Gedep. van *Middelburch* ter deser Dachvaert als nu dyenaengaende zouden inbringen, ende is 't voorschr. advys als volght:

Hoewel 't Collegie van Wethouderen ende Raedt der Stede *Middelburch* in *Zeelandt*, gewichtige redenen hadden gemoveert, om te insisteren, dat de promte betalynge van hunne Ministers zoude geschieden uyt de gereetste Pennyngen van den dobbelen C Pennynck, ende hunne consenten by zulcke manieren te restringeren, om nochtans naerder verclaers te doen, ende metterdaet te bethoonen hunne goede genegentheyt in alle contributien ende lasten van den Oorloghe, ende omme deselve geenssins te retarderen, hebben wel willen verclaren simpliciter te consenteren in den opheve van den dobbelen C Pennynck op den voet ende Publicatie van den voorgaenden Jaere 1592; verclarende nochtans, dat, ingevallen binnen dry maenden, geen ordre gestelt en werde op de prompte betalynge van de voorschr. Ministers binnen hunne voorschr. Stadt, dat die van *Middelburch* alsdan de voorschr. betalynge zullen doen uyt de gereetste pennyngen, 't zy van den dobbelen C Pennynck of andere Middelen, mitsgaders 't remboursement van hun verschoten Pennyngen ende Interest van dyen, presenterende daer beneffens van nu aft te cederen ende zetten in handen van de Gec. Raden, de Thienden by hun verpacht, ende daer aft te doen rekenynge, mits dat de voorschr. Gec. Raden van nu aft zullen doen de betalynge aen de voorschr. Ministers, in zulcker voegen, datten geen clachten en vallen, ende dat binnen den tyt van dry maenden die van *Middelburch* zullen gerembourseert worden van hunne verschoten Pennyngen, oft dat by gebreke van dyen, deselve zullen mogen aenvaerden uyt al zulcke gereede Pennyngen, 't zy van den voorchr. dobbelen C Pennynck als andere, gelyck zy te rade werden zullen Actum ten Rade den 20 July 1593. My praesent. Onderteeckent: HOUCK.

Walcheren. 8 *Mei* 1592. Op de Requeste van de Ministers des Goddelyken Woorts binnen *Walcheren*, versoeckende betaelinge van hunne Gaigen, terwylen door 't different tusschen die Steden van *Walcheren*, zy nyet en connen betaeldt worden, is den Rentmeester WALRAVEN VAN DER BRAAMSLOOT, tegen morgen bescreven, om als dan te adviseren, zoo op de versochte betaelynge, als op de vereffenynge van 't voorscr. different.

Wolffaertsdyck. 8 *Juny* 1594. Op 't 9 poinct van de Missive van Bescryvinge van den 9 Aprilis ll. om te vinden het tractement van eenen Minister tot *Wolffaertsdyck*, worden de Gec. Raden geauthoriseert by desen, om op 't rapport van den Raetsheer PLANEN te procederen tot liquidatie met die van *Wolffaertsdyck* ende andere die 't behoort, om naer calculatie ende finale liquidatie geweten wat middelen in *Wolffaertsdyck* recouvrabel zullen zijn tot onderhout van het Ministerium aldaer ('t welck zy daertoe zullen eygenen), alsdan het te cort van het tractement van den voorschr. Minister te vinden uytten Geestelicken incommen van den Eylanden respective van *Walcheren*, *Schouwen*, *Zuydtbevelandt* ende *Tholen* ende hunne appendentie, tot laste van elck Eylandt by gelycke portie, die van *Ziericzee* zegt hier toe nyet te connen consenteren, als daertoe niet gelast zynde.

Domeynen.

23 *Aug.* 1600. Is verstaen, dat men de Domeynen zal beneficieren by verkoopinge ofte verpandinge, te weten, de gene die gevoegelyck veralieneert kunnen worden.

Van gelycken, omme in 't korte te annoteren de Goederen van de Geestelycke en Waereldtlycke confiscatien, om alles gesien, voorts respective gedaen te worden naer behooren.

27 *Oct.* 1600. Den Heere Auditeur SCHOT ende Secretaris COORNE zijn gecompareert, ende hebben overgelevert het gebesoigneerde op de Domeymen die verkoght zouden kunnen werden, mitsgaders op de Geestelycke en Waereldtlycke confiscatien ende Annotatien, ende daer beneffens het concept van de conditien; ende hebben versoght de Resolutie, of de comptabele in hunne Rekeninge geleden zullen worden de sommen by hen geleent, ofte dat de selve sommen nogh voor een jaer zullen worden geprolongeert.

Geestelycke Goederen.

1592. Op 't consent van den C pennynck voor desen jare is den 29 Jan. geeist dat die van *Middelburch* afstand doen van de Geestelycke Goederen binnen hunnen Stadt, by hun aenvaert, mitsgaders rekenynge ende reliqua doen van de administratie van dezelve. — Den 26 Febr. bespreken die van *Middelburch* dat deze pennyngen alleen verstrekt zullen worden ter oorloge, ende dat die van *Vlissingen* en *Vere* zullen gehouden zyn afstant te doen van de Thienden by hun aengeslagen, om daer mede die Ministers des H. Woorts te betalen. Die van *Zierikzee* conditioneren, dat de Steden van *Middelburch*, *Vlissingen* en *Vere* zullen behooren afstant te doen van wederzyden van de Geestelyke Goederen by hun aengeslaegen. Wat belanght de betalynge van de predikanten, die van *Vlissingen* verstaen wel dat die selve uitte Geestelyke goederen behoort te geschieden, ende dat die van *Middelburch* daerom zullen afstant doen van al zulcke Geestelyke Goederen als zy hebben aengeslaegen, ende daer mede laten gewerden die van den Rade ende den Rentmeester van 't extra ordinaris, midts rekenynge, bewys ende reliqua doen van de administratie by hunlieden

gehadt, om mede geemployeert te worden als voren, in welcken gevalle zullen die van *Vlissingen* hun draegen in 't gene daer toe zy versocht worden.

5 *Mei* 1593. Op 't 3 poinct van de Beschryvinge, die van *Middelburch* consenteren den C pennynck over den jare 1593, op den voet van den voorgaenden Jare, met Conditie dat soo lange 't different op de Geestelicke Goederen, tot betalynge van de Ministers, nyet en zal wesen beslist, dat het cort van de Gaigen van de Ministers van *Middelburch* ende ressort van dyen, daer uyt betaelt zullen worden; die van *Ziericzee*, *Goes*, *Tholen* ende *Vere*, sustineren, dat het redres van de Cohieren behoort gedaen te worden. *Vlissingen* consenteert mede in den C pennynck op den voet van den voorgaenden jare.

17 *July* 1593. Die van *Middelburch* inbringende ander werft raport op 't Concept van den C pennynck, persisteren by hun voorgaende advys, verclaerende nyet te connen desisteren van de besproken conditien, ten sy dat versien worde op de betalynge van de Ministers van hun ressort, ende dat aftgedaen worde 't different op de Geestelyke Goederen, voornamentlick 't saisissement van de Thienden by die van *Vlissingen* ende *Vere* gedaen, om bij die van den Rade geadministreert te worden conform hunne Instructie.

19 *July* 1593. Aloo meer dan tyt is publicatie te doen van de C Pennynck, ende daerom die van *Middelburch* dyenen vermaent om afstant te willen doen van de besproken conditien, opdat het consent dyenaengaende mach worden eendrachtelick geformeert, zyn gecommitteert *de Ryck* ende *Valck*, om mette Gedeputeerden van *Middelburch* ter Dachvaert wesende, morgen hun te vinden in 't collegie van Wethouderen ende Raedt van *Middelburch*, om die selve te induceren tot verwillinge tot een eenparich consent, ende zoo zy immers daertoe nyet en zyn te verwilligen dan alvooren aftgedaen zynde 't different op de Geestelycke Goederen binnen die Steden in *Walcheren*, om van hun te verstaen oft zy 't selve different zouden begeeren te submitteren aen d'andre Leden van de Staten, om 't voorschr. different geeffent zynde, als dan 't consent voorn. eenformich te connen dragen.

22 *July* 1593. Die dry Steden van *Walcheren* zyn versocht by den anderen te willen commen op de vereffenynge van 't different op de Geestelyke Goederen binnen die Steden, ende hebben die Gedeputeerden der voorschr. dry Steden malcanderen toegeseght daer op te vergaderen maendage naest commende.

3 *Aug.* 1593. Op 't consent van den dobbelen C Pennynck voor desen loopenden jare 1593, de Gedep. van de Staten raport inbringende, ende persisterende van *Middelburch* by hunnen ingebrachten scriftelicken advyse desen aengaende, hebben d'andere Leden van gelycke gepersisteerd by hunne voorgaende advysen, te weten, dat zy consenteren pure ende Simpliciter in den dobbelen C Pennynck voor desen Jare, op den voet van den voorgaenden Jare, mits dat het consent zal wesen generael ende gelyckformich, ende dat die van *Middelburch*

zullen desisteren van hunne besproken conditien, als by alle d'andere is gedaen, aengesien de questie tusschen de drye Steden van *Walcheren* niet gemeyns en heeft metten C Pennynck.

5 *Aug.* 1593. Op 't consent van den C Pennynck, persisterende die van *Middelburch* op hun vorig advys, presenterende nyettemin 't Placaet op den dobbelen C Pennynck te publiceren, tot laste van den Ougst 1593, t'allen uuren des versocht zynde, op den voet van den voorgaenden Jare, is by d'andere van gelycken gepersisteert, ende hebben die van den Rade verthoont het devoir by hun collegialiter gedaen, om die van *Middelburch* oock collegialiter by Wethouderen en Raedt te induceren om *pure et Simpliciter* in den voorschr. C Pennynck te consenteren, zonder daermede te vermingelen de questie op de Geestelycke Goederen binnen die Steden, versouckende anderwerff die drye Steden van *Walcheren* rypelick te willen letten op de importantie deser zaken, ende te benaerstigen yeder van zyne Principalen, dat den C Pennynck van desen Jaere, door dit hun different nyet vruchteloos en werde, tot irreparabil schade ende schande van den Lande van *Zeelandt* ende heeft die voorschr. Tresorier VALCKE verthoont, alsoo by de versuymenisse van den C Pennynck die met dese misverstanden geschapen is voor desen Jaere vruchteloos te vallen, veel betalynge van den Lande zullen commen te cesseren, daer uyt veel zware inconvenienten zullen ontwyffelick commen te ontstaen, dat hy begeert onschuldigh gehouden te worden, zoo hy tot zynder ontlastynge ende dergenen die zyn crediet gevolght hebben, hem behelpt met de middelen hem in handen gestelt, conform veel Acten ende Actitaten daertoe gegeven, geloovende op morgen zyn vertoogh te zullen overgeven by gescrifte.

24 *Aug.* 1593. ZExc. gecompareert zynde in de Vergaderinge, heeft verthoont hier gecommen te zyn ter Bescryvinge van den Rade alhier, om op eenige voorgevallene zwaricheden hem te emploieren om die te helpen slissen ende nederleggen; naer openynge van de voorschr. zwaricheden, zoo op de C Pennynck van desen Jare, als nopende het different van de drye Steden van *Walcheren* op de Geestelycke Goederen, binnen die Steden, is breede communicatie ende conferentie gevallen op beide zaken, in praesentie van ZExc.; naer vele redenen ende inductien, op dat die van *Middelburch* zouden willen desisteren te vermingelen de questie van de Geestelycke Goederen metten C Pennynck, ende in 't consent van den C Pennynck, hun conformeren met d'andere Leden van de Staten, ende die besproken conditie aftgaen, hebben die Gedep. van *Middelburch* gesegt geenen anderen last t' hebben, dan te persisteren by hun advys ende consent, dyenaengaende ingebracht den 20 July ll.; d'welck in praesentie van ZExc. is gelesen; dan tot ernstige versoucke ende vermanen van ZExc., hebben anderwerff raport genomen aen hunne Principalen, metten eersten innetebringen op 't voorschr. consent van den C Pennynck.

25 *Aug.* 1593. Die van *Middelburch* raport inbringende op 't con-

sent van den C Pennynck, hebben in praesentie van ZExc. doen op lesen hun advys dyenaengaende, van den 20 July voorschr., ende hebben anderwerft gepersisteert by hun voorschr. advys naer lange en veel discoursen ende communicatien, zoo op de questie van de dry Steden in *Walcheren*, noopende de Geestelycke Goederen binnen die Steden, als op de conditie dyenaengaende, daermede die van *Middelburch* vermingen 't consent van den C Pennynck, ter betaling van de Ministers binnen hunnen Stadt, heeft eyntelick ZExc. die van *Middelburch* versocht, 't different op de Geestelycke Goederen te willen als die van *Vlissingen* ende *Vere* gisteren toegeseght hebben, oft in Rechten te laten beslissen, oft submitteren finalick, in goede maniren, waer op die van *Middelburch* genomen hebben raport morgen inne te bringen, hebbende die Gedep. gelooft hun devoir te doen aen hunne Principalen, ten fyne voorschr., ende ZExc. toegesegt hebbende, dat voorsch. different metten eersten zal af gedaen mogen worden.

26 *Aug.* 1593. Die van *Middelburch* raport innebringende op 't versouck van ZExc. gisteren gedaen, hebben verclaert te vreden te zyn afstandt te doen van de Thienden van de Gemeyne Zake, om die by de Gec. Raden geadministreert te worden, volgende hunne Instructie, ende voorts rekenynge te doen van hunne administratie van de zelve, duyrende dit misverstandt gehadt, versouckende dat die van *Vlissingen* ende *Vere* van gelycken willen doen, wesende alsdan te vreden pure ende simpliciter te consenteren den C Pennynck van desen Jare, zonder eenich bespreck oft reserve; nopende die questie op de Geestelycke Goederen binnen die Steden gelegen, zijn die van *Middelburch* te vreden dyenaengaende voor ZExc. ende die hem gelieven zal daertoe te nemen, te commen in communicatie; waer op die van *Vlissingen* ende *Vere* hebben geantwoort, dat den C Pennynck als nyet gemeyns hebbende mette Geestelycke Goederen, behoort pure ende zonder conditie geconsenteert te worden, d'welck gedaen zynde, zou die van *Middelburch* datelick afstant doen van alle die Geestelycke Goederen, ende den Raedt daeraft die administratie laten, conform hunne Instructie; dat zy van gelycke te vreden zyn ten zelven fyne, afstant te doen van alle de Goederen by hun aengeslagen, want zy in geheele en nyet in deele meynen afstant behoore te geschieden, oft anders de voorn. C Pennynck geconsenteert zynde, zyn te vreden het voorschr. different op de Geestelycke Goederen binnen die Steden, te laten finalick beslissen by neutrale Rechters oft Arbiters, zulcks als men met gemeynen advysen zal goetvinden.

27 *Aug.* 1593. Die van *Middelburch* raport inbringende op 't geproponeerde by ZExc. ende den Rade gisteren apart gedaen, hebben eyndelick ten opsien van ZExc. geconsenteert pure ende simpliciter zonder eenige conditie of reserve in den C Pennynck dobbel voor den loopende Jare 93, op den voet van den voorgaenden Jare, begeerende dat de publicatie daer aft terstonts mach worden gevordert; nopende het different met die van *Vlissingen* ende *Vere* op de Geestelycke Goederen binnen die Steden, zyn te vreden dyen

aengaende voor ZExc. ende die Gec. Raden, midtsgaders die ZExc. daer by noch zal willen vougen, te commen in communicatie, om daer naer te mogen resolveren tot eenige submissie, d'andere Leden van de Staten accepteren 't voorschr. gedragen consent van den C Pennyck, ende begeeren dyenvolgende terstonts geprocedeert te worden ter publicatie van desen, nopende die voorschr. communicatie ende Submissie op 't different van de Geestelycke Goederen, terwylen die administratie van de voorschr. Goederen, gemeyn is ende wort geregeert uniformelick over geheel *Zeelandt* by de voorschr. Raden op hunne Instructie, zouden meynen dat dese zake Staets gewyse zoude behooren afgehandelt te worden, oft zoo die voor ZExc. en die Gec. Raden, ende die ZExc. daer by noch zal willen vougen, zoude gehandelt werden, begeerende dat zylieden naer het gedaen accordt mogen weten die meriten van de Zaken ende copie hebben van 't accordt, om mede te genieten in den hunnen, uyt gelycke Gemeyne Zake Middelen, die voordeelen, die de Steden van *Middelburch*, *Vlissingen* ende *Vere*, in den hunnen hier by zyn verwachtende; die van *Vlissingen* ende *Vere*, versoucken op 't voorschr. different, dat 't zelve finaelick oft voor Rechters oft voor Arbiters aftgedaen mach worden, alsoo van de communicatie geen vrucht te verwachten en is, gelyck gesien is in de voorgaende communicatien dyen aengaende; die van *Middelburch* zeggen nyet te begeeren als noch hun eenichsins te submitteren desen aengaende, maer daer inne vry te willen zyn ende blyven, om naer die voorschr. communicatie op de Submissie te mogen delibereren ende resolveren, oft andersins revoceren van als nu hun consent op den C Pennynck, als nu gedragen; naerdyen die van *Vlissingen* ende *Vere* zyn by ZExc. ende den Rade voorn. versocht, om niet langer te verachteren den C Pennynck te willen verstaen totte voorschr. communicatie, om daer naer te commen tot submissie, zoo 't mogelick is, hebben die van *Vlissingen* ende *Vere* raport genomen, morgen vrouch inne te brengen.

28 *Aug.* 1593. Die van *Vlissingen* ende *Vere* raport inbringende op de voorgehouden communicatie, hebben verclaert, alsoo die van *Middelburch*, buyten alle behoorlycke manieren van doen, hun puur ende suver gedragen consent op den C Pennynck, terstonts wederroepen hebben ende gemengelt, weder met dese handelinge, ende alsoo schynen genoech tot deze communicatie te willen perssen zonder tot behoorlicke submissie te willen verstaen, ende daerom die van *Vlissingen* ende *Vere* wel zouden vermogen, om te weeren alle quade exempelen van besoigneren ende procederen in 's Lants Zaken, gelyck nu eenigen tyt herwaerts menichfuldelick is gespeurt, te persisteren, alvooren op de submissie aen eenige neutrale Arbiters, immers die saecke te stellen in handen van eenige onpartydige Rechters, nochtans in aensieninge van ZExc., verclaren te vreden te zyn te commen in communicatie met die van *Middelburch* op 't different van de Geestelycke Goederen binnen die Steden, onder expresse protestatie, dat dieselve communicatie zal geschieden zonder prejudicie van hunne gerechtigheden; die van *Middelburch* debatte-

rende 't voorschr. zeggen van die van *Vlissingen* ende *Vere* van impertinentie ende protesteren van gelycke; hebben verclaert te vreden te zyn terstonts te treden in Besoigne op de voorschr. communicatie; die van *Vlissingen* ende *Vere* hebben versocht dach tot Dysendach naestcommende, ende is dyen aengesien den dach van 't samencompste ter voorschr. communicatie gelecht jegens Dysendach naestcommende, goets tyts, voor noen, als wanneer yeder zal commen versien met zyne redenen ende bescheedt, ter zake dyenende, om die gehoort ende gesien, dit different te mogen beslissen; die van *Ziericzee*, *Goes* ende *Tholen*, zouden verstaen, alsoo die voorschr. Middelen gemeen zyn, dat dit different behoort Staetsgewyse gehandelt te worden, waer op gesegt is, dat men wel begeert dat zy mede present zyn ende helpen beslissen dese questien, sustenerende nyettemin, die drye Steden van *Walcheren*, die voorschr. Geestelycke Goederen hun gecedeert te zyn by d' andere Leden van de Staten, tot betalinge van de oude schulden.

Is geresolveert, dat men 't placaet van den C Pennynck Maendach naestcommende zal publiceren binnen *Middelburch* ende zoo voorts elders alom daer 't behoort.

31 *Aug.* 1593. Die van *Middelburch* tot openynge van de voorschr. communicatie, hebben overgegeven zeker Acte by den Rade alhier uytgegeven den 4 Sept. 1578, versouckende uyt crachte van deselve, dat die gesaiseerde Thienden zouden by die van *Vlissingen* en *Vere* gestelt worden in handen van den Rade, gelyck zy veerdich waren van hunnentwegen te doen, waerop die van *Vlissingen* ende *Vere* zeyden, die voorschr. Acte te wesen impertinent in dese zake, aengesien zyluyden te doen hebbende tegens machtiger partye, hun moeten behelpen met alle hunne Leden, ende om totten voorschr. afstant te commen, dat die van *Middelburch* behooren eerst afstant te doen van de Geestelycke Goederen binnen hunnen Stadt, naer lange communicatie ende conferentie op de voorschr. Zake, is uytgestelt tot op morgen, om alsdan weder te hervatten dese Besoigne.

1 *Sept.* 1593. — Naer breede ende lange communicatien ende conferentien op den voorschr. differente tusschen de voorschr. drye Steden, is goetgevonden die van *Middelburch* voortehouden den naervolgenden Voorslach, met versouck dat zy hun dyen volgende zouden willen reguleren oft immers favorabel raport daer op inne bringen, ende voorts die questie submitteren aen ZExc. ende diegene, die ZExc. daertoe zal willen verkiesen: zyn ook die van *Vlissingen* en *Vere* versocht raport op morgen inne te willen bringen op de voorschr. submissie, om in dese te mogen eyndigen, ende hebben die Gedeputeerden van wedersyden gelooft devoir te doen aen hunne Principalen, om des voorschr. is aft te vorderen, ten welcken fyne die van *Middelburch* is gestelt in handen van den voorschr. Voorslach als volcht:

Voorslach op 't different tusschen de drye Steden van Walcheren, gedaen in presentie van ZExc. den 1 *Sept.* 1593.

I.

Dat die van *Middelburch* zullen verdragen ende renuncieren van allen pretentien, die zy meynen te hebben aen de abdye tot *Middelburch* oft eenich deel derselver, daer inne begrepen des Muntmeesters woninge, Munte, die Panden ofte Galerien derselver, die Woningen van den Raetsheer PLANEN ende VOSBERGEN, mitsgaders van den Pensionaris ROËLS, zoo verre als dieselve overwaerts ende achterwaerts strecken, zonder hun voortaen die voorschr. Woninge, Erven oft Plaetsen meer te onderwinden in eeniger manieren.

II.

Item, dat volgende hare presentatie te meermalen gedaen, (als dat zy geen gerechticheyt en pretenderen aen eenige Geestelicke Renten) zullen afstandt doen van alle deselve Renten by hun aengeslagen, ende responderen die verloopen van dyen, by hun genoten oft nyet betaelt, ende voortaen zelve te betalen alle die verloopen van Renten, daer inne zy voor de troubelen gehouden zyn geweest. Item, hare Borgers van gelycken constringerende te doen, zoo verre bevonden worde by eenigen bescheide, dat zy die zelve schuldich zyn.

III.

Item, zullen afstandt doen van alle die Huysen by de Ministers des Goddelycken Woorts jegenwoordelick bewoont.

IV.

Ende zullen allen die zelve pretentien laten ende gedogen by die van den Rade absolutelick geanveert ende geadministeert te werden van wegen de Staten van *Zeelandt* zonder contradictie of tegenseggen van yemanden.

V.

Daer jegens die van *Middelburch* aen hun behouden zullen alle die Renten ende Chynsen geprocedeert van Geestelicke Huysen by henlieden vercocht oft gealieneert, mitsgaders die schutteryen oft Armen gegeven, ende die zy tot voordeel ende cieraat van hunne Stadt gebruycken, ende boven dyen het Artillerye Huys, die Blauwe Poorte, het Bagynhof ende het Huysken in de Spaigraertstrate daer die Weduwe van de Pater VAN DEN BOGAERDEN jegenwoordelich inne woont.

VI.

Daer jegens zy weder quiteren zullen alle hare pretensien van gedane reparatien zoo aen de Nyeuwe Kercke, St. Pieters Kercke, het Gasthuys, Bogaerden, Ingelsche kercke ende anders, ende bovendyen aen de Gemeene zake uytrycken, ende aen de Gec. Raden oft den Rentmeester van de Gemeene zake, daer behooren zal, die somme van 2000 p. gr. Vl. eens.

VII.

Behoudens hun daerenboven die pretensien die zy mogen hebben

van de 8 gr. op de Bieren. Item van de fourceringe van den Grave van Leycester ende ZExc. jegenswoordich. Item die Gaigen van de soldaten gebruyckt tot het ontset van *der Sluys*.

VIII.

Ende tot voorder onderhoudt van de reparatien van alle Kercken, Torens ende dependenten binnen de voorschr. Stede, zullen genyeten de somme van 200 p. gr. Vl. 's jaers.

IX.

Desen aengemerckt zullen die Gedep. van *Middelburch* willen beneerstigen aen hunne Principalen, het different desen aengaende te willen submitteren aen ZExc. ende diegene die haer gelieven zal tot hem te nemen by vorme van Compromis finael.

2 *Sept.* 1593. Naer den noen hebben die van *Middelburch* overgegeven hun scriftelicke declaratie op den voorschr. Voorslach; nopende de submissie zeyden geenen naerderen last te hebben om te submitteren, die van de poincten differentiel, als te weten, hun pretêns van 4000 p. gr. van reparatien. Item, die geeischte 400 p. gr. 's jaers totte jaerlicse reparatien van de kercken. Item, d'onderhout van de abdye Kercke ende van den Thoren van den Abdye, alsoo sy d'ander poincten eertyts met den Rade genoech afgehandelt hielden voor geliquideert; is hun geantwoort, dat die voorgaende communicatie metten Rade desen aengaende, was in desen inpertinent, aengesien die is gedaen onder protestatie ende zonder yeders prejudicie, ende op 't behagen van d'andere Steden, daerop de Gedep. van *Middelburch* zeggen nyet te doen te hebben in desen met die van *Vlissingen* en *Vere*, maer alleendelick metten Rade alhier; ZExc. ende die van den Rade ter contrarien sustinerende dat te wesen die verordineerde communicatie, op 't different tusschen de drye steden van *Walcheren*, omme te commen tot submissie, zoo men by deselve nyet en conste veraccorderen, zyn die van *Middelburch* anderwerft versocht absolute, generale ende finale submissie inne te willen brengen, als wanneer ZExc. nyet en twyfelt oft die van *Vlissingen* ende *Vere* zullen mede die Zake van gelycke finalick submitteren.

3 *Sept.* 1593. Naer dyen by de verordineerde communicatie, tusschen die Gedep. van *Middelburch* ter eenre, ende die Gedep. van *Vlissingen* en *Vere* ter andere zyden, in 't lange gehouden voor ZExc. ende Gec. Raden van de Staten van *Zeelandt*, om partyen gerechticheydt te verstaan, ende hunne differenten te vereffenen, indyent doenlick ware, zoo ter cause van de Geestelijcke Goederen binnen *Walcheren* als ter cause van de pretensien over die reparatie aen de Kercken ende anders, dieselve nochtans nyet en hebben tot noch toe connen afgedaen worden. Zoo is 't, dat de voorschr. Gedep. der voorn. drye Steden *Middelburch*, *Vlissingen* ende *Vere*, van desen hunne Principalen, om desen aengaende eyntelick tot liquidatie ende ruste te connen geraken, hebben finaelick gesubmitteert, zoo zy doen by desen, alle die voorschr. differenten ende appendentie van

dyen aen ZExc., ende die gene, die ZExc. zal gelieven by hem hier inne te vougen, om die selve by hun finalick beslist, geuytet, ende gedifinieert te mogen werden, zoo zyzullen vinden te behooren, geloovende beyde partyen van wedersyden, op eere ende 't gene by ZExc. als voren, in desen gedaen ende uytgesproken zal worden, onwedersprekelick ende onverbrekelick te achtervolgen ende onderhouden, ende hebben beide partyen gesegt tot onderrichtinge van ZExc. ende Rade voorn. op yeders gerechticheyt te zullen ondergeven elck zyn geschrifte ten dyen fyne, d' welck een yeder is geaccordeert, hebbende die van *Middelburch* ten dyen fyne gelicht van den Pensionaris Roëls, onder recepisse van den Secretaris Baerse, zekere stucken by hun eertyds in dese zake voor den Rade overgedyent.

Acte van Arbitrage in 't different omtrent de Geestelijcke Goederen in Walcheren.

ZExc. wesende ten ernstigen versoucke van de Gec. Raden van de Staten van *Zeelandt*, alhier tot *Middelburch* gecommen, om neder te leggen zeker zwaericheden ende geschillen gerezen tusschen de Stadt *Middelburch* voorschr. ter eenre, ende die Stede van *Vlissingen* en *Vere* ter andere zyden, ter cause van de Geestelijcke Goederen, zoo binnen die Steden als ten platten Lande van *Walcheren*, by henlieden respectivelick aengeslagen, naerdyen de Gedep. van de voorschr. drye Steden, naer diverssche communicatien hier op gehouden, eyntlick den 4 deser maendt Sept., die decisie van de voorschr. geschillen finalick hebben gesubmitteert aen zyne voorschr. Exc., ende zulcke als deselve 't synder assistentie in desen zal gelieven te nemen, hebbende ZExc. dyenaengaende goetgevonden daertoe te nemen die voorschr. Gec. Raden van de Staten van *Zeelandt*; Zoo is 't, dat ZExc. met die van den voorschr. Rade, geleth hebbende op alles daer op in desen te letten stondt, verclaert heeft ende verclaert diffinitivelick by desen:

Eerst, om te weeren die schuerynge ende diversie van de Geestelycke Goederen ende administratie derselven, ende dat die selve tot Godes eere mogen werden geemploieert ende ten meesten dienste van den Lande eenpaerlick geregeert; conform d'Instructie van den voorschr. Rade, zoo verstaet zyne ZExc., dat de voorschr. drye Steden respective zullen ten fyne als vooren, gehouden zyn promptelick van wedersyden afstant te doen van Geestelicke Thienden, ende voorts oock van alle andere Geestelijcke Goederen, van wat nature die wesen mogen, zoo binnen die voorschr. Steden als ten platten Lande van *Walcheren*, die by hun aenvaert mogen zyn (uitgenomen die gene daer aft by desen anders wort gedisponeert oft oock eertyts is gedisponeert geweest), zonder hun die administratie derselver van nu voortaen eenichsins meer te onderwinden, maer die inviolabelick te laten aen den voorschr. Rade, van wegen die voorschr. Staten, om cfm. hunne voorschr. Instructie, by hun geadministreert ende geregeert te worden door den Rentmeester van de Gemeyne Zake.

Met laste dat die voorschr. dry Steden aen denselven Rade eerst-

daechs goede rekenynge, bewys ende reliqua schuldich zullen zyn te doen van hunne administratie respective, dyen aengaende tot nu toe gehadt.

Ende zoo eenige diversie van betalynge by yemanden van de voorschr. Steden daer uyt gedaen zoude mogen zyn, buyten oft contrarie de nature ende gewoonlicke ordre derselver, dat die by hun respective datelick zal moeten gesuppleert worden, naer uytwysen die Verpachtynge ende Verhuyryngen daer aft gedaen oft naer luyt van de bescheeden, daer aft wesende.

Dat oock die voorschr. dry Steden schuldich zullen zyn te betalen aen den voorschr. Rentmeester van de Gemeyne Zake die achterstellen ende jaerlicksche verloopen, die by hun genoten mogen zyn, oft immers noch nyet betaelt en zyn, duerende dese troublen, zoo van de Geestelicke Renten als Chynsen t'hunnen laste staende, ten welcken fyne zy daer aft eerstdaechs metten voorschr. Rade schuldich zullen zyn te commen in liquidatie, ende voorts die voorschr. betalynge Jaerlicx te continueren totte lossinge derselver.

Ende zoo veel belangt de Geestelicke Huysyngen, Wonyngen ende Erven binnen *Middelburch* voorschr. zullen die van den voorschr. Rade, van wegen de voorschr. Staten hebben ende behouden de dispositie ende beleyt van de Wonyngen ende Huysyngen, die men heet 't Hof van *Zeelandt*, oft die Abdye van *Middelburch*, binnen desen navolgenden rynck, te wetene, die Wonyngen ende begryp daer ZExc. als nu inne logeert, die Wonynge van den Raetsheer HUYSEN, 't Logement daer Mevrouwe die Princesse inne plach te wonen, die Wonynge gebruyckt by Mr. DANIEL DE SCHILDER, die Wonyngen van de Raden van wedersyden die Noortpoorte van de voorsch. Abdye aen de Balarieplaetse, die Wonynge van den Raetsheer TAYMON, het Schoollehuys, de Stallynge ende Wonynge van den Admiral NASSAU, die Camer gebruyckt by den Staten van *Walcheren*, die Wonynge van den Raetsheer ZUYTLANDT, daer den Raetsheer COOPER inne gestorven is; die Blauwpoorte van den Abdye tegen over die Giststrate, aen beyde zyden van de Poorte, den Hoff gebruyckt by den voorschr. Admiral NASSAU; den Dryncput achter den voorschr. Hoff, die Wonynge van den Raetsheer PLANEN. Item, het begryp van de Vergaderinge ende Besoigne van de Staten en hare Raden mette comptoiren, mitsgaders van de Admiraliteyt, ende die dependentien van alle 't gene begrepen is aen ende in den voorschr. rynck, daer en boven die Wonynge van den Raetsheer VOSBERGEN, ende die Wonynge van den Pensionnaris ROËLS, ende voorts oock die Huysyngen van de Munte met hare panden, uyt ende inganck derselve, die Huysynge ende Plaetsen daer aen gelegen, ende die Wonynge van de Muntmeester, ten welcke fyne zullen die van *Middelburch* gedogen, dat die passagie ende deure uyttet Ammonitiehuys onder den toren van de Abdye, uyt commende in de voorschr. Munte, toegemetst werde, ende zullen mede die van *Middelburch* benerstigen dat die Lynwaet oft gaernmarct, van daer eerstdaechs verlegt, ende die Munte vry gehouden worde. Zullen oock daer beneffens blyven ter dispositie ende gezag van den Rade, als voren, alle die Huysingen van de Gemeene

Zaken binnen die voorschr. Stadt *Middelburch*, die by de Ministers des Goddelicken Woorts worden bewoont.

Ende tot goede toesicht van behoorlicke reparatie van alle die voorschr Huysyngen ende Wonyngen, zullen die voorschr. van *Middelburch* eenen persoon mogen committeren, die ter ordonnantie van de voorschr. Rade, alle die reparatien daeraen behoorende, zal besorgen.

Voorts, zoo veel belangt alle andere Geestelicke Huysyngen oft gronden van Erven, hier nyet uytgedruct, gelegen binnen die voorschr. Stadt *Middelburch*, by hun geapproprieert oft t' approprieren tot commoditeyt ende cieraet derselver Stede ende andersins, oft oock by hun vercocht ende uytgegeven oft te vercoopen ende uyttegeven, mitsgaders die Payen, Renten, ende Chynsen daer aft gecommen oft te commen, verstaet ZExc., dat die zullen volgen aen die van *Middelburch*.

Met expressen bespreck ende verstande, dat zy daer voren zullen dragen ende laten smelten alle die pretensien van reparatien by hun tot nu toe gedaen aen hunne kercken, zoo die men heet de Nyeuwe Kercke als andere; mitsgaders Godshuysen ende Torens (insgelycx aen de voorschr. Wonynge daer Mevrouwe die Princesse in plach te logeeren) eensamentlich die reparatien die zy voortaen noch Jaerlycx zullen moeten oft willen doen, waer toe hun daer en boven noch toegeleyt wort tot laste van de incommen van de voorschr. Geestelycke Goederen binnen *Walcheren*, 200 p. gr. Vl. 's jaers, te betalen ter ordonnantie van de voorschr. Rade, den tyt van 16 jaren lanck geduyrende, daer aft 't eerste jaer verschynen zal prima Oct. 1594 ende zoo vervolgens. Hierenboven zullen oock die van *Middelburch* t'hunnen behouve mogen vercoopen om betimmert te worden, uytten voorschr. Hof van den voorn. Admiral, 40 voeten Erve, onbegrepen van St. Pieterstraete inwaerts.

Ende zoo veel belangt die reparatien by die van *Vlissingen* ende *Vere* aen hunne Kercken gedaen, sedert die troubelen tot nu toe, mitsgaders voor de toecommende reparatien derselver, verstaet ZExc. dat die van *Vlissingen* ende *Vere* t'hunwaerts zullen genyeten ende behouden alle die Geestelicke Huysen ende Erven, die zy over lange binnen hun steden t'hunwaerts geapproprieert mogen hebben (gereserveert aen den voorschr. Rade van wegen die voorschr. Staten ende Wonyngen aldaer dyenende totte Ministers des Goddelicken Woorts) waer en boven hun noch toegeleyt wort, zoo voor de voorschr. gedaene reparatien (die mits desen oock gesmolten worden ende blyven) als voor de Jaerlicsche toecommende reparatien respective, elck 100 p. gr. 's jaers, den tyt van 16 jaren lanck, duyrende als voren, daer aft 't eerste jaer mede verschynen zal prima Oct. 1594 voorschr. ende zoo vervolgens, te betalen mede uytten incommen van de voorschr. Geestelycke Goederen binnen *Walcheren*, ter ordonnantie van den Rade als voren.

Welverstaende nochtans, dat die betalynge van de Kerckendienaers, Schoolmeesters ende dyergelicke, van outs tot laste van de voorschr. incommen staende, als voren daeruyt Jaerlicx zal gedaen moeten worden, eer men die voorschr. Steden van de voorschr. toeleg zal schuldich zyn te voldoen.

Reserverende ZExc. aen hem metten voorschr. Rade in cas van duysterheyt in desen, daer aft die interpretatie.

Aldus gedaen ende gearbitreert by zyne voorschr. Exc. in 't Hoff van *Zeelandt*, tot *Middelburch*, den negensten dach Sept. in 't jaer 1593. Geparapheert. P. DE RYCKE vt. Ende onderteeckent MAURICE DE NASSAU. Onderstont ter ordonnantie van zyne voorschr. Exc. ende Rade voornoemt. By my geteeckent CH. ROËLS.

8 *Sept.* 1593. Die Gedep. van *Ziericzee* heeft verclaert dat zyne Principalen, gehoort hebbende zyn rapport, toucherende het different van de drye Steden van *Walcheren*, geresen uyt het aenhouden van de Geestelycke Goederen ende Thienden, gelegen in yeders Ressort, die nu zekeren langen tyt by henlieden, zonder eenich respect aen de andere Steden, hare mede Lidtmaten, te dragen, geoccupeert ende eygen gemaect zyn geweest, alsoft die hun propre eygene Goederen waren geweest, hoewel deselfde, beneffens alle andere Geestelycke Goederen over geheel *Zeelandt* gelegen, moeten verstaen worden de Generaliteyt van *Zeelandt* toetecommen, ende nyet de drye Steden van *Walcheren* alleene, verstaende nochtans 't different van de Geestel. Goederen voorn., by de drye Steden van *Walcheren* gesubmitteert te zyn aen syne Exc. ende de Heeren Gec. Raden, al oft dieselve henlieden particulierlick waren toebehoorende, zoo eerst dat zy wel expresselick protesteren, zoo zy oock doen mits desen van nullite, by soo verre daer eenige diversie van de Geestelicke Goederen voorn., in prejuditie van de Generaliteyt van *Zeelandt* zoude mogen uytgesproken werden; verclarende daar beneffens te verstaen, dat die Geestel. Goederen voorn. moeten en behooren geadministreert te werden by eenen Rentmeester, staende ten dienste van de Staten tot onderhout van de Ministers ende anders, ter dispositie van de Gec. Raden voorn. gelyck hier te voren altyts geschiet is.

8 *Aug.* 1595. Op de Requeste van JAN PIETERSEN, Rentmeester van de Geestelicke Goederen ende annotatie in *Walcheren*, versouckende mits de cortheyt van zyne middelen, tot betalinge van de Ministers zynder administratie, geauthoriseert te mogen werden tot lichtinge van zoo veel Pennyngen op Interest, tot laste van den Lande, als totte voorschr. betalinge zyn behouvende, ter tyt toe op 't redres van zynen staet versien zal zyn; is geappostilleert, die van den Rade alhier worden by dese geauthoriseert, om met kennisse van Zaecken, desen Rentmeester te mogen authoriseren totte versochte lichtinge van Pennyngen op Interest, ten minsten coste van den Lande, ende nyet voorder dan de noodige betalingen zyn behouvende.

Kerken.

Algemeen. 1599. Extract uit de Memorie van de Middelen van Gelden, geraempt by de Gec. Raden van de Heeren Staten van *Zeelandt*, op het

welbehagen van deselve Heeren Staten, relative 8, 9 en 11 Oct. 1599.

Ende alsoo de Gec. Raden dagelicx worden gemolesteert ende aensocht omme reparatie te laten doen aen de Kercken ten platten Lande, daer mede seer veel penningen, die anderssins tot onderhout van de Ministers ende andersins souden mogen gebruyckt worden, souden de Gec. Raden oock in deliberatie van de Heeren Staten leggen, off men nyet en behoort tot reparatie van de Kercken, Kerckhoven ende 't geen vorder daer aff dependeert, te heffen op elcke Begraeffenisse, de Armen daer aff vry blyvende, twee Ryns guldens, ofte zoo veel min ofte meer als de voorsz. reparatie apparentelick commen te kosten, off anderssins gevouchelick geheven can worden.

Vlissingen. Engelsche kerk. 24 *Juny* 1586. De Staaten van *Holland* hebben geresolveert, dat by haare Gedeputeerden ter Vergaderinge van de Staaten Generaal, tot opbouwinge van de Kerke van *Vlissingen* voor de Engelsche guarnisoenen, booven de kosten, die by die van *Holland* tot reparatie van de Maaslandsche Kerke in *den Briel*, voor de Engelsche guarnisoenen gerepareert, gedaan, (een merkelijke som van Penningen bedraagende) sullen moogen consenteeren tot laste van die van *Holland* de somma van 4000 p. van 40 gr., dewelke die van *Vlissingen* sullen worden gepasseert op gelijke somme die de Staaten van *Zeeland* die van *Holland* schuldig zyn in de som van 25000 p., by die van *Holland* voor henluiden betaald aan de Marchants Aventuriers in *Engeland*, verschynende in den loopende jaare; en sullen voorts de Gedeputeerden van *Holland* de goede hand daaraan houden, dat by de andere Provintien gelijke 4000 p. aan die van *Vlissingen* moogen worden betaald ten selven einde, sonder reguard te neemen op de quote, aangesien die van *Holland* de appropriatie en reparatie van de Kerk in *den Briel* tot haaren laste aan hen sullen houden.

19 *Febr.* 1587. Alsoo totte Kercke van *Vlissingen* voor d'Ingelsche, moet opgebracht worden de somme van *f* 4165.—, by die van *Hollandt* betaelt voor die van *Zeelandt* an de Marchans Aventuriers, ende bovendien de Quote van *Zeelandt*, bedragende omtrent *f* 1200; zal Uw E. gelieven daer op oock hunne voorscr. Gedeputeerden tegens als dan mede te volmachtigen.

Wordt opgehouden tot Woensdach naestcommende om alsdan by die van *Middelburch* ende *Ziericzee* met hunne principalen gecommuniseert hebbende, ende haer raport gehoort, hier op te resolveren als naer behooren. Daernaer den 13 deser is geresolveert, naer raport yder in den zynen, dat die Staten dese somme van *f* 4165.— over die assignatie van die van *Hollandt*, midtsgaders 't contingent van *Zeelandt*, daer inne bedragende £ 1298: 6 : 8 van 40 gr. zullen betalen, ende zullen die penningen by die van *Vlissingen* gelicht werden, tot laste van de Staten van *Zeelandt*, te betalen binnen tweemael ses maenden, waertoe verbonden worden den C Penninck binnen *Vlissingen* vallende.

13 *July* 1589. Die van *Middelburg* inbringende hun rapport, hebben hun geconformeert met d' andere Leden van de Staten, ende is generalick geconsenteert in de *f* 200.000 op de beraminge ende conditien voorgeslagen 18 May 1589. Die van *Vlissingen* naer rapport, hebben mede geconsenteert neffens andere, met conditie dat henlieden voldaen ende betaelt zal worden 't gene die van *Zeelant* hen schuldich zyn tottet opmaken van de Ingelsche Kercke tot *Vlissingen*, ende naerder rapport daer op genomen zynde by die van *Vlissingen*, is geresolveert, dat die van *Vlissingen* uytte Thienden van de Gemeyne Zake over geheel *Zeelant* pont ponts gelycke gefurneert zal worden, d' eene helft van 't gene die Staten van *Zeelant* tottet opmaken van de voorschr. Kercke schuldich zyn, binnen dat jaar 1589, ende d' andere helft uytte zelve Thienden van 't Jaer 1590.

16 *Sept.* 1589. Op 't interest van de Penningen gelicht tot opbouwinge van de Ingelsche Kercke wort 't versoeck van die van *Vlissingen* redelick gevonden, en zal hun te gelegenertyt daer af goet genoegen gedaen worden, immers naer advenant men bevinden zal naer het beginnen van de werken, dat zy voor het verschynen van de beloofde termynen, eenige Penningen gelicht zouden mogen hebben ter opbouwinge van de kercke voorscreve.

5 *Juny* 1590. De Gedep. Staten van *Zeelant* op de Generale Staten gelast t' insisteren, dat die van *Gelderlant* betalen haer contingent totte Ingelsche Kercke tot *Vlissingen* gedestineert, bedragende *f* 800, alsoo d' andere respective Provincien dyenaengaende dyen voornoemde van *Vlissingen* contentement gedaen ende gegeven hebben.

19 *Juny* 1590. Op 't aengeven van die van *Vlissingen* van penningen te mogen lichten op interest tot opmaking van d' Ingelsche Kercke, over de terminen van de Quote van *Zeelant*, als noch nyet betaelt tot laste van de Staten van *Zeelant*, is by de Staten van *Zeelant* gepersisteert by de Resolutie hier op in de Dachvaert van den 10 Sept. 1589, de 16 ejusden genomen.

Weerde. 7 *July* 1594. Op de Requeste van die van *Weerde*, om die Kercke van *Weerde* te bevryden van den C Pennynck, in zekere haere Thiende ende Landt, naer uyt wysen ende volgende die conclusie van hunne Requeste, wordt den Supplianten geaccordeert ende vergundt mits desen hun versouck.

Westersouburch. 14 *Jan.* 1593. d' Heer van Mont St. Aldegonde heeft versocht assistentie tottet opbouwen van de Kercke van *Westersouburch*, mitsgaders tottet onderhouden van eenen Kerckendienaer, Schoolmeester &c., aengesien die middelen eertyts daertoe vergunt, zyn bevonden van geender weerden te wesen, immers nyet zulcx dat daer uyt eenige reparatie zoude connen gedaen worden. Heeft mede versocht aftgedaen te worden zekere questie op 't Lange Leen en Middel Leen. Item, noch van zekere Chyns, ten welcken fyne hy heeft overgegeven twee Requesten, is hem geantwoort dat men daer op zal letten.

7 *July* 1594. Op de Requeste van den heer van St. ALDEGONDE, om t'hebben het vry besit van de Thienden, genaemt het Lange ende Middelleen tot *Westersouborch*, omme daermede te repareren zyne kercke, of ten minste by provisie hem geheel latende in zynen pretensen vrydom van Thienden van alle zyne Landen in *Westersouborch*, ende eene merckelicke somme totte voorschr. opbouwinge, ende voorts Octroy omme 't cort daertoe behoorende, van de Prochianen te gecrygen, is geappostilleert *nihil*; ende worden die commissarissen ter Verpachtinge van de Thienden, op morgen te doen, geauthoriseert om 't voorschr. Lange en Middelleen, mitsgaders andere Thienden van de Gemeyne Zake, by den Suppliant t' onrechte beseten, te verpachten van wegen de Gemeyne Zake, als van oudts, met gelofte, dat men de Pachters houden zal op hun pacht.

13 *July* 1594. Is binnen gestaen d'Heer van St. ALDEGONDE, verthoogende anderwerf zyn versouck tot opbouwinge van de Kercke van *Westersouborch*, gevende te dyen fyne over andere Requeste, heeft oock verthoont de gerechticheyt die hy heeft, van 't hebben vrydom van Thienden van zyne goeden tot *Westersouborch*, gevende ten dyen fyne mede over andere Requeste; is gelast van beyde de Requesten copien te maecken, ende daer op eerstdaeghs raport inne te bringen.

23 *July* 1594. De Staten raport inbringende op de twee Requesten van den Heer van St. ALDEGONDE, mitsgaders op de Requeste van de Prochianen van *Westersouborch*, zoo tot reparatie van de Kercke van *Westersouborch*, als tot bevrydinge van de Thienden van zyne eygen Goeden aldaer, zyn gecommitteert die van den Raede alhier oft eenige uytten zelve mette de Burgemeesters SCHOTTE, GELE ende REYGERSBERGH, omme visitatie te doen ende te verstaen wat de voorschr. reparatie zoude mogen costen, ende wat hem eertyts daertoe vergunt is, ende voorts om van hem te verstaen het fondament van de gerechticheyt van zyn pretens tegens de Gemeyne Zake, omme hun raport gehoort, voorder te resolveren.

3 *Nov.* 1594. Is rapport gedaen by de Gec. geweest hebbende ter visitatie van de Kercke van *Westersouborch*, ende hebben geexhibeert het besteck ende plante gemaeckt tot opbouwinge ende reparatie der selver, verclarende dat de Heer van St. ALDEGONDE presenteerde mette Ingesetenen te dragen $^1/_3$ van de costen, mits dat by den Lande gedragen zoude worden d'andere $^2/_3$ deelen; is geresolveert dat die $^2/_3$ van de voorschr. costen zullen betaelt worden by de Gemeyne Zake, uytte Geestelicke Goederen van *Walcheren*, geestimeert ter somme van f 1600, te betalen in 3 termynen, ende het $^1/_3$ zal gevonden moeten worden by den Heere ende Ingesetenen van *Westersouborch*, 't zy op de Gemeten oft by Imposten, daertoe hun vergunt zal worden t' hunnen versoucke, Octroy tot hunnen contentement, ende zal die voorschr. Heer van St. ALDEGONDE van nu voortaen laten volgen aen de voorschr. Kercke tot jaerlycx onderhoudt van de reparatie derselver, die jaerlicxe chynsen hem eertyts by den Staten

of Raden vergunt, tot opbouwynge deser Kercke, blyvende voorts ontlast van de verloopen derselver Chynsen tegens een yegelycken, tot nu toe verschenen ende gevallen; die van *Ziericzee* nemen hierop rapport, eerstdaeghs innetebringen.

3 *Juny* 1595. Is in de Vergaderinge erschenen d' Heer van ST. ALDEGONDE, versouckende voor zyn vertreck naer *Hollandt*, dat zoude mogen worden geresolveert op de betalinge ende voorderinge van de Kercke van *Westersouborch*, mitsgaders op 't different van de Verpachtinge van de Thienden van 't Langhe ende Middelleen, omme daerinne te bevryden zyne Gemeten, tot 130 toe, een samentlick om te houden de continuatie van de giften van de Chynsen hem eertyds gedaen van 5 ponden ende ettelicke schellyngen. Item omme te hebben de quitscheldingen van den Chyns van 12 Schell. &c. die hem nu onlancx ontnomen zouden zyn by de Acte uytgegeven tot opbouwinge van de Kercke van *Westersouborch*; is hem gelast zyn vertoogh ende versouck te stellen by gescrifte, om tegen Dyssendaghe naestcommende daer op te resolveren.

7 *Juny* 1595. Op de Memorie overgegeven by de Heer van ST. ALDEGONDE, zoo nopente die opbouwinge van de Kercke tot *Westersouborch*, ende betalynge van de Metsels ende Timmerluyden, als mede die questie van 't Lange en Middelleen, daer op mede is gelesen de Requeste van den Rentmeester JAN PIETERSEN dyenaengaende, mitsgaders aengaende het pretens van den voorschr. Heer, van zekere Chynsen die syner L. seght hem eertyts gegeven te zyn; wort verstaen dat die van den Rade alhier die voorschr. opbouwinge van de voorschr. Kercke, ende betalinge zullen behooren te voorderen, cfm. den bestecke ende verdrach, zonder dat die Staten hiermede gemoeyt zullen worden; voorts wort generalick op de voorschr. Memorie Rapport genomen, ende is oversulcx gelast daer aft copie te maecken, ende deselve den Gedep. van de Staten overtegeven, met allen den bescheede daertoe dienende, ten welcken fyne men sal doen opsoecken de Acte den voorschr. Heere eertyts gegeven, voornamentlick die van den 18 Aug. 1581; ende nopende de voorschr. Thienden, terwylen by den Rapporte dyenaengaende leste gedaen, wort verstaen d' exemptie van zyne Gemeten, tot omtrent 140 gemeten, meer te bestaen in gratie ende faveur dan andersins, zal men den voorschr. Heer aenscryven, dat men op geheel zyn versouck heeft Rapport genomen, dat zy daer om ter naester aenstaende Verpachtinge van de voorschr. Thienden, de Pachters derselver zal ongemolesteert laeten gebruycken hunnen Pacht, zonder de Gemeyne Zake te bringen in Schade door zyne oppositie.

7 *Juny* 1595. Aan den Heer van ST. ALDEGONDE.

Wij hebben oversien de Memorie by Uw L. overgegeven, zoo noopende de voorderinge van de opbouwinge van de Kercke aldaer, als mede de betalinge van de Metsers ende Timmerluyden, ende andere Aerbeyders daer aen werckende, waer inne Wy gelast hebben Onse Gec. Raeden te besorgen, dat cfm. het verdrach ende besteck

dyen aengaende tydelick voldaen mach worden, t' uwer genougen; op alle d' andere Poincten van de voorschr. Memorie hebben Wy genomen rapport, innebringen Maendage naestcommende den 19 deser. Dan alsoo Wy tot dienste van den Lande noodich achten, dat ter naester aenstaende Verpachtinge van Tienden, genaempt 't Lange- ende Middelleen, de Pachters derselver gehouden mogen worden op hunne Pacht, zoo is ons seer ernstich ende vruntlick begeren, Uw L. gelieve de aenstaende Pachters derselver, vry ende ongemolesteert te willen laeten genyeten hunnen Pacht, zonder hun wyders eenige oppositie oft verhinderinge te doen, oft te laeten doen in eeniger manieren.

8 *Aug.* 1595. Op 't versouck van den heer van ST. ALDEGONDE, wort zyn pretens op 't Middelleen ende Langeleen, mitsgaders den vrydom van de Thienden van zyn eygen Gemeten, aftgeslagen; nopende zyn pretens op zekere Chynsen, ter somme van omtrent 5 of 6 ponden 's jaers, die Gedep. van de eerste Edelen, *Middelburg*, *Vlissingen* ende *Veere* accorderen hem zyn versouck; *Ziericzee*, *Goes* ende *Tholen* zeggen, dat men de Gemeyne Zake behoort te mainteneren in hare gerechtigheyt, ende is daernaer by gemeyne advyse goet gevonden, om 't Landt te mainteneren in zyne gerechtigheyt, ende nyet te min den voorschr. Heer van zyne gedane diensten te recognoseeren, Rapport te nemen, om in plaetse van dese pretensien, den Heer van ST. ALDEGONDE, by forme van recompense van zyne voorgaende diensten, te beschencken met *f* 1000.— eens, met quitscheldinge van alle voorgaende verloopen, van de voorschr. Chynsen, ende van 't Interest van de Gemeyne Zake, dat de Pachters van de Thienden in de lichtinge van haren Pacht feytelick by den voorschr. Heer zyn belet geweest.

6 *Nov.* 1595. Op 't versoeck van den Heer van St. ALDEGONDE, wesende verstaen door den Rentm. JAN PIETERSEN, dat hy dit jaer afstant heeft gedaen van 't inhalen van de Thienden by hem tot noch toe beseten, wort by den meesten deel van de Staten den voorschr. Heer vergundt in recompensie van zyn gedaene diensten de som van f 1000 met quytscheldinge van de pachten oft profyten by hem tot nu toe van de voorschr. Thienden genoten; insgelycx van de verloopen van de Chynsen, die hy pretendeert hem toetecommen, midts dat hy zal doen afstant van de voorschr. Thienden en Chynsen tot proffijte van de gemeyne Zake ende Kercke van *Westersouborch* respectivelyck, daer ende soo dat behoort, die van *Ziericzee* versoucken alvorens te weten de somme wat dattet mach bedragen 't gene de voorsch. Heer hier voortyds geproffijteert mach hebben van de voorschr. Thienden ende Chynsen, om daer op hun advis innetebringen; die van der *Goes* ende *Tholen* nemen nader rapport.

17 *Nov.* 1595. Op de recompense van de gedaene diensten van den Heer van St. ALDEGONDE, die van *Ziericzee*, *Goes* ende *Tholen* raport inbringende, persisteren by hun voorgaende advysen, wort met meesten voicen gepersisteert by de Resolutie dyen aengaende genomen den 6

deser, te weten dat den voorschr. Heere daer voren vergundt wort de somme van f 1000 eens, met quytscheldinge van de ackten oft Proffijten by hem tot nu toe van de Thienden van de Gemeyne Zake genoten, insgelycx van de verloopen Chynsen der gemeyne zake oft Kercke van *Westersouborch*, die hy pretendeert hem toetecomen, midts dat hy zal afstandt doen van de voorschr. Thienden en Chynsen, tot proffijte van de Gemeyne Zake ende Kercke voorn., respectivelyck daer ende zoo dat behoort, te betalen by den Tresorier VALCKE.

12 *Jan.* 1596. Syn gelesen de Brieven van den Heer van St. ALDEGONDE, van den 6 deser, verclaerende wel gehoopt te hebben, dat zyne weynige Gemeten Landts vry gehouden zouden geweest hebben van de Thienden, maer terwylen zulcx by de Staten nyet en was goetgevonden, dat hy moest patiencie hebben; nopende de Chynsen, alsoo hy segt die hem by tytels van gifte toe te comen, versouckende deselve te mogen afleggen op eenen redelicken Hoofpenninck, dat hy daerom de presentatie van f 1000 in dyer voughen, te zynen praejuditie nyet en zoude connen aennemen.

31 *Jan.* 1596. Op 't schryven van den Heer van St. ALDEGONDE van den 6 deser, daer by hy verclaert te vreden te zyn afstant te doen van de Thienden, genaemt 't Langeleen ende 't Middelleen, mits genyetende de betalinge van den toelegh van f 1000 hem gedaen den 17 Nov. ll., ende voorts, mits blyvende in 't bezit van de Chynsen ende Renten, eertyts de Kercke van *Westersouborch* toegecomen hebbende, tot omtrent f 36 's jaers, daer aft hy segt hem eertyts by de Staten oft Raden gifte gedaen te zyn; wort verstaen, dat de voorschr. Heer, mits doende als voorschr. afstants van Thienden, betaelt sullen werden de voorschr. f 1000, by forme van recompensie van zyne gedaene diensten by den Tresorier VALCKE, ende bovendyen, in reguard van de voorschr. zyne diensten die zyner L dagelycx is continuerende, worden den voorschr. Heer mits dezen vergunt ende gegeven t'zynen proffijte ende van zyne erffgenamen oft actie crygende de voorschr. Chynsen en Renten ter somme van 6 ponden grooten Vlaems 's jaers, ordonnerende den Rentmeester JAN PIETERSZ. hem daer naer in zyne rekeninge te reguleren.

Studiegelden.

17 *Jan.* 1596. Op 't 11 poinct van de beschryvinge, nopende de repartitie van de Burssen voor eenige Studenten in der Godtheyt, is goetgevonden ende geresolveert, den nombre van de Burssen, om die bequamelicker te connen verdeylen, te nemen tot 36 toe in getale, halff van *f* 100.— ende halff van *f* 150.—, welcke Burssen verdeelt zullen worden op den voet gelyck men onder de Steden is practicquerende 't furnissement van Leeninge tot dienste van den Lande ende Gemeyne Zake, zonder praejuditie nochtans van denselven voet te willen trecken in eenige consequentie, te weten, dat die drye Steden van *Walcheren* in 't voorschr. getal van 36 Burssen

zullen hebben de nominatie van 24 Burssen, die van *Ziericzee* van 6, die van *Goes* van 4 ende die van der *Tholen* van 2 Burssen, daer aft d' onderhout zal wesen May naestcommende, ende is 't verstandt, dat de voorschr. Studenten zullen behooren genomen te werden van jongens die zoo verre geadvanceert zyn in de studien, dat zy zyn uytte Grammaticalia zoo verre doenlick is, ende dat metten ingaen van 't onderhout van deze Studenten zullen cesseren alle andere onderhoudinge by de Gec. Raden gedaen ter Studien; die van der *Goes* nemen hierop raport.

CHRONOLOGISCH REGISTER.

I. Hollandt en West-Vrieslandt.

		blz.
	1573.	
	February	7
	1574.	
6	Januari	134
26	November	7, 51
11	December	90
	1575.	
2	Maart	7
10	Augustus	50
12	September	91
	1576.	
23	January	137
18	July	119
21	Augustus	119
6	September	162
17	November	132
	1577.	
10	January	9
21	February	9
1	April	57
10	"	66, 155
11	"	138
17	"	10
3	Mei	134
23	"	132
1	July	128
16	" (Op blz. 92 staat verkeerd Juny)	92, 128
5	Augustus	92
13	"	93
24	"	162
	1578.	
5	September	11
8	"	12
9	"	139
13	October	139
14	"	13
18	October	13
21	November	139
24	"	93
8	December	14
10	"	139
27	"	14
	1579.	
1	January	14
2	"	14, 43
8	"	14
19	February	166
26	"	15
6	Maart	15
19	"	83
23	"	114
6	April	15
8	"	17
5	Mei	18
8	"	18, 19
16	"	93
30	"	20
15	Juny	82
16	"	93
26	"	94
5	Augustus. (Op blz. 114 staat verkeerd 3 Aug.)	114
13	Augustus	21
22	"	94
1	September	84
26	" (Op blz. 94 staat verkeerd 1569)	94
20	November	94
24	"	95
	1580.	
9	January	80
20	February	57
19	Mei	21

		blz.
7	Juny	114
15	July	21
29	"	58
16	Aug.	53
19	"	115
27	"	35
2	September	116
10	"	143, 158
7	October	46
1	November	48
15	"	161
22	"	186
30	"	43
12	December	70
13	"	116
14	"	116
27	"	83
	1581.	
20	Maart	21, 95
18	April	79
19	"	95
24	"	58
28	"	58
25	Mei	49, 64
31	"	133
1	Juny	77
4	"	22, 23, 85, 116, 117
14	"	72
16	"	163
7	July	139, 141
11	"	60
13	"	141
15	"	50, 95
18	Augustus.	142
21	"	62, 127
6	September	51, 162
10	November	132
28	"	112
1	December	96
2	"	24
20	"	36
22	"	143
	1582.	
15	Maart	116
3	April	161
28	Mei	111
27	Juny	96

		blz.
12	Julii	123
14	Augustus.	96
16	"	96
22	"	97
3	November	53
	1583.	
2	Maart	24
22	"	133
27	April	133
7	Mei	24
20	"	43
16	Juny	24
9	September	43
10	"	153
16	"	62
12	October	34
9	November	35, 170
5	December	40
8	"	46
10	"	35, 64
	1584.	
17	January	40
21	"	41
8	February	170
17	"	127
21	Maart	77
13	April	25, 109
25	"	49, 120
27	"	170
1	Mei	53
2	Juny	79
4	"	25, 26, 169
8	"	49
21	"	97, 132
27	July	168
16	Augustus.	97
17	"	157
9	October	169
5	December	26
8	"	171
28	"	156
	1585.	
15	January	171
13	Maart	54
4	Juny	171
25	"	83

		blz.
12	Augustus.	84
27	September	65
25	October	73, 169
29	"	54, 169
9	November	71
28	"	68
	1586.	
31	January	68, 169
12	February.	122
14	"	76, 107
15	"	121
5	Maart.	27, 186
7/17	"	98
17/18	"	113
23	Mei	80
24	Juny	117
28	"	157
1	July	120
2	"	27, 88, 169
7	Augustus.	170
19	September	172
20	"	55
2	October	98
4	"	125
10	"	126
13	"	55, 72, 120, 158
29	"	158
4	November	107
14	"	156
20	"	82
22	"	69
	1587.	
10	January	124
13	"	73
28	"	187
29	"	27
27	February.	28
2	Maart.	165
8	Juny	75
6	September	28
18	"	108
26	"	168
8	October	90
30	November	187
	1588.	
31	Maart.	161
7	April	90
22	"	109
12	Mei	172
21	"	172
27	"	174
31	"	108
11	Juny	47
21	"	168
7	July	174
9	October	174
10	"	29
15	"	175
1	November	112
2	"	98, 144
	1589.	
5	January	175
26	"	159
1	February.	77
3	"	64
14	"	79
17	"	73, 175
20	"	42
7	Maart.	145
10	"	145
11	"	29, 76
17	"	146
18	"	166
7	April	112
11	"	148
18	"	72
9	Mei	73, 163
19	»	153
7	Juny	78
9	"	122
7	July	35
13	"	185
20	"	65
12	Augustus.	185
17	September	67
19	"	187
26	"	47, 169
29	"	170
10	October	82
4	November	157
	1590.	
13	January	89
22	"	99

		blz.
31	January	81
21	February	76
9	Maart	55
10	"	169
13	"	176
14	"	55
15	"	111, 169
23	"	187
21	September	186
26	"	160
3	October	82, 129
11	"	88
6	November	64, 87
8	"	134
16	"	67, 89
11	December	29
12	"	131
	1591.	
29	Juny	176
	1592.	
8	Mei	124
8/15	Juny	99
	1593.	
5/27	January	99
9/20	November	100
14/23	December	100
	1594.	
18	February	169
11	Maart	30
21	"	44
2	April	31
19	"	100
29	"	178
4	Mei	187
12	"	123
13	"	31
19	"	75
3	Juny	32, 56
9	"	44
13	"	153
27	"	169, 187
30	"	66
9	July	101
14	"	72
21	"	101
29	"	185

		blz.
5	Augustus	32
23	"	85
25	"	80, 101
1	Sept.	45, 130
6	"	69
12	"	66, 81, 102
1	October	76
6	"	68, 179
13	"	32, 185
21	"	33
29	"	102
31	"	50
1	November	102
3	"	46
14	"	56
17	"	117
19	"	153
25	"	166
29	"	102, 153
3	December	103
6	"	104
8	"	33
9	"	52, 76
17	"	152
21	"	168
22	"	180
27	"	180
	1595.	
6	January	157
1	February	70
2	"	70
22	"	167
28	"	167
4	Maart	104
22	"	120
11	April	72, 89
13	"	167, 181
21	"	104
26	"	81
10	Mei	45
11	"	113
27	"	104
30	"	90
8	Juny	114
20	"	67
21	"	124
27	"	160

		blz.
13	July	67, 181, 185
25	"	169
26	"	167
8	Augustus.	88
16	"	86
6	September	122
8	"	181
14	"	104
21	October	89
1	November	50
8	"	152, 154
7	December.	129
28	"	48

1596.

10	January	57, 86
15	"	169
18	"	167
20	"	90
5	February.	33
17	"	127
22	"	185, 186
5	Maart.	71
11	"	187
5	April	47
25	"	105
4	Mei	113
14	"	105
3	Juny	81
9	July	169
16	"	57
17	"	167
19	"	167
13	October	167
21	"	169
12	November	167
13	"	50
26	"	182
27	"	88
4	December	107
6	"	90
16	"	183

1597.

24	January	105
5	February.	169
10	»	160
5	Maart.	68, 87, 157
7	"	127
10	Maart.	167
13	"	183
8	Mei	91, 188
21	"	87
11	Juny	106
23	"	65
24	"	170
1	October	167, 170
27	"	107
28	"	159
8	November	170
17	"	167
27	"	71

1598.

5	January	87
22	"	41
7	February.	107
6	Maart.	68
7	"	33, 186
21	"	91
27	Mei	47
18	Juny	129
3	July	81
14	Augustus.	50
25	September	66
8	October	87
19	November	50
9	December	64

1599.

23	January	167
5	February.	167
23	"	165
27	"	167
5	Maart.	34, 74
30	April	71
28	Mei	183
9	Juny	86
10	July	117
12	"	91
16	"	184
2	Augustus.	45
6	September	168
1	October	109
28	"	155
15	December	188

1600.

29	February.	168

		blz.
3	Maart.	44
12	"	69
5	April	70
10	Mei	168
19	"	34, 35
23	"	91, 168
21	Juny	152
8	July	168
11	July	91
24	"	131
12	Augustus.	169
13	"	168
13	October	109
10	November	110
28	"	34

II. Zeelant.

		blz.
	1586.	
24	Juny	206
	1587.	
19	February.	206
	1589.	
13	July	207
16	Sept.	207
	1590.	
5	Juny	207
19	"	207
	1591.	
15	July	191
21	"	191
10	Augustus.	191
27	"	191
18	September	192
6	December	192
7	"	193
	1592.	
8	Mei	193
	1593.	
14	January	207
5	Mei	195
17	July	195
19	"	195
20	"	193
22	"	195
3	Augustus.	195
5	"	196
24	"	196
25	"	196
26	Augustus.	197
27	"	197
28	"	198
31	"	199
1	September	199
2	"	201
3	"	201
8	"	205
	1594.	
8	Juny	194
7	July	207, 208
13	"	208
23	"	208
3	November	208
	1595.	
3	Juny	209
7	"	209
8	Augustus.	205, 210
6	November	210
17	"	210
	1596.	
12	January	211
17	"	211
31	"	211
	1599.	
8	October	205
9	"	205
11	"	205
	1600.	
23	Augustus.	194
27	October	194

ALPHABETISCH REGISTER.

I. Hollandt en West-Vrieslandt.

A.

Aanstelling en Bezoldiging van Predikanten (Algemeen). 7.
Aanstelling en Bezoldiging van Predikanten (Plaatselijk). 34.
Abbenbroeck. 34.
Abdye van Egmont. 83.
Abdye van Reynsburgh. 84.
Ackersloot. 111.
Acte van consent van verhooginge van het onderhoudt van de Predicanten ten platten Lande. 29.
Acte van Regeringe der Kerckengoederen. 7.
Aerlanderveen. 152.
Alblasserwaard. 35.
Almkerk, Uitwyck en Neerandel. 35.
Ameyde, Tienhoven en Meerkerck. 35.
Amsterdam. 36.
Amsterveen. 41.
Arckel. 42.
Assendelf. 111, 153.
Assendelft-Westzanen. 43.

B.

Berckel. 43.
Berckou. 153.
Bergambacht. 112.
Bergen. 112.
Beverwyck. 43.
Bleskensgraef-Molenaersgraef. 43.
Bodegraven. 44, 112, 153.
Bommenede. 44, 113.
Bonaventura. 45.
Brouwershaven. 45.
Buyckersloot. 45.

C.

Calslagen. 46, 113.
Catwyck-Valckenburgh. 85.
Combinatien. 85.
Cralingen. 46.

D.

Delff. 114, 185.
Dircxslandt. 114.
Dordrecht. 46, 185.

E.

Emeritaat-pensioen. 90.
Eyck en Duynen. 114.

G.

Geertruydenberg-Heusden. 48.
Geervliet. 48.
Geestelycke Goederen, Domeynen, enz. 91.
Goedereede. 50, 107.
Gornichem. 50.
Goude. (der) 51.
Goudriaen. 53.
's Gravendeel. 107, 168.
's Gravenhage. 53, 116, 132, 185.
's Gravensande. 57.

H.

Haerlem. 57, 185, 186.
Haerlem en Delft. 186.
Hardinxveld. 64.
Hardinxveld-Gysendam. 87.
Heemskerck. 153.
Heenvliet. 64, 154.
Heerjansdam. 168.
Hekelingen. 87.
Hellevoet. 64.
Heukelom. 65.

Heukelum-Asperen. 87.
Heusden. 65, 155.
Heusden-Hemert. 88.
Heynenoordt. 117.
Hooghcarspel. 163.
Hoogmade. 66, 155.
Huishuur. 107.
Hulppredikers. 109.
Huyssen en Blaricum. 66.

K.

Katwyk aan Zee. 66.
Kedichem. 66.
Kercken en Kerckengoederen. 109.
Ketel. 107, 168.
Kloosters. 132.
Koorndyck-Piershil. 88.

L.

Langevelt-Noordwyck. 88.
Laren. 117, 156.
Laren en Hilversum. 67.
Lekkerkerk-Lekkerlandt. 88.
Leyden. 119, 134.
de Lier. 120.
Lisse. 120.
Loenen. 67.
Loosdrecht. 67, 68.
Loosduynen. 67, 121, 168.
Louvesteyn. 68.

M.

Maeslandersluys. 68.
Maeslandt. 122.
Medemblik. 68.
Molenaersgrave-Brandtwyck. 107.
Monster en der Heyde. 122.

N.

Naarden, Weesp, Muiden. 69.
Nederhorst den Berg. 70.
Nieuwerkerck. 165.
Nieuwerkerck-Capelle a/d. IJssel. 89.
Nieuwpoort. 107.
Noordeloos. 123.
Noordwyck. 123.
Noordwyckerhout. 70.
Nootdorp. 124.
Nootdorp-Wilsveen. 89.

O.

Oegstgeest. 71.
Oostzanen. 71, 169.
Oud Alblas. 71.
Oudelandts Ambacht. 156.
Ouderkerk a/d. IJssel. 71.
Oude Tonge. 157, 168.
Ouderschie. 124, 157.
Oudewater. 72.
Oudtdorp, St. Pancras, Coedyck. 125.
Ouwerkerck. 157.
Ouwerkerck a/d. Amstel. 72.

P.

Papendrecht. 73.
Pastoriegoederen en Pastorien. 143.
Placaet rakende de aenbrenginge der Kerkegoederen. 10.
Polsbroeck. 157.

R.

Rieck-Sloten-Osdorp. 127.
Rotterdam. 73, 109
Rynsburg. 127.
Ryswyck. 127, 157.

S.

Saerdam. 73.
Santvoort. 73.
Sassem-Cage. 89.
Sassenheym. 108, 127, 158.
Schagen. 74, 128, 158.
Schelluynen. 75.
Schevelingen. 76.
Schiedam. 76.
Schipluyde. 159.
Schoolmeesters. 163.
Schoonhoven. 76, 108.
Sevenhuysen. 77, 165.
Slooten. 129.
Sloterdyk. 77.
Slupick. 77.
Spanbroeck. 79.
Sparendam en Sparenwoude. 78, 160.
Spyckenisse. 108, 160.
Studiebeurzen en Studiegelden. 166.
Subsidien. 168.
Swaegh. 160.
Swartewael. 129.
Symonshaven en Biert. 161.
Synodale gelden. 170.

T.

Toelagen. 169.

U.

Uytgeest-Crommeniedyk. 89.

V.

Vianen. 161.
Vicaryen, Prebenden, enz. 170.
Vlielandt. 79, 168.
Voorburgh. 80.
Voorhout 80, 162, 168.
Voorschoten. 129.

W.

Waalsche Kercken. 185.
Warmont. 134.
Wassenaer. 131, 163.
Waverveen. 131.
Weduwengeld. 186.
Weesp. 80.
Werckendam en de Wercken. 81.
Westzanen. 81. 132.
Wilsveen. 132.
Woerden. 81.
Wormer en Gisp. 81.
't Woudt. 82.
Woudrichem. 82.
Wyk op Zee. 109.

II. Zeelant.

B.

Bezoldigirg der Predicanten (Algemeen). 191.
Bezoldiging der Predikanten (Plaatselyk). 192.

D.

Domeynen. 194.

G.

Geestelycke Goederen. 194.

H.

Hulst. 192, 193.

K.

Kercken. 205.

M.

Middelburch. 193.

S.

Studiegelden. 211.

V.

Vlissingen. 206.

W.

Walcheren. 193.
Weerde. 207.
Westersouburgh. 207.
Wolffaertsdyck. 194.

Verbetering.

Blz. 92 staat 16 Juny 1577, lees 16 July 1577
„ 94 staat 26 Sept. 1569, lees 26 Sept. 1579.
„ 114 staat *Delft* 3 Aug. 1579, lees 5 Aug. 1579.

SGA
12 FEB. 1941